

**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE YAZ TATİLİ UYGULAMALARI: BİR
EYLEM ARAŞTIRMASI**

Doktora Tezi

Merve DİLEK

Eskişehir 2024

**SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE YAZ TATİLİ UYGULAMALARI: BİR
EYLEM ARAŞTIRMASI**

Merve DİLEK

DOKTORA TEZİ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktora Programı

Danışman: Prof. Dr. Handan DEVECİ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Mart 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE YAZ TATİLİ UYGULAMALARI: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Merve DİLEK

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mart 2024

Danışman: Prof. Dr. Handan DEVECİ

Sosyal bilgiler, öğrencilerin topluma uyum sağlamasını kolaylaştıran öğrencilere bilgi, beceri ve değerleri kazandıran bir derstir. Ancak okulda verilen bu dersin süresinin kısıtlı olması öğrencilere kazandırılmak istenilen özelliklerin davranış haline gelmesi için zaman konusunda sınırlılıklara sahiptir. Sosyal bilgiler dersine ilişkin bilgi, beceri ve değerlerin günlük yaşamda kullanılabilir hale gelmesi için okul dışında bir süreyi içeren yaz tatilleri iyi bir kaynaktır. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler eğitimi kapsamında yaz tatillerinde planlı etkinlikler oluşturarak sosyal bilgiler dersine yönelik öğrencilerde bilgi, beceri, değer ve kazanımların geliştirilmesini sağlamaktır. Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması benimsenmiştir. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılının yaz tatilinde 6. sınıfı bitiren öğrenciler ve aileleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme, gözlem, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, uygulama sürecine ilişkin video kayıtları ve geçerlilik komitesi verileri ile elde edilmiştir. Veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine ilişkin bilgi, beceri ve değerler kazandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada yaz tatili süresince gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri katılımcılar tarafından yararlı bulunmuş ve katılımcılar etkinliklerin sürekli hale getirilmesi önerisinde bulunmuşlardır. Araştırma sonucunda araştırmaya ve uygulamaya yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Sosyal bilgiler, Yaz tatili, Eylem araştırması

ABSTRACT

SUMMER HOLIDAY PRACTICES IN SOCIAL STUDIES EDUCATION: AN ACTION RESEARCH

Merve DİLEK

Department of Turkish and Social Sciences Education

Anadolu University, Graduate School, March 2024

Supervisor: Prof. Dr. Handan DEVECİ

Social studies is a course that facilitates students' adaptation to society and provides students with knowledge, skills and values. However, the limited duration of this course, which is given at school, has limitations in terms of time for students to turn the desired characteristics into behaviours. Summer holidays, which include a period of time outside of school, are a good resource for the knowledge, skills and values related to the social studies course to become available in daily life. The aim of this study is to develop students' knowledge, skills, values and acquisitions related to social studies course by creating planned activities during summer holidays within the scope of social studies education. In this study, action research, one of the qualitative research designs, was adopted. The research was conducted with students who completed the 6th grade and their families during the summer holidays of the 2022-2023 academic year. The data of the study were obtained through semi-structured interviews, observation, researcher diary, student diary, video recordings of the implementation process and validity committee data. The data were analysed through descriptive analysis. As a result of the research, it was revealed that students gained knowledge, skills and values related to the social studies course during the summer holiday. The social studies activities carried out during the summer holiday were found useful by the participants and the participants suggested that the activities should be made continuous. As a result of the research, various suggestions for research and practice were presented.

Key words: Social studies, Summer holiday, Action research

ÖNSÖZ

Sosyal bilgiler dersi konusunu günlük yaşamdan almaktadır. Sosyal bilgiler dersinde bireyler çeşitli bilgi, beceri ve değerleri öğrenirken, bu öğrendiklerini günlük yaşama aktarabilme olanağı da yakalamaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi öğrencilerin günlük yaşamlarının bir parçasıdır. Yaz tatilleri de bireylerin günlük yaşamlarının bir parçası olduğu için sosyal bilgiler dersine ilişkin özellikler de bu zamanlarda geliştirilebilir. Yaz tatilinde uygulanacak etkinlikler ile bireylerin sosyal bilgiler dersine ilgi duymaları sağlanırken; derse ait bilgi, beceri ve değerlerde geliştirilebilir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler dersine yönelik geliştirilen yaz tatili etkinliklerinde derse ilişkin bilgi, beceri ve değerlerin gelişmesine yönelik süreç, öğrenci ve aile görüşleri ele alınarak incelenmiştir. Araştırma yaz tatili etkinlikleri ile sosyal bilgilere ilişkin bilgi, beceri ve değerlerin alışkanlık haline getirilmesi, sosyal bilgiler dersinin yaz tatilinde devam etmesi, sosyal bilgiler dersi ile günlük yaşam arasında bağlantı kurulması, öğrencilerin yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerine aktif katılımlarının sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesine katkısı olan kişilere teşekkürü bir borç bilirim. Araştırmanın tüm sürecinde bana yol gösteren, desteğini esirgemeyen, uygulama sırasında karşılaştığım zorluklarda motivasyonumu hep yüksek tutan, rehberliği ile yolumu aydınlatan, çalışma düsturunu ve prensiplerini model aldığım, öğrencisi olmayı bir şans bildiğim değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Handan DEVECİ' ye teşekkürlerimi en içten dileklerle sunarım.

Tez izleme komitesinde yer alan ve kıymetli görüşleri ile çalışmama katkı sağlayan Prof. Dr. Meral GÜVEN ve Doç. Dr. Hatice TÜRE hocama teşekkür ederim.

Geçerlilik komitesinde yer alan ve kıymetli görüşleri ile araştırmamda katkıları bulunan Doç. Dr. Ayşegül PEHLİVAN YILMAZ ve Aysun GÖK hocama teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alan görüşleri ile çalışmama katkı sağlayan Prof. Dr. Tuğba SELANİK AY ve Prof. Dr. Hakan DÜNDAR hocalarıma teşekkür ederim.

Araştırmamın tüm süreçlerinde yanımda olan, görüşleri ve desteği ile beni yalnız bırakmayan, kendisi ile dönem arkadaşı olmamın benim için bir şans olduğu, hayatımın sonuna kadar benim için önemini ve yerini koruyacak olan, geçerlilik komitesinin

kıymetli üyesi ve arkadaşım Araş. Gör. Dr. Büket ŞEREFLİ GÜNEY’e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamda beni tüm zorluklar ve süreç içerisinde destekleyen, tezimi yazmam için tüm yaşamımı kolaylaştıran, bu süreçte yardımını ve şefkatini esirgemeyen, kıymetli vaktini benimle paylaşan, yaşamıma anlam katan kıymetli eşim Serkan DİLEK’e teşekkürü borç bilirim. Yazmış olduğum araştırmamı bu vesile ile kendisine armağan ediyorum.

Ayrıca tüm eğitim yaşamın sürecinde bir an olsun bana inanmayı ve beni desteklemeyi bırakmayan sevgili annem Asiye AYDİLEK ve babam Salih AYDİLEK’e teşekkür ederim.

Eskişehir 2024

Merve DİLEK

ETİK VE İLKE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Merve DİLEK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
ETİK İLKE VE KURALLARINA UYGUNLUN BEYANNAMESİ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv
GÖRSELLER DİZİNİ	xvi
KISALTMALAR DİZİNİ	xvii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Tanımlar	7
2. ALANYAZIN	8
2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Kapsamı ve Özellikleri.....	8
2.2. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yapılandırmacı Kuram.....	13
2.3. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenmenin Yeri ve Önemi	15
2.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaz Tatillerinden Yararlanma.....	19
2.4.1. Sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatillerinde kullanılabilecek etkinlikler	22
2.4.1.1. Müzelerden yararlanma.....	24
2.4.1.2. Doğa eğitiminden yararlanma	25
2.4.1.3. Kurum ve kuruluşlardan yararlanma	26
2.4.1.4. Tarihi ve coğrafi mekânlardan yararlanma.....	28
2.4.1.5. Sözlü tarihten yararlanma	30
2.4.1.6. Medyadan yararlanma	31
2.4.1.7. Aile katılımından yararlanma.....	32

2.4.1.8. Ev ödevlerinden yararlanma.....	33
2.4.1.9. Çevrim içi öğrenme alanlarından yararlanma	34
2.4.1.10. Gezi-gözlem çalışmalarından yararlanma	35
2.4.1.11. Sanatsal etkinliklerden yararlanma	37
2.4.1.12. Özel gün kutlamalarından yararlanma	38
2.5. 2023 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Yaz Tatillerinden Yararlanma Bakımından İncelenmesi	39
2.6. İlgili Araştırmalar.....	47
2.6.1. Yurt içinde yürütülen çalışmalar	48
2.6.2. Yurt dışında yürütülen çalışmalar	53
3. YÖNTEM	57
3.1. Araştırmanın Deseni.....	57
3.1.1. Odak alanın belirlenmesi	63
3.1.2. Verilerin toplanması	74
3.1.3. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması	74
3.1.4. Eylem planı oluşturmak	74
3.2. Araştırmacının Rolü	77
3.3. Ortam	78
3.4. Geçerlik Komitesinin Rolü.....	80
3.5. Araştırma Grubu	81
3.6. Verilerin Toplanması.....	82
3.6.1. Yarı yapılandırılmış görüşmeler	84
3.6.2. Gözlem	88
3.6.3. Araştırmacı günlüğü.....	88
3.6.4. Öğrenci günlükleri	88
3.6.5. Geçerlik komitesi verileri	88
3.7. Verilerin Analizi.....	89
3.7.1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulması	90
3.7.2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi.....	91
3.7.3. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması	91
3.8. İnandırıcılık.....	92
3.9. Araştırma Etiği	93
3.10. Araştırma Süresinde Yaşanan Güçlükler.....	95

4. BULGULAR.....	96
4.1. Yaz Tatilinde Sosyal Bilgiler Etkinlikleri Kullanılmasına Yönelik	
Bulgular.....	96
4.1.1. Yaz tatilinde Kurban Bayramı kültür takası	97
4.1.2. Yaz tatilinde çevre gezisi	109
4.1.3. Yaz tatilinde dünya nüfus günü.....	122
4.1.4. Yaz tatili sünnet düğünü	132
4.1.5. Yaz tatilinde mesleklerin tanıtımı	142
4.1.6. Yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi	154
4.1.7. Yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı.....	163
4.1.8. Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama	172
4.1.9. Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması.....	181
4.2. Yaz Tatilinde Uygulanan Sosyal Bilgiler Etkinliklerine Yönelik Öğrenci ve Aile Görüşleri.....	192
4.2.1. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri	193
4.2.1.1. Öğrenci görüşleri	193
4.2.1.2. Aile görüşleri	195
4.2.2. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar.....	197
4.2.2.1. Öğrenci görüşleri	198
4.2.2.2. Aile görüşleri	204
4.2.3. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler	209
4.2.3.1. Öğrenci görüşleri	209
4.2.3.2. Aile görüşleri	210
4.2.4. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler.....	211
4.2.4.1. Öğrenci görüşleri	211
4.2.4.2. Aile görüşleri	212
4.2.5. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış	213
4.2.5.1. Öğrenci görüşleri	213

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	217
5.1. Sonuç.....	217
5.1.1. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik	
etkinliklerinin kullanılmasına ilişkin sonuçlar	217
5.1.1.1. Kurban Bayramı kültür takası etkinliğine ilişkin sonuçlar	217
5.1.1.2. Çevre gezisi etkinliğine ilişkin sonuçlar.....	218
5.1.1.3. Dünya nüfus günü etkinliğine ilişkin sonuçlar	219
5.1.1.4. Sünnet düğünü etkinliğine ilişkin sonuçlar.....	220
5.1.1.5. Meslekler etkinliğine ilişkin sonuçlar	220
5.1.1.6. Fındık bahçesi gezisi etkinliğine ilişkin sonuçlar.....	221
5.1.1.7. Orta Asya kültür etkinliğine ilişkin sonuçlar	221
5.1.1.8. Deprem kolisi hazırlama etkinliğine ilişkin sonuçlar.....	222
5.1.1.9. 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinliğine ilişkin sonuçlar.....	222
5.1.2. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine	
yönelik öğrenci ve aile görüşlerine ilişkin sonuçlar	223
5.1.2.1. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler	
dersine etkileri.....	223
5.1.2.1.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar	223
5.1.2.1.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar.....	224
5.1.2.2. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler	
etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar	224
5.1.2.2.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar.....	224
5.1.2.2.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar.....	224
5.1.2.3. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde	
yaşanan güçlükler	225
5.1.2.3.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar	225
5.1.2.3.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar.....	225
5.1.2.4. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine	
ilişkin öneriler	225
5.1.2.4.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar	225
5.1.2.4.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar.....	226
5.1.2.5. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal	
bilgiler dersine bakış	226

5.1.2.5.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar	226
5.2. Tartışma.....	226
5.3. Öneriler	237
5.3.1. Araştırmaya dayalı öneriler	237
5.3.2. Uygulamaya dayalı öneriler	238
KAYNAKÇA.....	239
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan beceri ve değerler ile yaz tatillerinin ilişkilendirilmesi	42
Tablo 2.2. Sosyal bilgiler dersi sınıf kazanımlarının yaz tatillerinde yer alma durumu	43
Tablo 2.3. Sosyal bilgiler dersi 5. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi	44
Tablo 2.4. Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi	45
Tablo 2.5. Sosyal bilgiler dersi 7. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi	46
Tablo 3.1. Araştırma uygulama süreci	76
Tablo 3.2. Geçerlik komitesi toplantı bilgileri	80
Tablo 3.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ait başarı ortalaması	82
Tablo 3.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin bilgileri.....	82
Tablo 3.5. Veri toplama araçları	84
Tablo 3.6. Araştırma öncesinde gerçekleştirilen görüşmeler	85
Tablo 3.7. Araştırma sırasında gerçekleştirilen görüşmeler.....	86
Tablo 3.8. Araştırma sonrasında gerçekleştirilen görüşmeler.....	87
Tablo 4.1. Yaz tatilinde Kurban Bayramı kültür takası etkinliği planı	98
Tablo 4.2. Yaz tatilinde çevre gezisi etkinliği eylem planı.....	109
Tablo 4.3. Yaz tatilinde dünya nüfus günü etkinliği eylem planı	122
Tablo 4.4. Yaz tatili sünnet düğünü etkinliği eylem planı	132
Tablo 4.5. Yaz tatilinde mesleklerin tanıtımı etkinliği eylem planı.....	142
Tablo 4.6. Yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi eylem planı	154
Tablo 4.7. Yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı eylem planı.....	163
Tablo 4.8. Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği eylem planı	173
Tablo 4.9. Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliği eylem planı.....	181

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Sosyal bilgilerin kaynakları.....	10
Şekil 2.2. Sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilebilecek yaz tatili etkinlikleri	24
Şekil 3.1. Mills'in döngüsel eylem araştırması modeli ve araştırma süreci	62
Şekil 3.2. Uygulama sürecinde izlenen etkinlik planı düzenleme döngüsü	75
Şekil 3.3. Görüşme aşamaları	84
Şekil 4.1. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin katılımcı görüşleri	97
Şekil 4.2. Kurban Bayramı kültür takası etkinliği katılımcı görüşleri.....	106
Şekil 4.3. Yaz tatilinde çevre gezisi etkinliği katılımcı görüşleri.....	116
Şekil 4.4. Yaz tatili dünya nüfus günü etkinliği katılımcı görüşleri.....	129
Şekil 4.5. Yaz tatili sünnet düğünü etkinliği katılımcı görüşleri	139
Şekil 4.6. Yaz tatili meslekler tanıtım etkinliği öğrenci görüşleri.....	151
Şekil 4.7. Yaz tatili fındık bahçesi gezisi etkinliği öğrenci görüşleri.....	160
Şekil 4.8. Yaz tatili Orta Asya kültür etkinliği öğrenci görüşleri.....	169
Şekil 4.9. Yaz tatili deprem kolisi hazırlama etkinliği öğrenci görüşleri	179
Şekil 4.10. Yaz tatili 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlama etkinliği öğrenci görüşleri	189
Şekil 4.11. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri.....	193
Şekil 4.12. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar.....	198
Şekil 4.13. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin öğrencilere sağladığı yararlar.....	199
Şekil 4.14. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin aile görüşlerine göre öğrencilere sağladığı yararlar.....	204
Şekil 4.15. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler	209
Şekil 4.16. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler	211
Şekil 4.17. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış	213

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 4.1.	Kurban Bayramı kültür takası etkinliği öğrenci röportajı	100
Görsel 4.2.	Kurban Bayramı kültür takası etkinliği öğrenci röportajı	101
Görsel 4.3.	Kurban Bayramı kültür takası etkinliği öğrenci röportajı	102
Görsel 4.4.	Öğrencilerin bayram ziyaret cetveli	103
Görsel 4.5.	Kurban Bayramı kültür takası etkinliği	104
Görsel 4.6.	Çevre gezisi etkinliğinde gerçekleştirilen piknik	113
Görsel 4.7.	Çevre gezisi etkinliği geri dönüşüm materyali	113
Görsel 4.8.	Öğrencilerin yetişmiş olduğu fasulye bitkisi	120
Görsel 4.9.	Öğrencilerin yetişmiş olduğu fasulye bitkisi	120
Görsel 4.10.	Dünya nüfus günü etkinliği yapay zekâ görseli	126
Görsel 4.11.	Öğrencilerin nüfus sayımı ödevi	127
Görsel 4.12.	Öğrencilerin nüfus sayımı ödevi	127
Görsel 4.13.	Öğrencilerin nüfus sayımı ödevi	128
Görsel 4.14.	Sünnet düğünü etkinliği yemeği	135
Görsel 4.15.	Sünnet düğünü halk oyunları gösterisi	136
Görsel 4.16.	Yaz tatili meslek tanıtım etkinliği	147
Görsel 4.17.	Kum saati etkinliği	147
Görsel 4.18.	Kum saati etkinliği	148
Görsel 4.19.	Öğrencilerin ailesine yardım etmesi	149
Görsel 4.20.	Öğrencilerin ailesine yardım etmesi	149
Görsel 4.21.	Fındık toplama	157
Görsel 4.22.	Fındık toplama etkinliği sonrası gerçekleştirilen piknik	159
Görsel 4.23.	Öğrencilerin Orta Asya kültürünü anlatan resimleri	167
Görsel 4.24.	Öğrencilerin Orta Asya kültürünü anlatan resimleri	168
Görsel 4.25.	Orta Asya kültür tanıtımı etkinliği yapay zekâ görseli	168
Görsel 4.26.	Öğrencilere sunulan deprem riski haritası	175
Görsel 4.27.	Öğrencilerin deprem kolisi içerisine koydukları mektuplar	176
Görsel 4.28.	Öğrencilerin deprem kolisi içerisine koydukları mektuplar	177
Görsel 4.29.	Deprem kolisi hazırlama	177
Görsel 4.30.	Sinema etkinliği film afişi ve biletler	183
Görsel 4.31.	Sinema etkinliği	184
Görsel 4.32.	Öğrencilerin ben olsaydım eğer etkinliğine verdiği yanıtlar	186

Görsel 4.33. Öğrencilerin ben olsaydım eğer etkinliğine verdiği yanıtlar 186

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

NCSS : National Council for the Social Studies

SBDÖP : Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler dersi, bireyi ve toplumu merkeze alan bir yaklaşımla varlığını sürdürmektedir. Sosyal bilgilerin temeli bireyi ve toplumu ilgilendiren bilim dallarına dayanmaktadır. Bu yüzden sosyal bilgiler bireylerin topluma uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır (Sözer, 1998). Sosyal bilgiler bireyin haklarını bilip sorumluluklarına göre hareket etmesini sağlarken, aynı zamanda çevreye duyarlı, tarihini bilen, toplumsal yardımlaşma ve dayanışma içinde olan, etkin bir vatandaş olarak yaşamına devam etmesini kolaylaştırmaktadır. Sosyal bilgiler toplumların istediği bireyi yetiştirmeyi ve bireylere toplumsal beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Deveci (2011)'ye göre sosyal bilgiler geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurarken, bireylere yaşamlarında gerekli olan bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaktadır.

Amerikan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) sosyal bilgiler dersi ile bireylerin yaşamlarında kullanacakları bilgi, beceri ve değerlerin davranışlara yansımalarının gerekliliğinden söz etmektedir (NCSS, 2016). NCSS değişen dünya gereksinimlerine yönelik bireylerin kazanması istenilen bilgi, beceri ve değerler için sosyal bilgilerin sahip olduğu özelliklerin devam ettirilmesi gerektiğini belirtmektedir (NCSS, 2010). 2005 yılından itibaren Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları (SBDÖP) yapılandırımcılık felsefesine göre düzenlenmektedir (MEB, 2005; Sönmez, 2010). Yapılandırımcılık, öğrencilerin günlük yaşamları içerisinde eğitimlerinin devam etmesini ve öğrenme-öğretme sürecinde aktif rol oynamalarını sağlamaktadır. Yapılandırımcılık sayesinde bireyler yaşamlarında kendi öğrenmelerini gerçekleştirebilme olanağı bulmaktadır. Yapılandırımcılık felsefesine göre öğrenmeler etkileşim yolu ile gerçekleşmektedir (Larochelle, Bednarz ve Garrison, 1998; Oldfather, 1999; Pritchard ve Woollard, 2010). Bu yönüyle etkileşim bireyin tüm yaşamı boyunca devam etmeli görüşü esastır (Larochelle, Bednarz ve Garrison, 1998).

Sosyal bilgiler dersi bireylerin öğrenme süreci içerisinde aktif bir biçimde rol almasını sağlamaktadır. Şimşek ve Kaymakçı (2015)'ya göre okul ortamları bireylere gerçek yaşam deneyimlerini sağlayabilecek, sosyal bilgilerin zengin yapısını ortaya çıkartabilecek güce sahip değildir. Bireylerde kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için

günlük yaşam ile bağlantılı olan sosyal bilgiler dersine gereksinim duyulmaktadır (Foran, 2008; Tösten, 2019). 2023 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda (SBDÖP) yer alan “değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım, mekânı algılama, gözlem, zamanı ve kronolojiyi algılama” (MEB, 2023, s. 9) becerileri gerçek yaşam becerileri edinmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu özellikler dikkate alındığında sosyal bilgilerin bireylerin yaşamına ve tüm gelişim dönemlerine hitap eden ve okul dışındaki eğitimlerde kullanılabilen bir alan olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Todd ve Brinkman, 2007).

Sosyal bilgiler dersi yalnızca okul ortamları ile sınırlandırılmayan yaşamın her an içinde olan bir derstir. Bu yüzden yaz tatillerinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersine ilişkin etkinlikler okul dışı öğrenmenin bir parçası olarak görülebilir. Yaylacı (2013)'ya göre öğrenciler tatil sürecinde öğrendikleri bilgileri okulda uygulama, okulda öğrendiklerini ise tatilde uygulama olanağı bulmaktadır. Bu yüzden tatiller derslerin uygulama olanağının verildiği bir ortam sağlamaktadır. Yaz tatillerinin uzun olması öğrenme kayıplarına yol açmaktadır (Zvoch ve Stevens, 2015). Yaz tatilinde uygulanan eğitim etkinliklerinin akademik başarıyı artırdığı bilinmektedir (Goard, Siddiqui ve See, 2015). Yaz tatilinde düzenlenen etkinlikler öğrencilerin özgüven, sosyal ilişkiler ve bireysel davranışlarında olumlu sonuçlar oluşturmaktadır (Lee ve diğerleri, 2015). Eğitim döneminde edinilen bilgilerin yaz tatilinde unutulmaması için günlük yaşam ile ilişki kurulması önemlidir (Arı, 2004). Bu yüzden bireylerin öğrendikleri bilgileri günlük yaşamda kullanabilecekleri ortamlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bireylerin günlük yaşamlarının bir parçası olan yaz tatili bireylere öğrendikleri bilgi, beceri ve değerleri uygulayabilmeleri için gerekli olan zamanı tanımaktadır. Planlı eğitim etkinliklerinin yaz tatili süresi içerisinde devam etmesine özen gösterilerek, bireylerin eğitiminin devamlılığı göz önünde bulundurulmalıdır. Yaz tatili süresinde gerçekleştirilecek etkinlikler ile bireylere sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerleri somut olarak uygulama olanağı sağlanabilecektir.

Sosyal bilgiler dersi bireyin öğrendiklerini günlük yaşama aktarabilmesini kolaylaştıran bir yapıya sahiptir. Sosyal bilgiler dersi konusunu birey ve bireyin yaşamından almaktadır. SBDÖP'ye göre bireylerin karşılaştığı gerçek yaşam problemlerinde çeşitli bilgi, beceri ve değerlerin kullanılması sağlanmalıdır (MEB, 2023). Sosyal bilgiler dersi günlük yaşam ile bağlantılıdır. Okul ortamlarında bireylerin istenilen bütün bilgi ve becerilere sahip olma olanağının sağlanamaması (Morag ve Tal, 2012) yaz tatillerinin de eğitimde kullanılması durumunu ortaya çıkartmaktadır. Yaz tatillerinde

bireyler okulda öğrendikleri bilgileri somutlaştırma olanağı bulabilecektir. Bu yüzden okul dışı öğrenme ortamlarından olan yaz tatilleri bireylerin öğrenmelerinin devam etmesi için kullanılabilir.

Alanyazın taramasında sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme olarak yürütülen çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genelde okul dışı öğrenme ile sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin, daha kalıcı bilgiler edindiği (Özgür, 2010; Çengelci, 2013; Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2014; Öner, 2015) okul dışı öğrenmeler ile farklı deneyimlere ve becerilere sahip olduğu (Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012; Keskin ve Kaplan, 2012; Meydan ve Akkuş, 2014; Malkoç ve Kaya, 2015; Çepni ve Aydın, 2015; Seyhan, 2020) ve aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerinin somutlaştırılmasına olanak sağlandığına (Topçu, 2017; Metin Göksu ve Somen, 2018; Öner ve Öztürk, 2019; Öztürk, 2019; Kartal ve Şeyhoğlu, 2020) yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Alanyazında yaz tatilini içeren çalışmalarda yer almaktadır. Bu çalışmalarda yaz tatillerinde geçen zamanın bireylerde öğrenme kayıpları oluşturduğu bulgusu yer almaktadır (Arı, 2004; Şen, 2009; Kayır ve Özçelik, 2018; Sezer ve Sumbas, 2018; Sezgin, Erdoğan ve Dağ, 2020).

Alanyazında yaz tatilleri ve sosyal bilgiler dersini ilişkilendiren az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda yaz tatilleri ve sosyal bilgiler eğitimi, arasındaki ilişki incelenmiştir. Deveci ve Türe (2017) çalışmalarında öğrenci görüşlerinden yola çıkarak günlük yaşam içerisindeki sosyal bilgilerin yerini ortaya koymuşlardır. Çalışmada öğrencilerin yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimine sınırlı alanlarda yer verdiği görülmektedir. Gök ve Deveci (2022) çalışmalarında sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatillerinden yararlanmaya yönelik öğrenci ailelerinin görüşlerini ortaya koymuşlardır. Elde edilen sonuçlara göre çalışmada yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesi gerektiği sonucuna ulaşılmış ve planlı yaz tatili etkinliklerinin gerçekleştirilmesi önerilmiştir. Gök (2023) çalışmasında öğrenci ve öğretmen görüşleri ile sosyal bilgiler eğitiminden yaz tatillerinde yararlanma durumunu belirlemiştir. Yapılan bu araştırmada sosyal bilgilerin yaz tatillerinde de uygulanabilecek bir eğitim olduğu ve yaz tatilinde planlı bir sosyal bilgiler eğitiminin gerekliliğinden söz edilmektedir. Sosyal bilgiler ve yaz tatillerini konu edinen çalışmalar incelendiğinde yaz tatillerinde planlı sosyal bilgiler eğitiminin uygulanması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Yurt dışı alan yazında yaz tatili süresinde gerçekleşen öğrenme kayıplarına ilişkin çalışmalar ve sosyal bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenme ile ilgili çalışmalar bulunmasına karşın yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi içeren bir çalışmaya

rastlanılmamıştır. Bu çalışmalar yaz tatillerinin öğrenciler üzerindeki etkisi ve yaz okullarında öğrencilerin öğrenmelerinde meydana gelen değişiklikler ile ilgilidir (Alleman ve Brophy, 2010; Goard, Siddiqui ve See, 2015; Shinwell ve Defeyter, 2017). Yaz tatillerinde gerçekleştirilen yaz okulu programlarının bireylerin anlamlı öğrenmelerine katkısı olduğuna (Cooper, 2001; Cuddapah vd., 2008; Zvoch ve Stevens, 2015; Lee vd., 2015; Pane, 2016) gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda ulaşılmaktadır. Ayrıca not kaygısı olmayan bireylerin yaz aylarında düzenlenen programlara daha fazla katılım sağladığı (Kugler, 2001; Lauer vd., 2006; Lawrence, Mcneal ve Yıldız, 2009; Todd ve Brinkman, 2007; Whitlock ve Brugar, 2018; Moore ve Sartin, 2021) sonuçlarıyla ortaya konmuştur. Bu çalışmalar genelde okul dışı eğitim ve sosyal bilgiler ile ilgili kavramlar üzerine temellendirilmiştir (Lieberman ve Hoody 1998; Morris, 2005; Foran, 2008).

Alanyazın incelendiğinde bireylerin sosyal bilgiler dersine ait çeşitli bilgi, beceri ve değerleri edinebilmesi için gerçek yaşam deneyimlerine gereksinimi olduğu görülmektedir (Türe ve Deveci, 2017). Okullarda öğrencilerin istenilen beceri ve deneyimleri kazanabilmeleri için yeterli zaman ve ortamların kısıtlı olması nedeniyle okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, bireylerin planlı eğitim sürecinde olmadıkları yaz tatilleri döneminde çeşitli öğrenme kayıpları yaşadığı görülmektedir. Bu yüzden sosyal bilgiler eğitiminin okul dışında ve yaz tatillerinde sürmesi sosyal bilgiler eğitiminin gerekliliğini arttırabilecektir. İlgili alanyazındaki çalışmalarda da yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesinin önerildiği görülmektedir (Gök, 2023; Gök ve Deveci, 2022). Sosyal bilgiler ders saatlerinin bireylerin yaşam becerilerini kazanması için yeterli olmadığı söylenebilir. Ayrıca, sosyal bilgiler dersinde bireylerin gerçek yaşam problemlerini çözme becerilerini kazanmaları için yaz tatillerinin de eğitim sürecine dahil edilmesi akılcı bir yol olarak değerlendirilebilir.

İlgili alanyazında yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine ilişkin bilgi, beceri ve değerlerin geliştirilmesini içeren uygulamaya yönelik ulusal ve uluslararası bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmanın alandaki eksikliğin giderilmesi ve yaz tatilinde eğitim uygulamalarının yaygınlaşması açısından diğer çalışmalara yol göstermesi beklenmektedir. Ayrıca çalışma ile sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatiline yönelik uygulamaları içeren diğer araştırmalara rehberlik edebilecek örnek bir uygulamanın ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu araştırmada sosyal bilgilerin kişisel yaşamın tüm

süreçleri ile uyumlu olduğu ve okulların kapalı olduğu yaz tatillerinde devam edebileceği ortaya konulmak istenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler eğitimi kapsamında yaz tatillerinde planlı etkinlikler oluşturarak sosyal bilgiler dersine yönelik öğrencilerde bilgi, beceri, değer ve kazanımlarının geliştirilmesini sağlamaktır. Bu araştırma ile aşağıda verilen sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerler yaz tatili süresinde nasıl geliştirilebilir?
2. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerine yönelik öğrenci, aile ve öğretmen görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler yalnızca okul ile sınırlı kalmayan bireylerin öğrendiklerini günlük yaşamlarında uygulama olanağı bulabildikleri bir derstir. Sosyal bilgiler dersi içerisinde öğrenilen birçok kavramın günlük yaşamda karşılığı bulunmaktadır. Sosyal bilgiler bu özellikleri ile bireylerin okul dışındaki günlük yaşamlarını da kapsamaktadır. Öğrenmenin resmi ya da resmi olmayan pek çok ortamda gerçekleşebilmektedir. Bu ortam içerisinde özellikle öğrencilerin not beklentisi olmadan akranları ile sosyalleşebildikleri zamanlar bulunmaktadır (Whitlock ve Brugar, 2018). Bu zamanlardan biri de yaz tatilleridir. Yaz tatillerinde öğrenciler yıl içinde öğrendikleri bilgileri uygulama olanağı bulmaktadır. Bu yönüyle yaz tatilleri not kaygısından uzak uygulamaların yapılabileceği öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Öğrencilerin toplumsal yaşama ait kavramları öğrenebildikleri ve akranları ile sosyalleşebildikleri ders olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programları içinde ayrı bir önem taşımaktadır. Eğitim okul içi ve okul dışı tüm etkinlikleri ele alan kapsamlı bir süreçtir. Sosyal bilgiler eğitiminde de öğrencilerin yaz tatilinde bilgi, beceri, değer ve tutumların geliştirilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. SBDÖP (2023)'de dersin okul dışı etkinlikler ile desteklenmesinin ve öğrencilerin gerçek yaşam problemleri ile karşılaştırılmasının önemi vurgulanmaktadır. Okullar bireylerin gerçek yaşam deneyimleri elde edebilmesine yönelik çok fazla olanak sağlayamamaktadır (Şen, 2019; Bell ve Chang, 2017). Bu yüzden sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilerin gerçek yaşam deneyimleri elde edebilmeleri için öğrencilerin okul dışında geçirdikleri zamanların da eğitimde

kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. SBDÖP’de bireylere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve değerlerin yaşam boyu öğrenme kapsamında ele alınmasının önemi vurgulanmaktadır (MEB, 2023). 2023 SBDÖP’nin özellikleri dikkate alındığında eğitimin okul dışı etkinlikler ve yaşam boyu devam etmesi istenmektedir. Bu durumun sağlanabilmesi için okul dışı öğrenmeler kapsamında değerlendirilen yaz tatillerinde öğrenmelerin devam etmesi öğrenciler için önemlidir (Gök ve Deveci, 2022).

Yaz tatilleri, öğrenilenlerin somutlaştırılacağı ortamlar sağladığı için sosyal bilgiler dersi etkinliklerinin yaz tatillerinde yaşam boyu öğrenme kapsamında kullanılabilmesi olanaklıdır. Öğrenciler yaz tatillerinde eğitim yaşamından uzaklaşmayacağı için sosyal bilgiler dersinin amaçları gerçekleşmeye devam edecektir. Ayrıca, Deveci ve Türe (2017), Gök ve Deveci (2022), Gök (2023) çalışmalarında sosyal bilgilerin yaz tatilinde de devam edebilecek bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacılar öğrencilerin istenilen bilgi, beceri ve değerleri kazanabilmeleri için yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitim programının hazırlanıp uygulanması gerekliliğinden söz etmektedir. Bu yönüyle alan yazın incelemesinde yaz tatilinde sosyal bilgilere ait bilgi, beceri ve değerleri geliştirmeye yönelik herhangi bir ulusal ve uluslararası çalışma bulunmadığı görülmektedir. Çalışmanın bu yönüyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada yaz tatilinde öğrencilerin sosyal bilgilere yönelik öğrenme ortamlarının devamlılığının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu sayede öğrenmenin yalnızca okul ile sınırlı kalmayacağı ve yaz tatilinde de sosyal bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir. Bu çalışma ile bireylerin eğitim-öğretim yılı içerisinde kazandıkları bilgi, beceri ve değerlerin günlük yaşama aktarmalarının sağlanması beklenmektedir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler dersine yönelik hazırlanan yaz tatili etkinlikleri ile sosyal bilgiler dersinde kazanılan bilgi beceri ve değerlerin günlük yaşama aktarılması amaçlanmaktadır. Böylece öğrenme kayıplarının önüne geçilmesi ve bireylerin süreç içerisinde aktif olarak öğrenmelerinin sağlanması beklenmektedir. Bunun yanında sosyal bilgiler dersine yönelik yaz tatili etkinlikleri ile bireylerin öğrenmelerinin somutlaştırılacağı düşünülmektedir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler kapsamındaki bilgi, beceri ve değerlerin geliştirilmesi için uygulamaya yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Araştırma bu bakımdan alan yazına sağlayacağı katkı açısından önemli görülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 2022-2023 eğitim öğretim yılı yaz tatili dönemi,
- Kocaeli ili Kandıra ilçesinde bulunan bir ortaokulun 6. sınıfa devam eden öğrenciler ve aileleri,
- 6. sınıf öğrencilerinin 7. sınıfa geçtikleri üç aylık yaz tatili süresi (10 hafta) ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: İnsanı ve insanın toplum içindeki yerini çeşitli sosyal bilimlerden yararlanarak ele alan; çeşitli bilgi, beceri ve değerler kazandırarak insanın toplum içindeki yerini geliştiren, böylelikle insanların yaşam içinde mutlu, huzurlu, güvenli ve diğer canlıların haklarına duyarlı bir yer edinmesini sağlayan bir alan (Deveci ve Bayram, 2022).

Yaz tatili: Bir ders yılı bitiminden diğer ders yılı başlangıcına kadar geçen süre (Şen, 2009).

Okul dışı öğrenme: Resmi ve resmi olmayan eğitim arasında gerçekleşen, okul dışı ortamlarda yapılandırılan çoğunlukla gönüllü olma durumuna dayanan öğrenme biçimi (Şen, 2019).

2. ALANYAZIN

Bu bölümde sosyal bilgiler, okul dışı öğrenme ve yaz tatili alan yazınına ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu kapsamda sosyal bilgilerin tanımı, amacı, kapsamı ve özelliklerine, sosyal bilgiler eğitiminde yapılandırmacı kuramın yerine, sosyal bilgiler eğitiminde okul dışı öğrenmenin yeri ve önemine, sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatillerinden yararlanılmasına değinilmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatillerinde kullanılabilecek etkinliklere ve 2023 SBDÖP'nin yaz tatili açısından incelenmesine yer verilmiştir.

2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Kapsamı ve Özellikleri

Eğitim toplumsal değerleri ve kültürü korumada bir araç görevi görmektedir. Bu yüzden toplumlar demokrasiyi koruyan ve bu konuda adımlar atan bireyleri yetiştirmek için eğitimden yararlanmıştır. Eğitim bireylerin ve toplumun kendisini gerçekleştirmesine olanak sağlamaktadır (Bakır, 2015). Bireyler eğitim ile toplum için önemli olan bilgi ve becerileri kazanırken, aynı zamanda toplumsal yaşama uyum sağlamaktadır (Sözer, 1998). Bireylerin toplumsal yaşama eğitim yolu ile uyum sağlamasına yardımcı olan derslerden biri sosyal bilgilerdir. Bireyler sosyal bilgiler ile toplumsal yaşamlarına yön vermektedir. Sosyal bilgiler dersinde bireylere kazandırılmak istenilen bilgi, tutum ve davranışların ne olduğu dönemselsel olarak farklılık göstermektedir (Aslan, 2016). Sosyal bilgiler ile bireylere kazandırılmak istenen özelliklerin farklılaşması sosyal bilgilere ait tanımlara yansımaktadır.

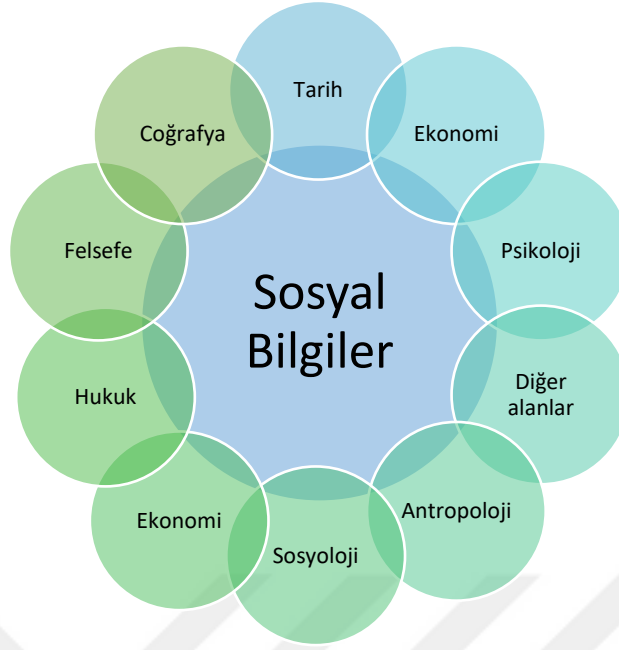
Sosyal bilgilere ait tanımlara bakıldığında “Sosyal bilgiler pedagojik amaçlar ile basitleştirilmiş sosyal bilimlerdir (Wesley, 1950, akt; Öztürk, 2012, s. 3)” ifadesi dikkat çekmektedir. Sosyal bilgilerin kaynağını sosyal bilimlerden aldığı görülmektedir. Tarih ve coğrafya derslerinden oluştuğu düşünülen sosyal bilgiler dersi daha sonra sosyal bilimleri de konu edinmesiyle birlikte farklı sınıflandırmalar ve farklı tanımlamalara sahip olmuştur. Barr ve diğerleri (akt; Öztürk, 2012, s. 3)’ne göre sosyal bilgiler “vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimler ve beşerî bilimlerin kaynaştırılması” olarak ifade edilmiştir. Barr, Barth ve Shermis sosyal bilgileri “vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesi (2013, s. 69)” olarak tanımlarken, Amerikan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) 1992 yılında sosyal bilgileri şu biçimde tanımlamıştır (NCSS, 2010):

Yurttaşlık yetkinliğini teşvik etmek için sosyal bilimler ve beşerî bilimlerin entegre çalışmasıdır. Okul programı içerisinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyoloji gibi disiplinlerden ve beşerî bilimlerin uygun içeriklerinden yararlanan koordineli, sistematik çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin birincil amacı, birbirine bağımlı bir dünyada kültürel olarak çeşitli demokratik toplumların vatandaşları olarak gençlerin kamu yararı için bilinçli ve mantıklı kararlar almalarına yardımcı olmaktır (NCSS, 2010, s. 3).

Sosyal bilgiler deneyim kazanmaya ve insan ilişkilerinin önemine vurgu yapmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2005 yılında sosyal bilgiler için yapılan tanım aşağıda yer almaktadır:

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005, s. 51).

Sosyal bilgiler dersi ile sosyal bilimlerden elde edilen bilgi, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri kullanılarak topluma yararlı bir vatandaş yetiştirmek istenmektedir. “Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin kesiştiği bir pedagojik alanı ifade etmektedir” (Sönmez, 2010, s. 3). Sosyal bilgileri oluşturan sosyal bilimlerin neler olduğuna bakıldığında sosyal bilgilerin bireyi merkeze alan birçok sosyal bilimden oluştuğu görülmektedir. Sosyal bilimlere ait içerik, kavramlar, genellemeler sosyal bilgilerin temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler konusunu sosyal bilimlerden almaktadır (Öztürk, 2012; Bilgili, 2019). Şekil 2.1’de sosyal bilgilerin kaynakları yer almaktadır.

Şekil 2.1. Sosyal bilgilerin kaynakları (Öztürk, 2012).

NCSS (1994)'e göre iyi bir vatandaş yetiştirmek için beşerî ve sosyal bilimlerin birbiriyle uyum içerisinde çalışması gerekir. Sosyal bilgiler beşerî ve sosyal bilimlerin içeriklerinden yararlanarak sistematik bir çalışma ortaya koymaktadır. Bu özellikler dikkate alındığında sosyal bilgilerin bireylerin toplumda aktif rol üstlenmeleri için sosyal bilimlere ait özelliklerden yararlandığı söylenebilir. Sosyal bilgilerin temel hedefi demokrasinin düşünce ve değer sistemine bağlı bireyler yetiştirmektir (NCSS, 2016). Bireylerin demokratik özelliklere sahip olması için belirli becerileri kazanması beklenmektedir. Sosyal bilgiler bireylerin eleştirel düşünme, problem çözme, çeşitli okuryazarlıklar ve beceriler edinmesine yardımcı olmaktadır (NCSS, 2016). Ayrıca sosyal bilgiler bireylerin vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirebilmesi için bilinç oluşturmaktadır (NCSS, 2008).

Sosyal bilgiler bireyleri gerçek yaşama hazırlayan, toplumsal sorunlar ile başa çıkma becerisi kazandıran bir derstir. Sosyal bilgilerin temel amacı aktif vatandaşlar yetiştirerek bu vatandaşların toplum ile ilgili konularda sorumluluk almasını, çevreye karşı duyarlı olmasını, kültürüne bağlı olmasını, karar verme ve problem çözme becerilerini kullanmasını ve demokratik özelliklere sahip olmasını sağlamaktır. Sosyal bilgilerin temel amaçlarından biri bireylerin kişisel gelişimini sağlamaktır. Sosyal bilgiler aynı zamanda bireylerin topluma uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır (Rossi, 1995; Houser, 1995; McCoy, 2005; Deveci, 2005; Arın ve Deveci, 2008). Sosyal bilgilerin

özellikleri dikkate alındığında bireylerin kendi öğrenmelerinde aktif olarak rol almasının beklendiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle sosyal bilgiler bireylerin toplum yaşantısında aktif olarak rol almasını sağlayan bir ders olarak ortaya çıkmaktadır.

NCSS'e göre sosyal bilgiler eğitiminin sahip olması gereken temel ilkeler bulunmaktadır. NCSS (2008)'in sosyal bilgiler eğitimi için belirlediği temel ilkelere bakıldığında; sosyal bilgilerin değer temelli olması, bireylerin öğrenmelerinde aktif olması ve bütüncül bakış açısına sahip olması beklenmektedir. Sosyal bilgiler eğitiminin ancak bu özelliklere sahip olduğunda etkili olabileceği görüşü bulunmaktadır. NCSS'e göre sosyal bilgiler eğitime ait on tema bulunmaktadır. Sosyal bilgiler temalarının hepsi birbiri ile ilişkilidir. Temalarda öğrencilerin sosyal bilgiler eğitimi ile edinmeleri istenen davranışlar ile bir çerçeve oluşturulmaktadır. (NCSS, 2010). NCSS'in belirlemiş olduğu sosyal bilgiler dersinin sahip olması gereken özelliklerde bireylerin gerçek yaşam deneyimlerine sahip olmasının önemli olduğu görülmektedir. Bireyler deneyimler sayesinde bilgilerini kalıcı hale getirebilmektedir. Bu durum sosyal bilgiler eğitiminde bireylerin aktif öğrenme süreçleri geçirmesinin gerekliliğini (NCSS, 2010) ve sosyal bilgiler dersinin okul ile sınırlandırılmayacağı görüşünü ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgiler öğretiminde benimsenen üç temel öğretim yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar; Barth, Shermis ve Barr tarafından "vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler", "sosyal bilim olarak sosyal bilgiler" ve "yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler" olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflamalara ek olarak birçok araştırmacı tarafından farklı sınıflandırmalar da olmuştur (Yeşilbursa, 2015, s. 47). Ancak son yıllarda sosyal bilgilerin sahip olduğu yaklaşımlar incelendiğinde "sosyal bilim olarak sosyal bilgiler" ve "yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler" görüşünün daha yoğun olarak sosyal bilgiler eğitiminde kullanıldığı görülmektedir (MEB, 2023, s. 10). Bu yaklaşımlar ile bireylerden sosyal bilimlerin sahip olduğu bilgi toplama ve bu bilgileri çözümleme süreçlerini öğrenmesi ve bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara karşı akıl yürütme yöntemlerini kullanarak çözüm üretmesi beklenmektedir (Barr, Barth ve Shermis, 2013; Doğanay, 2002; Yeşilbursa, 2015). Sosyal bilgiler eğitiminde yararlanılan yaklaşımlar incelendiğinde bu yaklaşımların; bireyi merkeze alan, bireyin deneyim kazanmasını sağlayan ve bireylerin bilimsel düşünme becerilerini ön plana çıkaran öğrenme-öğretme sürecine sahip olduğu görülmektedir.

NCSS'in hazırlamış olduğu sosyal bilgiler dersinin amaçları incelendiğinde 2023 SBDÖP'nin da aynı amaçlar doğrultusunda düzenlendiği görülmektedir (Aslan, 2016).

2023 SBDÖP’de bireylerin aşağıda belirtilen özelliklere sahip olması amaçlanmaktadır. SBDÖP’ye göre bireylerin (MEB, 2023, s. 8);

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekân algılama becerilerini geliştirmeleri,
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye’si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
16. Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır.

SBDÖP’de yer alan amaçlar incelendiğinde bireylerin çeşitli becerilere sahip olması gerektiği görülmektedir. Sosyal bilgiler bireyleri yaşantılarında aktif kılmayı ve onlara deneyimler kazandırmayı amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler dersinde bireyin deneyim

kazanması amaçlandığı için öğrenme-öğretme süreci okul dışı alanlar ile harmanlanmalıdır. Bireyler bu sayede aktif olarak günlük yaşam içerisinde öğrenmelerine devam edebilecektir. Sosyal bilgiler eğitiminde yapılandırmacılık kuramının kullanılması bireylerin aktif olarak öğrenmenin içerisinde yer almasını sağlamıştır. Bu görüş temelinde NCSS, sosyal bilgilerin yapılandırmacılık öğrenme kuramını esas alması gerektiğini vurgulamıştır. Nitekim ilk kez 2005 SBDÖP bu esaslar doğrultusunda düzenlenmiştir. Kabapınar (2022)'a göre yapılandırmacılık kuramını temel alan sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılım sağlayacakları günlük yaşam etkinlikleri içinde yer alması gerekmektedir. Bu sayede bireylerin edindiği bilgi, değer ve becerilerin davranışa dönüşmesi sağlanacaktır. Böylece bireylerin günlük yaşam becerilerini kazanabilecekleri, öğrendikleri bilgileri uygulayabilecekleri, sosyal bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunacak zamanı yaz tatilinin sağlayabileceği düşünülmektedir.

2.2. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yapılandırmacı Kuram

Yapılandırmacılık öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini ele alan bir öğrenme kuramıdır. Yeany (1991) yapılandırmacılığı öğrenmede en umut verici kuram olarak tanımlamıştır. Fox (2001) yapılandırmacılığı bilgiyi inşa etme süreci olarak adlandırmaktadır. Yapılandırmacılığın kökenlerini 18. yüzyıla kadar götürmek mümkündür (Yager, 1991). Bu düşünce üzerinde çalışmalar yapan düşünürler arasında yer alan Jean Piaget yapılandırmacılığın temel özelliklerini belirlemiştir (Glaserfeld, 2005).

Yapılandırmacılığa göre öğrenmeler bireylerin deneyimlerinden meydana gelmektedir. Yapılandırmacılık kuramı bireylerin öğrenme sonucunda edindikleri kavramların deneyimlerinin ürünü olduğunu kabul etmektedir (Anderson, Lukas ve Ginns, 2003). Yapılandırmacılık özünde idealizm ve pragmatizme dayanmaktadır (Cobern, 1993). Yapılandırmacılık kuramının gerçekleşebilmesi için belirli ilkeleri içermesi gerekmektedir. Bu ilkeler bireyin karşılaştığı yeni durumlarda meydana gelen kavramsal değişim bilgilerinin yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir. Birey karşılaştığı yeni durumlar sonrası bazı kavramlar arasındaki bağı kopartırken bazı kavramlar arasındaki bağı birleştirmektedir (Mintzes ve Wandersee, 1998; Fostnot ve Perry, 2005). Öğrenciler kendilerine anlamlı gelen bilgileri yapılandırır (Cobern, 1993). Yapılandırmacılığa göre öğrenmeler ve başarılar büyük ölçüde deneyimlere dayanır. Yapılandırmacılık gerçekliğin sosyal inşası üzerinde durmaktadır. Bireyler

edindikleri bilgileri eski bilgileri üzerine inşa eder (Osborne, 1996). Yapılandırmacılık disiplinler arası bir öğrenme sürecini ifade etmektedir. Bireyler öğrenmelerini birbiri ile ilişkilendirip ekleme yapabilmektedirler (Riegler, 2011). Yapılandırmacı modelde birey bir uyum arayışı içerisinde. Bireyler yeni öğrenmelerini eski öğrenmeleri ile uyumlu hâle getirme çabası içindedir. Yapılandırmacı öğrenmede öğrenciler öğrendiklerini düşünürler, daha sonra önceki öğrenmeler ile yeni öğrenmeler arasında dengesizlik meydana gelir ve yapılandırılan bilgilerin ardından yeni öğrenilen ile eski öğrenilenler arasında denge meydana gelir. Ardından öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde tekrar düşünceleri sağlanır (Bodner, 1986; Larochelle, Bednarz ve Garrison, 1998; Oldfather, 1999; Pritchard ve Woollard, 2010).

Yapılandırmacı kurama göre eğitimcilerin, öğrenenlerin bilgi ve deneyimlerini dikkate alması gerekmektedir. Bunun yanında okullar da öğrenenlerin edindikleri bilgi ve deneyimleri genişletmek üzere konumlandırılmalıdır (Huitt, 2009). Yapılandırmacılığın özellikleri aşağıda belirtilmiştir (Fox, 2001, s. 24):

- Öğrenmede bireyler aktif bir süreç içerisinde yer alır.
- Bilgi öğrenme süreci içerisinde yapılandırılır.
- Öğrenilen bilgiler kişilere özgüdür.
- Birey öğrenmeleri ile yaşadığı çevreyi ve dünyayı anlamlandırır.
- Öğrenci etkili bir öğrenme için karşılaştığı zor problemleri çözer.

Sosyal bilgilerin eğitim anlayışı yapılandırmacılık kuramı üzerine temellendirilmiştir. Yapılandırmacılık kuramına göre öğrenme ve öğretme bireyi merkeze alan ve aktif olarak öğrenmenin içerisinde yer almasını sağlayan süreç ile bütünleştirilmektedir. Bireyler bu özellikler sayesinde bilgiyi yapılandırarak davranış haline getirebilir. Sosyal bilgiler sosyal katılımı barındırmaktadır. Bu durum sosyal bilgilerin içerdiği bilgilerin toplumsal yaşamda kullanılmasına olanak sağlayacak özellikte olduğunun göstergesidir. Bu durumda yapılandırmacılık ile bütünleştirilen sosyal bilgilerden bilgi, beceri ve değerleri doğrudan aktarmak yerine etkinlikler yolu ile davranış haline getirilmesi beklenmektedir. SBDÖP bireylerin yaratıcı düşüncelerine, ön öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarına ve düşüncelerini uygulamalarına olanak tanımaktadır (NCSS, 2016).

Yapılandırmacılık Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya gibi birçok ülkenin programlarında olduğu gibi Türkiye'nin öğretim programlarında 2005 yılında yerini almıştır (Aydın, 2012). Türkiye'de 2005 yılında düzenlenen öğretim programı

yapılandırmacılık öğrenme kuramı üzerine temellendirilmiştir. Eğitim, yapılandırmacı kurama göre öğrenci merkezli, değer ve becerileri içeren, alternatif ölçme araçlarını barındıran, etkinlik merkezli, bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre SBDÖP’de aynı özelliklere göre şekillenmiştir. Yapılandırmacı kurama göre bireyler öğrendiklerini uygulama olanağı bulabildiklerinde eski bilgiler ile yeni bilgileri yapılandırabilecektir. Sosyal bilgiler içeriğini gerçek yaşamdan almaktadır. Bu yüzden yapılandırmacı öğrenme kuramı ile sosyal bilgilerin uygulama alanı birbiri ile uyumludur. Sosyal bilgiler toplu öğretim yaklaşımına göre desenlenmektedir. Toplu öğretim disiplinler arası ve bütüncül bakış açısına sahiptir. Sosyal bilgiler dersi ve yapılandırmacılık kuramı; disiplinlerarası olması, bütüncül bakış açısı içermesi, bireyin merkezde olması, problem çözme ve karar verme becerilerini önemsenmesi gibi özellikler bakımından birbiri ile uyumludur (Yanpar, 2012; Kaya, 2021). 2005 yılından sonra öğretim programları yapılandırmacı kuram esaslarına göre şekillenmiştir (MEB, 2005; MEB, 2018; MEB, 2023). NCSS bireylerin günlük yaşamda küreselleşen dünya gereksinimlerine yönelik gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanabilmesi için sosyal bilgiler eğitiminin ortaya koyduğu temel özelliklerin korunması gerektiği görüşüne sahiptir (NCSS, 2010). Sosyal bilgiler bireyin sosyal katılımını sağlayan bir derstir. Bu derste bireylere aktif olarak deneyim kazandırabilecek yeni ortamlara gereksinim duyulmaktadır. Okul ortamları sosyal bilgilerin zengin amaç ve içeriğini tamamen karşılayabilecek kapsama sahip değildir (Şimşek ve Kaymakçı, 2015). Etkili ve kalıcı bir öğrenme için günlük yaşamla ilişkili olan eğitim süreci sosyal bilgiler dersi ile sağlanabilmektedir (Tösten, 2019). Bu yüzden sosyal bilgiler dersi okul dışı öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Okul dışı öğrenmelerin esnek yapısı ve günlük yaşam ile bağlantılı olması bireylerin sosyal bilgiler dersinde kazanılması istenilen bilgi, beceri ve değerlerin edinilmesini kolaylaştıracaktır.

2.3. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenmenin Yeri ve Önemi

Okul dışı öğrenme resmi ve resmi olmayan öğrenmelerin arasında kalan ve iki öğrenme arasındaki bağlantıyı kuran öğrenmeler olarak ifade edilmektedir. Okul dışı öğrenme okul binası dışında kalan ortamlarda öğrenme olgusunu içerisine alan etkin bir süreci meydana getirmektedir. Okul dışı öğrenme bu yönüyle okulda verilen eğitimlerin tamamlayıcısı olarak görülmektedir (Tösten, 2020; Çalışkan ve Yıldırım, 2021). Okul dışı etkinlikler derslerin öğretim programlarına bağlıdır. Öğrencilerin okulda öğrendikleri

konuları pekiştirmelerine yardımcı olmaktadır. Okul dışı etkinlikler öğrencilerin derse yönelik bilgileri, tutum ve davranışlarında olumlu etkilere sahiptir (Henriksson, 2018). Soyut olarak öğrenilen bilgiler doğal ortamda yaparak yaşayarak kalıcı hale gelmektedir. Bu öğrenmelerin amacı öğretim programındaki kazanımlara uyumlu olarak bireylerin kişisel gelişimlerini sağlamaktır (Çöğmen, 2019; Şen, 2019). Okul dışı öğrenmeler ile bireyler kendi öğrenmelerini düzenleyebilir ve öğrenme stratejileri geliştirebilir (Bergin, 1996), bu yönüyle bireylerin eleştirel düşünme becerilerini ve özgüvenlerini geliştirmektedir (Bowdridge ve Blenkisop, 2011). Ayrıca bireylerin dünya ile ilgili bilgi, beceri ve tutum geliştirmesi istenmektedir (Morag ve Tal, 2012). Okul dışı öğrenmede bireyler kendilerine öğretilen kavramları doğada doğrudan deneyimleyebilirler. Bu durum kişilerin öğrenmeye olan meraklarını, bilinçlerini ve duygularını harekete geçirerek öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (Bell ve Chang, 2017). Okul dışı öğrenmeler ile bireylerin öğrenme etkinliklerine olan istekliliklerinde artış gözlemlenmektedir. Bu öğrenmeler ile bireyler kitaplardan edinemeyecekleri deneyimleri okul dışındaki çevre yolu ile edinebilirler (Fang, Hassan ve Lepage, 2022).

Okul dışı öğrenme bireyleri kendi yaşantılarından hareketle bilişsel, devinışsel ve duyuşsal yönden geliştirmeyi sağlamaktadır (Power, Tylor, Rees ve Jones, 2009). Bu yönüyle bireylerin deneyim edinmesi ön plana alınarak insan ilişkileri, çevre sevgisi gibi konularda farkındalık oluşturmaları sağlanmaktadır (Anderson, Lukas ve Ginns, 2003). Bireyler böylece aynı anda birden fazla duyu organını öğrenme içerisinde kullanabilmektedir. Waite ve Rea (2007)'ya göre okul dışı öğrenme ile bireyler ait oldukları dünyayı keşfetme, çevreleri ile etkileşim içine girme, bilgileri somutlaştırma gibi özellikler kazanmaktadır. Waite (2007)'e göre okul dışında geçen süre bireyleri okullarda geçen süreye göre daha fazla meşgul ettiği için okul dışında daha kapsamlı öğrenmeler gerçekleşmektedir. Okul dışı öğrenmelerin bu yönü öğrencilerin deneyimlerini artırmaktadır (Priest, 1986; Anderson, Kisiel ve Storksdieck, 2006; Rea, 2008; Waite, 2011). Böylece öğrencilerin okul ortamında öğrendikleri bilgileri pekiştirmelerine olanak sağlanmaktadır. Ayrıca okul dışı öğrenmeler öğrencilerde duyuşsal olarak hedeflenen özelliklerin kazandırılmasını sağlamaktadır. Bu özelliklerden birisi ise değerlerdir. Öğrencilerin değer kazanmaları ve böylece çevreleri ile oluşturdukları bu değerleri geliştirmeleri bu biçimde sağlanmaktadır. Böylece bireylerin çevreleri ile iyi ilişki kurmaları sağlanabilmektedir (Bamberger ve Tal, 2007).

Öğrenmenin en önemli özelliği öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde aktif olarak yer almasını sağlamaktır. Bu bağlamda bireylerin öğrenmelerinin hayatın içinde devam etmesi sağlanmaktadır. Okul dışı öğrenmeler bu özellikleri ile kalıcı öğrenme sağlar (Knapp, 2000; Şimşek ve Kaymakçı, 2015; Çalışkan ve Yıldırım, 2021).

Eğitim programları planlı olarak gerçekleştirildiğinde okul dışında gerçekleştiren etkinliklerin sağladığı çeşitli yararlar vardır. Bu yararlar dört başlık altında sıralanmaktadır. Bunlar; anlama ve düşünme becerileri kazanma (bilgi), çevreye karşı duygusal tutum oluşturma (duyuşsal), kişisel arası etkileşimi geliştirme (sosyal), deneyim kazanma (fiziksel) yararlar olarak sıralanabilir (Morag ve Tal, 2012; Knapp ve Barrie, 2001). Okul dışı öğrenmeler öğrencilere kendi öğrenme sürecini oluşturma, farklı kişiler ile iletişim kurma ve kurduğu denenceleri test etme gibi olanaklar sunmaktadır (Bell, Lewenste, Shouse ve Feder, 2009). Okul dışı öğrenmenin bireylere sağladığı yararlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır. Okul dışı öğrenmeler öğrencilerin (Institute for Outdoor Learning, 2019, s. 1):

- Yeni bilgi ve beceri edinmesine,
- Akademik başarı elde etmesine,
- Kişisel ve sosyal gelişim sağlamasına,
- Çevreye özen göstermesine,
- Kariyer ve mesleki gelişim kazanmasına,
- Zihinsel beceriler geliştirmesine,
- Soyut kavramları somutlaştırmasına,
- Deneyim ve sorumluluk kazanmasına yardımcı olmaktadır.

Okul dışı öğrenmelerin bireylere sağladığı bu yararlar aynı zamanda sosyal bilgiler dersinin bireylerde gerçekleştirmek istediği amaçlar ile örtüşmektedir. Okul dışı öğrenmeler sosyal bilgiler dersi ile kullanıldığında dersin istenilen amaçlara ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Okul ve ders kitapları ile sınırlandırılan sosyal bilgiler dersi bireylerin gerçekleştirmesi istenilen bilgi, beceri ve değerlerin uygulamalarına olanak sağlayamamaktadır. Sosyal bilgiler dersi bireylerin deneyim kazanabileceği öğrenme ortamlarına gereksinim duymaktadır.

Bireylerin öğrenmelerinin yaşamlarının her alanlarında devam etmesinin istenmesi okul dışı öğrenme ortamlarının gerekliliğini ön plana çıkarırken, bireyi merkeze alan anlayışı ile okul dışında sosyal bilgiler öğretimini gerekli kılmaktadır (Lieberman ve Hoody 1998). Bireylerin 21. yüzyılda sahip olması gereken beceri ve değerlerin

verilebileceği derslerden biri olan sosyal bilgiler dersinin okul dışı öğrenme ortamları ile desteklenmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu husus doğrultusunda MEB tarafından okul dışı öğrenme ortamları kılavuzları hazırlanmış ve derslerin öğretim programları içerisinde okul dışı öğrenmeye yer verilmiştir. MEB'in yayınlamış olduğu Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde bireylerin öğrenmelerinin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi için okul dışı ortamlardan yararlanılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu durum aşağıdaki madde ile açıklanmıştır:

Eğitim ve öğretimin daha etkili ve verimli olması için; doğal, tarihî ve kültürel mekânlar ile bilim merkezleri, sanat merkezleri, teknopark ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamları, ders programlarında yer alan kazanımlar doğrultusunda etkin olarak kullanılır (MEB, 2019, s. 3).

Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde yer alan bu madde ile eğitimin okul dışı ortamlarda gerçekleşebileceği ve okul dışı ortamların öğrencilere verilen öğretim uygulamalarının tamamlayıcısı niteliğinde yer alabileceği vurgulanmıştır. Bireyler okulda öğrendikleri bilgileri okul dışı öğrenme ortamı ile somutlaştırma olanağı bulmaktadırlar. Bu durumda öğretim programlarının okul dışı etkinliklere yer vermesi gerekmektedir. SBDÖP 2005 yılında yapılandırmacılık eğitim felsefesi ışığında değişime uğramıştır. Yapılandırmacılık anlayışına göre düzenlenen öğretim programında okul dışı eğitime verilen önem artmıştır. 2023 yılında tekrar düzenlen SBDÖP'de okul dışı öğretim uygulamaları yer almaktadır. Örneğin 4. sınıf düzeyinde yer alan “Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.” kazanımının açıklamasında “Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihî bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır” (MEB, 2023, s. 12) ifadesi ile okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanma durumunun planlı bir biçimde öğretim programı içerisinde yer aldığı görülmektedir.

SBDÖP içerisinde yer alan “sosyal katılım, gözlem, mekânı algılama, zamanı ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama” (MEB, 2023, s. 9) gibi beceriler okul dışı öğrenme ortamlarını ve okul dışı öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Öğrenciler okul dışı öğrenme ile birlikte SBDÖP'nin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşma olanağı bulmaktadır. MEB öğrencilerin okul dışı ortamlarının eğitim öğretim etkinlikleri ile ilişkilendirilmesini ve öğrencilerin bu alanları yakından tanımasını istemektedir (MEB, 2019). Ayrıca SBDÖP'nin uygulamada dikkat edilecek hususlar bölümünde okul dışı

öğrenmelere önem verilmesi gerektiğine yönelik bilgilere aşağıda değinilmiştir (MEB, 2023).

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır (MEB, 2023, s. 10).

Okul dışında gerçekleştirilen etkinlikler sosyal bilgiler eğitimi ile günlük yaşam arasında bağlantı kurulmasına olanak tanımaktadır (Alleman ve Brophy, 1994). Bu özellikler dikkate alındığında okul dışı öğrenmeler sosyal bilgilerin belirlediği amaçların gerçekleşmesi için gerekli ortamı sağlamaktadır. Okul dışı öğrenme ortamları içerisinde yer alan yaz tatilleri bireylerin edindikleri bilgileri davranışa dönüştürmesine yardımcı olacak zamanı verebilir.

2.4. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaz Tatillerinden Yararlanma

Okul dışı öğrenmeler kapsamında değerlendirilebilecek alanlardan biri yaz tatilleridir. Yaz tatilleri öğrencilerin okul dışı öğrenmelerine yönelik etkinliklerin gerçekleştirebileceği öğrenme ortamlarını sunmaktadır. MEB'in yaptığı tanıma göre yaz tatilleri “ders yılının başladığı tarihten yarıyıl tatiline, yarıyıl tatili bitiminden ders kesimine kadar geçen” (MEB, 2005, s. 2) sürenin dışında kalan zamanı kapsamaktadır. Ders döneminin dışında kalan süreler ise dönem tatilleri ve yaz tatili olarak adlandırılmaktadır. Yaz tatillerinin başlangıç ve bitiş süreleri MEB tarafından belirlenmektedir. Bir yıl içerisinde gerçekleşecek olan derslerin 180 günden az olmamasına dikkat edilerek, yaz tatillerinin başlangıç ve bitiş süreleri MEB tarafından belirlenmektedir (MEB, 2020). Yaz tatili süresinin diğer tatillere göre uzun olması öğrenme kayıpları başta olmak üzere birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin yılın belli zaman dilimine denk gelen yaz tatillerinde geçirdikleri süre öğrendiklerini unutmalarına yol açmaktadır. Ayrıca sosyoekonomik düzey bakımından farklı olan öğrencilerin de çeşitli etmenlerden dolayı öğrenme kayıplarında farklılıklar olduğu bilinmektedir. Sosyoekonomik düzeyleri iyi olan öğrenciler sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrencilere kıyasla kendilerini yaz tatili süresinde daha fazla geliştirebilme olanağı bulmaktadır (Cuddapah ve diğerleri, 2008; Pane, 2016). Okul dışı

öğrenmeler sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin öğrenmelerine olumlu yönde etki etmektedir. Yaz tatili etkinlikleri sosyoekonomik düzeyden kaynaklanan öğrenme adaletsizliklerini önlemeye yardımcı olmaktadır (Power, Tylor, Rees ve Jones, 2009). Ayrıca yaz tatili süresinde öğrencilere yönelik gerçekleşen çalışmaların akademik anlamda başarıyı arttırdığı bilinmektedir (Goard, Siddiqui ve See, 2015). Yaz tatili döneminde öğrenme kayıplarının yaşanması yaz tatili döneminde gerçekleşen eğitimin önemini ortaya çıkarmaktadır ve bu eğitimler yaz tatili döneminde tamamlayıcı eğitim işlevi görmektedir. Yaz tatillerinde yaşanan öğrenme kayıplarını önlemek için yaz tatili uygulamaları önem taşımaktadır (Zvoch ve Stevens, 2015). Öğrenciler için hazırlanmış yaz tatili etkinlikleri ile birlikte bireylerin davranışlarında ve sosyal ilişkilerinde olumlu değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bireylerin akademik bağımsızlık ve özgüven kazanmalarında olumlu artışlar gözlenmektedir (Lee ve diğerleri, 2015). Yaz tatili öğrenmeleri, öğrencilerin eğitime olan istekliliklerini arttırırken, öğrenim eksikliklerinin giderilmesinde yararlı olmaktadır. Yaz tatili etkinliklerinin öğrencilere sağladığı yararlar göz önünde bulundurularak her öğretim basamağı ve sınıf düzeyindeki öğrenciler için bu etkinlikler düzenlenebilir (Cuddapah ve diğerleri, 2008). Nitekim yaz tatili için hazırlanan etkinliklerin sonucunda küçük grup veya bireysel öğretim sağlayan yaz programlarının öğrenciler üzerinde büyük etki yarattığı ortaya çıkmıştır (Cooper, 2001). Bu yüzden yaz aylarında da olabildiğince kalabalık olmayan küçük gruplar ile devam eden öğretim sürecinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Lauer ve diğerleri, 2006; Lawrence, Mcneal ve Yıldız, 2009).

Milli Eğitim Temel Kanunu kapsamında yer verilen “Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır” (1973, s. 5104) maddesi bireylerin eğitimlerinin sürekliliğinden söz etmektedir. Bu bağlamda bireylerin yaşamlarının her döneminde ve her anında öğrenmelerinin yaşam boyu devam etmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. MEB bireylerin öğrenmelerinin yaşamlarının belli bir döneminde değil sürekli devam etmesini istemektedir. Bu bağlamda bireylerin öğrenmelerinin yalnızca okul ortamında gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle yaz tatilleri bireylerin öğrenmelerine ayrılan sürenin bir parçası olarak görülmektedir. Yaz tatillerinde bireyler okul zamanında öğrendikleri bilgileri uygulama ve öğrendiklerini yaşam içinde deneyimleme olanağı bulmaktadır. Yaz tatillerinde düzenlenecek etkinlikler ile bireyler

Milli Eğitim Temel Kanunu uyarınca istenilen her yerde ve her zamanda eğitim olanağını edinmiş olacaktır.

Yaz tatili süresinde bireylerin günlük yaşam içerisinde yapmış olduğu birçok etkinlik sosyal bilgiler dersinin içeriğine uygundur. Sosyal bilgiler eğitiminde benimsenen değerler ve beceriler günlük yaşam ile iç içedir. Yaz tatilleri süresinde gerçekleştirilecek sosyal bilgiler eğitim etkinlikleri eğitimin yaşam boyu öğrenme amacına hizmet etmektedir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen eğitimlerin öğrencilerin öğrenme durumlarına olumlu yönde etki ettiği bilinmektedir (Cuddapah vd., 2008; Lawrence, Mcneal ve Yıldız, 2009; Goard, Siddiqui ve See, 2015; Whitlock ve Brugar, 2018; Pane, 2016; Shinwell ve Defeyter, 2017; Moore ve Sartin, 2021).

Yaz tatilleri öğrencilerin etkinliklerde aktif katılım gösterecekleri, öğrenme yaşantıları gerçekleştirecekleri, çeşitli yaşam becerileri kazanmasını sağlamaktadır. Bu beceriler dikkate alındığında sosyal bilgiler yalnızca bireylerin belirli bir gelişim dönemine değil, tüm gelişim dönemlerine hitap eden ve okul dışındaki eğitimlerde kullanılabilen bir kavram haline gelmektedir (Todd ve Brinkman, 2007). Yaz tatilleri süresinde öğrenilen bilgilerin unutulmaması için derste öğrenilenler ile günlük yaşam arasında ilişki kurulması gerekmektedir (Arı, 2004). Bu yüzden sosyal bilgiler dersinde planlı eğitim etkinliklerinin yaz tatili süresi içerisinde devam etmesine özen gösterilerek eğitimin devamlılığı sağlanmalıdır.

Gök ve Deveci (2022)'ye göre yaz tatillerinde gerçekleştirilecek eğlenceli, bireylerin gelişimine yardımcı olan ve onları aktifleştiren etkinlikler sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşmasına yarar sağlamaktadır. Gök (2023)'e göre yaz tatilleri sosyal bilgiler dersine yönelik amaçlara ulaşmaya yardım etmekte, bireylerin yaparak yaşayarak öğrenebileceği ortamlar sağlamaktadır. Öğrenciler yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersine yönelik akademik becerileri ile kişiler arası ilişkilerini de geliştirmektedir. Deveci ve Türe (2017)'ye göre yaz tatilinde geçen süre boyunca sosyal bilgiler dersinin amaçlamış olduğu bilgi, beceri, tutum ve değerleri bireyler kazanabilmektedir. Yaz tatilleri sene içerisinde sosyal bilgiler dersini içeren bilgilerin desteklenmesini ve uygulanmasını sağlayacak esnek bir zaman sunmaktadır (Gök, 2022) bu yüzden sosyal bilgiler dersine yönelik planlı yaz tatili etkinliklerinin yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Gök, 2023).

Yaz tatillerinde gerçekleştirilen eğitimlerin yararları göz önünde bulundurulduğunda yaşama dönük bir eğitim içeren sosyal bilgiler eğitiminde öğrencilere

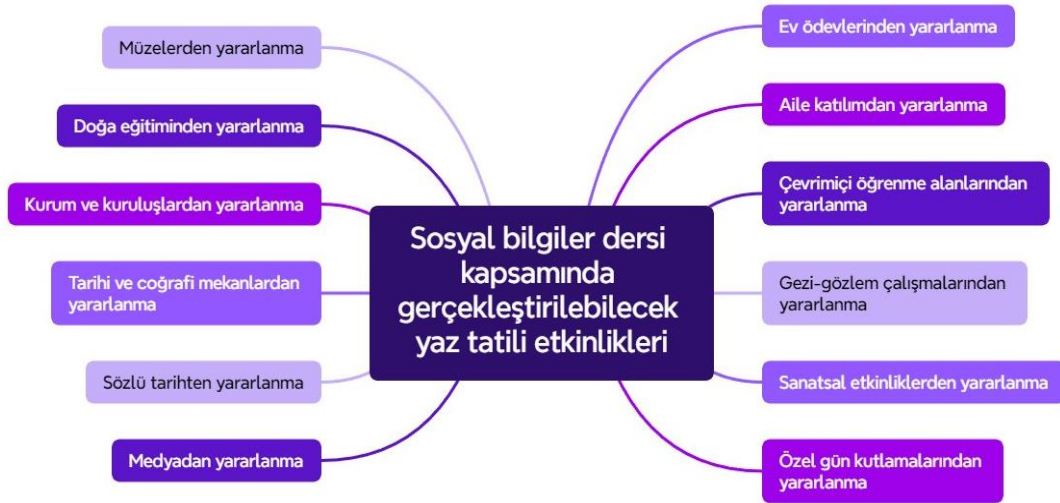
yönelik yaz tatili etkinliği gerçekleştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim yaz tatilinde geçen sürenin değerlendirilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı'nın çalışmaları bulunmaktadır. 2019 yılında MEB tarafından ailelere, öğrencilerin uyması istenen tavsiye içerikli yaz etkinlikleri sayfaları dağıtılmıştır. Bu sayfalarda yapılması tavsiye edilen etkinliklerde bireylerin yaşamın içerisine karışması ve yaşama hazırlanması istenmektedir (http-1). Listede tavsiye edilen etkinlikler bireyleri toplum yaşamına hazırlamayı amaçladığı için sosyal bilgiler dersinin amaçları ile örtüşmektedir. Ayrıca MEB ilkokul öğrencilerine yönelik içerisinde gerçek yaşamı konu edinen ve yaz tatili süresi içerisinde okunması planlanan hikâyeler dağıtmıştır (http-2). MEB'in dağıttığı yaz tatili etkinliklerinde yer alan müze ziyareti yapma, aile büyüklerini ziyaret etme, doğada yön bulmayı öğrenme, fidan dikme, ihtiyaç sahibine yardım etme gibi etkinlikler ile öğrenciler sosyal bilgiler dersinin içeriğini günlük yaşamda uygulama olanağı bulabileceklerdir. Bu etkinlikler ile amaçlanan öğrencilerin günlük yaşam becerileri kazanmasıdır. Bu noktadan hareketle sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin yaz tatillerinde öğrenim kayıplarının giderilmesi ve bireylerin toplum yaşamına uyumlarının kolaylaştırılması için yaz tatili süresince gerçekleştirilecek planlı etkinliklere gereksinim duyulmaktadır. Yaz tatili süresinde gerçekleştirilen eğitimlerin bireylerde olumlu etkiler bıraktığı, ilgili çalışmalarda belirtilmiştir (Cuddapah vd., 2008; Lawrence, Mcneal ve Yıldız, 2009; Goard, Siddiqui ve See, 2015). Bu yüzden yaz tatili süresi içerisinde bireylerin yaşam boyu eğitim kapsamında eğitimlerine devam etmesi gerekmektedir. Bu yönüyle sosyal bilgiler dersinin yaz tatillerinde de verilmesi bireylerin öğrenme devamlılığının sağlanması açısından önemli görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi günlük yaşamdan örnekler içermektedir. Bu yüzden sosyal bilgiler eğitiminin, yaşamın her alanında ve özellikle yaz tatillerinde sağlanması için çeşitli etkinlikler düzenlenmesi gerekmektedir.

2.4.1. Sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatillerinde kullanılabilecek etkinlikler

Sosyal bilgiler dersi bütüncül ve disiplinler arası yapısı ile öğrencilere kazandırılmak istenen deneyimleri sağlayabilecek yapıya sahiptir (Kaya, 2021). Sosyal bilgiler dersi bireylerin öğrenim süreci içerisinde aktif olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda öğrenciler sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerini etkinlikler yolu ile davranış haline dönüştürebilecektir. Bu yüzden yaz tatilinin sağlamış olduğu ortamlar ve zaman öğrencilerin bu özellikleri kazanabilmeleri için önemli görülmektedir.

Sosyal bilgiler eğitiminin yaşam boyunca devamlılığının sağlanması açısından yaz tatillerinin de sürece dahil edilmesini gerektirmektedir. Yaşam boyu öğrenmede öğretmenler yaz tatillerini okul dışı öğrenme kapsamında kullanabilmektedirler. Sosyal bilgiler dersinde yaşam boyu öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için yaz tatilinde kullanılabilecek birçok etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinlikler yaz tatili süresinde bilginin günlük yaşamla ilişkilendirilmesine yardımcı olacaktır. Gök (2023)'e göre öğrenciler yaz tatillerinde gerçekleştirdikleri çeşitli yaz tatili etkinlikleri ile öğrenmelerine devam edebilir. Aynı zamanda öğrenciler sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri bilgileri yaşamın içinde uygulayarak somutlaştırma olanağı bulabilir. Yaz tatilinde gerçekleştirilecek etkinlikler ile öğrenciler birbirlerini takip etmeyi, grupla birlikte hareket etmeyi, davranışlarının sorumluluklarını almayı, akranlarını gözlemlemeyi, iş birliği yapmayı ve öğrenmeyi öğrenmektedirler. Bu durum öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde söz sahibi olmasını ve öğrenmelere karşı merak duymasını sağlamaktadır. Öğrenciler yaz tatillerinin kendilerine sağladığı esnek zaman ile kendi öz değerlendirmelerini ve akran değerlendirmelerini yapabilecektir. Bu sayede öğrenciler yapılan etkinlikler ile sosyal becerilerini geliştirmiş olacaktır (Eshach, 2006; Galanis, Mayol, Alier ve Garcia Penalvo, 2016).

SBDÖP (2023)'de okul dışında gerçekleşen etkinliklere yer verilmesinin bireylerin öğrenmeleri açısından önemli olduğu vurgulanmıştır ki bu etkinlikler yaz tatillerinde uygulamaya çok elverişlidir. MEB'in 2019 yılında öğretmenlere ve öğrencilere dağıtmış olduğu yaz tatili tavsiyelerinde, aile büyüklerine ziyaret, fidan dikme, bütçe hazırlama gibi etkinlikler bulunmaktadır. Aynı zamanda bu etkinlikler sosyal bilgiler dersinin öğrencilere kazandırmak istedikleri kazanımları da içermektedir (http-3). Bu noktadan hareketle öğrenciler yazın günlük yaşamları içerisinde gerçekleştirmiş oldukları müze gezileri, aile büyüklerini ziyaret etme, markete gitme, pazara gitme gibi pek çok etkinliği sosyal bilgiler dersi kazanımlarını desteklemek ve pekiştirmek için kullanabilirler. Ayrıca öğrenciler yaz tatillerinde sözlü tarih çalışmaları, aile ile iş birliği, tarihi ve coğrafi mekân gezileri, müzeler, fabrika gezileri, bayram ziyaretleri, düğünler, asker uğurlamaları, kına geceleri gibi birçok etkinlikten sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşması bakımından yararlanabilirler (Gök, 2023). Bu sayede öğrenciler yaz tatillerinde günlük yaşamlarında geçirdikleri süreleri sosyal bilgiler etkinliklerine dönüştürülebilir. Aşağıda Şekil 2.2'de yaz tatilinde kullanılabilecek etkinliklere yer verilmiştir:

Şekil. 2.2. Sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilebilecek yaz tatili etkinlikleri

2.4.1.1. Müzelerden yararlanma

Müzeler sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek birçok kaynağa sahiptir. Bu yönüyle müzeler sosyal bilgiler dersine yararlı bilgi ve okul dışı deneyimler sağlamaktadır (Boyer, 1999). Sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilen müze ziyaretleri bireylerin öğrenmelerini ilgi çekici ve etkileşimli bir şekilde gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimi ile öğrencilere birliktelik duygusu, farklı kültürlere saygı duyma, çok kültürlülük kavramı, çeşitli okuryazarlık becerileri, tarihsel empati ve vatandaşlık bilinci kazandırılabilir (Singer ve Singer, 2004; Kaschak, 2014). Sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler müze ziyaretlerinde bölge tarihi hakkında bilgi sahibi olmayı öğrenmektedir, ayrıca empati kurma, grup çalışması yapma, iletişim kurma gibi birçok beceri ve farkındalık kazanmaktadır (Uztemur, Dinç ve Acun, 2019). Müze ziyaretlerinin yaz tatilinde gerçekleştirilmesi sosyal bilgiler dersine yönelik pek çok kazanımın kalıcı hale gelmesi için uygun zamanı sağlamaktadır.

Lord (2005)'a göre müzelerde öğrenciler kendi deneyimlerini oluşturmakta, böylece yaşadıkları deneyimler ile öğrenmelerini kendileri inşa edebilmektedir. Değişen teknoloji ve beklentiler ile birlikte müzeler farklı işlevleri yerine getirir hale gelmiştir (Anderson, Lukas ve Ginss, 2003; Greenberg, 2005). Öğrenciler yaz tatillerinde müze ziyaretleri ile kendi deneyimlerini kazanabileceklerdir. Müzeler kültürü koruma ve gelecek kuşaklara aktarma görevini üstlenirken aynı zamanda ortak bellek oluşturarak topluma hizmet vermektedir (Çakır İlhan, 2019). Bu yönüyle müzeler yaz tatillerinde öğrencilerin yaşadıkları bölgenin kültürünü öğrenme ve benimsemelerine yardımcı

olacaktır. (Yılmaz, Yıldırım, Filiz ve İbrahimoglu, 2021). Müzeler eserleri sergileyerek halkı bilinçlendirme yoluyla eğitim görevi üstlenmektedir. Bu nedenle müzeler içerisinde bulundurduğu ortamlara ek olarak etkinlikler ile zenginleştirilerek sosyal bilgiler eğitimine uygun hale getirilmelidir (Çetin, 2002). Böylelikle müzelerin sağlamış olduğu zengin öğrenme ortamı ile öğrenciler yıl içerisinde sosyal bilgiler dersinin kazandırmak istediği bilgi, beceri ve değerleri kazanma olanağı bulabilecektir.

Öğrenciler müze ziyareti ile sosyal bilgiler dersi kapsamında birincil kaynaklardan yararlanma ve sorgulama yöntemiyle öğrenme gerçekleştirebilmektedir (Coopersmith ve Song, 2017). Sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilen müze gezilerinin sağlamış olduğu yararları okul ortamında sağlayabilmek güçtür. Bu yüzden yaz tatilleri öğrencilere müzelerin sağlamış olduğu birinci elden kaynaklara ulaşma olanağı sağlamaktadır. Çünkü bireyler müze gezileri ile birinci elden bilgiyi öğrenmekte, tarihsel düşünme becerisi, eleştirel ve analitik düşünme, karar verme ve geçmişi anlamlandırma becerileri elde etmektedir (Marcus ve Levine, 2011). Öğrenciler bu becerileri yaz tatillerinde yaparak ve yaşayarak elde edebilirler.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte sanal müzeler eğitimde kullanılmaya başlamıştır. Sanal müzeler bireylerin bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmaktadır (Besoain, Ortega ve Gallardo, 2022). Teknolojinin gelişmesi ile sanal müzelerin yaz tatillerinde kullanılması sosyoekonomik açıdan oluşan fırsat eşitsizliği durumunu ortadan kaldırmaktadır. Bu sayede sanal müzeler ile öğrenciler yaz tatilinde de öğrenmeye devam edebilecektir.

Sanal müze ile desteklenen sosyal bilgiler derslerinde anlamlı öğrenmeler gerçekleşmekte, zaman ve mekân kısıtlaması kaldırılarak eğitime ulaşım kolaylaşmaktadır (Aladağ, Akkaya ve Şensöz, 2014; Turan, 2015; Aktaş, Yılmaz ve İbrahimoglu, 2021). Bu durum öğrencilerin müzeleri yaz tatillerinde yaşam boyu eğitim amacıyla kullanılabilmesine olanak tanımaktadır. Yaz tatillerinde müzeler ve sanal müzelerden yararlanarak sosyal bilgiler eğitiminin devamlılığı sağlanmaktadır. Bu yönüyle birey, yaşam boyu eğitim anlayışı ile yaşamının her alanında öğrenmeye devam edebilecektir (Çolak, 2006; Tepecik, 2007).

2.4.1.2. Doğa eğitiminden yararlanma

Yaz tatillerinde gerçekleştirilebilecek sosyal bilgiler etkinliklerinde doğa eğitiminden yararlanılabilir. SBDÖP'nin özel amaçlarında yer alan “Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları

korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları (MEB, 2023, s. 8)” maddesine göre sosyal bilgiler dersinin özel amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için bireylere doğa eğitimi sağlanması gerekmektedir. Bireylerin okulda geçirdikleri sürenin sınırlı olması doğa eğitimine yeterince vakit ayırmayı engellemektedir. Bu yüzden yaz tatilleri doğa eğitimi için önemli bir zaman dilimidir.

Doğa eğitimi ile öğrencilerin bilişsel özelliklerinin yanı sıra duygusal ve devinışsel özellikleri de gelişmektedir. Bu eğitim ile ayrıca öğrencilerde çevreye ve doğaya karşı duyarlılık gelişerek gözlem, problem çözme, düşünme becerileri kazanılmaktadır (Kaplan, 1995). Doğal bir ortamda gerçekleşen yaşantılar ile birlikte öğretmen ve öğrenciler arasında etkili bir iletişim gerçekleşmektedir (Greenfield, 2004).

Doğa eğiminin gerçekleştirileceği alanlardan biri milli parklardır. Milli parklar doğal yaşam alanı bozulmamış, insan etkisine az uğramış doğal ortamlardır (Atalay, 2011). Yaz tatilinde gerçekleştirilen doğa eğitimi ile gezilip görülen milli parklarda öğrencilerin bu alanlara karşı farkındalık oluşturmaları sağlanır. Milli parklar barındırdığı kaynaklar, doğal güzellikler, bitkisel çeşitlilik ve hayvan çeşitliliği ile son dönemlerde dikkat çeken doğal alanlar olmuştur (Demirel ve Düzgüneş, 2015). Yaz tatilinde gerçekleştirilen doğa eğitimi ile öğrenciler dünyanın doğal dengesi hakkında bilgi sahibi olurlar. Öğrenciler doğa eğitiminde edindikleri bilişsel ve duyuşsal özellikler sayesinde çevre okuryazarlığı ile çevresel sorunlar hakkında bilinç kazanırlar. Doğa eğitimi ile öğrencilere kazandırılan çevre bilinci ile çevresel sorunlara karşı hassasiyet, bilinçli davranışlar ve çevresel tutum gelişir. Milli parklar kullanılarak verilen çevre eğitimi ile birlikte esas amaç bireylerin çevreye karşı duyarlı olması ve olumlu davranışlar kazanmasıdır (Erduran, 2012). Yaz tatillerinde kullanılabilecek doğa ve çevre eğitimleri, sürdürülebilirlik kavramları ile birlikte verilebileceği için okul dışı öğrenme ortamlarının önemini arttırmaktadır (Lugg ve Slattery, 2016).

Doğa eğitimi ile kişilerde çevrelerini gözlemleme, bu çevredeki denge unsurlarının ve güzelliklerin farkına varabilme becerisi geliştirilmeye çalışılmaktadır. Doğa eğitimi ile bireylerin çevreye yönelik sorumluluk kazanmaları amaçlanmaktadır. Doğa eğitimi doğal ve kültürel değerleri bir arada sunduğu için kişilerde bütüncül bir yaklaşım geliştirmektedir (Özdemir, 2007; Güler, 2009). Sosyal bilgiler dersinde bireylere kazandırılmak istenen bütüncül bakış açısı yaz tatillerinde yapılacak doğa eğitimleri ile sağlanabilecektir.

2.4.1.3. Kurum ve kuruluşlardan yararlanma

Öğrencilerin bilgi ve becerileri aktif olarak yapılandırabilmesi için yaz tatillerinde gerçekleştirilecek sosyal bilgiler eğitiminde kurum ve kuruluşlardan yararlanılabilir. Resmi, özel kurum ve kuruluşlar öğrencilerin okul dışında yaz tatilinde gerçekleştirecek öğrenmelerini sağlayabilecekleri yerlerden bazılarıdır. Yaz tatillerinde öğrencilerin öğrenmelerini sağlayabileceği kurumlara örnek olarak sivil toplum kuruluşları gösterilebilir. Bireylerin öğrenmelerinden yalnızca okullar sorumlu değildir. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşları da bireylerin eğitime yardımcı olmaktadır (Berber, 2000). Sivil toplum kuruluşları halkın yararı için bir araya gelmiş, köklü geleneğe sahip örgütlenmiş yapıları ifade etmektedir (Yılmaz, 2019). Sivil toplum kuruluşları devlet ile halk arasında birçok konu hakkında çözüm önerileri getiren ve çalışmalar yürüten kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşları devlet dışında kalan ekonomik, sosyal ve toplumsal alanı ifade eden kendi kurallarına göre yönetilen kuruluşlardır (Karakuş, 2016). Sivil toplum kuruluşları toplumlarda sorunlara çözüm önerileri getirme, yaşanan felaketlere karşı bireylere yardımcı olma görevi üstlenmektedir. Bireylerin yaz tatillerinde sivil toplum kuruluşlarına katılımları SBDÖP’de istenilen problem çözme, politik okuryazarlık, sosyal katılım, iş birliği gibi birçok becerinin gelişmesine olanak sağlayacaktır (MEB, 2023). Yaz tatillerinde gerçekleştirilebilecek olan faaliyetler yardımlaşma ve dayanışmayı arttıracaktır. Sivil toplum kurumları demokrasi kavramı ile birlikte anıldığından vatandaşların haklarının ve özgürlüklerinin güvence altına alınması açısından önemli görülmektedir. Sivil toplum kuruluşları toplumsal sorunlara aktif olarak çözüm üretmeye çalışması ile siyasi yaşamı harekete geçirmektedir. Ayrıca kişiler sivil toplum çalışmalarında gönüllü olarak görev almaktadır. Öğrencilerin yaz tatillerinde gönüllü olarak sivil toplum kuruluşlarında görev almaları dönem içinde sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri konuların somutlaştırılmasına da olanak sağlayacaktır.

Sivil toplum kuruluşları bireylere toplumsal sorunlara yönelik bilinç kazandırması, kişilere rehberlik etmesi, yaşadıkları toplumun gereksinimlerine yönelik özellikler kazandırması açısından sosyal bilgiler eğitimine yardımcı olmaktadır. Yaz tatili de bu yönden öğrencilerin sivil toplum kuruluşlarını ziyaret edebilmeleri için uygun zamanı sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları sosyal bilgiler eğitiminde belirlenen değerlerin öğrencilere kazandırılması bakımından önemlidir (Altay, 2014). Sivil toplum kurumlarının özellikleri dikkate alındığında sosyal bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin uygulama alanını oluşturduğu görülmektedir. Öğrenciler böylece demokrasi gibi soyut

kavramların uygulamalarını günlük yaşamlarında gerçekleştirebilecektir. Yaz tatilleri de etkili bir zaman dilimi olarak sivil toplum kuruluşları ile ilgili uygulamaların yapılmasına olanak tanıyacaktır. Bu durum sosyal bilgiler dersinin yetiştirmek istediği haklarını ve sorumluluklarını bilen, problemlere çözüm önerisi getiren aktif vatandaşın yetişmesine olanak sağlayacaktır (Bozkaya, 2022). Sivil toplum kuruluşlarında görev alan öğrenciler topluma karşı sosyal sorumluluklarını öğrenebilir (Keyman, 2008; Karataş, 2008). Öğrenciler buralarda görev alarak vatandaş olma becerisi kazanırlar. Vatandaş olma becerisi bireylerin tüm yaşamları boyunca sosyal katılım sağlaması gereken durumları içermektedir. Bireylerin göstermiş oldukları katılım, günlük yaşam ile okul arasındaki dengeyi sağlamalarına yardımcı olur (Park, 2007). Bu bağlamda kurum ve kuruluşların yaz tatillerinde sosyal bilgilerin yetiştirmek istediği etkin vatandaş özelliklerini öğrencilerin kazanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2.4.1.4. Tarihi ve coğrafi mekânlardan yararlanma

Tarihi ve coğrafi mekânlar yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için kullanılabilecek önemli ortamlardandır. Sosyal bilgiler dersinde tarihi ve coğrafi mekânların kullanımı dersin uygulama alanından birini oluşturmaktadır. SBDÖP özel amaçlarında tarihi ve coğrafi mekânları kullanmanın önemi “Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları amaçlanmaktadır” (MEB, 2023, s. 8) biçiminde belirtilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerde geliştirilmek istenen mekânı algılama becerisi yaz tatillerinde tarihi ve coğrafi mekânlardan yararlanılarak sağlanabilmektedir. Bu durumda öğrencilerin yaşamlarında yaz tatilleri, tarihi ve coğrafi mekânların öğrenilmesi ve gerekli becerilerin kazanılmasına yardımcı olacak süreyi vermektedir (Gök, 2023).

Tarihi alan kavramı tarihi olayların canlandırıldığı bir tiyatro olarak tanımlanmaktadır (White ve White, 2000). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere tarihi alanlar ve ören yerleri öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde merak uyandırmakta, öğrenmeye karşı ilgi yaratmaktadır. Ören yerlerinde yapılan eğitim ile öğrenci geçmiş ile bağ kurarak yeni öğrenmeler için heyecan duymaktadır (Boland, 2002). Bu alanların yaz tatilinde kullanılması öğrencilerin derse karşı ilgisini canlı tutabilir. Bu durum öğrencileri meraklandırarak geçmişlerini araştırmaya ve geçmişteki insanlar ile empati kurmaya sevk edebilir. Bu yüzden öğrencilerin tarihi alanlar ile bağ kurmasını sağlamak için yakın

çevresinden yola çıkarak eğitim alanlarının belirlenmesi gerekmektedir. Öğrencilerin tarihsel bağ kurabileceği eğitim içerikleri belirlenirken yaz tatillerinde geçirecekleri uzun süre göz önünde bulundurulmalıdır. Yaz tatilleri de öğrencilerin tarihsel alanları gezebilmesi için gerekli süreyi sağlayabilir. Ayrıca tarihi alanlar kitaplardan alınan teorik bilgilerden farklı olarak araştırma, yorumlama ve bilgi toplamayı gerçekleştirmeyi sağlamaktadır (Boland, 1994; Patrick, 1994). Yaz tatillerinde öğrenciler tarihi alanlara gerçekleştirilecek geziler ile sosyal bilgiler dersine ilişkin öğrendikleri bilgileri yorumlama ve somutlaştırma olanağı bulabilecektir.

SBDÖP’de yer alan “Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri” (MEB, 2023, s. 8) özel amacı ile öğrencilerin yaşadıkları çevre ve doğal alanlar ile etkileşim içerisinde olmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Programda yer alan bu özel amaçta da görüldüğü gibi coğrafi mekânların kullanımı sosyal bilgiler eğitiminde önemli bir role sahiptir (Akkuş ve Meydan, 2013). Sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatilinde doğal çevrenin kullanılması bireyin sahip olması istenilen çevre okuryazarlığı becerisinin kazandırılmasına yardımcı olacaktır. Öğrenciler yaz tatili etkinlikleri kapsamında coğrafi mekân gezileri gerçekleştirebilir.

Bireylerin aktif olarak eğitim sistemlerinin içinde var olabilmesinin yollarından biri coğrafi mekânlarda gerçekleşen eğitimlerdir (Hooykaas, 2021). İnsanlar yaşadıkları bölgelerde yer alan mekânlar tanımaya gereksinim duymaktadır (Şahin, 2020). Coğrafi mekânlar insanlara çevrelerini gözlemlemeyi, tanımayı, anlamlandırmayı ve ilişki kurmayı sağlayan bir ortam oluşturmaktadır (Can Yaşar, Uyanık, İnal ve Yazıcı, 2012). Bu yönüyle coğrafi mekânlarda verilen eğitim bireylerde birçok bilgi beceri, tutum ve değer geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Şahin, 2020).

Coğrafi mekân kapsamında kullanılabilecek alanlardan biri doğal anıtlardır. Doğal anıtlar özel jeolojik ortamlarda doğa olaylarının etkisi ile meydana gelmiş, bilimsel ve kültürel özelliklere sahip olan varlıklardır (Özdemir, 2017). Doğal anıtlar sosyal bilgiler eğitimi kapsamında yaz tatili eğitim etkinlikleri ile ilişkilendirilebilir. Yaz tatilleri sürecinde doğal anıtlar üzerinde gerçekleştirilecek araştırma inceleme gezileri ile volkanik faaliyetlerin, rüzgârların, suların, buzulların dünyayı nasıl şekillendirilebileceği konusunda somut örnekler sunulmuş olur (Şimşek, 2011). Bu sayede sosyal bilgiler dersi kapsamında işlenen konuların öğrenciler tarafından somutlaştırması sağlanır. Öğrenciler yakından uzağa ilkesi ile yaşadığı çevreyi tanır, çevresini tanıyan öğrenciler

de sorunlara karşı çözüm önerileri sunabilir (MEB, 2023). Çevresini tanıyan bireyler olası sorunlara karşı çözüm önerileri ve yeni fikirler üretebilecektir. Öğrenciler tarihi ve coğrafi mekânlarda yaptığı geziler ile çeşitli bilgi, beceri ve değerler kazanırken sosyal bilgiler dersinin öğrencilerde gerçekleştirmek istediği amaçlara da ulaşmış olur. Bu nedenle yaz tatilleri süresi boyunca tarihi ve coğrafi mekânların kullanımı ile öğrenmenin devamlılığı ve kalıcılığı sağlanır.

2.4.1.5. Sözlü tarihten yararlanma

Sözlü tarih uygulamaları yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi uygulamalarının gerçekleştirilmesinde kullanılabilir. Sözlü tarih öğrencilerin birincil kaynağa ulaşması bakımından okul dışı uygulamalar kapsamında yer almaktadır. Bu kapsamda yaz tatilleri sözlü tarih açısından öğrencilerin bilgi alabileceği bireylere ulaşma olanağı sağlamaktadır Creswell (2021)'e göre sözlü tarih kişilerin gerçekleşen olaylar hakkında neden-sonuç ilişkisi içerisinde bilgilerini hatırlamasını içermektedir. Caunce (2001) ise sözlü tarihi bireylerin gerçekleşen olaylar hakkında bilgi toplama yöntemi olarak görmektedir. Sözlü tarih ile öğrenciler başından önemli olaylar geçmiş kişiler ile düzenli olarak bir görüşme gerçekleştirme olanağı bulurlar. Sözlü tarih hayatta olan kişiler ile belirli bir yöntem kullanılarak bu kişilerin anılarının kayda geçirilmesi yöntemi olarak bilinmektedir (Somersan, 1998). Sözlü tarih kavramı ile bireyler kendilerini tarihsel oluşumun bir parçası olarak görmektedir (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012; Çukru: 2022). Sözlü tarih ile bireyler toplumsal yaşama yönelik ayrıntılar verdiğinden, anılar yardımıyla toplumsal tarihin de gelişmesine katkıda bulunur (Danacıoğlu, 2001). Sözlü tarih çalışmalarını öğrencilerin sınıf ortamında ya da arkadaşları ile paylaşımları öğrencilerin kendilerini daha değerli hissetmelerine yol açar, böylece öğrencilerin öğrenmeye karşı istekleri artar (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012). Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirecekleri sözlü tarih uygulamaları ile yakın çevreleri ile olan etkileşimlerinin gelişmesi sağlanabilmektedir.

Kabapınar ve İncegöl (2016)'e göre bayramlar, düğünler, kişisel yaşam alanları, bireylerin yaşam biçimleri, toplumsal sorunlar, eğitim gibi olaylar sözlü tarih çalışma alanlarını oluşturmaktadır (Portelli, 2017). Sözlü tarih yazılı belgelerin sunamayacağı bilgi ve verileri kişilere sağlar. Bireylere sunulan esnek zaman dilimi sözlü tarihin yaz tatili süresinde kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Sözlü tarih çalışmaları bireylerin çevrelerini bilgi kaynağı olarak kullanabilmelerine yardımcı olmaktadır (Gök, 2023). Sözlü tarihin konu alanı olan insan ilişkileri ve kişisel tarih aynı zamanda toplumun

kültürel değerlerine ışık tutar. Öğrenciler sözlü tarih yöntemi ile edindikleri bilgiler ile geçmişe ve kültüre bağlılıklarını sürdürür. Bu bağlamda sosyal bilgiler eğitiminin bireylerde gerçekleştirmek istediği milli bilincin oluşması (MEB, 2023) bu yöntem ile sağlanılabilir. Sözlü tarih sosyal bilgiler eğitimi bakımından yaz tatillerinde öğrencilerin öğrenmelerinin devam etmesi için kullanılabilecek bir etkinlik türüdür.

2.4.1.6. Medyadan yararlanma

Medya bireylerin yaşamlarının her alanında çeşitli bilgiye ulaşmak amacıyla kullandıkları araçlardan biridir. Medya bireylerin yaşamlarının her döneminde kullanılabildiği için yaz tatillerinde de bireylerin öğrenmelerinin gerçekleştirebileceği alanları oluşturmaktadır. Medya, görsel, yazılı ve sözel içerikleri barındıran bir kavramdır. Medyanın kullanım miktarı ve toplumları etkileme gücü günümüzde artarak devam etmektedir. Medya içerisinde çok sayıda iletişim aracı yer almaktadır (Mora, 2008; Ceylan, 2012). Teknolojinin gelişmesi ile birlikte medyanın kullanım alanları da değişmektedir. Teknolojinin sağladığı yararlar sonucunda artık daha fazla insan medya iletilerine ulaşabilmektedir (Kara, 2020). Medya insanların bilgiye ulaşmada en çok kullandığı araçlardan birisidir (Altıntaş, 2017).

Eğitim ve öğretimde sosyal medyanın kullanılması ile öğrencilerin birbirlerini ve öğretmenlerini daha iyi tanıma ve iletişim kurma olanağı sağlama konusunda önemli görülmektedir. Medya araçlarının sağlamış olduğu iletişim kurma kolaylığı bireylerin yaz tatillerinde bilgiye ulaşma durumunu kolaylaştırmaktadır. Günümüz teknolojisi ile bireylerin günlük yaşamları içerisinde yer alan sosyal medya araçlarının eğitim çatısı altında kullanılması önemlidir (Öztürk ve Talas, 2015). Sosyal medya iletileri ile bireyler bilgiyi oluşturan ve bilgiyi alan konumundadır. Bireyler bilgiyi oluşturan iletileri düzenlerken esnek davranabilir. Aynı zamanda sosyal medya bireylerin bilgiyi üreten kişinin verdiği tüm bilgileri değil istediği bilgileri seçip almasına olanak sağlamaktadır (Mcloughlin ve Lee, 2008).

Medyanın eğitim aracı olarak kullanıldığı derslerden biri sosyal bilgilerdir. Sosyal bilgiler eğitiminde medya kullanımı ile bireylerde medya okuryazarlığı gibi çeşitli becerilerin geliştirilmesi sağlanabilmektedir (Selanik Ay, 2010). Sosyal bilgilerin amacı etkin vatandaş yetiştirmektir. Etkin vatandaş medya iletilerini anlamlandırıp doğru yorumlama becerisine sahip olan kişileri ifade etmektedir (Deveci ve Çengelci, 2008). Sosyal bilgiler dersi ile bireylerin medyayı doğru kullanabilmeleri için medya

okuryazarlığı becerisine sahip olması istenilmektedir (MEB, 2023). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılmak istenen medya okuryazarlığı becerisi bireylere farkındalık, aktif olma, paylaşım yapma, analiz ve değerlendirme yapma gibi birçok alt beceriyi kullanmayı sağlamaktadır (Altun, 2018). SBDÖP’de sosyal bilgilerin özel amaçları bölümünde yer alan “Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları” (MEB, 2023, s. 8) maddesi ile dijital yetkinlik kavramına verilen önem belirtilmektedir. Medya bireylerin yaşamlarının her alanında varlığını sürdürdüğünden yaz tatilleri öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri medya okuryazarlığı becerisinin uygulamasının yapılabileceği süreyi öğrencilere sağlayabilir.

2.4.1.7. Aile katılımından yararlanma

Aile katılımı ailelerin eğitim sürecine dahil edilmesi, okul ve ailenin eğitim sürecinin içerisinde olması ve ailelerin eğitime katılımlarının sağlanmasına yönelik bir yaklaşım olarak görülmektedir (Dinç, 2011). Aileler, informal eğitimin gerçekleştiği bir ortamdır. Aile katılımı sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen eğitimin niteliğini arttırmak için kullanılmaktadır (Türe, 2018). SBDÖP’de öğrencilere kazandırılması gereken değerler arasında “aile birliğine önem verme” (MEB, 2023, s. 9) değeri bulunmaktadır. Ayrıca SBDÖP’nin çeşitli kazanımlarında öğrencilerin ailesi ile iş birliği yapmasını gerektiren durumlara örnekler bulunmaktadır. Bu duruma örnek olarak “Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar” (MEB, 2023, s. 14) kazanımı verilebilir.

Ailelerin öğrencilere yardımcı olmaları, okuldaki toplantılara gelmeleri, okuldaki etkinliklere katılmaları aile katılımına örnek olarak verilebilir (Şad, 2012). Bireylerin ailelerine ilişkin birçok etmen bireylerin okul başarısına etki etmektedir. Ailenin eğitim durumu, ekonomik ve kültürel özelliklerinin de öğrencilerin okuldaki başarılarını etkilediği görülmektedir (Martines Pons, 1996; Fan, 2001). Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarının ailelerin öğrencilere yaklaşımları ve problemleri çözme becerilerinden etkilendiği saptanmıştır (Pianta ve Harbes, 1996). Aile katılımları ile öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazanmasına destek olmaktadır. Böylece ailelerin iş birliği ile sosyal bilgiler dersine yönelik kazanımlar sağlanabilir. Ailelerin öğrencilerin eğitimine katılım sağladığı en önemli katılım türü ev ödevleri olarak görülmektedir (Shummow ve Miller,

2001). Bu bağlamda yaz tatillerinde aile katılımlı sosyal bilgiler ev ödevleri gerçekleştirilebilir.

Christenson (2004) aile katılımının olumlu etkileri göz önünde bulundurulduğunda katılımın sistemli bir hale getirilmesi gerekliliğini savunmaktadır. Bu nedenle aile katılımının bireylere sağlamış olduğu yararlar göz önüne alındığında, yaz tatillerinin öğrencilerin aileleri ile vakit geçirebileceği süreyi sağlayabileceği düşünülmektedir. Aile ile geçirilen sürenin artması öğrencilerde kazanılması istenilen davranışların pekiştirilmesine olanak sağlayacaktır. Aileler çocuklarına sosyal bilgiler dersinin bireylerde görmek istediği değerler ve beceriler doğrultusunda örnek olup, bu değer ve becerilerin öğrenciler tarafından benimsenmesine yardımcı olmaktadır (Türe, 2018). Yaz tatillerinde aileleri ile vakit geçiren öğrenciler edindikleri beceri ve değerleri ailelerini gözlemleyerek benimseyebilirler.

2.4.1.8. Ev ödevlerinden yararlanma

Ev ödevleri okul sonrasında gerçekleştirilen etkinliklerden biridir. Bu yönüyle ev ödevleri öğrencilerin ev ortamlarında tamamladıkları akademik yönlü çalışmalar olarak adlandırılmaktadır (Cosden, Morrison, Albanese ve Macias, 2001). Ev ödevleri eğitimde kalıcılığın devam edebilmesi için çağlar boyunca geleneksel sistemin bir parçası olarak görülmüştür. Ancak ödevler geçmiş yıllarda önemini kaybetmesine rağmen günümüzde tekrar eğitimin önemli bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. (Brayn ve Burtein, 2004). Bu durumun en önemli nedeni ise ev ödevlerinin öğrencilerde çeşitli becerilerin gelişmesine yol açtığına farkına varılmasıdır (Güneş, 2014). Bu özellik dışında ev ödevlerinin öğrencilerin toplumsal rollerinin gelişimine katkı sağladığı bilinmektedir (Türkoğlu, İflazoğlu ve Karakuş, 2013).

Ödevler öğrencilerin çeşitli kişisel ve sosyal becerilerini geliştirmesinin yanı sıra, öğrencilerin öğrendiklerini tekrar etmelerini, derse hazırlık yapmalarını ve öğrenmedeki eksiklikleri gidermelerini sağlamaktadır (Yeşilyurt, 2006; Yolcu, 2007). Ayrıca ev ödevlerinin öğrencilerin akademik başarılarında olumlu bir artış sağladığı ve öğrencilerin üstlendikleri sorumlulukları yerine getirmesinde bir araç olarak kullanıldığı belirlenmiştir (Cooper ve Valentine, 2001; Epstein, 1988). Her derste olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde verilen ev ödevlerinin de öğrencilere yarar sağladığı bilinmektedir. Bu yüzden öğrencilere verilen ev ödevlerinin öğrenmeyi destekleyici nitelikte olması gerekmektedir (Büyüktokatlı, 2009; Oğuz, 2010; Şen ve Gülcan 2012). Sosyal bilgiler dersine yönelik

verilecek ev ödevleri ile öğrencilerin öğrenmelerinin okul dışında da devam etmesi sağlanabilir. Bu bağlamda yaz tatillerinde verilecek ev ödevleri ile öğrenciler yıl içerisinde sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerini tekrar etme olanağı elde edebilirler.

Ev ödevleri öğrenciler için kültürel ve sosyal yaşama ilişkin önemli konuları içerebilir. Yapılandırmacı anlayıştaki ev ödevleri geleneksel anlayışta verilen ev ödevlerinden farklı görülmektedir. Yapılandırmacı anlayışta ev ödevleri yalnızca tekrar niteliğinde bir görev değil, öğrencilerin aileleri, akranları ve kurumlar arasındaki etkileşimi sağlayan bir araçtır. Bu durum öğrencilerin sosyalleşmesinin önünü açmaktadır (Corno, 2000). Yaz tatillerinde verilecek sosyal bilgiler dersi ev ödevleri ile öğrencilerin aileleri ve arkadaşları ile etkileşimi sağlanabilir. Ödevlerin niteliğine göre öğrenciler akranları, kurumlar ve aileleri ile iş birliği içerisinde ödevlerini yaz tatilinde gerçekleştirebilir.

Ev ödevleri öğrencilere sistemli bir araştırma yapma alışkanlığı kazandırma konusunda önemli görülmektedir (Köse, 2013). Öğrenciler yaz tatili süresinde yaptıkları ev ödevleri ile sosyal bilgiler dersinde araştırma yapma alışkanlığı kazanabilir. Bu yönüyle ev ödevleri yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersine ait öğrenmelerin gerçekleşmesine olanak sunmaktadır.

2.4.1.9. Çevrim içi öğrenme alanlarından yararlanma

Yaz tatilinde uygulanacak sosyal bilgiler eğitimi kapsamında kullanılabilecek etkinlikler arasında çevrimiçi öğrenme alanları da yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersinde teknolojinin gelişmesi ile çevrimiçi öğrenme etkinliklerinin kullanımı artmıştır. SBDÖP sosyal bilgiler dersinde “öğrencilerin günümüz teknolojilerine ayak uydurmasını ve dijital yetkinliklere” (MEB, 2023, s. 5) sahip olmasını amaçlamaktadır. Bu durum SBDÖP’nin sosyal bilgiler dersinin uygulamasında dikkat edilecek hususlar bölümünde “Öğrencilerin dijital vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla konuyla ilgili ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmelidir” (MEB, 2023, s. 10) biçimde aktarılmıştır. Bu yüzden okul içi olduğu kadar okul dışı etkinliklerde dijital yetkinliklere önem verildiği görülmektedir. Bu yönüyle çevrim içi öğrenme alanlarını öğrenciler yaşamlarının her alanında kullanabilirler.

Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrenme alanlarında belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi, kalıcı bilgi sağlanması ve kalıcı öğrenme yaşantıları gerçekleştirilmesi için çevrim içi öğrenme araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Çevrim içi öğrenme

alanlarında öğrenciler eğitim süreci içerisinde aktif olarak rol alırlar. Bu alanlarda dönüt ve düzeltmelerin zamanında verilmesiyle iletişim çift yönlü gerçekleşmektedir. Bu yönüyle çevrim içi öğrenme alanları kullanımı birçok duyu organının harekete geçirilmesine katkı sağlamaktadır (Vrettaros ve Argyri, 2008; Köse, 2013; Yıldırım, Tanrikulu ve Ablak, 2022).

Çevrim içi öğrenme alanları ile öğrenciler içerisinde bulundukları teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmektedir. Ayrıca öğrenciler problem çözme ve düşünme becerileri, medya okuryazarlığı gibi becerilere sahip olmaktadır. Çevrim içi öğrenme alanları ile kazanılan beceriler bu araçların eğitimsel yönünü ortaya koymaktadır (Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008). Çevrim içi öğrenme alanları uzaktan eğitime de olanak tanımaktadır. Bu durumda uzaktan eğitim ile öğrenciler okulda alınan eğitimin dışında zenginleştirilmiş bir eğitim içeriğine sahip olmaktadır (Özpay, 2015). Öğrenciler çevrim içi öğrenme alanlarının sağlamış olduğu uzaktan eğitim etkinliklerinden yararlanarak yaşam boyu eğitime ulaşmış olacaktır. Çevrim içi öğrenme alanları yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olarak görüldüğü için eğitimin sürekliliğinin devam etmesi amacıyla yaz tatillerinde kullanılabilir. Çevrim içi öğrenme alanları ile öğrenciler yaz tatillerinde bilgiye ulaşma olanağı yakalayabilir. Sosyal bilgiler dersinde kazandırılmak istenilen dijital yetkinlikleri öğrenciler yaz tatillerinde uygulama yaparak elde edebilir. Ayrıca öğrenciler çevrim içi öğrenme alanlarını yaz tatillerinde kullanarak birçok beceriyi geliştirme olanağı bulabilir. Örneğin yaz tatilinde öğrencilere çevrimiçi tartışma platformları oluşturularak sosyal bilgiler dersine yönelik konuların konuşulması sağlanabilir, öğrencilerin bilgilerini pekiştirecek eğitsel oyunlar tasarlanabilir, coğrafya bilgilerini geliştiren dijital haritalama araçları kullanılabilir. Bu sayede öğrencilerin dijital okuryazarlık, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, konum analizi gibi birçok becerisinin gelişmesi sağlanabilir. Öğrencilerin yaz tatillerinde çevrimiçi öğrenme alanlarında aktif rol alması ile birlikte birçok duyu organı harekete geçirilerek kişilerarası iletişimlerinin artırılması sağlanabilir.

Dünyada değişen koşullar ve gereksinimler bireylerin teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesini gerekli kılmıştır (Agir, 2014). Bu değişime bireyler sosyal bilgiler dersi yolu ile uyum sağlayabilir. Çevrim içi öğrenme alanlarının uzaktan eğitim olanağı sunması ile yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimi devam ettirilebilir.

2.4.1.10. Gezi-gözlem çalışmalarından yararlanma

Gezi ve gözlem etkinlikleri sosyal bilgiler dersinin yaz tatilinde gerçekleştirilecek etkinlikler arasında yerini almaktadır. SBDÖP'nin uygulanmasında dikkat edilecek hususlardan olan okul dışı etkinliklere verilen önem aşağıda yer alan alıntı ile belirtilmiştir;

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir (MEB, 2023, s. 10).

SBDÖP'de yer alan kazanımların da okul dışında gerçekleştirilecek gezi ve gözlem etkinlikleri ile desteklenmesi istenmektedir. Bu durumun 4. sınıf seviyesinde bulunan kazanımın açıklamasında “Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihî bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır” (MEB, 2023, s. 14) biçiminde yer aldığı görülmektedir. Açıklamalardan anlaşılabacağı üzere gezi-gözlem etkinliklerinin sosyal bilgiler dersi içerisinde kullanılması istenmektedir.

Çağlıyan ve Özcan (2004) gezi-gözlem çalışmalarını derslere yönelik eğitim içerikli geziler olarak tanımlamıştır. Gezi ve gözlem yöntemi öğrencilerin doğal ortamda öğrenmelerini sağlamaktadır (Lidstone, 2001). Sınıf ortamında öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesinde, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlamada ve yeni bilgiler öğrenmede gezi ve gözlem çalışmalarının önemi fazladır (Köse, 2013). Bununla birlikte gezi-gözlem etkinliklerinin öğrencilerde duyarlılığın gelişmesi, gözlem yapma, değerlendirme yapma, çevreye karşı sorumluluk kazanma, çevre ile bağ kurma gibi birçok özelliği geliştirdiği bilinmektedir (Güngördü, 2002). Gezi-gözlem etkinlikleri sosyal bilgiler dersindeki öğrenmeler açısından yararlı olmasına rağmen bu etkinliklerin gerçekleştirilmesinde gerekli izinlerin alınması ve zaman sorunu gibi birçok sorunla karşılaşıldığı bilinmektedir (Çengelci, 2013). Bu yüzden sosyal bilgiler dersinde gezi-gözlem etkinliklerinde yaşanan sorunların en aza indirilebilmesi için yaz tatillerinde bu etkinliklerin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Gezi ve gözlem yöntemi ile öğrenciler gözlemlerini ilişkilendirir ve değerlendirir (Garipağaoğlu, 2002). Örneğin yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersinde öğrencilere yönelik geleneksel el sanatları atölyesi gezisi, çiftlik veya tarla ziyareti, şehir turu gibi gezi-gözlem etkinlikleri düzenlenebilir. Öğrencilerin bu yöntem ile edindikleri bilgileri kalıcı hale getirmesi sağlanır. Ancak okulda geçen süre sosyal bilgiler eğitiminde gezi-

gözlem etkinliklerinin uygulanması için yeterli zamanı sağlayamamaktadır. Bu bağlamda yaz tatilleri sosyal bilgiler eğitiminde gezi-gözlem etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli zamanı vermektedir. Gezi-gözlem etkinliklerinde gerekli zamanın sağlanması ile öğrencilerde birçok bilgi, beceri ve değer alışkanlık haline getirilebilir. Tüm bu özellikler göz önüne alındığında gezi ve gözlem çalışmalarının yaz tatilleri sürecinde kullanılması öğrenilenlerin pekiştirilmesi ile bilgi, beceri ve değerlerin edinilmesini kolaylaştıracaktır.

2.4.1.11. Sanatsal etkinliklerden yararlanma

Sanatsal etkinlikler yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak etkinliklerden birisidir. Sanatsal etkinlikler okul içinde olduğu gibi okul dışında da gerçekleştirilebilir. Bu durum sanatsal etkinliklerin yaşam boyu öğrenme kapsamında yaz tatillerinde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. SBDÖP’de eğitimin sanatsal etkinlikler ile desteklenmesi gerekliliği aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

Efsane, destan, masal, atasözü, halk hikâyesi, türkü ve şiir gibi türlerden yararlanılarak sosyal bilgiler dersi edebî ürünlerle desteklenmelidir. Öğrenciler; konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı ve fıkra gibi edebî ürünler okumaya teşvik edilmelidir. Ayrıca uygun görülen kazanımlar resim, musiki, minyatür, gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, sinema gibi geleneksel veya modern sanat ürünleriyle desteklenmelidir (MEB, 2023, s. 10).

Sanat etkinliklerinin erken yaşlarda desteklenmesi bireylerin estetik, yaratıcılık, üretkenlik özelliklerini geliştirmektedir (Feeney ve Moravcik, 1987). Sanatsal etkinliklerin öğrencilerin el-göz koordinasyonlarını, iş birliği süreçlerini ve grup çalışmaları yapma yeteneklerini de geliştirdiği bilinmektedir. Öğrenciler yaz tatillerinde gerçekleştirecekleri sanatsal etkinlikler ile bu beceri ve değerleri edinebilirler. Ayrıca sanatsal etkinlikler öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasından izler taşımaktadır (Edwards ve Nabors, 1993). Sosyal bilgiler dersine yönelik yaz tatilinde gerçekleştirilecek sanatsal etkinlikler ile öğrencilerin kültürlerini tanıması ve çeşitli beceri ve değerleri kazanması sağlanabilir. Örneğin yaz tatillerinde öğrencilerden tarihi bir kişiliğin portresinin çizilmesi, belirli bir olayı ve sosyal durumun canlandırması, sosyal bilgiler dersine ait belirli bir konuda şiir yazılması ve belirli bir döneme ait müziklerin incelenmesi istenebilir. Belirtilen sanatsal etkinlikler kullanılarak yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

Sanatsal etkinliklerin öğrencilerin seviyesine uygunluğunun ayarlanması ve düzenlenmesi görevi öğretmenlere düşmektedir (Zimmerman ve Zimmerman, 2000). Bu durum öğretmenlere sanatsal etkinlikleri uygulama konusunda ve eğitim öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinde esneklik tanımaktadır. Sanatsal etkinliklerin uygulanmasında tanınan esneklik, eğitimin yaz tatili süresinde devam etmesine olanak sağlamaktadır.

2.4.1.12. Özel gün kutlamalarından yararlanma

Özel gün kutlamaları sosyal bilgiler eğitiminde önemli bir yere sahiptir. SBDÖP’de yer alan “Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve milli bilinçleri geliştirilmelidir” (MEB, 2023, s. 10) ifadesi ile önemli gün kutlamalarına önem verildiği görülmektedir. Ayrıca SBDÖP’de yer alan kazanımlarda da önemli günlerin kutlanmasına yer verilmiştir. Örneğin 4. sınıf düzeyinde yer alan “Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar” (MEB, 2023, s. 12) kazanımında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışı ile 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik gününün önemine ilişkin bilgiler yer alırken 6. sınıf düzeyinde “Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar” (MEB, 2023, s. 22) kazanımı ile aynı biçimde önemli gün ve haftaların önemine vurgu yapılmıştır.

Özel günler MEB tarafından İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği kapsamında belirlenmektedir (MEB, 2005). Yönetmelik kapsamında kurumlarda yapılacak olan sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere ve yapılacak çalışmaların esaslarına yer verilmektedir. Özel gün kutlamalarında öğrenciler bulundukları çevre ile okul arasında ilişki kurabilecek, toplumunu ve kültürünü tanıyabilecek, toplum için önemli olan bilgileri kavrayabilecek, duyarlı kimseler olmak için gerekli becerileri kazanabileceklerdir (Sözer, 1998; Gültekin, 2007; Dönmez, Yazıcı ve Koca, 2017). Özel günlerin kutlanması ders dışı ve ders içi etkinlikleri kapsamaktadır. Bu nedenle yaz tatilleri sürecinde yapılan özel gün kutlamaları sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesi bakımından önemlidir. Örneğin 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü, 30 Ağustos Zafer Bayramı gibi önemli günler yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilmesinde kullanılabilir.

Özel gün kutlamalarında gerçekleştirilecek etkinliklerin öğrencilerin vakitlerinin değerlendirilmesine, sosyal çevresi ile olan ilişkilerinin artmasına, bireylerde kişisel

güven duygusunun aşılmasına yardımcı olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin bu tür kutlama programlarına katılması özel günlere karşı duyarlılıklarının artmasına yol açmaktadır (Çevik, 2013). Yaz tatillerinde yapılacak özel gün kutlamaları ile öğrencilerin toplumunu ve kültürünü tanıması ve bu günlerin toplum için önemini anlaşılması sağlanabilir. Ayrıca yaz tatilinde gerçekleştirilecek önemli günlerin kutlanması ile öğrenciler okul ortamında öğrendikleri bilgileri kalıcı hale getirebilir (Köse, 2013). Bu durumda özel gün kutlamaları öğrencilerin öğrenmelerinin devam etmesi, öğrenmelerinin kalıcılığının sağlanması, bilgi beceri ve değerlerin alışkanlık haline getirilmesi açısından yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminde yer alabilir.

2.5. 2023 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Yaz Tatillerinden Yararlanma Bakımından İncelenmesi

SBDÖP'nin kazanımlar ve programın genel içeriği ile ilgili yapılan açıklamalarında, bireylerin çeşitli beceri ve değerleri kazanmaları için günlük yaşam ile ilişki kurulan bir program olduğu belirtilmiştir. Bu gerekçe SBDÖP'de şu biçimde aktarılmıştır; “Kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir” (MEB, 2023, s. 3). Öğretim programı içerisinde yer alan bileşenler bireylerin günlük yaşamı ile ilişki kurabileceği ve öğrendiklerini günlük yaşamına aktarabileceği biçimde düzenlenmiştir. Bu yüzden SBDÖP bileşenleri bireylerin günlük yaşamından bağımsız görülmemektedir. MEB öğretim programlarında bireylerde anlamlı ve kalıcı bir öğrenme sağlamak istenildiğini ve beceri, değer, günlük yaşam ile ilişkilendirilmiş bir eğitim amaçladığını şu ifadeler ile belirtmiştir:

Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur (MEB, 2023, s. 3).

Ayrıca öğretim programlarının genel amaçlar bölümünde bireylerin temel beceri ve yetkinlikleri kazanmış olması istenmektedir. SBDÖP'nda ortaokul düzeyinde yer alan öğrenci gelişimi için amaçlanan özellikler, beceri ve yetkinlikler kazanmış, haklarını ve sorumluluklarını kullanan bireyler yetiştirmektir. Bu amaç SBDÖP'de şu biçimde yer almaktadır:

Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine

getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2023, s. 3).

Bireylerin beceri ve yetkinliklerini kullandıkları alanlar yalnızca okul ortamı ile sınırlı değildir. Bu yüzden bireylerin okul dışında kalan zamanları ve yaz tatilleri öğrenilen beceri ve değerlerin uygulanmasına olanak sunabilmektedir. SBDÖP’de yer alan “Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır” (MEB, 2023, s. 4) bilgisi gelişimin ve öğrenmenin bireyin tüm yaşamı boyunca sürdürmesinin istenildiğinin kanıtı niteliğindedir. Bu yüzden yaz tatilleri öğrenme alanlarında yer alan öğrenme süreçlerinin bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bireyler gelişimsel süreçler ve çevresel etmenler bakımından aynı derecede gelişim göstermeyebilir. Bireysel, çevresel ve kültürel farklılıklar olduğu SBDÖP tarafından aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir (MEB, 2023, s. 7).

Bireylerin bu farklılıkları en aza indirebilmesi için okul zamanının dışında bir telafi süresine ihtiyacı vardır. Bu telafi süreci hafta sonu tatilleri ve yaz tatilleri olarak bireylere sunulabilmektedir. SBDÖP kapsamında bireylerin temel beceri ve değerleri edinmeleri istenmektedir. Yaz tatilinde düzenlenecek etkinlikler ile bireysel farklılıklar ve çevresel etmenlerden kaynaklanan olumsuzluklar giderilerek öğrencilerin temel beceri ve değerleri kazanmaları sağlanabilir. Bu durum bireyler arası fırsat eşitsizliğini ortadan kaldıracaktır. Ayrıca SBDÖP’de dikkat edilecek hususlar bölümünde bireylere verilecek kazanımlarda gerekli görülen durumlarda esneklik sağlanabileceği şu biçimde açıklanmıştır:

Kazanımların gerçekleştirilmesinde “yerellik, güncellik, disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş bugün-gelecek bağlantısı, zaman-süreklilik-değişim ve esneklik” gibi sosyal bilgiler öğretiminin temel ilkeleri dikkate alınmalıdır. Vurgulanan bu ilkeler açısından gerektiğinde işleniş sürelerinde değişiklik yapılabilir (MEB, 2023, s. 10).

Öğrencilerin gelişimsel düzeylerine göre öğretim programının uygulanmasında uygulayıcılara süreç içerisinde önemli görevler düşmektedir. Bu durum öğrencilerin gelişimsel farklılıklarına göre eğitimlerinde yaz tatillerinin de kullanılabileceği

durumunu ortaya çıkartmaktadır. Ayrıca SBDÖP’de öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirilmek istendiği belirtilmektedir. Bireylerde bu tür becerilerin geliştirilmesi için okul içi ve okul dışı etkinliklerin önemine dikkat edilmektedir. Ayrıca problemlerin çözümünde öğrencilerin gerçek yaşam ve sosyal problemler ile karşılaştırılması istenmektedir. Bireylerin gerçek yaşam problemleri ile okulda karşılaşma ve bu problemleri çözüme ulaştırma olanağı sınırlıdır. Bu durum ise yaz tatillerinin de okul dışı eğitimden yararlanma açısından önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum SBDÖP’de aşağıdaki gibi yer almaktadır:

“Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem verilmelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin vb.) kullandıkları bilimsel yöntemler sezdirilmelidir. Okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanılarak öğrenciler sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırılmalı ve öğrencilerin karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünceleri sağlanmalıdır (MEB, 2023, s. 10).

Ayrıca SBDÖP’de sosyal bilgiler derslerinde okul dışı öğrenmelerin kullanılması gerektiği dikkat edilecek hususlar bölümünde yer almaktadır. Bu bölümde okul dışı öğrenmelerden yararlanılmasının gerekliliği ve nedenleri üzerinde durulmuştur. Çünkü sosyal bilgiler bireylerin tüm yaşam alanlarında karşılaşabilecekleri yetkinlikleri bireylere sunmaktadır. Bu yüzden okul dışı öğrenme kavramı sosyal bilgiler dersinin bir tamamlayıcısı olarak görülmektedir. Bu durum SBDÖP’de şu biçimde yer almaktadır:

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır (MEB, 2023, s. 10).

SBDÖP’de dikkat edilecek hususlar bölümünde yer alan okul dışı öğrenme ortamları yaz tatillerinde kullanılabilir. Çünkü sosyal bilgilerin ele aldığı konular bireylerin günlük yaşam ile ilişki kurmasını gerekli kılmaktadır. Bu yüzden yaz tatillerinde öğrenciler müzeler, fabrikalar, sergiler, tarihi mekânlar vb. gibi yerlere ziyaretler gerçekleştirerek SBDÖP’de yer alan bilgi, beceri ve değerleri günlük yaşamda uygulama olanağı bulabileceklerdir. Sosyal bilgiler dersinde bayramların, önemli olayların ve belirli gün ve haftaların kutlanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. SBDÖP’de bu duruma “Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı

ve milli bilinçleri geliştirilmelidir” (MEB, 2023, s. 10) biçiminde yer verilmiştir. Ancak sosyal bilgiler dersi kapsamında kutlanan bayram, önemli günler ve haftalar yalnızca okul dönemi zamanına denk gelmemektedir. Okul dışı zamanlar ve yaz tatilleri süreci içerisinde gerçekleşen bayramlar ve önemli günler bulunmaktadır. Örneğin 30 Ağustos Zafer Bayramı, 15 Temmuz Demokrasi ve Milli, Birlik günü gibi önemli gün ve bayramlar yaz tatili sürecine denk gelmektedir. Bu durumda yaz tatilleri kullanılarak bireylerin milli bilinç ve duyarlılıkları geliştirilebilir. Bu durumda bireyler yaşam içinde öğrenmelerine devam ederken aynı zamanda istenilen bilgi, beceri ve değerleri kazanmaya da devam edebilecektir. SBDÖP aynı zamanda bireylerin yaşadığı çevre ile etkileşim içinde olmasını ve bu etkileşim ile beceriler geliştirilmesini istemektedir. SBDÖP’nin genel amaçlar bölümünde öğrencilerden “Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri” (MEB, 2023, s. 8) istenmektedir. Bireylerin istenilen bilgi, beceri ve değerleri kazanabilmesi için bu kavramların gerçek yaşamda karşılık bulması gereklidir.

SBDÖP’de yer alan bazı bilgi, beceri ve değerlerin kazanılması ve alışkanlık haline getirilmesi için uygulama içermesi ve günlük yaşam içerisinde yer alması gerekmektedir. Okul ortamlarının fiziki olanaklarının kısıtlılığı ve sosyal bilgiler dersine ayrılan süre bu bilgi, beceri ve değerlerin kazanılmasını zorlaştırmaktadır. Çengelci (2013)’ye göre SBDÖP içerisinde yer alan bu beceriler gerçek yaşam becerilerini içerdiği için okul dışı öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. SBDÖP’de yer alan ve beraberinde yaz tatillerinde ve öğrencilerin günlük yaşamlarına kullanılabilecek bilgi, beceri ve değerler Tablo 2.1’de belirlenmiştir.

Tablo 2.1. *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan beceri ve değerler ile yaz tatillerinin ilişkilendirilmesi*

Beceriler	Değerler
Çevre okuryazarlığı	Adalet
Değişim ve Sürekliliği algılama	Dayanışma
Girişimcilik	Aile birliğine önem verme
Gözlem	Estetik
Konum analizi	Tasarruf
Mekânı algılama	Sorumluluk
Sosyal katılım	Yardımseverlik
Zaman ve kronolojiyi algılama	Saygı

SBDÖP’de beceri ve değerlerin yaşam boyu öğrenme sürecinde verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (MEB, 2023). Öğrencilere verilecek olan beceri ve değerlerin kazanımlar ve öğrenme alanları ile ilişki içerisinde ve yaşam boyu öğrenme kapsamı içinde olması gerektiği SBDÖP’de şu şekilde belirtilmektedir:

Program’da değer ve beceriler kazanımlarla bire bir ilişkilendirilmiştir. Ancak değer ve beceri öğretiminin hayat boyu öğrenme çerçevesinde ele alınması için söz konusu değer veya beceriler uygun görülen farklı kazanım ve öğrenme alanlarıyla da ilişkilendirilmelidir (MEB, 2023, s. 10).

Yaşam boyu öğrenme bireylerin bütün yaşam sürecini kapsadığı için yaz tatilleri de bu eğitim süreci içerisinde yerini almaktadır. Ayrıca öğretim programında yer alan beceri ve değerlerin kazanımlar ile verilmesi gerekliliği, kazanımlarında günlük yaşam ile ilişkilendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu yüzden SBDÖP’de yer alan kazanımların günlük yaşam ile uyum içerisinde kullanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. SBDÖP’de yer alan kazanımlarda bulunan kullanma, karşılaştırma, geliştirme, sorgulama, analiz etme gibi ifadeler bireylerin yalnızca okulda değil günlük yaşamı içerisinde kullanabileceği kavramlardır. Bireyler öğrendikleri bilgileri günlük yaşamında kullanabilir ise bu bilgiler kalıcı hale dönüşebilecektir. Yaz tatili uygulamaları ile bireylerin davranışlarını alışkanlık haline getirebileceği düşünülmektedir. SBDÖP’de yer alan kazanımların yaz tatillerinde bireylerin öğrendiklerini alışkanlık haline getirebilmesi için kullanılabileceği düşünülen öğrenme alanları, kazanımlar ve bu kazanımların kullanılabilmesi için örneklere Tablo 2.2, Tablo 2.3, Tablo 2.4, Tablo 2.5’te yer verilmiştir.

Tablo 2.2. 4. Sosyal bilgiler dersi sınıf kazanımlarının yaz tatillerinde yer alma durumu

Sınıf düzeyi	Öğrenme alanı	Kazanım	İlişkilendirme örnekleri
4	Birey ve toplum	SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanır.	Yaşadığı bölgedeki sosyal etkinliklere katılma
4	Kültür ve Miras	SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	Çevresinde yer alan tarihi ve kültürel mekânlara ziyaret gerçekleştirme
4	Kültür ve Miras	SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.	Somut örnekler ile geleneksel oyunları öğrenme
4	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.	Tüm mevsim geçişlerindeki hava olaylarını takip etme/not etme
4	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Yaşadığı bölgede alan gezisi gerçekleştirme

Tablo 2.2. (Devam) 4. Sosyal bilgiler dersi sınıf kazanımlarının yaz tatillerinde yer alma durumu

4	Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.	Çevresindeki ihtiyaçlara yönelik fikir geliştirme-materyal geliştirme
4	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.	Çevresindeki kaynakları tasarruf ederek kullanma/yapılan tasarrufu not alma
4	Etkin Vatandaşlık	SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.	Günlük yaşamında sorumluluk alma/sorumluluk alabileceği faaliyetlere katılma/STK ziyaretleri gerçekleştirme
4	Küresel bağlantılar	SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.	Somut örnekler üzerinden karşılaştırma yapma ve alan gezileri gerçekleştirme

4. sınıf düzeyinde yer alan sosyal bilgiler dersi kazanımları incelendiğinde, bu kazanımların yaz tatili ile ilişkilendirilmesi mümkün görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi kazanımları günlük yaşam ile bağlantılıdır (Deveci ve Çengelci, 2008). Uygun örnek ve etkinlikler ile dönem içerisinde öğrenilen sosyal bilgiler dersi kazanımları yaz tatillerinde bireylerin günlük yaşamlarında uygulanabilir (Gök, 2023). Bireyler günlük yaşamlarından örnekler ile sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri kavramları somutlaştırma olanağı yakalayabilirler (Yıldız ve Kılıç, 2018). Bu örneklerden yola çıkarak 5. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler dersi kazanımları incelenmiştir. 5. sınıf düzeyinde sosyal bilgiler dersinin yaz tatilinde uygulanabilecek kazanımları Tablo 2.3'te gösterilmiştir.

Tablo 2.3. Sosyal bilgiler dersi 5. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi

Sınıf düzeyi	Öğrenme alanı	Kazanım	İlişkilendirme örnekleri
5	Birey ve Toplum	SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.	Rollerin getirdiği sorumluluklara uygun davranma-uygulama
5	Kültür ve Miras	SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.	Çevresindeki doğal varlık ve tarihi mekânları araştırma-gezme
5	Kültür ve Miras	SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.	Çevresindeki doğal varlık ve tarihi mekânları araştırma-gezme
5	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.	Yaşadığı çevredeki insan faaliyetlerini gözlemlleme

Tablo 2.3. (Devam) *Sosyal bilgiler dersi 5. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi*

5	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.	Çevre sorunlarının nedenlerine ilişkin araştırma ve çevre gezisi
5	Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.5.4.3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.	Günlük yaşamında güvenlik kurallarına uygun davranma
5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.	Çevresindeki ekonomik faaliyetleri gözlemlene- araştırma
5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır.	Yaşadığı çevrede bir meslek koluna yardımcı olma
5	Etkin Vatandaşlık	SB.5.6.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.	Çevresinde bulunan yönetim birimlerindeki (muhtar vb.) kişiler ile konuşma
5	Küresel Bağlantılar	SB.5.7.3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.	Tatile gittiği bölgelerde gözlem yapma

5. sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımları incelendiğinde yaz tatilleri ile bu kazanımların uyumlu olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi kazanımlarında yer alan özellikler ile sosyal bilgiler dersinde öğrenilen konuların günlük yaşama aktarılması sağlanabilmektedir (Tonga, 2017). SBDÖP 5. sınıf düzeyinde yer alan kazanımlar bireylerin yaz tatilinde günlük yaşamlarında uygulayabileceği yaz tatili etkinliklerine uygun görülmektedir (Gök, 2023). Sosyal bilgiler dersi 5. sınıf kazanımlarının incelenmesinden yola çıkarak sosyal bilgiler dersi 6. sınıf kazanımları da yaz tatillerinde uygulanabilirlik açısından değerlendirilmiştir. Tablo 2.4'te 6. sınıf düzeyindeki kazanımlara yer verilmiştir.

Tablo 2.4. *Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi*

Sınıf düzeyi	Öğrenme alanı	Kazanım	İlişkilendirme örnekleri
6	Birey ve Toplum	SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihi bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.	Çevresinde gördüğü kültürü destekleyici faaliyetlere katılma (Düğün vb.)
6	Birey ve Toplum	SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.	Çevresinde yardıma ihtiyacı olan kimselere yardım etme

Tablo 2.4. (Devam) *Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi*

6	Kültür ve Miras	SB.6.2.1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafı, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	Tatillerde öğrendiği konulara ilişkin hikâye vb. okumalar yapma
6	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.6.3.2. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.	Yaşadığı çevredeki yer şekillerini gözlemleme-gezi gerçekleştirme
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.	Yaşadığı çevrede görülen çevre sorunlarını gözlemleme
6	Etkin Vatandaşlık	SB.6.6.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.	15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik günü kutlamalarına katılma
6	Küresel Bağlantılar	SB.6.7.4. Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.	Aile büyükleri ile kültüre dair konuşmalar gerçekleştirme

6. sınıf sosyal bilgiler dersine ait kazanımlar incelendiğinde yaz tatili ile bu kazanımların uyumlu olduğu görülmektedir. Tablo 2.4’te verilen yaz tatiline yönelik uygulama etkinliklerine bakıldığında bireylerin günlük yaşantıları içerisinde gerçekleştirebilecekleri sosyal bilgiler etkinlikleri olduğu görülmektedir. Bu etkinlikler ile bireyler dönem içerisinde öğrendiği bilgileri yaşamlarında uygulama ve somutlaştırma olanağı bulabilecektir (Gök, 2023). Sosyal bilgiler dersi kazanımlarının günlük yaşama aktarılabilir özellikte oluşu bu kazanımların yaz tatillerinde uygulanabilir olmasını ortaya çıkartmaktadır. Bu bağlamda 7. sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımları yaz tatillerinde uygulanabilirlik açısından incelenmiş ve Tablo 2.5’te kazanım örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 2.5. *Sosyal bilgiler dersi 7. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi*

Sınıf düzeyi	Öğrenme alanı	Kazanım	İlişkilendirme örnekleri
7	Birey ve Toplum	SB.7.1.2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır	Çevresindeki kişilerle olumlu iletişim gerçekleştirme
7	Birey ve Toplum	SB.7.1.4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.	Özel hayatın gizliliği gibi ilkeleri günlük yaşamda şekilde kullanma
7	Kültür ve Miras	SB.7.2.1. Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.	Tatillerde Osmanlı Devleti’ne ait film izleme-kitap okuma

Tablo 2.5. (Devam) *Sosyal bilgiler dersi 7. sınıf kazanımlarının yaz tatili etkinlikleri ile ilişkilendirilmesi*

7	Kültür ve Miras	SB.7.2.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.	Osmanlı alanlarına düzenleme	kültür geziler
7	İnsanlar, yerler ve çevreler	SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur	Çevresine geziler nüfus etkileyen gözleme/ izleme	yapacağı sonucunda dağılışı nedenleri Belgesel
7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.7.4.2. Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır	Günlük Türk-İslam bilginlerine film izleme-kitap okuma	yaşamında yönelik izleme-kitap okuma
7	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.7.5.3. Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler verir.	Sivil kuruluşlarına gerçekleştirme-gönüllü faaliyetlere katılma	toplum ziyaret olarak
7	Küresel Bağlantılar	SB.7.7.3. Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.	Kalıp yıkmak için araştırma yapma/farklı kültürden kişiler ile tanışma	yargıları için araştırma yapma/farklı kişiler ile tanışma

SBDÖP’de yer alan kazanımlar yaz tatillerinde öğretmen ve öğrencilerin uygulama etkinlik çeşitliliklerine göre farklılık gösterebilir. Gök (2023)’e göre SBDÖP içerisinde bulunan bütün öğrenme alanları bireylerin günlük yaşamına aktarılacak biçimde yaz tatili etkinlikleri ile geliştirilebilir. Bu sayede sosyal bilgiler dersinin amaçlarından olan bireylerin bilgi, beceri ve değerleri günlük yaşamına aktarma olanağı sağlanabilir (Gök ve Deveci, 2022). Bu durum sosyal bilgiler dersinin günlük yaşamdan bağımsız olmadığı gerçeğini ortaya çıkartmaktadır. Bireyler kendi yaşadığı çevreden hareketle dönem içerisinde öğrendiği bilgileri yaz tatilinde uygulama olanağı bulabilecektir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Araştırmada yer alan bu bölümde yurt içi ve yurt dışında yürütülen sosyal bilgiler eğitimi ve yaz tatilleri ile ilgili çalışmalara değinilmiştir. İlgili alanyazın incelemelerinde yurt içinde ve yurt dışında sosyal bilgiler ve yaz tatillerini içeren sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu yüzden yaz tatili ve sosyal bilgiler dersi ilişkisini ele alan benzer çalışmalara yer verilmiştir. Bu araştırmada sosyal bilgiler ve yaz tatilli ilişkisini içeren doğrudan ve dolaylı yurt içi ve yurt dışında yürütülen çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

2.6.1. Yurt içinde yürütülen çalışmalar

Araştırmanın bu bölümünde yurt içinde yürütülen yaz tatilleri ve sosyal bilgiler dersini doğrudan ya da dolaylı biçimde ilişkilendiren çalışmalara ve bu ilişkiyi konu edinen benzer çalışmalara yer verilmiştir.

Arı (2004) araştırmasında yaz tatillerinde yaşanan öğrenme kayıplarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma verileri anket yolu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin az olmasının öğrenme kayıplarını arttırdığı ve sosyo-ekonomik düzeyi az olan anne ve babaların çocuklarının yaz tatilini verimli geçirmeleri açısından bilinçsiz olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Şen (2009) araştırmasında yapılandırmacılık programına göre düzenlenen etkinliklerden sonra gerçekleşen yaz tatili süresinde yaşanan öğrenme kayıplarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ön test son test kontrol grupsuz deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu ilkokul üçüncü sınıfa giden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaz tatillerinde öğrenme kayıpları yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir. Öğrenme kayıplarının en çok yaşandığı derslerin ise matematik ve hayat bilgisi dersleri olduğu belirlenmiştir.

Coşkun Keskin ve Kaplan (2012) araştırmalarında oyuncak müzelerinin tarih ve sosyal bilgiler eğitimi açısından öğrencilere kazandırdığı değerleri ve bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çalışma yaprakları, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin bilişsel olarak üst düzey kavramları kazandıkları, barış, emek ve saygı gibi değerleri benimsedikleri ve teknolojiye ait bilgileri fark edebildikleri saptanmıştır.

Yıldırım ve Tahiroğlu (2012) araştırmalarında sanal ortamlarda gerçekleştirilen müze gezileri ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik oluşan tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ön test-son test deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın deney ve kontrol grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı tutum ölçeğidir. Araştırmada sanal ortamda

gerçekleştirilen müze gezilerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında olumlu bir etki oluşturduğu bulgusu elde edilmiştir.

Çengelci (2013) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı etkinliklere yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme yolu ile toplanmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler dersinin sınıf dışı öğrenmeler için elverişli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler dersinin içerisinde yer alan tarih, coğrafya, yerel yönetimler, çevre sorunları, meslekler ve yardımlaşma konularının okul dışı öğrenmeye uygun olduğu saptanmıştır.

Akkuş ve Meydan (2013) araştırmalarında sosyal bilgiler dersi öğretiminde coğrafi ve tarihi mekânlara yapılan gezilerin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubu ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılardan açık uçlu görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda tarihi ve coğrafi alanlara yapılan gezilerin öğrencilerin bakış açısını değiştirdiği ve bu tekniklerin kullanılmasıyla derse karşı ilginin arttığı saptanmıştır.

Malkoç (2014) çalışmasında sosyal bilgiler dersinde okul dışı ortamların kullanım durumlarının öğrenilmesini amaçlamıştır. Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Araştırmada zaman, yasal izinler gibi durumların okul dışı öğrenmeyi belirleyici etmenlerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Malkoç ve Kaya (2015) araştırmalarında sosyal bilgiler dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma grubunu sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler toplanırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul dışı ortamlar olarak okul bahçesi, spor salonu, çok amaçlı salon, kütüphane, koridor ve laboratuvarların sosyal bilgiler dersinde kullanılabileceği saptanmıştır. Öğretmenlerin bu ortamları seçmelerindeki en büyük etmenlerin zaman, ders içeriği ve fiziki yapıların uygunluğu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güngören (2015) sınıf dışı etkinliklerde yer alan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmada ön test, son test ve kontrol

gruplu deneysel desen kullanılmış olup, araştırma grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada okul dışı öğrenme etkinliklerine katılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum sergiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Selanik Ay ve Kurtde Fidan (2014) araştırmalarında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerin kullanımına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın grubunu sosyal bilgiler ve sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada veriler anket ile toplanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının müze gezilerine yönelik bilgilerinin olduğu bulgusu saptanmıştır. Müzelerden yararlanmada kullanılabilecek en önemli dersin sosyal bilgiler dersi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deveci ve Türe (2017) araştırmalarında sosyal bilgiler dersinde yaz tatillerinden yararlanmaya yönelik katılımcıların görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada karma yöntem benimsenmiştir. Araştırma grubunu 5. sınıfa giden ortaokul öğrencileri ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anket ile toplanmıştır. Araştırmada yaz tatilleri ile sosyal bilgiler dersi arasında ilişki olduğu bulgusu saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin yaz tatillerinde çeşitli sosyal bilgiler etkinlikleri yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yaz tatillerinde devam eden bir sosyal bilgiler etkinliğinin yürütülmesi önerilmiştir.

Kayır ve Özçelik (2018) araştırmalarında yaz tatillerinde İngilizce dersine yönelik öğrenme kayıplarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada durum çalışması kullanılmıştır. Araştırma grubunu İngilizce öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme yolu ile toplanmıştır. Araştırmada yaz tatillerinde İngilizce dersine yönelik öğrenme kayıplarının olduğu ve bu öğrenme kayıplarının dilbilgisi ve kelime bilgisi konularında yaşandığı bulgusu saptanmıştır. Bu problemin önüne geçilmesi için öğretmenler yaz tatillerindeki öğrenme kayıplarının azaltılması için etkileşimli programlar ve öğrenci kulüplerine katılımın sağlanmasını önermektedirler.

Sezer ve Sumbas (2018) araştırmalarında lise öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, okul başarısı, anne-baba eğitimi düzeyi vb.) yaz tatillerini kullanım biçimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri üç adet ölçek kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yaz tatillerini ailelerine yardım ederek ya da ücret karşılığı çalışarak

geçirdikleri saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin yaz tatillerini hobi alanlarına göre şekillendirmek istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Avcı (2019) çalışmasında sosyal bilgiler dersine dayalı sınıf dışı etkinlikler ile eğitim gören öğrencilerin derse yönelik tutumlarını, akademik başarılarını, ilgilerini ve akılda tutma düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada karma yöntem desenlerinden iç içe karma desen kullanılmıştır. Araştırmada kontrol ve deney grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri başarı testi, tutum ölçeği, araştırmacı günlüğü ve yarı yapılandırılmış görüşme yolu ile toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre sosyal bilgiler dersine yönelik yapılan okul dışı etkinlikler ile öğrencilerin bilgiyi hatırlama, akademik başarı ve derse yönelik tutumlarında olumlu yönde farklılaşma saptanmıştır.

Avcı ve Gümüş (2020) araştırmalarında okul dışı etkinlikler ile işlenen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin görüş ve tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ön test, son test ve kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın deney ve kontrol grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlar içerisinde oldukları saptanmıştır.

Sezgin, Erdoğan ve Dağ (2020) çalışmalarında aile eğitim düzeylerine göre ortaöğretim öğrencilerinin yaz tatilindeki öğrenme kayıplarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri başarı testi yolu ile toplanmıştır. Araştırmada yaz tatillerinde öğrencilerin matematik, İngilizce ve edebiyat derslerinde öğrenme kayıpları yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir.

Seyhan (2020) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmenin önemine yönelik görüşlerini belirlenmeyi amaçlamıştır. Araştırma durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme ve günlük ile toplanmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen etkinlikler ile sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek okul dışı ortamlara yönelik öğrencilerin farkındalık ve bilgilerinin arttığı bulgusu elde edilmiştir.

Kartal ve Şeyihoğlu (2020) araştırmalarında sosyal bilgiler dersinde kullanılan okul dışı öğrenme ortamlarından olan müzelere yönelik ortaokul öğrencilerinin algılarını

belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma fenomenolojik desenle gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kendi yaşadıkları bölgelerdeki müzeler hakkında bilgi sahibi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin müze kavramını tarihi eser kavramı ile ilişkilendirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Aydemir (2021) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul dışı öğretimde adalet saraylarının kullanımına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu öğretmen adayları oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada hem öğretim hem de öğrenme ortamı olarak adalet saraylarının kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Yazıcı, Ertürk ve Kulaca (2022) araştırmalarında SBDÖP’de yer alan kazanımlarda okul dışı ortamlara yer verilme durumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler doküman incelemesi yolu ile toplanmıştır. Araştırmada SBDÖP içerisinde yer alan kazanımlar ile okul dışı öğrenme kılavuzunda yer alan ortamların birlikte kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gök ve Deveci (2022) araştırmalarında velilerin yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışma grubunu ortaokul öğrencilerinin velileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler açık uçlu anket ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda veli görüşlerine göre yaz tatili ile sosyal bilgiler kavramlarının birbiri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veli görüşlerine göre yaz tatillerinde gerçekleştirilecek etkinliklerin sosyal bilgilerin ulaşmak istediği amaca hizmet edeceği saptanmıştır. Araştırma sonucunda yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminin geliştirilebilmesi için planlı etkinliklerin yürütülmesi gerekliliği tavsiye edilmiştir.

Gök (2023) araştırmasında yaz tatilinin sosyal bilgiler eğitimindeki yerine yönelik ortaokul öğrencilerinin ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma grubunu ortaokul öğrencileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler öğrenci günlüğü ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada yaz tatillerinin sosyal bilgiler eğitimi ile ilişkili olduğu, sosyal bilgiler eğitiminin yaz

tatillerinde kullanılabilir olduğu ve yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesi gerektiği bulgusu saptanmıştır.

Sosyal bilgiler ve okul dışı öğretim kavramlarını içeren çok sayıda çalışma olduğu görölmektedir. Araştırmalarda nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmış, araştırmalar karma ve deneysel desende desenlenmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında okul dışı etkinliklerin sosyal bilgiler eğitimine yarar sağladığı görölmektedir. Yaz tatili ile ilişkili olan çalışmalar genellikle öğrencilerin yaz aylarında yaşadığı öğrenme kaybı ile ilgili bilgiler vermektedir. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler ve yaz tatillerini içeren sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimini içeren araştırmalarda nitel araştırma yöntemleri ve karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersinin kullanılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için planlı etkinliklerin yürütölmesi tavsiye edilmiştir. Yaz tatillerinde sosyal bilgiler etkinliklerinin geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik bir çalışmanın bulunmaması nedeniyle, yapılacak çalışmanın alanyazındaki boşluğu gidereceği düşünölmektedir.

2.6.2. Yurt dışında yürütölen çalışmalar

Araştırmanın bu bölümünde yurt dışında yürütölen yaz tatilleri ve sosyal bilgiler dersini doğrudan ya da dolaylı biçimde ilişkilendiren çalışmalara ve bu ilişkiyi konu edinen benzer çalışmalara yer verilmiştir.

Cooper, Nye ve Charlton (1996) araştırmalarında yaz tatillerinde yaşanan öğrenme kayıplarına karşı uygulanabilecek olası çözümleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada meta analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 39 çalışma incelenmiştir. Araştırmada matematik dersinde daha fazla öğrenme kaybının yaşandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Uzun yaz tatillerinin öğrenme kayıplarına yol açtığı saptanmıştır. Sosyoekonomik düzeyi iyi olan ailelerin çocuklarında yaz tatilinde öğrenme kayıplarının daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar yaz tatili öğrenme kayıplarının giderilmesi için yaz okulu ve yaz programları projesini önermişlerdir.

Cooper, Charlton, Valentine ve Muhlenbruck (2000) yaz okulu programlarını içeren araştırmaları incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada meta analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 93 çalışma incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre yaz okullarına devam eden öğrencilerin devam etmeyen öğrencilere göre okuma ve

matematik testlerinde başarı farkı olduğu saptanmıştır. Çalışmada incelenen araştırmalardan elde edilen sonuçlarda sosyoekonomik yönden düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin daha fazla öğrenme engeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cooper (2001) araştırmasında alanda yapılmış mevcut yaz okulu araştırmalarını inceleyerek onlardan elde ettiği sonuçları açıklamayı amaçlamıştır. Araştırmada meta analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 13 çalışma incelenmiştir. Sonuçlara göre öğrencilerin yaz tatillerinde öğrenme kayıpları yaşadığı ve yaz okullarının suçlu davranışlarını önlemeye yardımcı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada yaz okullarının sosyoekonomik düzeyi zayıf öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için destek sağladığı saptanmıştır.

Downey, Hippel ve Broh (2004) araştırmalarında yüksek ve düşük gelirli öğrencilerin yaz aylarındaki öğrenme oranlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada ortaokul öğrencilerinden alınan veriler kullanılmıştır. Araştırmada yaz tatili ve eğitim-öğretim yılında öğrencilere yapılan okuma, anlama ve matematik sınavı puanları arasında oluşan farklar incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında sosyoekonomik yönden yüksek gelirli bir ailenin çocuğu ile düşük gelirli bir ailenin çocuğu arasında okuma testinde puan farkı olduğu saptanmıştır.

Morris (2005) çalışmasında sosyal bilgiler dersine yönelik sınıf dışı uygulamalar geliştirerek öğrencilerin sosyal bilgileri keşfetmesine olanak sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada yarı deneysel desen benimsenmiştir. Araştırma grubunu 4. ve 5. sınıfa giden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veriler ölçek ile toplanmıştır. Araştırmada okul dışına yönelik düzenlenen bu etkinlikler ile birlikte öğrencilerde sosyal bilgilere karşı merak duygusu geliştiği saptanmıştır. Gerçek yaşamda uygulama olanağı verdiği için okul dışı uygulamaların sosyal bilgiler dersinde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lauer, Akiba, Wilkerson, Apthorp, Snow ve Glennn (2006) araştırmalarında akademik alanda başarısı düşük öğrencilerin okul dışı öğrenme ve yaz tatili programlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada meta analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada 35 adet okul dışı öğrenmeyi içeren araştırma analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre okuma becerileri ve matematiksel beceriler açısından okul dışı öğrenmelerin küçük ama anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucu saptanmıştır.

Chaplin ve Capizzano (2006) araştırmalarında yaz tatili eğitiminin sosyoekonomik düzeyi düşük öğrenciler üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamışlardır.

Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu 1 ve 7. sınıfa giden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada New York ve Boston'da bulunan sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilere yaz tatilinde sağlanan öğrenme etkinliklerinin okuma testi puanları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Borman, Dowling, Fairchild ve Libit (2007) sosyo-ekonomik yönden düşük düzeye sahip öğrencilere yönelik düzenlenen etkinlikler ile yaz tatilinde gerçekleşen öğrenme kayıplarını engellemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada deney grubu öğrencilerinin gerçekleştirilen etkinlikler sayesinde kontrol grubu öğrencilerinden daha fazla kazanım elde ettiği ve öğrenme kayıplarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alexander, Entwisle ve Olson (2007) çalışmalarında yaz tatilinde gerçekleşen öğrenme kayıplarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu birinci sınıftan 22 yaşına kadar izlenen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmacılar, aynı öğrencilere yılda iki kez uygulanan okuduğunu anlama testlerinden elde edilen verileri analiz etmişlerdir. Araştırmada yaz tatili uygulamaları ile olumlu anlamda başarı farkının olduğu bulgusu saptanmıştır.

Cuddapah, Masc, Smallwood ve Holland (2008) araştırmalarında lise öğrencilerine yönelik bir yaz okulu programı hazırlamayı amaçlamışlardır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda yaz programlarına katılan öğrencilerin daha yüksek puan aldıkları, okula daha az devamsızlık yaptıkları ve okullarına daha fazla bağlılık duygusu hissettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Lawrence, Mcneal ve Yıldız (2009) yaz tatilinde uyguladıkları program ile bireylerde birden fazla okuryazarlık becerisi (teknoloji becerileri, medya okuryazarlığı vb.) geliştirmeyi amaçlamaktadırlar. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma grubunu lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler öğrenci günlükleri, dereceli puanlama anahtarı, öğrenci ürünleri ile toplanmıştır. Araştırmada öğrencilerin yaz tatillerinde uygulanan program ile popüler kültür öğeleri kullanılarak medya okuryazarlığı, okuma yazma becerileri gibi becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gorard, Siddiqui ve See (2015) araştırmalarında öğrencilere yönelik yaz okulu uygulamaları ile öğrencilerde okuryazarlık ve aritmetik becerileri geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu 5 ve 6. sınıfa giden öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrenciler yapılan uygulama sonucunda matematik ve İngilizce testleri ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda İngilizce alanında etki artışı gözlenirken matematikte herhangi bir etki gözlemlenmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak öğrencilerin yaz okulunda geçirdikleri süreden keyif aldıkları ve öğrencilerin anne babalarının bu programı destekledikleri saptanmıştır.

Lee, Kubilius, Makel ve Putallaz (2015) araştırmalarında üstün yetenekli öğrencilerin yaz tatillerinde geliştirilen eğitimler ile sosyal algılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler ölçek ile toplanmıştır. Araştırmada yaz tatilinde gerçekleştirilen eğitimler ile bireylerin sosyal algılarında artış sağlandığı saptanmıştır.

Kromydas, Campbell ve Chambers (2022) araştırmalarında yaz tatillerinde öğrencilerin bilişsel ve ruh sağlığındaki değişimleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma grubunu 7, 11, 14 yaşlarında olan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak yetenek ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada eğitimli annelere sahip çocukların yaz tatillerinde bilişsel ve ruh sağlığı açısından daha iyi bir düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan alanyazın incelemesinden elde edilen sonuçlarda yaz tatillerinin sosyal bilgilerin amaçlarını gerçekleştirmeye yardımcı olacağı bulgusuna ulaşılmaktadır. İncelenen araştırmalarda yarı deneysel desen ve meta analiz yöntemi kullanılmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen eğitimler ile bireylerde birçok becerinin geliştiği gözlemlenmektedir. Çalışmalarda sosyo-ekonomik durumları iyi olan öğrencilerin öğrendiklerini hatırlamada daha iyi düzeyde olduğu ve anne, baba eğitimi durumları yüksek olan öğrencilerin yaz tatillerinde gerçekleştirilen eğitimlerde daha başarılı olduğu bulgusu saptanmıştır. Yurtdışı alanyazında yaz tatillerini inceleyen çalışmalar olmasına karşın yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerleri geliştirilmesi için bir çalışmanın olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan araştırma ile alandaki bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın deseni, bir odak alanı belirleme, verilerin toplanması, araştırma grubu, verilerin analizi ve yorumlanması, eylem planı oluşturma, geçerlik komitesinin rolü, araştırmacının rolü, inandırıcılık, araştırma etiği ve araştırmada yaşanan güçlükler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada yaz tatili boyunca sosyal bilgiler dersine ait amaçların gerçekleştirilecek etkinliklerde öğrencilere kazandırılması ve dönem boyunca edinilen kazanımların pekiştirilmesi ve günlük yaşam ile ilişkilendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik eylem planları geliştirilerek bu etkinliklerin uygulanması ve değerlendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sosyal bilgiler öğretmeninin mesleki yaşamına katkıda bulunduğu, öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmeye yönelik olduğu için eylem araştırması olarak gerçekleştirilmiştir. Eylem araştırması ile birlikte öğrencilerin yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik katılımları ve yaz tatili süresinde sosyal bilgiler eğitiminin devamlılığı, sosyal bilgiler dersine ait kazanımların günlük yaşam ile ilişkilendirilmesi sağlanmıştır. Öğrenciler yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerleri günlük yaşamlarında etkinlikler aracılığıyla kullanmışlardır. Bu amaca yönelik olarak araştırmada eylem planları düzenlenerek planların sürekli bir gelişim içerisinde olması sağlanmıştır.

Kurt Lewin (1946)'e göre eylem araştırmaları sosyal değişimlere yol açan, çeşitli sosyal araştırmaları ortaya çıkaran koşullar üzerine yapılan araştırmalar olarak tanımlanmıştır. Whitehead ve McNiff (2006, s. 4)'e göre eylem araştırması eğitimin niteliğini geliştirmek için yapılan eylemler olarak adlandırılmaktadır. Eylem araştırması uygulamaları, öğrenme uygulamalarını ve uygulamaların gerçekleştiği durumun iyileştirilmesini amaçlamaktadır (Carr ve Kemmis, 1986; Kemmis, McTaggart ve Nixon, 2014). Bu yüzden eylem araştırmalarının temel amacı öğrencilerin yaşamlarını iyileştirmek olarak görülmektedir (Mills, 2014). Araştırmada yaz tatilinde düzenlenecek etkinlikler ile sosyal bilgiler dersinin devam etmesi ve sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğrencilere uygulanan etkinlikler ile yaz tatilinde sosyal bilgiler dersinin devam etmesi sağlanırken, sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerlerin alışkanlık haline getirilebilmesi ile eğitimin niteliğinin iyileştirilmesi ve günlük yaşamla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Eylem araştırmasının karakteristik yapısında iş birliği ve dinamik bir uygulama süreci bulunmaktadır (Creswell, 2012; Kemmis, McTaggart ve Nixon, 2014). Eylem araştırmaları ile bilgi üretmekten çok uygulamalar geliştirilmek istenmektedir (Elliot, 1991). Araştırmada eylem araştırmasının dinamik yapısının özellikleri sayesinde uygulayıcı, katılımcılar ile iş birliği sağlayarak eylem planları sürecinde iyileştirme meydana getirmektedir. Araştırma öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile etkinliklerin katılımcılar açısından nasıl değerlendirildiği ve araştırma önerileri belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler eylem planlarının yeniden şekillendirilmesinde rol oynamış ve haftalık olarak gerçekleştirilen eylem planları ile sosyal bilgilere ilişkin bilgi, beceri ve değerlerin kazanılması sağlanmıştır.

McNiff ve Whitehead (2006, s. 7)’e göre eylem araştırmalarında araştırmacılar soru sorarak çalışmalarına başlamaktadır. Araştırmacıların araştırmalarını başlatan sorular “Ne yapıyorum?” ve “Nasıl geliştirebilirim?” gibi sorular olmalıdır. Bu çalışmada McNiff ve Whitehead’in görüşlerinden yola çıkarak araştırmanın gerçekleşmesi için araştırma sorusu belirlenmiştir. “Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin devamlılığı nasıl sağlanabilir?” sorusu yapılması planlanan eylem araştırmasının başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

Eylem araştırmalarında iki farklı gelenekten söz edilmektedir. Bu yaklaşımdan ilki uygulamanın iyileştirmesi ile ilgilenirken, diğer yaklaşım sosyal değişim ve problemler ile ilgilenmektedir (Norton, 2009). Aynı zamanda eylem araştırması uygulamalarda değişimler yapmak ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunları iyileştirmek için uygulanmaktadır (Creswell, 2012; Mills, 2014; Mertler, 2017). Bu eylem araştırması ile birlikte yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesi, dönem içinde edinilen kazanımların öğrencilerin yaşamları ile ilişkilendirilerek pekiştirilmesi ve kapsamda karşılaşılan sorunların giderilmesi istenmektedir. Araştırmada yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersi etkinliklerinin uygulamalarında meydana gelen eksiklikler belirlenerek daha iyi bir uygulama süreci oluşturulması sağlanmıştır. Yaz tatillerinde öğrencilere uygulanan sosyal bilgiler etkinlikleri ile eğitime yönelik uygulamaların geliştirilmesi istenmektedir. Eğitim-öğretim yılı ders dönemi içerisinde bireyler öğrendiklerini yeterince yaşama aktarma, bunları uygulama olanağı bulamamaktadırlar. Yaz tatilleri yaşantı eksikliklerinden kaynaklanan öğrenme problemlerini ve sosyal bilgiler dersinde öğrenilenlerin günlük yaşam içerisinde

aktarılabilmesine olanak tanımaktadır. Bu araştırma ile yaz tatillerinde düzenlenen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile öğrencilerin öğrendiklerini planlı bir şekilde uygulamalarına olanak sağlanmaktadır.

Bu çalışma ile birlikte öğrencilerin toplumsal yaşamlarının iyileştirilebileceği düşünülmektedir. Eylem araştırması bireylerin çalışmalarında özgürlük sağlamaktadır. Okul sınırları dışında gerçekleştirilecek eylem planları ile bireyler not beklentisinden kurtulmaktadır. Bu araştırma ile öğrenciler okul sınırları dışında daha özgür davranma ortamı bulmuş ve eylem araştırmasının doğasına uygun bir ortam sağlanmıştır. Araştırmanın ihtiyacına ve geçerlilik komitesinin önerilerine göre uygulanacak etkinliklere araştırma süresi içerisinde karar verilmiştir. Eylem araştırması iyileştirme ve değiştirme yönüyle yinelenen bir döngüye sahiptir (Norton, 2009; Mills, 2014). Eylem araştırmasında ilk adım mevcut problemi tanımlamaktır. Eylem araştırmasının sonraki basamağı uygulamaların iyileştirilmesi için tasarımın ortaya konmasıdır. Tasarımlar ortaya konulduktan sonra eyleme geçilmektedir. Eyleme geçilen uygulamalarda eksiklikler gözlemlenir ve durumun iyileştirilmesi için tekrar plan ortaya konulur (Lewin, 1946). Eylem araştırmalarının süreci yansıtma özelliği bulunmaktadır. Eylem araştırması yapısı gereği döngüsel olma eğilimindedir. Eylem araştırmaları bu yüzden süreç yansıtma ve eylem döngüsü olarak adlandırılır. Eylem araştırmaları aşamaları genel olarak “gözleme, yansıtma, harekete geçme, değerlendirme ve değiştirme” olarak bilinmektedir (McNiff ve Whitehead, 2006, s. 11). Costello (2003)’ya göre eylem araştırmaları anlama, değerlendirme ve değişiklik yapma üzerine kurulmaktadır. Eylem araştırması kaliteyi değerlendirmek için güvenilir yöntemler ve etkinlikler sunmaktadır (Mills, 2014). Bu eylem araştırmasında yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik etkinlikler uygulanarak sosyal bilgiler eğitiminin kalitesinin artırılması amaçlanmıştır. Bu etkinlikler yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimin devamlılığının sağlanmasına olanak tanımıştır. Haftalık olarak farklı kazanımlar doğrultusunda gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile farklı ve güvenilir öğrenme yöntemleri ve uygulamalar sunulmuştur.

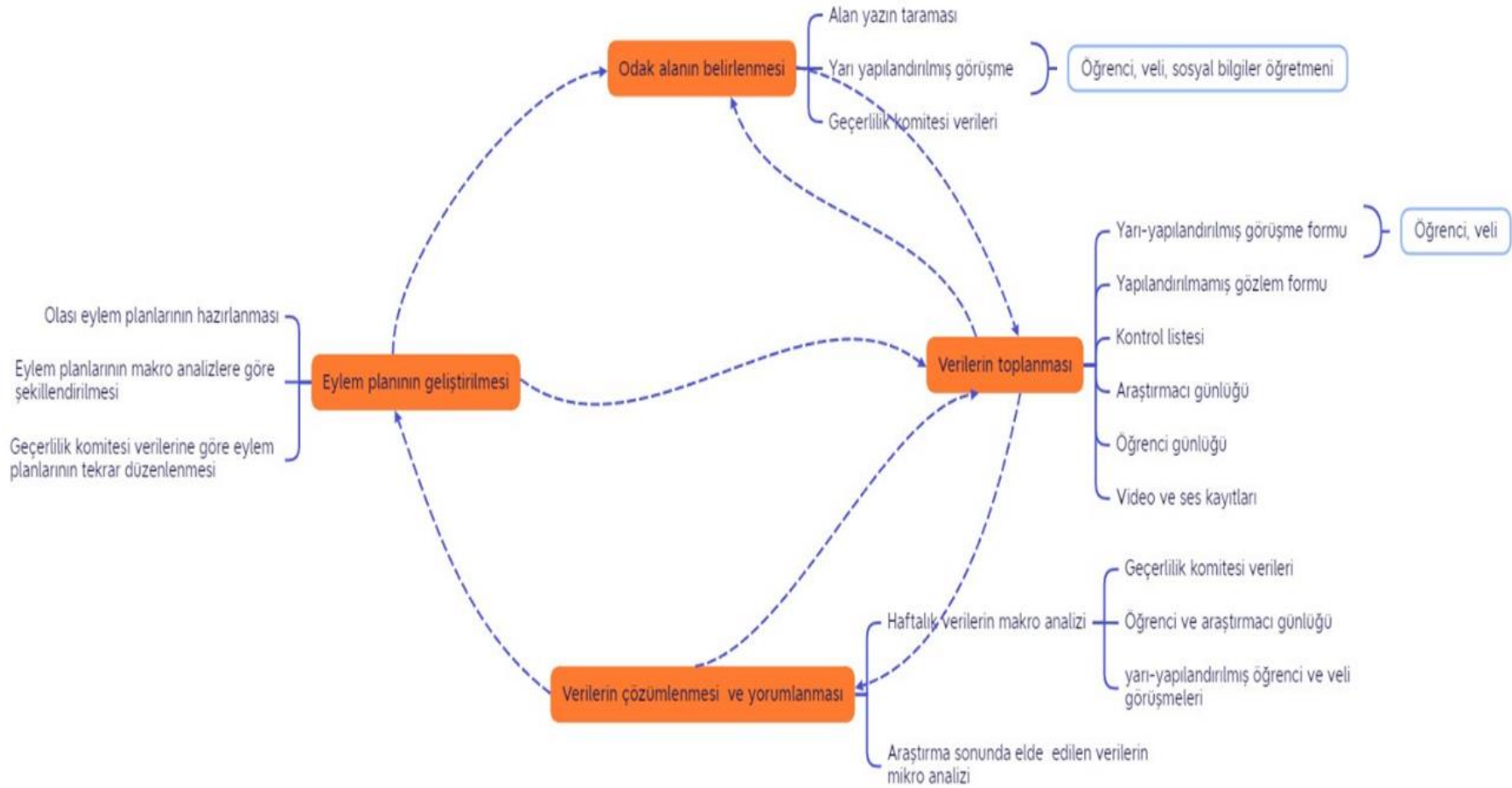
Freeman (1998)’a göre eylem araştırmaları aynı zamanda öğretmen araştırmaları olarak adlandırılmaktadır. Bu yönüyle eylem araştırmaları sistematik ve değerlendirici öğretmenlik uygulamalarını içermektedir. Öğretmen-araştırmacı hareketi öğretimin araştırmaya dayalı olmasına ve uygulayıcıların araştırmacı değil öğretmen olmasına dayanmaktadır (Norton, 2009). Bu araştırmada araştırmacının öğretmen olması araştırmada karşılaşılan sorunların çözülmesinde ve öğrenci ihtiyaçlarının

belirlenmesinde kolaylık sağlamıştır. Araştırmada eylem araştırması deseninin kullanılması ile öğretimden kaynaklanan aksaklıkları gidermede öğretmene yardımcı olmak istenmektedir. Araştırmada uygulayıcının öğretmen olması öğrenciler ile etkili iletişimi sağlamıştır. Araştırma, uygulamayı gerçekleştiren sosyal bilgiler öğretmenin mesleki yaşamına da katkı sağlamaktadır.

Eylem araştırmalarının uygulanmasında farklı türler söz konusudur. Bu araştırma Gay, Mills ve Airasian (2009, s. 488-499)’ın geliştirmiş olduğu “eleştirel ve uygulamalı eylem araştırması” türlerinden olan uygulamalı eylem araştırması türüne uygundur. Uygulamalı eylem araştırması türünde araştırmacı bir odak alanı belirleyerek elde edilen verileri analiz eder ve odak alan verilerine göre eylem planı belirler. Bu araştırmada da ilk olarak odak alanı belirleme aşaması gerçekleştirilmiş olup, bu aşamadan elde edilen veriler neticesinde eylem planları hazırlanmıştır. Ayrıca bu araştırma Mills’in eylem planı modeli için de uygun bir eylem araştırması türüdür. Bu araştırma aynı zamanda Yıldırım ve Şimşek (2021, s. 321)’in eylem araştırması türlerine ek olarak sunduğu “Uygulayıcının araştırmacı olduğu” eylem araştırması türüne de uygundur. Bu araştırma türünde uygulayıcı araştırma yürütme, veri toplama ve sorun giderme aşamalarını yürütmektedir. Bu araştırmada “Uygulayıcının araştırmacı olduğu” eylem araştırması sınıflaması benimsenmiştir. Araştırma yaz tatilinde gerçekleştiği için araştırmacının öğrencilere ulaşma ve iletişim kurma ihtimali zorlaşmaktadır. Öğrencilerle olan iletişim sorunlarını ortadan kaldırmak, öğrenci ihtiyaçlarını tanımak ve olası sorunlara çözüm önerilerini anında gerçekleştirebilmek adına uygulayıcının araştırmacı olduğu bu tür benimsenmiştir.

Eylem araştırmaları uygulanmasında farklı modelleri içerisinde barındırmaktadır (Kemmis, McTaggart ve Nixon, 2014). Eylem araştırmalarında en fazla tercih edilen modellerden biri Mills’in eylem araştırması döngüsüdür. Bu araştırma Mills’in eylem araştırması döngüsü doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Mills eylem araştırması modelini “Diyalektik Eylem Araştırma Spirali” (2014, s. 19) adıyla dört süreç olarak tanımlamaktadır. Bu model bir amaç (odak alanı) içermektedir. Araştırma kapsamında öncelikle araştırmanın odak alanının belirlenmesi sağlanmıştır. Araştırmada Mills’in belirlemiş olduğu döngü takip edilerek odak alanı belirlemek için sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenciler ve aileleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve alanyazın taraması yapılmıştır. Araştırmanın odak alanında bireylerin kişisel özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları ile karşılaşılan sorunlar belirlendikten sonra katılımcıların

doğasına uygun eylem planları oluşturulmuştur. Geliştirilen eylem planları araştırma süresinde geçerlik komitesi görüşleri doğrultusunda değişikliğe uğramıştır. Gerçekleştirilen eylem planları sistematik bir biçimde eylem ve eleştirel düşünce içermektedir. Eylem araştırmasının problem çözme, iyileştirme ve geliştirme olgusu temelinde eylem planları değişikliğe uğramıştır. Daha sonra gerçekleştirilen adımlar, uygulamaların izlenmesi ve toplanan bilgilerin sentezi ile devam etmektedir. Araştırmada bu kapsamda elde edilen gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme verileri, araştırmacı günlüğü ile öğrenci günlükleri analiz edilmiştir. Bu süreç, modeli döngüsel hale getiren eylem planlarının geliştirmesi ile devam etmektedir. Eylem planları haftalık olarak uygulanmış, elde edilen veriler çözümlenmiş ve geçerlik komitesine sunulmuştur. Araştırma verileri doygunluğa ulaşıncaya kadar döngüsel süreç devam etmiştir. Araştırma kapsamında benimsenen Mills'in eylem araştırması döngüsü ve araştırma sürecinde uygulanan adımlar aşağıda Şekil 3.1'de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Mills'in döngüsel eylem araştırması modeli ve araştırma süreci

3.1.1. Odak alanın belirlenmesi

Bu araştırmada bireylere aktarılmak istenen bilgi, beceri ve değerlerin yaz tatili süresi içerisinde öğrencilere sosyal bilgiler ile nasıl kazandırıldığı ve bu süreçte bilgi, beceri ve değerlerin nasıl geliştirildiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Odak alanı belirleme eylem araştırmalarının belirtilen ilk aşamasıdır. Bu aşamada araştırmacılar değiştirmek ya da iyileştirmek istedikleri temel problemi belirlemektedirler (Mills, 2014; Creswell, 2021). Eylem araştırmasında odak konunun seçilmesi, hangi konuya odaklanılacağına belirlenmesi diğer adımlara kaynaklık etmesi açısından önemli olarak görülmektedir (Gürür, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu araştırmanın odak alanının belirlenmesi için doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan alan yazın taramasında öğrencilerin okul dışı öğrenme etkinlikleri ile daha kalıcı bilgiler edindiği ve edindiği bilgileri somutlaştırarak çeşitli beceriler kazandığı belirlenmiştir (Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012; Keskin ve Kaplan, 2012; Malkoç ve Kaya, 2015; Meydan ve Akkuş, 2014; Çepni ve Aydın, 2015; Öner ve Öztürk, 2019; Seyhan, 2020). Alanyazında öğrencilerin çeşitli bilgi ve becerilerini somutlaştırabilmesi için okul dışı öğrenmelerin gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca yaz tatili ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; uzun geçen yaz tatili sürelerinin öğrencilerde öğrenme kayıpları oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Arı, 2004; Şen, 2009; Kayır ve Özçelik, 2018; Sezer ve Sumbas, 2018; Sezgin, Erdoğan ve Dağ, 2020). Araştırmalarda yaz tatilinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin anlamlı öğrenmelerine katkısı olduğu belirlenmiştir (Kugler, 2001; Lauer vd., 2006; Todd ve Brinkman, 2007; Lawrence, Mcneal ve Yıldız, 2009; Whitlock ve Brugar, 2018 Moore ve Sartin, 2021). Bu bulgulardan hareketle okul dışı öğrenme etkinliklerinin sağladığı olanaklar ve yaz tatili sürelerinin öğrencilerde oluşturmuş olduğu olumsuz durum göz önünde bulundurulduğunda yaz tatillerinde gerçekleştirilecek bir eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır.

Alan yazın tarandığında yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimini içeren sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Bu sınırlı araştırma örneği Deveci ve Türe (2017)'nin "Günlük yaşam içindeki sosyal bilgiler: Yaz tatillerinin sosyal bilgiler eğitimi bakımından incelenmesi", Gök ve Deveci (2022)'nin "Yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimi ile ilişkin veli görüşleri" ve Gök (2023)'ün "Yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimi: Öğrenci ile öğretmen görüşleri ve deneyimleri" adlı çalışmalarıdır. Alan yazında sosyal bilgiler ve yaz tatilleri ile ilgili çalışmalarda; sosyal bilgilerin yaz tatillerinde kullanılabilecek

günlük yaşamla ilişkili bir ders olduğu belirtilmiştir. Ayrıca araştırmalarda yaz tatillerinde sosyal bilgiler etkinliklerinin uygulanması önerilmiştir. Kaynak çalışmalarda yaz tatili ile sosyal bilgilerin ilişkisine değinilmiş ve yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimi uygulamasının yapılması önerilmiştir. Bu noktadan hareketle yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerlerin geliştirilmesine yönelik uygulama içeren bir çalışma bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca odak alanının belirlenmesinde öğrenciler, aileler ve sosyal bilgiler öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda katılımcıların yaz tatilleri ile sosyal bilgiler dersinin ilişkisine yönelik düşünceleri, yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerine bakışları ve etkinliklerden beklentileri hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Öğretmenlere odak alanı belirleme amacı ile altı soru yöneltilmiştir. Bu kapsamda üç öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler yer alırken ikinci bölümde odak alanın belirlenmesine ilişkin sorular bulunmaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatili dönüşünde öğrencilerde gözlemlediğiniz sosyal bilgiler dersine yönelik değişimler nelerdir? Kişisel, sosyal, beceri, tutum ve değer, hatırd tutma, derse karşı ilgi, iletişim, boyutları açısından bir değişiklik yaşandığını düşünüyor musunuz? Açıklayınız” sorusuna öğretmenler şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Dilek Öğretmen- Öğrencilerin genel olarak özellikle bilgi düzeyindeki şeyleri unuttuğunu gözlemliyorum. Çoğu zaman maalesef tutum ve değerler çok değişmese bile özellikle bilgi konusunda eksilme yaşanıyor. Onun dışında zaten sosyal bilgiler hayatla çok iç içe bir ders olduğu için hayata dair kazanımları çok yoğun olduğu için bazı alanlarda yine bozulmalar gözlemleyebiliyorum. Özellikle internet kullanımı, sosyal medya kullanımı çok yoğun olan öğrencilerde bu iletişim becerilerinde bir problem yaşanabiliyor. Çocuklar okul ortamından uzak olduklarında bilgileri daha zayıflıyor. Sürekli telefonda zaman geçirmekten sosyal medyada zaman geçirmekten dolayı iletişimleri zayıflıyor. Akranlarından uzak kalmalarından dolayı o da bizim dersimize yansıyor. İletişim becerileri, sosyal becerileri arkadaşlar arasındaki durumlar, akranlarıyla olan ilişkileri, hepsini özellikle bu kontrolsüz internet kullanımını olumsuz etkileyebiliyor. Onun dışında dediğim gibi dersin kazanımlarına yönelik böyle bilgi gerektiren şeyleri unutuyorlar haliyle ve şu da bir gerçek ki çoğu zaman öğrencilerimiz tekrar da etmiyor. Böyle olunca da bilgileri unutmayı telafi edecek bir şey olmuyor.

Sevinç Öğretmen- Hocam yaz tatili uzun bir süre yani 3 aylık bir süre olduğu için öğrencilerimizde ister istemez bazı davranışlarda değişiklikler oluyor. Bilgi beceri boyutunda

öğrencilerimizde tekrar olmadığı için hemen bir tatile girildiği ve okul ortamından o disiplinden kurtuldukları için öğrenciler bu nedenle ders tekrarları da olmuyorsa bilgi seviyelerinde değişimler oluyor. İletişim boyutu olarak aklıma şu geliyor, bu pandemi süreciyle beraber dersler hep işte online yapıldığı için Zoom üzerinden yapıldığı için derslerimiz öğrencilerde farklı bir durum oluştu. Daha çok teknolojik cihazlara da bağımlılık oluştu sanal ortamlarda daha çok vakit geçirme oldu, öğrenciler bu platforma kaydılar. Bunun da öğrencilerin iletişim becerilerini azalttığını düşünüyorum. Biz öğrenme alanlarındaki gerekli beceri ve kazanımları verdikten sonra tatil süreci başlayınca öğrenciler tekrar etmeyince aile ortamında da ya da bulundukları ortamda bunu çok önemsenmeyince bunlar da azalmalar oluyor. Tatil süreci olduğu için bence bütün sadece sosyal bilgiler dersi için değil, bütün dersler için de ilgi azalıyor. Çünkü bir boş zamanı istedikleri gibi değerlendiriyorlar, derse karşı ilgi azalıyor. Bu nedenle okulun ilk başladığı süreçlerde öğrencilerin motivasyonunu sağlamada onları okula alıştırmada zorlandığımızı ve bunun da bir zaman aldığını ifade edebilirim.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesine ve etkinliklerin uygulanmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusuna öğretmenler şu biçimde açıklama yapmışlardır:

Hatice Öğretmen- Yaz tatilinde böyle sosyal bilgilere yönelik etkinlikler uygulanırsa, bilgilerin unutulması, sosyal becerilerin zayıflaması, iletişim becerilerinin zayıflaması hepsine çağrı olabilecek bir adım olur diye düşünüyorum. Bence yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinlikleri uygulanmalıdır. Yaz tatilinde sosyal bilgileri bir ders verme gibi düşünmemeli ve sosyal bilgiler kazanımlarını kazandırmaya yönelik bir şeyler yapılabilir. Etkinlikler planlanabilir.

Sevinç Öğretmen- Zaten dyk kursları veriliyor ama her çocuk bu imkânlardan faydalanamıyor. Faydalananlara da okul başladığında normal eğitim dönemimiz başladığında çok işe yarıyor. Yani bu durumda öğrenci yazın öğrendiklerini sınıfta paylaşıyor. Yazın yapılan bu etkinlikleri hatta daha çok vakit ayrılabilirdi için en azından yaparak yaşayarak öğrenmelerine katkı sağlayabilir. Ders saati azlığından dolayı yazın almış oldukları bu eğitimler daha çok işe yarıyor. Bazı öğrencilerde kışın öğrendiklerimizi yazın uygulama fırsatı bulunabilir.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Sizin daha önce yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik etkinlik planlama-uygulama durumunuz nedir? Örnek verir misiniz? Yanıt hayır ise uygulamama nedeniniz nedir?” ifadesindeki üçüncü soruya öğretmenler şu biçimde açıklama yapmıştır:

Dilek Öğretmen- Ben daha önce hiç etkinlik planlamadım yaz tatili için. Şöyle bulunduğum bölgenin durumundan dolayı Hakkâri sınır köyünde görev yapıyordum. Çocukların çoğu yaz tatilinde farklı alanlara gidiyorlardı. Çocuklara erişimim olmuyordu. Biz de öğretmenler olarak genelde tatil olduğu zaman direkt memleketimize gidiyorduk. Hani bir etkinlik

planlamak doğrusu daha önce yazın etkinlik yapılabilceğı aklıma gelmedi. Bu yüzden herhangi bir etkinlik planlamadım. Dediğim gibi bölge şartlarından dolayı yaz aylarında özellikle çocuklar başka alanlara gidiyorlardı. Kimse genelde köyde pek kalmıyordu. Tabii ki öncelikle bir yönlendirme bir teşvik adımı olmalı. Çünkü bu ders işlemeye devam etmek olarak algılanmamalıdır. Bence zaten sosyal bilgiler doğrudan hayatın içinde bir alan olduğu için çocuklara bir yaşantı sağlayacağına ikna etmemiz gerekiyor. Yaz tatilinde bir şeyler yapılacaksa eğer zaten öğretmen öncülüğünde olacağı için velilere de bu güven aşılayacak bir durum olacaktır, öğretmen kontrolünde bir şeylerin yapılması verimli olur diye düşünüyorum. O zaman velilerin de iştiraki velilerin de uyumluluğı ile birlikte gerçekleşmelidir. Kesinlikle onları öğrenciyi teşvik konusunda sürece dahil etmek gerekiyor.

Hatice Öğretmen- Açıkçası ben daha önce yaz tatilinde etkinlik planlamadım. Sadece velilerle görüşüp işte yaz boyunca öğrencilerimiz şu testleri çözebilir, şu kitapları okuyabilir şeklinde sözde kalan durumlar oldu ama herhangi bir etkinlik planlamadım. Ben bulunduğum bölgede tabii tatil olunca ben kendi memleketime dönüyorum. Öğrencilerle o durumda ayrı kalmış oluyoruz. Bu nedenle de bir araya gelip etkinlik yapabilme imkânımız mümkün olmuyor diyebilirim.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Sizce sosyal bilgiler eğitimine yönelik yaz tatilinde ne tür etkinlikler planlanabilir? Örnek verebilir misiniz?” sorusuna öğretmenler şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Dilek Öğretmen- Yaz tatilinde okul süreci olmayacağı için rahat, uzun geniş bir zaman dilimi olacaktır. Bu süreçte belki çocuklarla gezi gözlem yapılabilir. Geziler, okul süreci içinde planlandığı zaman daha kısıtlı bir süre baz alınıyor. Yaz tatilinde yapılsa belki daha uzun süreli olabilir. İstanbul özellikle bunun için çok müsait bence İstanbul’a gidilebilir. Bursa’ya gidilebilir, sosyal bilgilerin en önemli konularından biri olan Osmanlı eserleri yerinde görülmüş olur. Mesela bu alanda bazı değerleri kazandırmak için doğrudan o alana götürüp işte Bursa’daki o atmosfer hissettirebilir. Yaparak yaşayarak öğrenme sağlanabilir ya da şehir dışı düşünmez isek eğer mesela kamu kurumları, kuruluşları ziyaret edilebilir. Sivil toplum kuruluşları ziyaret edilebilir. Kandıra içinde Belediye Başkanlığı ziyareti ya da valiliğe gitmek gibi etkinlikler olabilir. Web araçlarını kullanarak yapılabilecek bazı şeyler planlanabilir. Wordwall uygulaması kullanılabilir. Oradan çok fazla oyun tasarlama imkânı var. Bu site üstünden tasarlanan oyunlar çocukların çok ilgisini çekiyor. Oradan tasarlanan oyunlar öğrencilere ulaştırılabilir bir şekilde işte WhatsApp gruplarında ya da doğrudan link göndererek ya da eba üstünden yine yaz tatilinde çocuklara erişilebilir. Educaplay tarzı sitelerden yine oyun tasarlanıp çocuklarla paylaşılabilir. Bu oyunları tamamladıklarında görevleri tamamladıklarında puan verilebilir. Onlara böyle bir üst seviyeye taşımak için kendilerinin oluşturacağı karakterleri geliştirmelerini sağlaması için classdojo, classcraft gibi uygulamalar kullanılabilir. Onlar içinde ve hem teşvik olur. Çünkü çocuklar bu tarz şeyleri çok seviyorlar. Hepsi oyun nesli olduğu için çok hoşlarına gidiyor. Mesela yine online uygulamalar üstünden velilerin de katılımının sağlanacağı şekilde bir aktivite planlanabilir.

Sevinç Öğretmen- Dönem boyunca öğrenciler hep okul içerisinde eğitimlerine devam ettikleri için okul dışına çıkartıp oralarda eğitim verme gibi durumlar yok. Millî Eğitim Bakanlığı ve 2023 vizyonu ile beraber okul dışı ortamların da eğitime dahil edilmesi gerektiği yönünde açıklamalar maddeler var. Okul dışı ortamlara öğrenciler, geziler düzenlenebilir. Bu ortamlar tanıtılabilir diye düşünüyorum ve buralarda gerekli beceriler etkinlikler verilebilir. Örneğin sosyal bilgiler zaten doğayla yaşamla iç içe bir ders olduğu için belli sivil toplum kuruluşlarına izinler dahilinde götürülebilir. Doğa müzelerine götürülebilir. Normal tarihi müzelere götürülebilir.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatillerinde sosyal bilgilere ait bilgi, beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesine yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusuna öğretmenler şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Sevinç Öğretmen- Özellikle tutum geliştirmek, tutumu değiştirmek önemli bence sosyal bilgiler için. Çünkü genelde şöyle bir tutum var, ben hem çocuklarda hem de büyüklerde gözlemliyorum. Genelde herkes sosyal bilgilerin sıkıcı bir alan olduğunu söylüyor. Konuştuğum öğretmen arkadaşlarım ya da başkaları da bana diyorlar ki ben sosyal bilgiler dersini sevmezdim. Çok sıkıcı gelirdi. Böyle bir tutum bir ön yargı var. Dersimize karşı maalesef ki belki de sözel ağırlıklı olduğu için ya da tarihsel içeriğinden dolayı sıkıcı olduğu düşünülüyor. Çoğu zaman bunu değiştirmek için yaz tatilindeki aktivitelerin kullanılması çok güzel olur. Çünkü ön yargı çok kötü etkiliyor. Başarılı olabilecek öğrenci bile başarılı olamıyor. Ön yargısından dolayı bazen bu yaz tatili sürecinde, sosyal bilgilerin aslında hayatın direkt kendisi olduğu öğrenciye aşılırsa, kendisi fark ederse derse olan tutumu bakış açısı çok değişecektir. O değişince çevresini değiştirecek diye düşünüyorum. Böyle çocuklara farklı empati kurabilecekleri bir ortam sağlamak açısından yaz tatili daha müsait olabilir gibi geliyor.

Hatice Öğretmen- Online eğitim çevrimiçi platformlarda çocuklarla sürekli iletişimde olmak ile gerçekleşebilir. Whatsapp grubu bile olabilir. Güncel bilgiyi hemen çocukla paylaşabilir. Bakın çocuklar bunu konuşmuştuk ama bu bilgi böyle olmuş denilebilir. Çocukların bu derse yönelik bilgilerini sürekli güncel tutulabilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Bu düşüncelere ek olarak belirtmek istediğiniz herhangi bir konu ya da öneriniz var mı?” sorusuna öğretmenler şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Hatice Öğretmen- Sosyal bilgiler dersi gerçekten de şöyle bir bakıldığında tarih kısmı da dahil, buna coğrafya kısmı da dahil vatandaşlık zaten öyle, doğrudan her zaman deneyimlediğimiz şeyler. Bu dersi aslında bir ders gibi değil de hayatın özeti gibi böyle bir sıkıştırılmış bir dosya gibi görmekteyim. Sınıf ortamında bunu öğrenciye aktarmaya çalışıyoruz. Bunu sınıfın dışına çıkarıp, okulun dışına çıkarıp getirmek çok orijinal bir fikir bence ve çok da verimli olabileceğini, dersi olan algıyı değiştireceğini düşünüyorum. Çünkü bu algıyı yıkmak lazım.

Sevinç Öğretmen- Sosyal bilgiler dersinin bütün konu içerikleri bakımından çocuklara kendi seçecekleri bir alanda o bilgiye ulaşabilmesi için bir proje tasarımları istenebilir. Öğrencilerin istedikleri herhangi bir konuda olabilir. Çocuklarla bir proje verilebilir. Bunları sürekli proje takip noktasında da iletişim sağlamış oluruz hem de çocuk bir şey üretmenin keyfine varır.

Bu görüşmelerde öğretmenler sosyal bilgiler dersi sürelerinin öğrencilere bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasında yeterli olmadığını açıklamışlardır. Öğretmenler yaz tatillerinin öğrencilerde sosyal bilgiler dersinin özelliklerinin hatırlanması açısından olumsuz etki bıraktığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaz tatili süresinde öğrendikleri bilgileri unuttuklarından ve okul açıldığında bir uyum sorunu yaşanıldığından bahsedilmiştir. Öğretmenler yaz tatillerinde sosyal bilgiler etkinlikleri gerçekleştirmediklerini ancak sosyal bilgiler dersinin günlük yaşam ile ilişkili olduğunu ve yaz tatillerinde kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Odak alanı belirleme aşamasında öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere odak alanın belirlenmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan altı soru yöneltilmiştir. Öğrencilere yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler yer alırken ikinci bölümde odak alanın belirlenmesine ilişkin sorular bulunmaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilen öğrenciler araştırmanın katılımcısı olup sekiz kişiden oluşmaktadır. Bu kapsamda öğrencilere yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk sorusu “Sosyal Bilgiler dersinin yaz tatili üzerinde bir etkisi oluyor mu? Açıklar mısın?” biçiminde yer almaktadır:

Buse: Oluyor, ben unutuyorum hep. Yaz tatilinde pek tekrar yapamıyorum. Bunları anlattığınız gibi tekrar yapamadığınız için bazı konuları unutabiliyorum. Bu şekilde bir etkisi var.

Ahmet: Yaz tatilinde değişim oluyor aslında çünkü işlediğimiz konuları doğada görebiliyoruz. Aslında sosyal bilgilere karşı ilğim değişiyor, yükseliyor, güzel oluyor ve daha çok sevmeye başlıyorum.

Melike: Oluyor çünkü işlediğimiz konuları hayatımızda görebiliyoruz. Ezberlememiz gereken konuları ise unutabiliyoruz. Mesela devletler gibi.

Neşe: Oluyor. Hocam sizin bize anlattığınız konular veya ünitelerde çıkan kavramlar karşımıza çıkabiliyor. Hocam mesela siz bize fiş ve faturaları anlattınız. Bir markete gittiğinizde fiş ve fatura aldığımızda vergi ödüyoruz. Sosyal bilgiler dersinde gördüğümüz şeyleri gerçek hayatta yaşayabiliyoruz.

Öğrencilere yönelik hazırlanmış yarı-yapılandırılmış görüşme formunun ikinci sorusuna “Yaz tatilinden sonra okula döndüğünde sosyal bilgiler dersi açısından ne gibi

değişimler yaşıyorsun? Yaz tatili seni nasıl etkiliyor? Sosyal bilgiler dersine yönelik ilgi ve tutum, sosyal bilgiler dersinde bilgileri hatırlama, arkadaşlık ilişkileri boyutları açısından bir değişiklik yaşandığını düşünüyor musun? Açıklar mısın?” verilen yanıtlar aşağıda yer almaktadır:

Ece- Yeni konulara bakıyoruz. Dini şeylere bakıyoruz, eski gördüğümüz konuları tekrar etmediğimiz için unutuyoruz. Yaz tatilleri bir yandan kötü bir yandan iyi bir şeydir. Tatil yapıyoruz mesela dinleniyoruz. Kötü yanı da sizi ve arkadaşlarımızı göremiyoruz. Derse karşı tutumlarım açıkçası değişmiyor. İlgi ve tutumum sosyal bilgilere karşı olumludur. Ancak öğrendiklerimin hepsini hatırlayamıyorum, yarısını hatırlayabiliyorum ya da yarısından fazlasını hatırlayabiliyorum. Ezber gerektiren konuları hatırlamıyoruz ama ezber gerektirmeyen konuları daha çok hatırlıyoruz. Mesela Sümerlileri daha az hatırlıyoruz. Sınıftaki arkadaşlarımı göremediğim için iletişimimiz değişik olabiliyor. Yani onları göremiyoruz onlarla konuşamıyoruz. Okula gelince farklı oluyor. Okuldan çıkınca sonra okula gelince yakınlık açısından aynı olmuyor.

Fikret- Yaz tatili çok uzun olduğu için tekrar yapmadığımızdan unutuyoruz. Unutmamızın nedeni tekrar yapmamız ve konuların daha çok üstünde durulması gerektiği için olduğunu düşünüyorum. Konuların üstünde durulmadığı için unutuyorum. Evet, okulda bize süre az geliyor. Tatilde uzun olduğu için unutuyoruz. Açık olduğu zaman genellikle daha fazla arkadaşlarımızla iletişim kurma imkânı oluyor ama tatilde uzak mesafeden dolayı iletişim kurma imkânımız olmuyor.

Leman- Yaz tatili hem tekrar yapmamızı sağlar. Okulda yaşadıklarımızı düşünmemizi sağlar. Ne yazdık ne işledik diye düşünürüz. Tatilde ise bütün işlediklerimizi hatırlamıyorum. Tekrar etmediğimiz zaman da okula geldiğimiz zaman her şeyi unutuyoruz ve baştan öğrenmek zorunda kalıyoruz. Arkadaşlarım ile iletişiminde değişiklik yaşıyor. Çünkü arkadaşlarımızla görüşemiyoruz. Görüşemediğimiz zaman ise çok üzgün oluyorum. Arkadaşlık ilişkilerim açısından da kötü etkiliyor.

Öğrenciler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili etkinlikler gerçekleştirmeye yönelik düşüncelerin nelerdir?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Uğur- Güzel olurdu. Hep beraber yan yana olabiliriz. Arkadaşlarımızla aramızdaki mesafeler azalırdı.

Buse- Yaz tatili etkinliklerini daha iyi eğlenebilmek için yapmalıyız.

Ahmet- İsterim. Öğretmenim bence siz anlatırsanız, konuları unutmayız. Tekrar açısından yararı olacağını düşünüyorum.

Melike- Yapmalıyız. Geziler düzenleyebiliriz. Çünkü eğlenceli olur ve arkadaşlarımızı görebiliriz.

Fikret- Geliştirmeliyiz çünkü sosyal bilgiler dersini unutmayız. Yapmazsak unuturuz yani sürekli öğrenemeyiz. Yaz tatilinde beraber sürekli öğrenme gerçekleştirmeliyiz.

Leman- Böyle bir şey yapmalıyız. Çünkü dersleri tekrar edebiliriz. Çünkü yaz tatili çok uzun geliyor. Çoğu öğrendiğimiz şeyi unutuyoruz.

Eve- Evet, mutlu olurum. Çünkü hem arkadaşlarımı görürüm hem de sizi görürüm. Çok uzun bir süre ayrı kalmayız. En azından bir gün bile olsa beraber oluruz. Arkadaşlarımı görmüş olurum. Konuları da hatırlayabiliriz. Size sorabiliriz.

Neşe- Geliştirilmeli çünkü eğlenceli olur.

Öğrenciler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili gerçekleştirilecek etkinliklerin sana hangi açılardan yararı olacağını düşünüyorsun? Nasıl?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Neşe- Konuları tekrar edebiliriz. Unutmadan yine okula dönebiliriz.

Fikret- Evet, olabilir. Evet, bilgileri hatırlama derste karşılaştıklarımızı görme yararı olabilir. Geçmişteki öğrendiğimiz şeyleri görürüz. Derse karşı ilgimiz artar.

Ahmet- Evet düşünüyorum. Unuttuğumuz konuları tekrar edebiliriz. Arkadaşlarımızla görüşebiliriz.

Ece- Siz olduğunuz için size sorular sorabiliriz. Bence bizlere yararı olur diye düşünüyorum. Bilgi açısından yararı olur bilgimiz yaz tatilinde devam eder ve artar.

Öğrenciler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatilinde ne tür sosyal bilgiler etkinliği yapmak istersin? Örnek verir misin?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Buse- Dünyanın dünyayı böyle yuvarlak olarak çizip onu inceleyebiliriz mesela. Yani bu haritalarda öğrendiğimiz konuları altıncı sınıfta öğrendiğimiz sosyal bilgilerle ilgili şeyleri tekrar edebiliriz. Sonra gerçek hayat üzerinde bunları görebiliriz.

Melike- Etkinlikler bilgi de versin aynı zamanda eğlenceli de olsun istiyorum.

Ahmet- Eğlenmek istiyorum. Arkadaşlarımla geziler düzenlenmesini isterim. Arkadaşlarım olunca daha güzel eğlenebilirim. Geziler düzenlenirse hem derslerle alakalı olur. Belki o yüzden de daha güzel olur. Yararı olur. Derslerimizi unutmayız. Bilgi ve gezme ikisi de olsun.

Öğrenciler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik yapılmasını istediğin etkinlik önerilerin nelerdir? Anlatır mısın?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Uğur- Piknik yapalım, denize girelim. Hocam mangal yapabiliriz. Bir de düğüne gidebiliriz. Arkadaşlarımızın evlerine gidebiliriz. Onların yaşadığı yerleri tanıyabiliriz. Onların ailesiyle tanışabiliriz.

Leman- Piknik yapabiliriz, müze gezebiliriz, fabrikalara gidebiliriz. Neyin nasıl üretildiğini öğrenebiliriz.

Fikret- Bence müzeye gitmeliyiz. Çünkü müzelerde böyle tarihi eserler olabiliyor. Oradan bilgi toplayabiliriz. Doğal güzelliği olan yerlere gidebiliriz. Pembe kayalara gidebiliriz.

Buse- Arkadaşımızla dondurma yeriz, düğüne gidebiliriz, piknik yapabiliriz, denize girebiliriz.

Ahmet- Eğlenceli bir ders işleyelim. Yani sıkılmayalım. Size sorular yöneltelim. Sorular daha çok konuşacağımız dersler olsun. Aslında ilişki kuracağımız dersler, iletişim kurduğumuz dersler olsun. Sizlerle birlikte olmak isterim. Deniz kenarında sizlerle birlikte yarısında ders işleyip yarısında eğlenebiliriz Hocam dondurma yiyebiliriz. Hava güzel olursa denize girebiliriz.

Öğrenciler kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlarda yaz tatillerinde öğrendikleri bilgileri unuttuklarından söz etmektedirler. Öğrenciler yaz tatillerinde arkadaşlarını özlediklerini ve iletişim becerilerinde eksiklik yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ezber gerektiren konuları daha çabuk unuttuklarını ve uzun süren yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili tekrar yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler sosyal bilgilere ait kavramları günlük yaşamda gördüklerini açıklamışlardır. Ayrıca öğrenciler yaz tatillerinde sosyal bilgiler etkinliklerinin geliştirilmesini istemişler ve etkinlik önerilerinde bulunmuşlardır.

Odak alanı belirleme kapsamında öğrencilerin aileleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmaya katılan sekiz öğrencinin ailesi ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ailelere yaz tatilleri ve sosyal bilgiler dersi ile ilgili altı soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin ailelerine yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler yer alırken ikinci bölümde odak alanın belirlenmesine ilişkin sorular bulunmaktadır. Aileler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Sosyal bilgiler dersinin çocuklarınız üzerindeki etkilerini nasıl değerlendirirsiniz?” sorusunu şu biçimde açıklamışlardır:

Aile 1- Sosyal bilgiler tarihi bakımından önemlidir. Mesela tarihlerini öğreniyorlar. Yani coğrafyaları, haritaları öğreniyorlar. Çoğunlukla tarihiyle ilgili birçok şeyi öğrendiklerini düşünüyorum.

Aile 2- Çok güzel şeyler öğrendiklerini düşünüyorum. Bizlere karşı da etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğrendikleri herhangi her şeyi bize anlatıyorlar. Dışarlarda fındık ektiğimiz alanlarda nasıl bir ekonomi yaptığımızı, nasıl para kazandığımızı, o tarz şeyleri öğrenebiliyorlar. Evet, yaşadığımız şeylere dair şeyler öğreniyorlar.

Aile 3- Tarihlerini öğreniyorlar, geçmişimizi unutmuyor çocuklarımız. Vergileri, vergi ödemeleri gibi şeyleri öğreniyorlar. Çocuklar bazı şeyleri unutmuyor ve öğreniyorlar. Evet, sosyal bilgiler dersinin hayatla da aynı zamanda bağlantılı olduğunu düşünüyorum.

Aile 7- Bu dersin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tarihimizi öğrenmeleri açısından da çok önemli bir ders aynı zamanda bilgilendirici bir ders. İleriye dönük yatırımlar da yapıyor.

Çocuklara ileride görecekleli tarih dersleri açısından da çok önemli bir ders olduğunu düşünüyorum.

Ailelere yöneltilen “Çocuklarınızda yaz tatili sırasında sosyal bilgiler dersine yönelik değişimler gözölüyor musunuz? Yaz tatili süreci onları nasıl etkiliyor?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Aile 1- Açıkçası biraz kötü etkiliyor. Çünkü hiçbir şekilde ders işlemedikleri için bütün sosyal bilgileri, bildiklerini, hepsini öğrendiklerini unutuyorlar. Okul açılana kadar bütün bilgilerini unutuyorlar. Hepsini unuttuklarını düşünüyorum. Bu da onları olumsuz etkiliyor.

Aile 3- Yaz tatili uzun bir süre olduğu için öğrendiklerini unutuyorlar. Olumsuz etkilediğini düşünüyorum.

Aile 4- Yazın da eğitim olması gereken bir şey aslında. Unutuyorlar ama yazında derslerini işlemiş olsa unutmazlar.

Aile 5- Kötü etkilediğini düşünüyorum. Derslerini unutuyorlar.

Aile 7- Yaz tatilinde çocuklar genelde tatile adapte oldukları için derslere ilgili duymuyorlar. Evet, sadece tatile ilgi duyuyorlar. Bu yüzden bir gelişim göremiyorum. Yaz tatilinde çocukların olumsuz etkilendiklerini düşünüyorum.

Aile 8- Yaz tatillerinde derslerini unutuyorlar okuma yapmadıkları için. Bu faaliyet olursa da çok iyi bir şey olur. Yani çok iyi öğrenirler.

Aileler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatillerinde sosyal bilgiler derslerine yönelik etkinliklerin geliştirilmesi için düşünceleriniz nelerdir? Yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesine yönelik düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Aile 5- Güzel olur. Evet, aslında devam etmeli. Bütün okullarda böyle bir eğitim yapsalar çocuklar yaz tatillerinde her türlü şeyden uzak kalmamış olurlar. Çocuklar hem öğretmenleriyle ilgili bir sürü etkinlik yapar. Etkinlik yapmaları açısından çok güzel bir şey olduğunu düşünüyorum.

Aile 8- Çocuklar açısından çok iyi olacağını düşünüyorum. Sonuçta tatilde çocuklar tatillere uyum sağladıkları için bu çok değişik bir şey olarak gelir ve ilgi çeker. Çocukların ilgisini çok çekeceğini düşünüyorum. Geziler olması, müzelere ya da herhangi bir yere gezi olması çocukları çok iyi etkileyeceğini düşünüyorum. Bu şekilde daha yoğun ilgi duyacaklarını düşünüyorum.

Aileler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatillerinde gerçekleştirilecek sosyal bilgiler etkinliklerinin çocuğunuza ve size bir yararı olacağını düşünüyor musunuz? Nasıl?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Aile 1- Düşünüyorum. Bilgi olarak daha çok fazla bilgi öğrenebilirler. Yeni yerler görebilirler. Öğrendiklerini bize aktarırsa bize daha iyi öğreniriz, belki daha iyi olur.

Aile 3- Evet düşünüyorum. Bu öğrendiklerini tekrar gibi olacak çocuk öğrenciler bunları unutmayacak diğer sene başladığında öğrenciler öğrendiklerine kaldıkları yerden devam edebilecekler. Sizin içinde yararlı olur okuldan soğumamış olurlar.

Aile 5- Süper olur. Ben çocuklar için olumlu olduğunu düşünüyorum. Bence bazı şeyleri unutmazlar, hafızalarında kalır. 2, 3 aylık bir zaman uzun bir zaman çocuk için bazı şeyleri unutup. Bilgilerin hepsini aklında tutamıyor. Evet, bence yararlı olduğunu düşünüyorum.

Aileler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili etkinlikler gerçekleştirilirse katılım sağlama konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Birlikte ne gibi etkinlikler yapabiliriz?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir:

Aile 2- Tabii ki katılırız. Herhangi bir müze veya herhangi bir küçük alanlarda gezi olabilir. Evet, gezi yapabiliriz, fındık tarlalarına gidebiliriz, kavun karpuz nasıl ekiliyor, onları öğrenebiliriz. Evet, yaparak yaşayarak öğrenebiliriz.

Aile 7- Evet düşünüyorum. Çocuklarla birlikte iyi faaliyetler geliştirebileceğimizi düşünüyorum. Geziler düzenleyebiliriz. Müzelere gezi yapabiliriz, tarihi yerlere gezi düzenleyebiliriz, tarihi yerlerimizi gezebiliriz.

Aileler yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan “Ekleme istediğiniz herhangi bir düşünceniz ya da öneriniz var mı?” sorusuna şu biçimde yanıt vermişlerdir

Aile 3- Yüz yüze görüşmesek de Whatsapp üzerinden telefon üzerinden de görüşmek isteriz. Yaz tatillerinde bu şekilde devam etmesini isterim.

Aile 6- Etkinliklerin yapılmasını çok güzel buluyorum. Böyle projelerin devamlı yapılmasını dilerim. Devam etmesini dilerim.

Sorulan sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde aileler, yaz tatillerinin uzun olmasının çocuklarının derslerini olumsuz etkilediğini düşünmektedirler. Aileler yaz tatilinde yapılacak sosyal bilgiler eğitiminin çocuklara yararlı olacağından söz etmişlerdir. Yazın yapılacak sosyal bilgiler etkinliklerine kendilerinin de katılım sağlayabileceklerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen odak alanı belirleme adına yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerin sonunda katılımcılar yaz tatillerinde geçen sürenin öğrencilerin öğrenmelerinde olumsuz sonuçlara sebep olduğunu belirtmişlerdir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin sonucunda katılımcılar yaz tatilleri ile sosyal bilgiler dersinin ilişkili olduğunu ve sosyal bilgiler eğitimine dair etkinliklerin yaz tatillerinde uygulanabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Ancak buna yönelik herhangi bir etkinlik geliştirilmediğini, bu nedenle yaz tatillerinde oluşturulacak olan sosyal bilgiler etkinliklerinin yararlı olacağını düşündüklerini açıklamışlardır. Ayrıca araştırmacı alan yazından elde edilen bilgilerden hareketle yaz tatillerinde sosyal bilgiler etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik bir gereksinimin

olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacı odak alanı belirleme aşamasında gerçekleştirilen alanyazın taraması, yarı yapılandırılmış öğretmen, öğrenci ve aile görüşmeleri neticesinde yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin gerçekleştirilmesine yönelik gereksinimleri belirlemiştir.

3.1.2. Verilerin toplanması

Bu araştırmada sosyal bilgiler dersinin yaz tatilinde devam ettirilmesi ve sosyal bilgiler dersine ait beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesi için etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme, gözlem formu, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, videolar, kontrol listesi, geçerlik komitesinin görüşleri ve ses kayıtları ile veriler toplanmıştır. Araştırma öncesinde sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenciler ve aileler ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın uygulama aşamasında haftalık olarak gerçekleştirilen etkinliklere ait araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, gözlem ve görüşme formları, kontrol listeleri ile toplanan veriler geçerlik komitesine sunulmuştur. Geçerlik komitesi verileri bir sonraki haftanın etkinliğinin planlanması ve uygulanmasına rehberlik etmiştir. Araştırmaya ait veri toplama araçları aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.1.3. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması

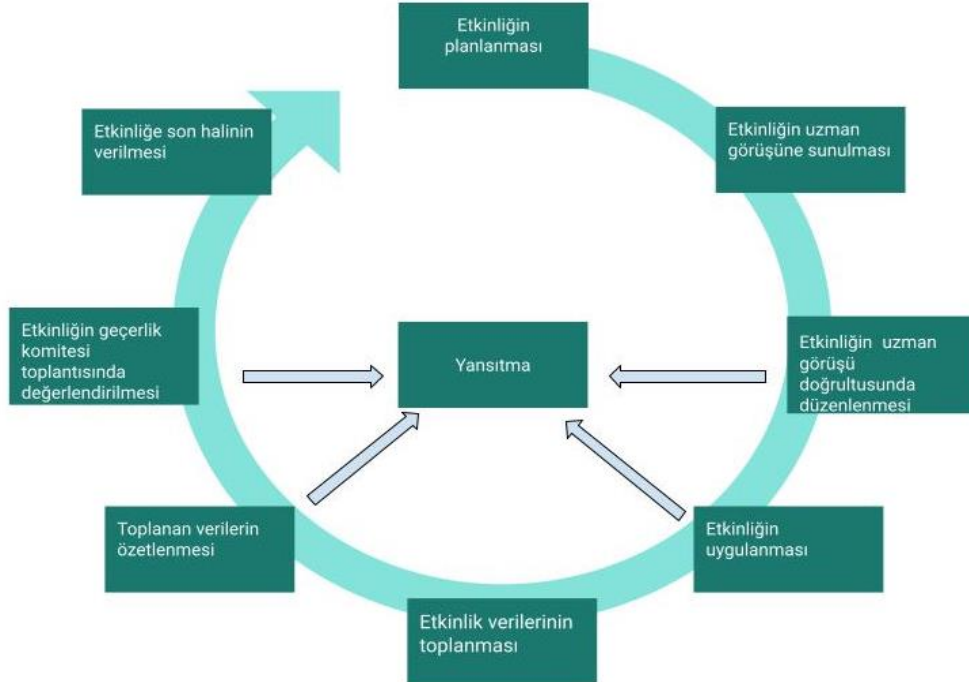
Yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin geliştirildiği ve uygulandığı araştırmada verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreci aynı anda yürütülmüştür. Araştırmanın uygulama aşamasında araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, etkinlik videoları, gözlem formu, görüşme metinleri haftalık olarak incelenmiştir. Veri toplama araçlarında edinilen verilerin haftalık olarak makro analizleri gerçekleştirilmiştir. Etkinlik süresi içerisinde makro analizlerden elde edilen veriler geçerlik komitesi üyelerine sunulmuştur. Elde edilen veriler ile haftalık olarak eylem planları hazırlanmıştır.

3.1.4. Eylem planı oluşturmak

Araştırmada sosyal bilgiler eğitiminin yaz tatili süresinde devamlılığının sağlanması için öncelikle sosyal bilgiler dersinde bireylere kazandırılması istenen bilgi, beceri ve değerler ile ilgili alan yazın temel alınmıştır. Araştırma süresinde uygulanacak eylem planlarının planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi süreçleri geçerlik

komitesi toplantılarında analiz edilmiştir. Bir sonraki hafta gerçekleşecek olan etkinliğin planı geçerlik komitesi üyelerinin dönütleri doğrultusunda şekillendirilmiştir.

Bu araştırmada eylem planlarının oluşturulması için öncelikle odak alanı belirleme aşamasında gerçekleştirilen alanyazın taraması ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenciler ve ailelerinin beklentileri, ilgi ve istekleri, yaşadıkları sorunlar göz önüne alınarak eylem planları hazırlanmıştır. Ayrıca araştırmacı eylem planlarının hazırlanması için yıl içerisinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik eksikliklerini gözlemlemiştir. Eylem planları oluşturulurken 2023 SBDÖP’de yer alan kazanımlar, beceriler ve değerler temel alınmıştır (MEB, 2023). Okul dışı öğrenmeye uygun kazanım, beceri, değerler ve öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda, yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik etkinlikler planlanmıştır. Hazırlanan eylem planları geçerlik komitesi görüşlerine sunulurken planlara son hali verilmiştir. Uygulamalardan elde edilen veriler ile geçerlik komitesinin dönüt ve düzeltmeleri doğrultusunda hazırlanan eylem planları değişikliğe uğramıştır.

Şekil 3.2. Uygulama sürecinde izlenen etkinlik planı düzenleme döngüsü (Türe, 2018)

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimine yönelik hazırlanan eylem planları döngüsüne Şekil 3.2’de yer verilmiştir. Hazırlanan eylem planları uzman görüşüne sunulmuş olup, uzman dönütü sonrasında eylem planlarına son hâli verilmiştir.

Etkinlik gerçekleştirildikten sonra katılımcılarla görüşmeler yapılarak ve öğrenci günlükleri kullanılarak veriler toplanmıştır. Ayrıca etkinlik sürecinde çekilen videolar ile görüşmeler ve öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler özetlenerek haftalık olarak geçerlik komitesine sunulmuştur. Komite üyelerinin görüşleri neticesinde etkinliğe son hâli verilmiştir. Süreç bir döngü biçiminde veriler doygunluğa ulaşınca kadar tekrarlanmıştır.

Etkinlikler yüz yüze ve online olarak tasarlanmıştır. Uygulama süreci içerisinde öğrencilerin internet kaynaklı problemleri yüzünden online destekli yaz tatili etkinlikleri sayısı yüz yüze gerçekleşen etkinliklere oranla daha az gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin önerileri de etkinlik uygulamalarının yüz yüze gerçekleşmesi yönünde olmuştur. Bu kapsamda toplam 9 etkinlik geliştirilmiştir. Öğrenciler ile 2 kez online/çevrimiçi, 7 kez yüz yüze yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliği gerçekleştirilmiştir. Yaz tatillerinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri online gerçekleşen ve yüz yüze gerçekleşen etkinlikler olarak gruplandırılmıştır. Aşağıda gerçekleştirilen etkinliklere yer verilmiştir: Online/çevrimiçi gerçekleştirilen etkinlikler;

1. Kurban Bayramı Kültür Takası
2. Dünya Nüfus Günü

Yüz yüze gerçekleştirilen etkinlikler;

1. Çevre Gezisi
2. 30 Ağustos Zafer Bayramı
3. Sünnet Düğünü
4. Meslek Tanıtımı
5. Fındık Bahçesi Gezisi
6. Orta Asya Kültür
7. Deprem Kolisi Hazırlama

Araştırmanın uygulama sürecinde gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin bilgiler Tablo 3.1’de sunulmuştur:

Tablo 3.1. Araştırma uygulama süreci

Hafta	Tarih	Eğitim Biçimi	Katılımcı Sayısı	Kazanım
1	26.06.2023 01.07.2023	Online/çevrimiçi	7 öğrenci 1 aile üyesi	SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.

Tablo 3.1. (Devam) *Araştırma uygulama süreci*

2	01.07.2023	Yüz yüze	8 öğrenci	SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.
3	15/07/2023	Online/çevrimiçi	6 öğrenci 2 aile üyesi	SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.
4	22/07/2023	Yüz yüze	8 öğrenci 1 aile üyesi	SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.
5	29/07/2023	Yüz yüze	7 öğrenci	SB.6.5.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.
6	04/08/2023	Yüz yüze	7 öğrenci	SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.
7	09/08/2023	Yüz yüze	6 öğrenci	SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
8	24/08/2023	Yüz yüze	4 öğrenci	SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.
9	01/09/2023	Yüz yüze	8 öğrenci	SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar. SB.6.6.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.

3.2. Araştırmacının Rolü

Bu eylem araştırmasında uygulayıcının araştırmacı olduğu ve uygulamalı eylem araştırması türü benimsenerek araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmayı uygulayan araştırmacı lisans ve yüksek lisansını sosyal bilgiler eğitimi alanında gerçekleştirmiştir. Araştırmacı doktora eğitimi sırasında çeşitli nitel ve nicel araştırma yöntem ve teknikleri, öğretme-öğrenme süreçleri ve bilimsel etik ile ilgili dersler almıştır. Araştırmacı sözlü

bildiri ile uluslararası ve ulusal düzeyde bilimsel etkinliklere katılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'nda sosyal bilgiler öğretmenini olarak çalışan araştırmacı, bu süreçte öğrenme-öğretme süreçleri düzenleyerek öğretmenlik deneyimi kazanmıştır.

Araştırmacı uygulamanın gerçekleşeceği sınıfı belirlemek üzere ortaokul öğrencilerini eğitim-öğretim yılı içerisinde gözlemlemiştir. Araştırmacı araştırma öncesinde uzman görüşleri ile belirlenen sınıf düzeyini okul dönemi içerisinde iki yıl boyunca gözlemlemiştir.

Araştırmacı öncelikle öğrencilere araştırmanın amacına ve gerçekleştirilme sürecine ilişkin bilgi vermiştir. Araştırmacı daha sonra aile ziyaretleri gerçekleştirerek ailelere araştırma amaç ve kapsamına yönelik bilgi vermiş ve izin formları imzalatmıştır. Araştırmacı araştırma sürecinde karşılaştığı bütün durumları günlüğüne yansıtmıştır. Araştırmacı araştırma sürecinde elde edilen verilerin dökümünü gerçekleştirip haftalık olarak geçerlik komitesi üyelerine sunmuştur. Araştırmacı etkinliklere katılan tüm katılımcılar ile yarı-yapılandırılmış görüşme gerçekleştirmiştir.

Araştırmacı haftalık olarak gerçekleştirilen etkinliklerin makro düzeyde analizini yapmıştır. Uygulama süreci sonlandıktan sonra makro düzeyde yapılan analizler tekrar gözden geçirilmiş ve verilerin analizini gerçekleştirmiştir. Araştırma sürecinde toplanan verilere doğrudan alıntılar biçiminde bulgular bölümünde yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan doğrudan alıntılarda katılımcıların olumlu ve olumsuz düşünceleri değiştirilmeden, seçilmeden nesnel bir biçimde aktarılmıştır.

3.3. Ortam

Araştırma 2022-2023 eğitim-öğretim yılının yaz tatilinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlı bir ortaokulun öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 6. sınıfı bitiren sekiz öğrenci katılmıştır. Araştırmanın uygulanmasında etkinliklerin kapsamına ve içeriğine bağlı olarak farklı ortamlar kullanılmıştır. Online gerçekleştirilen etkinlikler Zoom uygulaması yardımı ile yüz yüze gerçekleştirilen etkinlikler video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Buna bağlı olarak gerçekleştirilen dokuz etkinliğin oluş sırasına göre ortamları aşağıda anlatılmaktadır

Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik uygulamaların gerçekleştiği ilk etkinlik “Kurban Bayramı Kültür Takası Etkinliği”dir. Bu etkinlikte öğrenciler ile iki kez Zoom uygulaması kullanılarak sanal ortamda etkinlik düzenlenmiştir. Araştırmacı öğrencilere Whatsapp uygulaması üzerinden etkinliğin gerçekleştirilme tarihi ve toplantı uzantısı

hakkında bilgilendirmeler yapmıştır. Öğrenciler ile Zoom uygulaması aracılığıyla online etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ikinci uygulaması “Çevre Gezisi Etkinliği”dir. Bu etkinlik kapsamında öğrenciler ve aileleri ile birlikte Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlı Sarısu Köyünde etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlik bir öğrencinin evinin bahçesinde gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında öğrenciler ile Sarısu Deresi çevresinde ve deniz kenarında inceleme gezisi yapılmıştır.

Araştırmanın üçüncü uygulaması “Dünya Nüfus Günü Etkinliği”dir. Bu etkinlik online olarak gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında Whatsapp uygulaması üzerinden öğrencilere tarih ve bağlantı linki gönderilmiştir. Etkinlik Zoom uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın dördüncü uygulaması “Sünnet Düğünü Etkinliği”dir. Araştırma kapsamındaki bir öğrencinin sünnet düğününe gidilmiştir. Önce öğrencinin evi ziyaret edilmiş ve diğer öğrenciler ile birlikte sünnet düğünü alanına geçilmiştir. Sünnet düğünün bulunduğu yer Kocaeli ile Kandıra ilçesine bağlı Bollu Köyüdür.

Araştırmanın beşinci uygulaması “Meslekler Etkinliği”dir. Bu etkinlik kapsamında öğrenciler ile Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlı Safalı Köyünde yer alan bir ortaokulun bahçesindeki çardakta buluşulmuştur. Etkinliğe geçerlik komitesi üyelerinden Handan DEVECİ ve Büket ŞEREFLİ GÜNEY katılmıştır.

Araştırmanın altıncı uygulaması “Fındık Bahçesi Gezisi Etkinliği”dir. Bu etkinlik kapsamında öğrenciler ile Kocaeli ili Kandıra ilçesine bağlı Safalı Köyü yakınlarında bulunan fındık ve karpuz bahçelerinde etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın yedinci uygulaması “Orta Asya Kültür Etkinliği”dir. Bu etkinlik sürecinde araştırmacı katılımcılar ile Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinde bulunan Namazgah dinlenme alanında buluşulmuştur. Bu kapsamda öğrenciler ile etkinlik gerçekleştirildikten sonra öğrencilerin oyun alanlarında oynaması sağlanmıştır.

Araştırmanın sekizinci uygulaması “Deprem Kolisi Hazırlama Etkinliği”dir. Bu etkinlikte Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlı Seyrek Köyü alanında toplanılmıştır. Etkinlik deniz kenarında bir piknik alanında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın dokuzuncu uygulaması “30 Ağustos Zafer Bayramı Etkinliği”dir. Bu etkinlik bir sinema etkinliğini içerisinde barındırdığı için araştırmacı etkinliği Kocaeli ili Kandıra ilçesinde bulunan Safalı Köyünde yer alan bir ortaokulda gerçekleştirmiştir. Okulun projeksiyon makinesi etkinlik kapsamında kullanılmıştır.

3.4. Geçerlik Komitesinin Rolü

Geçerlik komitesi bu araştırmada uygulamaların geliştirilmesi ve sürecin iyileştirilmesine yönelik gözlemler gerçekleştirmektedir. Geçerlik komitesi üyeleri ile eylem planlarının uygulama süresince düzenli toplantılar gerçekleştirilmiştir. Araştırma süresinde gerçekleşen etkinliklerin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ile ilgili görüşler almak ve toplanan verilerin uzman bakış açısıyla kontrolünü sağlamak amacıyla geçerlik komitesi oluşturulmuştur. Geçerlik komitesi üyelerinden gerçekleştirilecek etkinliklerin planlanması yönünde oluşabilecek herhangi bir sorun ile ilgili görüş alınması amaçlanmıştır.

Geçerlik komitesi üyeleri sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman dört kişiden oluşmaktadır. Geçerlik komitesinde yer alan kişilerden biri aynı zamanda tezin danışmanı olan Prof. Dr. Handan DEVECİ'dir. Diğer üyeler Doç. Dr. Ayşegül PEHLİVAN YILMAZ, Arş. Gör. Büket ŞEREFLİ GÜNEY ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Aysun GÖK'tür. Prof Dr. Handan DEVECİ'nin ve Aysun GÖK'ün sosyal bilgiler ve yaz tatilleri ile ilgili yayınları bulunmaktadır. Ayrıca Aysun GÖK yüksek lisans tezinde sosyal bilgiler ve yaz tatili ile ilgili bir araştırma gerçekleştirmiştir. Doç. Dr. Ayşegül PEHLİVAN YILMAZ doktora tezinde eylem araştırması desenini kullanmıştır. Arş. Gör. Büket ŞEREFLİ GÜNEY'in ise sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmaları bulunmaktadır. Geçerlik komitesi üyeleri ile yapılan toplantılar Zoom uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiştir. Geçerlik komitesi üyelerinin görüşlerinin etkinlik uygulama ve geliştirme basamağına kaynaklık etmesi açısından yapılan toplantılar video kayıt sistemi ile kayıt altına alınmıştır. Geçerlik komitesi üyelerinin görüşlerine araştırmanın bulgular bölümünde doğrudan alıntılar yapılarak yer verilmiştir. Tablo 3.2'de geçerlik komitesine ait toplantı bilgileri sunulmaktadır.

Tablo 3.2. Geçerlik komitesi toplantı bilgileri

Toplantı Tarihi	Toplantı Başlığı	Kayıt Yöntemi	Toplantı Süresi
24.06.2023	Kurban Bayramı Kültür Takası Etkinliği Çevre Gezisi Etkinliği	Video kayıt	37' 27"
18.07.2023	Dünya Nüfus Günü Etkinliği	Video kayıt	32' 17"
26.07.2023	Sünnet Düğünü Etkinliği	Video kayıt	21' 30"
01.08.2023	Meslek Tanıtımı Etkinliği	Video kayıt	26' 35"
08.08.2023	Fındık Bahçesi Gezisi Etkinliği	Video kayıt	33' 20"

23.08.2023	Orta Asya Kültür Etkinliği	Video kayıt	18'46"
01.09.2023	Deprem Kolisi Hazırlama Etkinliği	Video kayıt	27'37"
09.09.2023	30 Ağustos Zafer Bayramı Etkinliği	Video kayıt	29'22"

Araştırmada sürecinde geçerlik komitesi  yeleri ile sekiz toplantı gerçekleştirilmiştir. Gerçekleşen yarı-yapılandırılmış görüşmelerin ilki araştırma öncesi sürece aittir. Araştırma süreci öncesi geçerlik komitesi üyelerine katılımcılar hakkında bilgi verilmiştir. Geçerlik komitesi  yeleri ile yapılan diğer toplantılar araştırma sürecinde gerçekleştirilmiştir. Geçerlik komitesi  yeleri etkinlikler kapsamında gerçekleştirilen uygulamaları izlemişlerdir. Araştırmanın uygulanması sürecinde geçerlik komitesi  yeleri izlenilen uygulamalar hakkında görüşlerini belirtmişler ve araştırma süreci için hazırlanan  ğrenci (EK-15) ve araştırmacıya (EK-16) yönelik kontrol listesini işaretlemişlerdir. Kontrol listesi “evet”, “hayır” ve “kısmen” biçiminde bölümlere ayrılmıştır. Geçerlik komitesi  yeleri haftalık olarak izledikleri uygulamaların hedeflerine ulaşma durumuna göre kontrol listesini işaretlemişlerdir. Bu uygulama ile birlikte geçerlik komitesi  yeleri toplantılarda uygulamaların planlanması, gerçekleştirilmesi ve elde edilen verilere yönelik görüş ve öneriler paylaşmıştır. Geçerlik komitesi üyelerinin görüşlerine göre etkinlik planları ve uygulamaları şekillenmiş ve tekrar düzenlenmiştir.

3.5. Araştırma Grubu

Bu bölümde araştırmanın verilerinin toplanacağı çalışma grubu hakkında bilgiler yer almaktadır. Araştırma grubu belirlenirken araştırmanın yaz tatili süresince gerçekleştirileceği göz önüne alınmıştır. Öğrencilere yaz tatilinde erişim kolaylığı sağlanabilmesi için “Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi” kullanılarak araştırma grubu belirlenmiştir. Yaz tatili etkinliklerinin uygulanması ve öğrencilere yaz tatili süresinde kolay ulaşılabilmesi bakımından araştırmacının görev yaptığı okul tercih edilmiştir. Ayrıca alan uzmanları ve sosyal bilgiler  ğretmenlerinin görüşlerinden yararlanılarak uygulamanın 6. sınıf düzeyine uygun olduğuna karar verilmiştir. Alan uzmanları ve sosyal bilgiler  ğretmenleri 2023 SBDÖP’de yer alan 6. sınıf kazanımlarının yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinlikleri geliştirmeye uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bu yüzden araştırmanın 6. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Araştırmaya katılacak katılımcılara veli izin formu (EK-3),  ğrenci gönüllü

katılım onay formu (EK-4), veli gönüllü katılım onay formu (EK-5) sosyal bilgiler öğretmeni gönüllü katılım onay formu (EK-6) imzalatılmıştır.

Araştırma Kocaeli ili Kandıra İlçesine bağlı bir ortaokulun öğrencileri ve aileleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubu 6. sınıfı bitirmiş 8 öğrenci ve öğrencilerin aileleri ile 3 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmaya Safalı Ortaokulu'nda 6. sınıfta okuyan öğrencilerin tümü dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ait yıl sonu akademik başarı sıralamaları aşağıda Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ait akademik başarı ortalaması

Öğrenci	Cinsiyet	Başarı ortalaması
Buse	Kız	100
Ahmet	Erkek	98
Melike	Kız	93
Neşe	Kız	87
Ece	Kız	78
Fikret	Erkek	76
Leman	Kız	70
Uğur	Erkek	56

Araştırma katılımcılarının 3'ü erkek 5'i kızdır. Araştırma katılımcılarının sosyal bilgiler dersine ait başarı sıralamaları incelendiğinde; 0-64 puan aralığında olan 1 öğrenci, 64-84 puan aralığında 3 öğrenci ve 85-100 puan aralığında 4 öğrencinin yer aldığı görülmektedir. Araştırma grubunda etkinliklere katılan öğrencilerin aileleri de bulunmaktadır. Öğrenci ailelerinin uygulama öncesi, uygulama sırası ve uygulama sonrasında görüşlerine başvurulmuştur. Tablo 3.4'te araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerine ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin bilgileri

Öğrenci Adı	Aile Kodu	Annenin Öğrenim Durumu	Babanın Öğrenim Durumu	Annenin Mesleği	Babanın Mesleği	Kardeş Sayısı
Buse	A1	Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	İşçi	1
Ahmet	A2	İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	İşletmeci	2
Melike	A3	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi	1
Neşe	A4	İlkokul	Lise	Ev Hanımı	Ormancı	1
Ece	A5	İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Ormancı	2
Fikret	A6	Ortaokul	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi	2
Leman	A7	Okuma Yazma Bilmiyor	İlkokul	Ev Hanımı	Çiftçi	4
Uğur	A8	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	İşçi	2

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumları ilkököl ve ortaokuldur. Ayrıca bir öğrencinin annesi okuma yazma bilmemektedir. Öğrencilerin annelerinin mesleklerinin ev hanımı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin babalarının öğrenim durumları ilkököl, ortaokul ve lise olarak belirtilmiştir. Öğrencilerin babalarının meslek durumu ise işçilik, ormancılık, çiftçilik ve işletmecilik olarak değişmektedir.

3.6. Verilerin Toplanması

Araştırmada 2022-2023 eğitim-öğretim yılı yaz tatilinde SBDÖP’de yer alan “Birey ve Toplum” öğrenme alanından üç kazanım, “Kültür ve Miras” öğrenme alanından iki kazanım, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanından bir kazanım, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanından üç kazanım, “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında bir kazanım kullanılarak etkinlikler gerçekleştirilmiştir (MEB, 2023). Bu araştırmanın verileri; öğrenci ve aileler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler, gözlem, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, geçerlik komitesi verileri, ses ve video kayıtları ile toplanmıştır. Tablo 3.5’te etkinlik sürecinde kullanılan veri toplama araçları gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Veri toplama araçları

Etkinlik Adı	Gerçekleştirilme Tarihi	Veri toplama araçları				
		Öğrenciler ile yarı-yapılandırılmış görüşme	Aileler ile yarı-yapılandırılmış görüşme	Araştırmacı günlüğü	Öğrenci günlüğü	Geçerlik komitesi verileri
Kurban Bayramı Kültür Takası Etkinliği	26.06.2023 01.07.2023	✓	✓	✓	✓	✓
Çevre Gezisi Etkinliği	10.07.2023	✓	✓	✓	✓	✓
Dünya Nüfus Günü Etkinliği	15.07.2023	✓	✓	✓	✓	✓
Sünnet Düğünü Etkinliği	22.07.2023	✓	✓	✓	✓	✓
Meslek Tanıtımı Etkinliği	29.07.2023	✓		✓	✓	✓

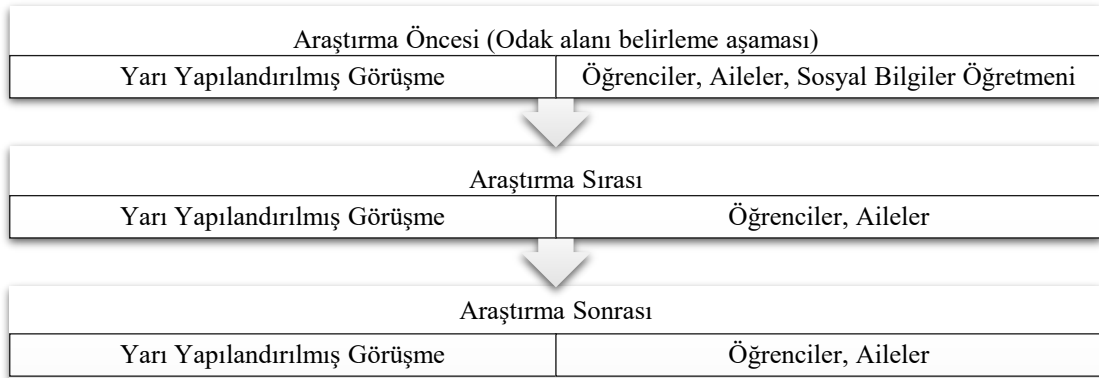
Tablo 3.5. (Devam) Veri toplama araçları

Fındık Bahçesi Gezisi Etkinliği		✓		✓	✓	✓
Orta Asya Kültür Etkinliği	09.08.2023	✓		✓	✓	✓
Deprem Kolisi Hazırlama Etkinliği	24.08.2023	✓		✓	✓	✓
30 Ağustos Zafer Bayramı Etkinliği	01.09.2023	✓		✓	✓	✓

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen dokuz etkinlik ile kullanılan veri toplama araçları hakkında bilgi Tablo 3.5’te verilmiştir. Aşağıda araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarına ait bilgiler ve açıklamalar yer almaktadır.

3.6.1. Yarı yapılandırılmış görüşmeler

Bu araştırma içerisinde katılımcıların araştırmaya dair duygu ve düşüncelerini belirlemek amacı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara yöneltilen görüşme soruları uygulama başlamadan önce hazırlanmıştır. Katılımcılara yöneltilen yarı-yapılandırılmış görüşme formları alanında uzman beş kişiye gösterilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formları için görüş alınan kişiler sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman kişilerdir. Alanında uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formlarına son hali verilmiştir. Araştırmada üç aşamada yarı-yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Şekil 3.3’te araştırma süresinde kullanılan görüşmelere yer verilmiştir.

Şekil 3.3. Görüşme aşamaları

Yarı yapılandırılmış görüşmeler odak alanı belirleme aşamasında, araştırmanın uygulanması aşamasında ve son olarak araştırma sonunda yapılmıştır. İlk olarak odak alanın belirlenmesi sürecinde üç sosyal bilgiler öğretmeni, sekiz aile bireyi ve sekiz öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada uygulanacak eylem planları, araştırma öncesinde gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ile hazırlanmıştır. Araştırma öncesi görüşmeler 28.04.2023 tarihi ile 13.05.2023 tarihi arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma öncesi aileler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler ev ziyaretleri biçiminde gerçekleştirilmiştir. Diğer katılımcılar ile görüşmeler okullarda gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesinde katılımcılar ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuna EK-7, EK-8, EK-9' da yer verilmiştir. Araştırma öncesinde gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler odak alanı belirleme amacı ile yapılmıştır. Odak alanı belirleme aşaması için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları iki bölümden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının ilk bölümünde katılımcılara ait kişisel bilgiler bulunmaktadır. İkinci bölümde ise odak alanın belirlenmesine yönelik sorular yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin ilk bölümünde mesleki kıdem yılı, mezuniyet bilgileri yer alırken, ikinci bölümde odak alanın belirlenmesi için 6 soru bulunmaktadır (EK-7). Öğrenciler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde yaş ve sınıf bilgileri, ikinci bölümünde ise 6 soru yer almaktadır (EK-8). Aileler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde meslek ve mezuniyet bilgileri yer alırken, ikinci bölümde ise 6 soru bulunmaktadır (EK-9). Araştırma öncesinde gerçekleştirilen görüşmelere ait bilgiler Tablo 3.6' da belirtilmiştir.

Tablo 3.6. *Araştırma öncesinde gerçekleştirilen görüşmeler*

Katılımcı Unvanı	Kod adı	Görüşme süresi	Görüşme biçimi
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Dilek	13'53"	Yüz yüze
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Sevinç	7'49"	Yüz yüze
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Hatice	8'52"	Yüz yüze
Öğrenci	Buse	5'57"	Yüz yüze
Öğrenci	Ahmet	6'55"	Yüz yüze
Öğrenci	Melike	6'06"	Yüz yüze
Öğrenci	Neşe	5'42"	Yüz yüze
Öğrenci	Ece	2'49"	Yüz yüze
Öğrenci	Fikret	5'03"	Yüz yüze
Öğrenci	Leman	4'53"	Yüz yüze
Öğrenci	Uğur	5'54"	Yüz yüze
Veli	Buse'nin Velisi (Aile1)	3'09"	Yüz yüze
Veli	Ahmet'in Velisi (Aile2)	4'47"	Yüz yüze

Tablo 3.6. (Devam) Araştırma öncesinde gerçekleştirilen görüşmeler			
Veli	Melike'in Velisi (Aile3)	3'49"	Yüz yüze
Veli	Neşe'in Velisi (Aile4)	2'35"	Yüz yüze
Veli	Ece'in Velisi (Aile5)	3'11"	Yüz yüze
Veli	Fikret'in Velisi (Aile6)	2'34"	Yüz yüze
Veli	Leman'ın Velisi (Aile7)	1'54"	Yüz yüze
Veli	Uğur'un Velisi (Aile8)	2'13"	Yüz yüze

Araştırmanın uygulanması aşamasında sekiz öğrenci ve sekiz aile bireyi ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada gerçekleşen her eylem planından sonra katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan aile bireyi sayısı uygulamalara katılım durumlarına göre değişiklik göstermektedir. Araştırma sırasında katılımcıların görüşleri 26.06.2023 tarihleri ile 03.09.2023 tarihleri arasında yarı-yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Araştırma sırasında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların araştırma sürecine yönelik düşüncelerini belirleme amacı ile yapılmıştır. Uygulama sırasında katılımcılar ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuna EK-10, EK-11'de yer verilmiştir. Uygulama sırasında katılımcılara yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları iki bölümden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının ilk bölümünde katılımcılara ait kişisel bilgiler, ikinci bölümünde katılımcılara araştırmanın uygulanmasına yönelik sorular bulunmaktadır. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde yaş ve sınıf bilgileri, ikinci bölümünde öğrencilere yöneltilen (EK-10) 7 soru yer almaktadır. Aileler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde meslek ve mezuniyet bilgileri, ikinci bölümünde ailelere yöneltilen (EK-11) 5 soru bulunmaktadır. Araştırma sırasında gerçekleştirilen görüşmelere ait bilgiler Tablo 3.7'de belirtilmiştir.

Tablo 3.7. Araştırma sırasında gerçekleştirilen görüşmeler

Katılımcı Unvanı	Kod adı	Görüşme süresi	Görüşme biçimi
Öğrenci	Buse	13'32"	Yüz yüze
Öğrenci	Ahmet	15'86"	Yüz yüze
Öğrenci	Melike	16'26"	Yüz yüze
Öğrenci	Neşe	18'07"	Yüz yüze
Öğrenci	Ece	20'73"	Yüz yüze
Öğrenci	Fikret	18'02"	Yüz yüze
Öğrenci	Leman	09'03"	Yüz yüze
Öğrenci	Uğur	18'11"	Yüz yüze
Veli	Buse'nin Velisi (Aile 1)	4'01"	Yüz yüze
Veli	Ahmet'in Velisi (Aile 2)	3'34"	Yüz yüze
Veli	Melike'in Velisi (Aile 3)	-	Yüz yüze

Tablo 3.7. (Devam) *Araştırma sırasında gerçekleştirilen görüşmeler*

Veli	Neşe'in Velisi (Aile 4)	-	Yüz yüze
Veli	Ece'in Velisi (Aile 5)	-	Yüz yüze
Veli	Fikret'in Velisi (Aile 6)	7'22"	Yüz yüze
Veli	Leman'ın Velisi (Aile 7)	-	Yüz yüze
Veli	Uğur'un Velisi (Aile 8)	3'45"	Yüz yüze

Araştırma sonrasında görüşmeler sekiz öğrenci ve sekiz aile üyesi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonrasında yapılan görüşmeler 09.09.2023 tarihi ile 30.09.2023 tarihleri arasında uygulanmıştır. Araştırmanın değerlendirme aşamasında yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile hem etkinliklerin hem de sürecin değerlendirilmesi sağlanmıştır. Uygulama sonrası katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşme formuna EK-12, EK-13'te yer verilmiştir. Araştırma sonrasında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların araştırmanın uygulanmasına yönelik düşüncelerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Uygulama sonrasında katılımcılara yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları iki bölümden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının ilk bölümünde katılımcılara ait kişisel bilgiler, ikinci bölümünde ise araştırmanın tamamlanmasından sonra katılımcıların düşüncelerini ve deneyimlerini anlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde yaş ve sınıf bilgileri, ikinci bölümünde öğrencilere yöneltilen (EK-12) 7 soru yer almaktadır. Aileler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde meslek ve mezuniyet bilgileri, ikinci bölümünde ise ailelere yöneltilen (EK-13) 6 soru bulunmaktadır. Araştırma sonrasında gerçekleştirilen görüşmelere ait bilgiler Tablo 3.8' de belirtilmiştir.

Tablo 3.8. *Araştırma sonrasında gerçekleştirilen görüşmeler*

Katılımcı Unvanı	Kod adı	Görüşme süresi	Görüşme biçimi
Öğrenci	Buse	5'40"	Yüz yüze
Öğrenci	Ahmet	5'02"	Yüz yüze
Öğrenci	Melike	5'39"	Yüz yüze
Öğrenci	Neşe	5'07"	Yüz yüze
Öğrenci	Ece	5'59"	Yüz yüze
Öğrenci	Fikret	5'45"	Yüz yüze
Öğrenci	Leman	4'31"	Yüz yüze
Öğrenci	Uğur	4'51"	Yüz yüze
Veli	Buse'nin Velisi (Aile 1)	4'40"	Yüz yüze
Veli	Ahmet'in Velisi (Aile 2)	4'51"	Yüz yüze
Veli	Melike'in Velisi (Aile 3)	5'30"	Yüz yüze
Veli	Neşe'in Velisi (Aile 4)	3'29"	Yüz yüze
Veli	Ece'in Velisi (Aile 5)	3'33"	Yüz yüze
Veli	Fikret'in Velisi (Aile 6)	4'17"	Yüz yüze

Tablo 3.8. (Devam) <i>Araştırma sonrasında gerçekleştirilen görüşmeler</i>				
Veli	Leman'ın Velisi	(Aile 7)	3'48"	Yüz yüze
Veli	Uğur'un Velisi	(Aile 8)	3'18"	Yüz yüze

3.6.2. Gözlem

Bu araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri gözlemdir. Araştırmacı gözlem verilerini video kayıtlarından elde etmektedir. Haftalık olarak gerçekleştirilen uygulamalar bir kamera ile kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı gözlemlerini yapılandırılmamış gözlem formu aracılığıyla toplamıştır. Etkinliklerinin uygulanacağı ortamlar birbirinden farklı olduğu için yapılandırılmamış gözlem formu kullanılmıştır (EK-14). Yaz tatili uygulamaları okul dışında gerçekleştiği için kamera sabit olarak bir yere konulamamıştır. Eylemin gerçekleştirildiği ortam ve katılımcıların bulundukları bölgeye göre kamera hareket ettirilmiştir. Aynı zamanda etkinlikler kapsamında öğrencilerden video kayıtları istenmiştir. Öğrencilerden istenen video kayıtları akıllı telefon kullanılarak kayıt altına alınmış ve araştırmacıya Whatsapp uygulaması yardımı ile gönderilmiştir. Bu yönüyle öğrencilerin evlerinde gerçekleştirilen video kayıtları öğrenciler tarafından, diğer video kayıtları araştırmacı tarafından kayıt altına alınmıştır.

Uygulamanın kayıt altına alındığı videolar araştırmacı tarafından incelenmiştir. Araştırmacı tarafından izlenen videoların haftalık olarak makro analizleri yapılmıştır. Araştırmacı tarafından haftalık uygulanan etkinlikler sonucunda video kayıtlardan elde edilen gözlem verilerinin makro analizleri geçerlik komitesi üyelerine sunulmuştur. Kontrol listeleri yardımı ile uygulama süreci gözlemlenmiştir. Öğrencilere (EK-15) ve uygulayıcıya (EK-16) yönelik oluşturulan kontrol listesi yardımı ile etkinlik sürecinin gözlemlenmesi sağlanmıştır.

3.6.3. Araştırmacı günlüğü

Araştırmacı günlüğü araştırmacının araştırma sürecine dair gözlemlerinin kaydedilmesi için kullanılmıştır. Araştırmacı günlüğünde yer alan veriler araştırmacıya eylemlerin tarihsel oluş sıralamasına yönelik bir sıralama sunmaktadır. Bu araştırmada araştırmacı günlüğü araştırmaya ait görüşleri araştırmacı bakış açısıyla sunmaktadır. Bu araştırmada araştırmacı araştırma süresince gerçekleşen uygulamaları, uygulamaların planlarını, uygulama sırasında karşılaşılan güçlükleri, araştırmaya dair fikirlerini araştırmacı günlüğünde anlatmaktadır. Ayrıca araştırmacı öğrenciler ile yaptığı

görüşmeleri, geçerlik komitesi toplantısı sonrası görüşlerini ve uygulama sırasındaki gözlemlerini de araştırmacı günlüğüne eklemiştir.

3.6.4. Öğrenci günlükleri

Bu araştırmada yaz tatili süresinde gerçekleşen sosyal bilgiler etkinliklerine yönelik öğrencilerin yaşantılarını düşünce ve görüşlerini yazılı olarak alabilmek için öğrenci günlükleri veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu günlüklerde öğrencilerden etkinlik süreci içerisinde yaşadıkları olayları, duygu ve düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Öğrenci günlükleri ile birlikte her etkinliğe yönelik düşünceler saptanmaktadır. Araştırmacı öğrenci günlüklerini her hafta inceleyerek öğrencilere dönütler vermiştir. Araştırmacı öğrencilerin günlüklerini haftalık olarak makro analiz yapmıştır. Öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler araştırmanın bulgular bölümünde doğrudan alıntı biçiminde yer almaktadır.

3.6.5. Geçerlik komitesi verileri

Geçerlik komitesi toplantıları Zoom uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen görüntülü toplantılar kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı tarafından geçerlik komitesi verilerinin dökümü yapılmış olup, bu döküme bulgular bölümünde doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir.

3.7. Verilerin Analizi

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizine, verilerin araştırma soruları temelinde betimlenmesine ve yorumlanmasına yer verilmiştir. Bu araştırmada betimsel analiz kullanılmıştır. Bu araştırmada betimsel analiz kullanılarak anlatılmak istenilen konunun doğrudan aktarılması ve açıklanması amaçlanmıştır. Bu araştırma süreci içerisinde çeşitli veri toplama araçları ile elde edilen veriler önceden oluşturulmuş temalara göre şekillendirilmiştir. Araştırmada temalar alanyazın sürecinde ortaya çıkan bilgilere, odak alanı belirleme sürecinde gerçekleştirilen görüşmelere ve gözlem sürecinde elde edilen bilgilere göre belirlenmiştir.

Bu araştırmada veri toplama süreci ile veri analizi süreci beraber yürütülmüştür. Çalışma, araştırma sürecinde ve araştırma sonrasında yapılacak analizler olarak ikiye ayrılmıştır. Araştırma sürecinde gerçekleşen analizler haftalık olarak makro analizler ile tamamlanmıştır. Araştırma sonrasında gerçekleşen analizler ise tema ve alt temalara ulaşmak için yapılan mikro analizlerdir. Haftalık olarak gerçekleştirilen makro analizler

eylem araştırmalarında bir ara analiz olarak kullanılmaktadır. Öğrenciler ve aileler ile her hafta gerçekleşen etkinliklerden sonra yapılan gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler düzenli olarak makro analiz yapılarak çözümlenmiştir. Öğrenci ve öğretmen günlükleri bu aşamada özetlenerek süreç hakkında bilgi toplanması sağlanmıştır. Bu çözümlmeler ile birlikte diğer haftalarda hazırlanacak olan etkinlikler düzenlenmiştir. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşme ile gözlem verilerinin yanı sıra ses ve video kayıtları da her hafta makro analize tabi tutulmuştur. Elde edilen makro analiz sonuçları geçerlik komitesi ile paylaşarak gelecek haftalarda uygulanacak olan etkinlikler tekrar gözden geçirilmiştir. Haftalık olarak gerçekleştirilen makro analizler neticesinde geçerlik komitesi üyeleri görüşlerini bildirmişler ve verilerin analiz sürecine katkıda bulunmuşlardır. Her hafta yapılan makro analiz çözümlmeleri ile eylem araştırmalarında istenilen veri toplama süreci ve analizlerinin eş zamanlı yürütülmesi özelliği sağlanmıştır.

Araştırma sonunda uygulamanın tamamlanması ile elde edilen veriler yazılı ortama aktarılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme, kontrol listesi, öğretmen ve öğrenci günlükleri, video kayıtları yazılı forma aktarılmıştır. Yazılı forma geçirilen dökümlerin güvenilirliğinin sağlanması için %30'luk bir kısmı uzmanlara verilmiştir. Görüntü ve seslerden elde edilen verilerin doğrulanmasını sağlayan iki uzman sosyal bilgiler öğretmenliği alanında yüksek lisans yapmış ve aynı alanda doktora eğitimine devam eden kişilerdir.

Makro analizi yapılan veriler mikro düzeyde analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin mikro analizi için betimsel analizden yararlanılmıştır. Mikro analizde gerçekleştirilen dört temel düzey bulunmaktadır (Miles ve Huberman, 2019). Araştırma kapsamında veriler için “betimsel bir çerçeve oluşturulması”, “tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi” ve “bulguların tanımlanması ve yorumlanması” aşaması kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmada veri analizi için kullanılan dört temel adım için bilgiler yer almaktadır.

3.7.1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulması

Araştırmada alanyazında yer alan bilgiler, görüşme soruları ve gözlem sürecinde yer alan boyutlardan yola çıkılarak betimsel analiz için bir çerçeve belirlenmiştir. Araştırmacı, araştırmanın birinci sorusuna yönelik olarak etkinliklerin uygulanma sürecine ait aile, öğrenci görüşleri, gözlem verileri, kontrol listesi verileri, video

analizleri, öğretmen ve öğrenci günlüğü verileri, geçerlik komitesi verilerini gözden geçirmiştir. Öğrenciler ile yapılmış olan yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve öğrenci günlüğünden elde edilen veriler “öğrenci görüşleri” başlığı altında çerçevelenmiştir. Aileler ile yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ise “aile görüşleri” başlığı altında çerçevelendirilmiştir.

Araştırmacı araştırmanın gerçekleştirebilmesi için belirlenen ikinci soruya yönelik uygulama sonucunda elde edilen görüşme verilerini esas alarak temalar belirlenmiştir. Araştırmada belirlenmiş olan her bir tema için “öğrenci görüşleri” ve “aile görüşleri”nin yer aldığı çerçeveler belirlenmiştir.

3.7.2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi

Araştırma sonucunda araştırmacı tarafından elde edilen veriler daha önceden belirlenen betimsel çerçeve ekseninde tekrar okunmuş ve değerlendirmeye alınmıştır. Bu aşamada haftalık olarak gerçekleştirilen etkinliklerden elde edilen veriler ile öğrenci günlüğü, öğrenci görüşmeleri ve aile görüşme verileri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler etkinliklere göre sınıflandırılmıştır. Araştırmacı tarafından her bir etkinlik sürecinde elde edilen veriler kodlanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin yaklaşık %30'luk bir bölümü alanında uzman iki kişiye gösterilmiştir. Araştırma verileri birbirinden bağımsız iki uzman tarafından tekrar kodlanmıştır. Sosyal bilgiler eğitimi alanında yüksek lisans eğitimini tamamlayan ve doktora eğitimine devam eden iki uzmandan elde edilen kodlar karşılaştırılmıştır. Süreç sonunda elde edilen veriler ile araştırmacının elde ettiği verilerin güvenilirliğinin sağlanması açısından benzerlik yüzdelere bakılmış ve kodlara son hali verilmiştir.

3.7.3. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen veriler belirlenmiş temalara göre sınıflandırılmıştır. Veriler belirlenen çerçevelere göre doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Araştırmada temalara göre ayrıştırılan veriler “bulgular ve yorum” başlığı altında doğrudan alıntılar biçiminde yer almaktadır.

Araştırmanın birinci sorusuna yönelik olarak ilk önce uygulama süreci aktarılmıştır. Araştırmada aktarılan uygulama sürecinde ilk olarak eylem planları yer almaktadır. Eylem planlarının uygulanmasına ve sürece yönelik açıklamalar yapılmıştır. Gerçekleştirilen eylem planlarının sürecinin yansıtılmasında öğrenci görüşleri, öğrenci

günlükleri, aile görüşleri, araştırmacı günlüğü, etkinlik sürecine ait video kayıtları ve geçerlik komitesi verileri doğrudan aktarılmıştır. Etkinliğin gerçekleşme süreci aktarıldıktan sonra öğrencilere ait günlük ve yarı yapılandırılmış görüşmelere “öğrenci görüşleri” ailelere ait yarı yapılandırılmış görüşmelere “aile görüşleri” biçiminde yer verilmiştir. Öğrenci ve ailelere ait görüşler görselleştirilmiştir.

Araştırmada yer alan ikinci araştırma sorusu kapsamında öğrenci ve aileler ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerde yer alan görüşme soruları kapsamında temalar belirlenmiştir. Araştırmada belirlenen temaların altlarında öğrenciler ve aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler “öğrenci görüşleri”, “aile görüşleri” biçiminde aktarılmıştır. Öğrenciler ve aileler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler “bulgular ve yorum” başlığı altında doğrudan alıntılar ile gösterilmiştir. Araştırmada yer alan doğrudan alıntılar biçiminde verilen veriler araştırmacı tarafından düzenlenip, açıklanmıştır.

3.8. İnandırıcılık

Araştırma kapsamında inandırıcılığın sağlanabilmesi için bazı adımların takip edilmesi gerekmektedir. Bu araştırma kapsamında inandırıcılığın artırılabilmesi için takip edilen gereken adımlar; “verilerin ayrıntılı betimlenmesi, araştırmacının katılımcılar ile uzun süre geçirmesi, elde edilen verilerin çeşitlenmesi, katılımcılardan elde edilen video ve ses kayıtları, derinlemesine bilgi edinme ve uzman görüşleri” dir.

Araştırmacı bu araştırmada öğrencilerin doğal ortamlarındaki gibi davranmasını sağlamak amacı ile araştırma ortamında uzun süre bulunmuştur. Araştırmacı etkinlik süresinde öğrenciler ile yaz tatilinde dokuz hafta birlikte bulunmuştur. Ayrıca araştırmacı araştırma grubunda yer alan öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmeni olduğu için öğrenciler ile iki yıl sınıf ortamında birlikte vakit geçirmiştir. Araştırmacı ile geçirilen zaman ile öğrencilerin kendilerini doğal ortamlarında hissetmeleri sağlanmıştır. Katılımcılar ile geçirilen zamanda katılımcı özellikleri ve ihtiyaçları araştırmacı tarafından anlaşılır hale gelmiştir.

Araştırmada güvenilirliği artırmanın en önemli yollarından biri veri toplama araçlarında çeşitliliğe gidilmesidir. Araştırmalarda çeşitli veri toplama araçlarında edinilen bilgilerin karşılaştırması yapılmaktadır. Bu araştırmada veri araçlarını çeşitlendirmek için; gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme, kontrol listesi, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, video kayıtları ve geçerlik komitesi verileri kullanılmıştır.

Araştırmada birden fazla veri aracı kullanılarak elde edilen verilerin birbirini desteklemesi sağlanmıştır.

Bu araştırmada eylem araştırmalarının döngüsel yapısına uygun hareket edilmiştir. Eylem araştırmalarının döngüsel yapıda olması ve uygulamaların birden fazla kez tekrarlanması araştırmanın inandırıcılığını arttırmaktadır. Bu araştırmada inandırıcılığı arttırmak için eylem araştırmalarının döngüsel olma özelliğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın uygulama aşamasında toplamda etkinlikler dokuz kez gerçekleştirilmiştir. Böylece araştırmada eylemler döngüsel olarak dokuz kez tekrar edilmiştir.

Nitel araştırmalar kendilerine özgü özellikler barındırdığı için nitel araştırmaların genellenmesi zorlaşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada nitel araştırmaların bu özelliğinin azaltılması ve araştırmanın diğer durumlara aktarılabilirliğinin sağlanması için farklı veri toplama araçlarından yararlanılmıştır. Bu araçlar; gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme, kontrol listesi, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, video kayıtları, geçerlik komitesi verileridir. Veri toplama araçlarından elde edilen bilgilere bulgular bölümünde doğrudan alıntılar ile yer verilmiştir. Veri toplama araçlarından edinilen veriler ayrıntılı bir biçimde paylaşılmıştır.

Eylem araştırmalarında edinilen verilerin kontrolünü sağlayan ve süreci güvenilirlik açısından değerlendiren uzmanlardan oluşan bir grup kurulmuştur. Bu araştırmada güvenilirlik değerlendirmesi yapan alanlarında uzmanlardan oluşan dört kişilik bir geçerlik komitesi grubu oluşturulmuştur. Geçerlik komitesi üyeleri ile haftalık toplantılar gerçekleştirilmiştir. Uygulanan haftalık yaz tatili etkinliklerinden elde edilen verilerin makro analizi yapılarak geçerlik komitesi üyelerine sunulmuştur. Ayrıca uygulanan yaz tatili etkinlikleri video ile kayıt altına alınıp geçerlik komitesi üyelerine sunulmuştur. Geçerlik komitesi üyelerinin görüşlerinden yararlanılarak uygulamalarda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

3.9. Araştırma Etiği

Araştırma süreci içerisinde uyulması gereken bazı etik ilkeler bulunmaktadır. Bu araştırmada uyulan etik ilkeler; “aldatmama/yanıltmama”, “bilinçli onay”, “gizlilik, özel hayata saygı/zarar görmeme”, “araştırma verilerine sadık kalma”dır. Araştırma belirlenen bu etik ilkeler doğrultusunda yürütülmüştür.

Araştırmanın sürdürülebilmesi için öncelikle Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan onay alınmıştır (EK-1).

Araştırma için onay alındıktan sonra Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için izin alınmıştır (EK-2).

Araştırmalarda başvuru alan “bilinçli onay” ilkesi gereğince araştırmacı katılımcılara gerekli bilgileri vermiştir. Katılımcıların araştırmaya herhangi bir baskı unsuru olmadan istekleri doğrultusunda gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Araştırmacı araştırmaya başlamadan önce öğrencilere, ailelere ve sosyal bilgiler öğretmenlerine araştırma hakkında bilgi vermiştir. Araştırmacının verdiği bilgiler arasında araştırmanın neden yapılacağı, araştırma süresinin ortalama ne kadar süreceği, hangi veri toplama araçlarının kullanılacağı, elde edilen verilerin nerelerde kullanılacağı hakkında açıklamalar bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler 18 yaşından küçük olduğundan, veli izin formları doldurtulmuştur. Araştırma öncesi yapılan aile ziyaretleri ile ailelere araştırma hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Ailelerden kendileri ve çocukları için araştırma izni alınmış ve gönüllü katılım formları imzalatılmıştır. Ayrıca odak alanı belirleme sırasında sosyal bilgiler öğretmenleri ile araştırma hakkında görüşülmüş ve gönüllü katılım formları imzalatılmıştır (EK-4, EK-5, EK-6). Araştırmacı tarafından “aldatmama/yanıltmama” etik ilkesi gereği tüm bilgiler doğru bir biçimde aktarılmıştır. Katılımcıların araştırmaya yönelik bilgileri şeffaf bir biçimde alması sağlanmıştır.

Araştırma öncesinde, sürecinde ve sonrasında “özel hayata saygı ve zarar görmeme ile gizlilik” ilkeleri doğrultusunda hareket edilmiştir. Araştırma sürecinde bireylerin gizlilik ve özel yaşamlarına saygı ilkeleri doğrultusunda kendi isimleri kullanılmamış, kod isim kullanılmıştır.

Araştırmada yer alması gereken temel etik ilkelerden olan “araştırma verilerine sadık kalma” ilkesine uygun hareket edilmiştir. Araştırmada kullanılan verilerin tamamı araştırmacı tarafından aslına sadık kalınarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında bu ilkedan hareketle veri toplama araçlarından elde edilen bilgilere doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarının anlaşılabilmesi için detaylı bilgilere yer verilmiştir. Araştırma kapsamında yararlanılan kaynaklar kaynakça olarak gösterilmiştir.

Yüz yüze yapılan yaz tatili etkinliklerinin yapıldığı süre boyunca etkinlik başlamadan önce aileler Whatsapp grupları aracılığıyla haberdar edilmiş, etkinliklerin gerçekleşeceği gün öğrenci katılımlarının sağlanması için aileler tek tek aranmıştır. Öğrenciler ile gerçekleştirilen etkinlikler bittikten sonra tekrar aileler aranıp eve gelinecek süreden haberdar edilmiştir.

3.10. Araştırma Süresinde Yaşanan Güçlükler

Araştırmaya başlanmadan önce öğrencilerin aileleri ile görüşmeler gerçekleştirilmek istenmiştir. Bu doğrultuda ailelere toplantı ile ilgili bilgi verilmiştir. Ancak öğrenci aileleri çalıştıkları için toplantıya katılamayacaklarını belirtmişlerdir. Araştırmacı bu doğrultuda öğrencilerin evlerine ev ziyaretleri gerçekleştirmiş, ailelere etkinlik sürecine yönelik bilgilendirmeler yapmıştır. Öğrenci aileleri çocuklarının yaz tatili etkinliklerine katılmalarına izin vermişlerdir. Aileler iş yüklerinin fazla olduğunu ve uygun oldukça katılım gerçekleştirebileceklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar Kocaeli ile Kandıra ilçesinin köylerinde yaşamaktadır. Katılımcıların farklı köylerde yaşaması yüz yüze yapılan etkinliklere bireysel katılımlarını etkilemiştir. Bu yüzden araştırmacı yüz yüze olan etkinliklere devamlarının sağlanması için öğrencilerin ulaşımlarını gerçekleştirmiştir. Ayrıca bölgede internet alt yapı sorunlarının oluşması ve öğrencilerin uzaktan eğitim ile etkinliklere katılımlarında sorun yaşaması nedeniyle yaz tatili etkinliklerinin yüz yüze gerçekleştirilmesi kararı alınmıştır. Ancak yüz yüze yapılan etkinliklerde öğrencilerin ulaşımlarının ve sorumluluklarının üstlenilmesi araştırmacıya farklı görevler yüklemiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulguları, araştırma soruları doğrultusunda iki ana başlık olarak sunulmuştur. Birinci ana başlıkta araştırmanın uygulama süreci yer alırken, ikinci ana başlıkta araştırmaya katılan katılımcıların uygulamaya yönelik görüşleri bulunmaktadır.

Birinci ana başlıkta yer alan bulgular yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersi etkinlik sürecinin nasıl yürütüleceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bulguların yorumlanmasında gelişimsel evrim ortaya konulduğu için bulgular eylem planlarının oluş sırasına göre vermiştir. Gerçekleştirilen eylem planlarına ilişkin uygulama süreci aktarılırken; öğrenci görüşleri, öğrenci günlükleri, aile görüşleri, geçerlik komitesi verileri, araştırmacı günlüğü ve video kayıtlarından yararlanılmıştır.

4.1. Yaz Tatilinde Sosyal Bilgiler Eğitimi Gerçekleştirmeye Yönelik Bulgular

Araştırmada yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin düzenlenmesine yönelik dokuz eylem planı uygulanmıştır. Uygulanan etkinliklerin ikisi çevrimiçi, yedisi ise yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin oluş sırası aşağıdaki gibidir:

1. Eylem planı: Kurban Bayramı kültür takası
2. Eylem planı: Çevre gezisi
3. Eylem planı: Dünya nüfus günü
4. Eylem planı: Sünnet düğünü
5. Eylem planı: Meslekler tanıtımı
6. Eylem planı: Fındık bahçesi gezisi
7. Eylem planı: Orta Asya kültür
8. Eylem planı: Deprem kolisi hazırlama
9. Eylem planı: 30 Ağustos Zafer Bayramı

Haftalık olarak gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda katılımcılardan elde edilen tüm bulgular aşağıda Şekil 4.1’de sunulmuştur:

Şekil 4.1. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin katılımcı görüşleri

4.1.1. Yaz tatilinde Kurban Bayramı kültür takası

Uygulanan ilk eylem planı olan Kurban Bayramı kültür takası etkinliği 26.06.2023 ve 01.07.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yaz tatilinde uygulanan bu etkinlikte kültür takası gerçekleştirilerek öğrencilerin farklı bölgelerde olan kültürel zenginliklerin farkına varmaları amaçlanmıştır. Etkinlik çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Aşağıda

yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinden olan Kurban Bayramı kültür takası eylem planına ait Tabloya 4.1’de yer verilmiştir.

Tablo 4.1. *Yaz tatilinde Kurban Bayramı kültür takası etkinliği planı*

Sınıf Düzeyi	6. sınıf
Etkinlik Süresi	40’+40’
Öğrenme alanı	Birey ve Toplum
Kazanım	SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.
Değerler	Duyarlılık, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, aile birliğine önem verme dayanışma, sevgi
Beceriler	Empati, iletişim, kalıp ve önyargıları fark etme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, sosyal katılım, öz denetim, karar verme, gözlem, değişim ve sürekliliği algılama, iş birliği
Hazırlık	• Öğretmen bayram öncesi bayramın önemine dair Zoom üzerinden bir konuşma gerçekleştireceğini Whatsapp grubu üzerinden öğrencilere bildirir. • Öğretmen öğrenciler ile Zoom üzerinden toplantı gerçekleştirir. • Yapılan görüşmede bir sonraki toplantıda kültür takası etkinliği yapılacağından bahseder. • Öğretmen öğrencilerden bayramın önemine dair aileleri ile röportaj gerçekleştirmelerini ister. • Öğrencilerden bayramda gerçekleştirdikleri ziyaretlerin yer aldığı bir bayram ziyaret cetveli oluşturmasını ister. • Öğretmen toplantıda bayramlarda aile bağlarının güçlendiğini, birlik ve beraberliğin arttığını, dayanışma, duyarlılık, sorumluluk ve sevgi gibi değerlerin geliştiğini belirtir.

Tablo 4.1. (Devam) *Yaz tatilinde Kurban Bayramı kültür takası etkinliği planı*

Geliştirme	• Öğrenciler ile bayram sonrasında Zoom üzerinden toplantı gerçekleştirilir. • Gerçekleştirilen toplantıya öğrenciler, öğrenci aileleri, etkinlik için misafir anlatıcılar katılır ve kültür takası etkinliği gerçekleştirilir. • Kültür takası etkinliği kapsamında öğrencilerden kendi bölgelerindeki bayram adetlerini Iğdır' da ki katılımcıya anlatmaları istenir. Iğdır'daki katılımcı da öğrencilere kendi bölgelerinde bayramların nasıl geçtiğini anlatır. Bu sayede öğrenciler ülkenin farklı yerlerinde bayramın nasıl geçirildiğini öğrenir. • Öğrenciler bayramın önemine dair aileleri ile röportaj gerçekleştirir ve öğretmen ile paylaşır. • Öğrenciler bayramda gerçekleştirdiği ziyaretleri bayram ziyaret cetveline kaydeder ve öğretmen ile paylaşır.
Değerlendirme	• Öğrencilerden bayram gününü değerlendirmeleri ve izlenimlerini günlüklerine kaydetmeleri istenir.

Gerçekleştirilen eylem planı iki aşama olarak planlanmıştır. Öncelikli olarak hazırlık aşamasında öğrencilerle gerçekleştirilen Zoom toplantısında öğrencilere kutlanılan bayramlar hakkında bilgi verilmiş ve etkinlik kapsamında yapılacak olan diğer toplantının amacı ve zamanı aktarılmıştır. Hazırlık aşamasında bayramlar ile sosyal bilgiler dersi arasında ilişki kurulmuştur. Etkinliğin hazırlık aşamasına az sayıda öğrenci katılmıştır. Öğrenciler etkinliğin hazırlık aşamasına katılamamalarının nedenini bayram alışverişi yapmaya gitmeleri olarak açıklamışlardır. Aşağıda etkinliğin hazırlık aşamasında bayramların öneminin anlaşılması için gerçekleştirilen bilgi toplantısında araştırmacı ve öğrencilerin konuşmaları yer almaktadır:

Araştırmacı: Bayramların bize ne tür katkısı vardır, çocuklar?

Ahmet: Kurban Bayramı'nda fedakârlık vardır.

Araştırmacı: Çok güzel, başka fikri olan var mı? Peki Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramının diğer özelliklerine baktığımızda başka ne diyebiliriz?

Neşe: Yardımlaşma vardır, diyebiliriz.

Araştırmacı: Çok güzel. Peki Kurban Bayramı'nda neler yapıyoruz?

Ece: Kurban kesiyorsak kestiğimiz etleri ihtiyacı olan insanlara dağıtıyoruz.

Ahmet: Evet, bu sayede yardımlaşma ve dayanışmada sağlamış oluyoruz.

Araştırmacı: Çocuklar bu aynı zamanda sosyal adaletin de bir örneğidir.

Neşe: Hocam ne demek istiyorsunuz?

Araştırmacı: Yani şunu söylemek istiyorum, durumu iyi olan insanlar kurban kesip, bu kurbanı durumu olmayan insanlara dağıttıklarında sosyal bir adalet sağlanmış olur.

Araştırmacı öğrencilerden bir sonraki buluşmaya kadar bayramlar ile ilgili aile büyükleri ile bir röportaj gerçekleştirmelerini istemiştir. Bu röportajda öğrencilerden aile büyüklerinin ve kendilerinin bayramları nasıl geçirdiklerini öğrenmeleri ve röportajları kamera ile kayıt altına alıp Whatsapp uygulaması üzerinden araştırmacıya göndermeleri istenmiştir. Böylece öğrencilerin aile büyüklerinden bölgelerinde kutlanılan Kurban Bayramı hakkında bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Aşağıda Buse isimli öğrencinin babaannesi ile gerçekleştirdiği bayram röportajı yer almaktadır:

Buse: Sizin çocukluğunuzda bayram nasıl geçirdi?

Babaanne: Çok güzel geçirdi, çok eğlenceli olurdu. Şimdi bayram mı var? Hiç güzel değil. Eskiler daha güzeldi. Hısım, akraba, eş, dost, yakın çevre köylerden gelen olurdu ve sofralar kurulurdu. Sofra kurup kaldırmaya yetişemezdik. Her şey çok güzeldi.

Buse: Bayramlarda sizin köye özel bir adet var mıydı?

Babaanne: Adetler vardı. Oyun oynarlardı erkekler, sandalye güreşleri yaparlardı. Ne bileyim tahterevalli derlerdi ona binerlerdi eğlenceler, oyun, cümbüş, bağırış, çağırış çok güzel olurdu. Ama şimdi o günler çok eskide kaldı. Hiçbir şey olmuyor.

Buse: Kurban Bayramı'nı nasıl geçirirdiniz?

Babaanne: Bir gün önceden hazırlıklar olurdu, yemekler olurdu, kurbanlar kesilirdi, etler pişirdi, tatlılar yapılır, sarmalar yapılırdı. Misafirler gelince ikram edilirdi. Çok güzeldi.

Buse isimli öğrencinin Kurban Bayramı için babaannesi ile gerçekleştirmiş olduğu röportaja ilişkin Görsel 4.1 aşağıda sunulmuştur:

Görsel 4.1. Kurban Bayramı kültür takası etkinliği öğrenci röportajı

Ece'nin teyzesi ile gerçekleştirdiği bayram röportajı etkinliğe aşağıda yer verilmiştir:

Ece: Evet arkadaşlar bugün teyzemin yanına geldim, teyzemle Kurban Bayramı'yla ilgili röportaj yapacağız. İstersen sorulara başlayalım.

Ece: Kurban Bayramı neden önemlidir?

Teyze: Kurban Bayramı farz olduğu için önemlidir. Kurban kesmek sünnettir.

Ece: Kurban Bayramı'nı nasıl geçirirsiniz?

Teyze: Misafirler gelir onlara ikramda bulunuruz. Ondan sonra biz akrabaları ziyarete gideriz.

Ece: Sizin çocukluğunuzda bayram nasıl geçirdi?

Teyze: Bizim çocukluğumuzda çocukken kapı kapı dolanır el öperdik, şeker toplardık. Heyecanlı olurdu, güzel olurdu.

Ece: Bayramın ilk günü neler yaparsınız?

Teyze: Bayramın ilk günü kurban keseriz, ondan sonra akraba ziyaretlerinde bulunuruz.

Ece: Kurban Bayramı'na özel hazırladığınız bir yemek var mı?

Teyze: Kurban Bayramının özelliği zaten kurban kesmek. Et yemeği yaparız, bunun yanında pilav, nohut, sütlaç tatlı olarak baklava yaparız yemeklerimiz böyle.

Ece: Bayramlarda sizin köye özel bir adet var mı?

Teyze: Öyle bir adet yok önceden millet köy içinde toplanırdı, salıncak kurulurdu, salıncağa binerdik çocukken biz. Ama şu anda öyle bir şey kalmadı. Herkes evinde, öyle bir adetimiz yok.

Ece'nin Kurban Bayramı için teyzesi ile gerçekleştirmiş olduğu röportaja ilişkin Görsel 4.2 aşağıda sunulmuştur:

Görsel 4.2. Kurban Bayramı kültür takası etkinliği öğrenci röportajı

Ahmet ve Neşe adlı öğrencilerin amcası ile gerçekleştirdikleri bayram röportajı metnine aşağıda yer verilmiştir:

Ahmet ve Neşe: Ben Neşe kuzenim Ahmet ve amcamla beraber bir röportaj yapacağız. Kurban Bayramı neden önemlidir?

Amca: Kurban Bayramı'nda kurban kesiyoruz, ibadet yapıyoruz o yüzden önemi yüksek.

Ahmet ve Neşe: Kurban Bayramı'nı nasıl geçirirsiniz?

Amca: Kurbanımızı keseriz, namazımızı kılarız, büyüklerimizle bayramlaşırız. Bayramımızı iyi geçiriyoruz.

Ahmet ve Neşe: Sizin çocukluğunuzda bayramlar nasıl geçirdi?

Amca: Çok güzeldi, çok heyecanlanırdık. Bizim çocukluğumuz başkaydı. Sizininki gibi değildi.

Ahmet ve Neşe: Bayramın ilk günü neler yaparsınız?

Amca: Bayramın ilk günü bayram namazını kılıyoruz, sonra gideriz kurbanımızı keseriz, sonra büyüklerimizi ziyaret ederiz. Anne babalarımızla, çocuklarımızla bayramlaşırız.

Ahmet ve Neşe: Kurban Bayramı'na özel hazırladığınız bir yemek var mı?

Amca: Kavurma.

Ahmet ve Neşe: Bayramlarda sizin köye özel bir adet var mı?

Amca: Bizim köye özel bir adet yok.

Ahmet ve Neşe: Röportajımız bu kadar, dinlediğiniz için teşekkürler.

Neşe ve Ahmet'in Kurban Bayramı için amcaları ile gerçekleştirmiş oldukları röportaja ilişkin Görsel 4.3 aşağıda sunulmuştur:

Görsel 4.3. *Kurban Bayramı kültür takası etkinliği öğrenci röportajı*

Araştırmacı hazırlık aşamasında öğrencilerden bayram ziyaretlerini not etmelerini istemiştir. Öğrenciler gerçekleştirdikleri ziyaretleri bir ziyaret cetveli hazırlayarak araştırmacıya göndermiştir. Leman isimli öğrencinin hazırlamış olduğu bayram ziyaret cetveli Görsel 4.4'te sunulmuştur:

Ziyaretler	Ziyaret Zamanı	Ziyaret Türü/Merkezi	Ziyaret Telle Kısısı	Ziyaret Süresi	Ziyaret ile ilgili etkinlikler ve dikkat çeken olaylar.
1. Ziyaret	28 Haziran 2023 Çarşamba 9.00	Akrabamızın Ev Ziyareti	Bedem Babamın	3 Saat	Bayram sabahı doktora gittik. Kuluhanlı kızımız. Dedem kurbanı erkenden kısıp baktı. da önem et kurbanı yaptı. Normalde kuluhanlı et yemediğimizden dikkatini çekti.
2. Ziyaret	29 Haziran 2023 Perşembe 10.00	Akrabamızın Ev Ziyareti	Annenin	4 Saat	Anneninle bayramlaştım ben elini öptüm için bayram parası verdi. Annenin kuluhanlı kızını bulup baktı. dikkat çekti bir olaydı.
3. Ziyaret	29 Haziran 2023 Perşembe 15.43	Görüntülü telefon görüşmesi	Halim	7 dakika	Halim bayram kutlamak için baktı. onunla sonra görüntülü konuşuldu. Halim görüntülü konuştu. Üzaktaki halim teknoloji sayesinde görüşme oldu.
4. Ziyaret	29 Haziran 2023 Perşembe 21.00	Konuşma Ev Ziyareti	Konuşma	2 Saat	Bayramlaştık için konuşma gittik bize bakla ve çay ikram etti. Baktı. çok beğendi. Kendini kapandı.

Görsel 4.4. Öğrencilerin bayram ziyaret cetveli

Araştırmacı hazırlık aşamasındaki adımlar tamamlanınca Kurban Bayramı'nın üçüncü günü öğrenciler ile tekrar Zoom uygulaması üzerinden toplantı yapmıştır. Bu toplantıda öğrencilere daha önce hazırlık aşamasında söylenilen kültür takası etkinliği gerçekleştirilmiştir. Kültür takası etkinliğinin gerçekleştirilmesi için araştırmacı toplantıya Iğdır ilinde yaşayan konuşmacıları davet etmiştir. Etkinliğe katılan katılımcılar bir sınıf öğretmeni ve annesidir. Kültür takası etkinliğinde öncelikli olarak misafir katılımcılar kendi bölgelerinde Kurban Bayramı'nın nasıl kutlandığını öğrenciler ile paylaşmışlardır. Daha sonra misafir katılımcılar kendi bölgelerinde kutlanan diğer bayramlardan örnekler vermişlerdir. Öğrencilerden de kendi bölgelerinde kutlanan bayramlardan söz etmeleri istenmiştir. Karşılıklı paylaşımların gerçekleşmesinin ardından öğrencilerden dikkatlerini çeken ve farklı buldukları âdetleri paylaşmaları istenmiştir. Ayrıca gerçekleştirilen etkinliğe öğrencilerin anneleri de katılmıştır. Öğrencilerin anneleri kendi yaşadıkları bölgeden bayram örnekleri vermişlerdir. Geliştirme aşamasında gerçekleşen kültür takası etkinliğinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

Misafir Katılımcı: Bizim buralarda Kurban Bayramı'nda gelinlik kızlara kurbanlık koyun süsleyip götürürler. Böyle bir adet sizde var mı? Kurban Bayramı'nda kızlara kurbanlık götürürler mi? Bu şekilde süslenir mi sizin oralarda?

Uğur: Hayır, bizde yok, Fikret sizde var mı böyle bir adet?

Fikret: Bizimde yok.

Buse: Bizim de böyle bir adetimiz yok.

Araştırmacı: Şimdi çocuklar o zaman neymiş? Bizim ülkemizin farklı bölgelerinde farklı kültürel özellikler olabiliyormuş.

Misafir Katılımcı: Burada tabii ki bu kurbana sahip olabilmeniz için çocuklar ne olmanız gerekiyor, nişanlı olmanız gerekiyor, tamam mı? Çocuklar kime geliyormuş bu kurbanlık koyun nişanlı kızlara geliyormuş.

Ece: Benim köyümde yok hocam böyle bir adet.

Neşe: Evet bizde de yok.

Misafir Katılımcı: Evet çocuklar. Peki, siz Kurban Bayramı'nı nasıl geçiriyorsunuz? Anlatır mısınız? Bu bayramı nasıl geçirdiniz? Bir paylaşım bakalım.

Buse: Bayramda akrabalarımı ziyarete gittik. Bizi ziyarete gelen küçüklere ya şeker ya da para veriyorlar zaten. Biz sadece gezerek yani birbirimizi ziyaret ederek birbirimizi görerek ve de telefonla konuşarak bayramımızı kutladık hocam.

Araştırmacı: Evet Fikret siz nasıl geçirdiniz bayramı peki?

Fikret: Hocam biz köye gittik. Annemin akrabalarını ziyaret ettik. Kurban kestiler. Et yedik o kadar.

Araştırmacı: Peki bayramda bunun dışında farklı bir şey yapan var mı?

Melike: Hocam biz bütün köyle bayramlaştık.

Fikret'in annesi: Size Kandıra'nın bir Kurban Bayramı adetini söyleyebilir miyim?

Araştırmacı: Evet tabii ki.

Fikret'in annesi: Bayramda evlenmek isteyen genç kız ve genç erkekler o köye giderlermiş. Bu köyde birbirlerini beğenirlermiş ve aynı zamanda burada el çarpma adeti, el çarpma oyunu oynanmış. Burada oyun oynayarak birbirlerine el verdiklerinde bu benim gönlüm sende demekmiş.

Zoom uygulaması üzerinden gerçekleştirilen Kurban Bayramı kültür takası etkinliğine ilişkin görüntü Görsel 4.5'te sunulmuştur:

Görsel 4.5. Kurban Bayramı kültür takası etkinliği

Araştırmacı etkinliğin geliştirme bölümünde öğrencilerin etkinliğe ilişkin fikirlerini paylaşımlarını sağlamıştır. Uygulamanın değerlendirme bölümünde araştırmacı bayramların önemi ve topluma katkıları hakkında bilgiler vererek, ülkedeki farklı kültürel

değerlerin ve zenginliklerin değerlendirmesini sağlamıştır. Daha sonra araştırmacı öğrencilerden değerlendirme aşaması için bayram sürecinde ve bu derste yaşadıklarının değerlendirmesini günlüklerine yazmalarını istemiştir. Uygulama sonrası gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında Kurban Bayramı kültür takası etkinliğine ilişkin bilgi verilmiştir. Aşağıda geçerlik komitesi toplantısında yer alan konuşmaların bir bölümü sunulmuştur:

Pehlivan Yılmaz: Sosyal bilgiler dersi kapsamında ilk haftada konuşmuştuk. Bu etkinlikler ders formatı gibi olmasın. Dersteki planlar gibi olmasın. Senin bilgi verdiğin, arkasından etkinliğin yapıldığı ve öğrencilerden değerlendirme alındığı şeklinde gitmiş değil mi? Acaba bunları planlarken önce etkinliği yapıp da öğrencilerin sosyal bilgilerle nasıl ilişki kurması gerektiği üzerinden mi gidilse? Günlük değerlendirmelerinde öyle bir şey yapıyor musun?

Araştırmacı: Hocam aslında geleneklerle ilgili olduğu için çocuklar bunu biliyor. Bunları etkinlikte yapabiliyorlar.

Deveci: Kazanım odaklı gittiği için, bir de programdan kazanım da çekiyor. O kazanımı pekiştirmek için aslında bu etkinliği yapıyor.

Araştırmacı: Evet, hocam hemen üstünde kazanımlar var zaten. Süreç içerisinde bu kazanımları gerçekleştirmiş oluyoruz.

Pehlivan Yılmaz: Tamam o zaman süreç bu şekilde uygun ilerliyor.

Aşağıda araştırmacı günlüğünde belirtilen etkinlik sürecine yönelik araştırmacı görüşleri sunulmaktadır:

Bayram etkinliği kapsamında ikinci toplantımızı Zoom üzerinden gerçekleştirdik. Bir öğrencim dersten bir gün önce toplantıya katılamayacağını belirtti. Diğer öğrenciler önceki toplantıya nazaran yüksek katılım gösterdi. Bir öğrenci toplantıya annesinin yanında girdiği için onlarda toplantıya dolaylı olarak katılım gösterdiler. Toplantıya Iğdır'dan misafir davet etmiştim. Misafir katılımcılar ve öğrenciler Kurban Bayramı ve kendi bölgeleri hakkında bilgiler verdiler. Bir öğrencinin annesi de etkinliğe katılarak kendi köylerinin bayram adetleri hakkında bilgi verdi. Beklenmeyen bir katılımdı. Velinin katılımıyla daha samimi bir ortam oluştu. Öğrenciler misafirlerin katılımıyla kendi bölgelerinde olmayan geleneklerin olduğunu öğrendiler. Katılımcılar daha sonra Iğdır'a ait olan Nevruz gelenekleri kapsamında gerçekleştirdiklerini anlattılar. Öğrenciler ise kendi bölgelerinde böyle bir geleneğin olmadığını söylediler. Öğrenciler kendi bölgelerinde gerçekleşen adetleri anlatıp ülkenin batısı ile doğusu arasında kültür takası gerçekleştirmiş oldular. Öğrenciler normal derslerden farklı olarak Zoom üzerinden gerçekleştirilen toplantılara biraz daha çekimser olarak katıldılar. Toplantının kayıt altına alınması ve misafirlerin olması nedeniyle öğrencilerin fikirlerini açıklamakta çekimser kaldıklarını düşünüyorum. Arada ders ile alakalı espriler yaparak öğrencilerin kendilerini daha samimi bir ortamda hissetmelerini sağlamaya çalıştım. Öğrencilerin farklı kültürleri öğrenmeleri ve kültürel çeşitliği tanımaları açısından iyi bir ders oldu. Öğrencilere önceki derste aktarılan bilgilerden kısaca bahsederek bu bilgilerinin

pekiştirilmesini sağladım. Geçen derse telefonunda internet paketi olmadığı için katılım sağlayamayan öğrencime internet paketi yapmama karşın ailesinden telefonu alamadığını öğrendik. Bu durumu çözebilmek için öğrencinin ailesi ile konuşma gerçekleştirdim.

Gerçekleştirilen etkinlik sonrasında araştırmacı, öğrenciler ve araştırmaya katılan aileler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmiştir. Katılımcıların etkinlik sonrasına ilişkin görüşleri Şekil 4.2’de sunulmuştur:

Şekil 4.2. Kurban Bayramı kültür takası etkinliği katılımcı görüşleri

Öğrencilerin görüşlerinden elde edilen veriler neticesinde etkinliğin eğlenceli olduğu, sosyal bilgiler dersinin sevilmesine ve derse değer verilmesine katkı sağladığı, sosyalleşme gibi beceriler edinilmesine yardımcı olduğu ve kültürel özelliklerin tanınmasına katkı sağladığı görülmektedir. Aile görüşlerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile sosyal bilgiler dersini sevdikleri, sosyal bilgiler dersine değer verdikleri ve mutlu oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca ailelere göre gerçekleştirilen etkinlik ile öğrenciler özgüven kazanma ve sosyalleşme becerileri edinmişlerdir.

Aşağıda kültür takası etkinliğinden sonra öğrencilerin günlüklerine aktardıkları düşüncelere yer verilmiştir:

Ahmet: Bence bu canlı ders çok iyi bir canlı dersti. Konularımızı tekrar edip Iğdır'ın kültürünü öğrendik. Kendi kültürümüz ile ilgili bilmediğimiz şeyleri öğrendik.

Buse: Bugün bayram kültürünü öğrendik. Kendi yaşadığımız bölgenin bayram kutlama şekillerinin ne kadar farklı olduğunu öğrendik ve eskiden nişanlı kızlara koçları süsleyip, bayramlık olarak verdiklerini öğrendik. Bazı bölgelerde eve bereket ve bolluk gelmesi için

Nevruz Bayramı'nın önemli geleneklerinden olan yedi çeşit çerez ve meyveden oluşan yedi levini öğrendik.

Ece: Merhaba sevgili günlük bugün sınıf öğretmenimle bir canlı ders gerçekleştirdik. Bu görüşmenin içerisinde Iğdır'dan Eda Öğretmen ve annesi vardı. Onlarda bayramların nasıl olduğunu anlatmalarını istedik, onlarda anlattılar ve bizde anlattık. Iğdır ile buradaki bayramların çok farklı olduğunu öğrendim.

Fikret: Geçen ders hocamı ve arkadaşlarımı gördüm. Bu derste Iğdır'dan dersimize hocalarımız katıldı. Bize "Sizin oralarda Kurban Bayramı nasıldır?" diye sordular. Biz ise bulunduğumuz yerlerdeki Kurban Bayramı'nı ifade ettik. Hocalar bize malumat verdi. Daha sonra vedalaşarak dersimizi bitirdik.

Leman: Öğretmenimiz canlı dersimize iki öğretmenimizi davet etti. Kültür takası etkinliği yaptık. Öğretmenimizin arkadaşı ve annesi Iğdır ilinden dersimize katıldılar. Oradaki bayramda ne yaptıklarını anlattılar. Kurban Bayramı'nda evlenen kişiler birbirine koyun götürmüş bunu öğrendik. Başka bayram olarak Nevruz Bayramı'nı anlattılar. Ne demek olduğunu bilmiyordum. Nevruz zamanı yumurtalar boyanıyor ve toprağa çim ve buğday ekiyorlarmış, bereket gelsin diye. Böylece ülkemizin farklı yerlerindeki kültürleri öğrenmiş oldum. Öğretmenime teşekkür ederim.

Neşe: Bana göre canlı dersimiz gayet eğlenceliydi. Aynı zamanda bilgi doluydu. Yeni kültürler öğrendim. Misafirlerimizin kültürlerinde bayramlar farklı kutlanırken, bizde pek kutlanmaz. Bir de evlenecek geline hediye olarak koç süslerlirmiş ama bizde böyle bir şey yok. Kısacası eğlenceli ve bilgi doluydu. Kültürümü genişletmemde yardımcı oldu ve kültür karşılaştırması yaparak daha çok bilgi kazandım.

Uğur: Bugün canlı derse katıldım. Hocam derse misafir davet etmiş. Genel olarak eğlenceli geçti. Bayramların sosyal bilgilerin konusu olduğunu öğrendik. Onlarda Nevruz varmış ilk kez adını duydum. Yumurta boyama kısmı eğlenceli geldi. Derste arkadaşlarımı görünce mutlu oldum. Bu yaz tatili farklı ve eğlenceli geçecek sanırım.

Aşağıda öğrenciler ile etkinliğe yönelik gerçekleştirilen görüşmelere doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Melike: Bayramları öğrendim. Hıdırellez Bayramı'nı öğrendim. Güzeldi, eğlenceliydi, yeni bilgiler öğrendik, gayet güzel, olumlu etkileri oldu. Bilgiler aklımızda kaldı. Farklı, yeni bir şeyler öğrendim. Böyle devam etmesini isterim. Böyle yüz yüze eğlenceli, böyle bilgi dolu olmaya devam etsin. Böylece bilgilerimizi unutmuyoruz. Sosyal bilgiler dersini daha çok seviyoruz, tekrarlıyoruz. Normalde bende bayramlaşıyorum. Bayramın sosyal bilgilerin konusu olduğunu öğrendim.

Buse: Farklı yerdeki kültürleri, giyiniş tarzlarını, nasıl kutlandığını, bunun gibi şeyleri öğrendim. Güzeldi, eğlenceliydi. Farklı yerdeki ve kendi kültürlerimizi bilmek güzel. Yani kendi kültürümü bilmem iyi oldu, aslında. Benim açımdan güzeldi. Kendimizin farkına vardık ve yeni bilgiler öğrenmemize neden oldu. Bilgiler aklımızda kalıyor bu şekilde. Sosyal bilgiler dersi bize hayatı öğrettiği için de güzel. Aslında sosyal bilgiler dersi

bize hayatı veriyor. Kurban Bayramı'nda bizde de kurban kesiliyor, yemek yiyoruz. Şimdi şeker bayramı var, şeker topluyoruz. Büyüklerimizin elini öpüyoruz. Böyle devam etmesini isterim, böyle daha eğlenceli ve daha aklımda kaldığı için, böyle devam etmesi herkes için bence iyi olur.

Uğur: Çok iyi buldum. Adetlerimizi öğrendim farklı kültürleri de öğrendim. Çok iyiydi, eğlenceliydi ve sıkıcı geçmedi. Çok iyi katkıları oldu. Tekrar ettiğimiz için yeni bilgiler öğreniyoruz.

Fikret: Hocam bence çok iyiydi, bayramımızı öğrendim. Nasıl gelenekler görenekler yapıyoruz, bunu öğrendim. Güzeldi, iyi oldu bizim açımızdan. Sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerimizi pekiştirdik. Bence böyle iyi oldu. Bir Kurban Bayramının nasıl işlediğimizi neler yaptığımızı öğrendim. Böyle daha çok aklımızda kalıyor, Kurban Bayramı. Öğrendiğimiz şeyleri bizde yapıyoruz. Mesela yemek yiyoruz, kurban kesiyoruz, insanları ziyaret ediyoruz. Bayramlarımızı daha çok öğrenmiş oldum. Böylece derslere daha iyi çalışmış olabilirim.

Ahmet: İyi buldum, yeni şeyler öğrendik. Yeni Nevruz Bayramı'nı öğrendik. Bizlere yeni şeyler kattı, akılda kalıcı oldu. Tekrar yaptık, öğrendik. Bu etkinliğin bana iyi yönden katkısı oldu. Yeni bilgiler edinip bilgileri aklımızda tutmamızı sağladı. Dersimizi daha çok sevmeye başladık.

Ece: Çok iyiydi. Nevruz Bayramı ve Hıdrellez Bayramı'nı öğrendim. Koçların alınlarına altın takılıyormuş. Etkinliği farklı buldum. Hoşuma gitti. Bilgiler böylece daha çok aklımda kalıyor. Derslerimi daha iyi anlıyorum ve daha eğlenceli oluyor.

Neşe: Bana göre çok iyiydi. Nevruzu öğrendim, yarısını biliyordum ama yarısını yeni öğrendim. Onlarda farklıymış. Bizim kültürümüzün onların kültüründen farklı olduğunu öğrendim. Beni biraz daha geliştirdi. Onların kültürünü de öğrenmiş oldum. Bayram etkinliğimiz bundan sonra zaten yüz yüze devam etsin, çok iyi olur. Başka bir şeyler öğrendiğim için daha çok sevmeye başladım.

Aşağıda etkinliğe katılan öğrencilerin aileleri ile gerçekleştirilen görüşmelere doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Aile 2: Güzel devam ediyor. Çocuğum mutlu eğleniyor, öğreniyor. Boş zamanlarını güzel değerlendiriyor, arkadaşlarıyla görüşüyor. Çocuğum vaktinin güzel değerlendiğini hissediyor, bilgilerinin tazelendiğini söylüyor. Test çözeceği yerde yüz yüze eğitim vererek bilgilerini pekiştiriyorsunuz. Çocuğumun daha çok sosyalleştiğini hissediyorum. Etkinliklerle öz güveni arttı, derse bakış açısı değişti. Artık dersi daha çok sevdiğini söylüyor. Önceden çok dikkatli değildi. Bu yüzden etkinliklerin devam etmesini istiyorum. Ben istiyorum, çocuğum da istiyor. Çocuğum da mutlu. Ben de mutluyum. Siz güzel ilgileniyorsunuz. Getirip götürüyorsunuz, bu yüzden memnunuz.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen Kurban Bayramı kültür takası etkinliğine ilişkin geçerlik komitesinin görüşleri etkinliğin etkili olduğu ancak çevrimiçi etkinliklerde öğrencilerin katılım sorunlarının çözülmesi gerektiği yönündedir. Komite üyeleri bir

sonraki etkinlik gerçekleştirilmeden derse katılımına izin verilen ancak katılım sağlamayan öğrencinin ailesi ile görüşme yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sorunun çözülmesine yönelik olarak bir sonraki hafta etkinliğinin yüz yüze olması planlanmış ve derse katılım problemi yaşayan öğrencinin ailesi ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Aileler, gerçekleştirilen yaz tatili etkinliği ile öğrencilerin özgüven, tekrar etme ve sosyalleşme becerisi kazandıklarını düşünmektedirler. Ayrıca aileler öğrencilerin uygulanan etkinlik ile mutlu olduklarını ve sosyal bilgiler dersine değer verdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenci günlükleri, öğrenci görüşlerinden yola çıkarak Kurban Bayramı kültür takası etkinliğinin eğlenceli geçtiği ve öğrencilerin dikkatini çektiği belirlenmiştir. Kurban Bayramı öğrencilerin günlük yaşamlarının bir parçası olduğu için öğrencilerin Kurban Bayramı kültür takası etkinliğinin ilgilerini çektiği söylenebilir. Ayrıca etkinliğe katılan misafir katılımcıların anlattıklarının öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri kültürel özellikler ve kültürel farklılıklar hakkında bilgilerini pekiştirmelerine katkıda bulunduğu söylenilebilir. Öğrenciler kültür takası yaparak kendilerini ve kültürlerini ifade etme olanağı yakalamışlardır. Öğrenciler farklı bir kültüre ilişkin çeşitli bilgiler edinmiş ve bu bilgiler ile sosyal bilgiler dersi arasında ilişki kurmuşlardır.

4.1.2. Yaz tatilinde çevre gezisi

Araştırmanın uygulama sürecinde ikinci eylem planı olan yaz tatilinde çevre gezisi etkinliği 10.07.2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlik ile çevre gezisi düzenlenerek yenilenebilir enerji kaynakları, sürdürülebilirlik ve çevre kirliliği kavramları hakkında öğrencilerin yaz tatilinde bilgi sahibi olması amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen eylem planında öğrenciler ile Kocaeli ili Kandıra ilçesi Sarısu Köyüne gezi düzenlenmiştir. Etkinlik 240 dakika sürmüştür. Yaz tatilinde çevre gezisi etkinliğine ilişkin eylem planına Tablo 4.2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.2. Yaz tatilinde çevre gezisi etkinliği eylem planı

Sınıf Düzeyi	6. Sınıf
Etkinlik Süresi	240’
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Kazanım	SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.

Tablo 4.2. (Devam) *Yaz tatilinde çevre gezisi etkinliği eylem planı*

Değerler	Duyarlılık, estetik, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik
Beceriler	Çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, girişimcilik, gözlem, kalıp ve ön yargıları fark etme, karar verme, problem çözme, sosyal katılım, yenilikçi düşünme
Hazırlık	• Öğretmen öğrencilere “Yaşamınızda daha önce yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynakları ile karşılaştınız mı? Örnek verebilir misiniz?” diye bir soru yöneltir. • Öğrencilerin örnekleri dinlenir. • Daha sonra öğrenciler ile etkinliğin gerçekleşeceği alana giderken çevredeki rüzgâr güllerinin yakından incelenmesi istenir. • Rüzgâr güllerinin çalışması ve gerçek boyutları hakkında öğrencilere bilgi verilir.
Geliştirme	• Öğrenciler ile etkinliğin yapılacağı alana gelinir ve öğrenciler ile alan gezisi gerçekleştirilir. • Öğretmen gezinin gerçekleştiği sırada öğrencilerin dikkatlerini çevre kirliliğine yönlendirir. • Öğretmen öğrencilere çevre kirliliğinin nedenleri ve sonuçları hakkında kısa bir bilgilendirme yapar. • Öğrenciler ile çevreyi kirleten atıklar toplanır. • Öğrencilerden toplanan atıklar ile neler yapılabileceği ve bu atıkların tekrar kullanılıp kullanılamayacağı sorulur. Gelen cevaplar üzerine öğrencilerden atıkları tekrar kullanmak üzere bir geri dönüşüm materyali düşünceleri istenir. • Toplanan atıklar ile geri dönüşüm materyalleri hazırlanır (pet şişeden saksı yapma, konserve kutularından kalemlik yapma, ağaç dallarından askılık yapma, çöp poşetlerinden elbise yapma vb.)
Değerlendirme	• Öğrenciler ile beraber yapılan geri dönüşüm materyalinden sonra piknik gerçekleştirilir. • Öğrencilere sürdürülebilirlik kavramı üzerinden örnekler verilir. • Öğrencilerden yaz tatilinde bir bitki yetiştirmeleri istenir. Öğrenciler bu örneklerle birlikte sürdürülebilirlik kavramını öğrenmiş olurlar. • Öğrencilerden bugün yapılan etkinliğin onlara ne kattığını günlüklerine yazmaları istenir. • Öğretmen öğrencilerden bir bitki yetiştirip o bitkinin takibini yapmalarını ister.

Araştırmanın hazırlık bölümünde öğrenciler ile eylem planının gerçekleştirileceği alan olan Sarısu Köyüne gidilmiştir. Araştırmacı ve öğrenciler burada araştırmanın katılımcılarından olan bir öğrencinin evine misafir olmuşlardır. Araştırmacı öğrencilerin yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili neler hatırlayıp hatırlamadıklarını sorarak etkinliği başlatmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarını çevrelerinde görüp görmedikleri sorularak, rüzgâr enerjisi elde edilen rüzgâr güllerinin çalışma sistemi ve boyutları ile ilgili öğrenciler ile konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Bölgede bir gün öncesinde yağın şiddetli yağmur nedeniyle eylem planında yer alan rüzgâr gülleri gezisi gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle öğrenciler rüzgâr güllerini görebilecekleri bir mesafeden incelemişlerdir. Etkinliğin devamında yenilenebilir enerji kaynakları ile sosyal bilgiler dersi arasında ilişki kurulmuştur. Araştırma uygulanması aşamasında evine misafir olunan öğrencinin ailesi dinleyici olarak etkinliğe katılmıştır. Aşağıda etkinliğin hazırlık aşamasında yer alan konuşmaların bir bölümüne yer verilmiştir:

Araştırmacı: Çocuklar çevrenizde hiç yenilenebilir enerji kaynağı gördünüz mü?

Fikret: Ben gördüm.

Araştırmacı: Ne gördün? Nerede gördün?

Fikret: Rüzgâr gülleri. Hem buraya yakın bir yerde gördüm hem de bizim köyümüzde var.

Araştırmacı: Peki başka bir yenilenebilir enerji kaynağı ile karşılaşan var mı?

Ece: Evlerimizde güneş enerjisi panelleri var.

Ahmet: Suyu da kullanabiliyoruz. Kandıra yakınlarında baraj var.

Araştırmacı: Çok güzel. Peki, burada bahsettiğimiz yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının hangisi daha fazla kullanılıyor?

Ahmet: Yenilenemeyen.

Buse: Yenilenemeyen.

Araştırmacı: Size bir soru sormak istiyorum. Peki niçin dünyada daha çok yenilenemeyen enerji kaynakları kullanılıyor?

Fikret: Çünkü fosil yakıtlardan dolayı.

Leman: Çünkü çok fazla var.

Araştırmacı: Evet çocuklar bu saydıklarınızda nedenlerden bazıları. Ancak yenilenemeyen enerji kaynaklarının dünyada yenilebilen enerji kaynaklarına oranla daha fazla kullanılmasının nedeni daha ucuza çıkarılması, daha maliyetsiz olmasıdır.

Melike: Nasıl yani.

Araştırmacı: Çocuklar şunu söylemek istiyorum. Siz yer altından kömür çıkardığınızda bu kömürü çıkartır çıkartmaz fazla bir işlem gerektirmeden kullanabilirsiniz. Fazla bir maliyeti yoktur. Ancak yenilenebilir enerji elde edebilmek için kuracağınız sistem ve harcayacağınız emek çok maliyetli, o yüzden çok fazla tercih edilmiyor.

Eylem araştırmasının geliştirme bölümünde ise öğrenciler ile çevre gezisi gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı öğrencilerin çevreyi incelemelerini sağlayarak, dikkatlerini çevre kirliliğine yöneltmiştir. Araştırmacı öğrenciler ile çevre kirliliği hakkında konuşarak, çevre kirliliğinin nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi vermiştir. Araştırmacı ve öğrenciler tarafından çevreden etkinliğin değerlendirme bölümünde kullanılmak üzere atık malzemeler toplanmıştır. Araştırmacı toplanılan atık malzemelerin doğada kaç yılda yok olduğunu öğrencilere açıklamıştır. Etkinliğin bu bölümüne ilişkin konuşmalara ait video kayıtlarının bir bölümüne aşağıda yer verilmiştir:

Araştırmacı: Çocuklar elinizde neler var? Neler topladınız?

Uğur: Benim elimde sopa var, bir de plastik atık var.

Araştırmacı: Çocuklar sizce elimde tuttuğum tahta parçasının doğada kaç senede çözüldüğünü bilen var mı?

Uğur: Ben bilmiyorum ama tahmin edebilirim.

Melike: 20 yıl.

Ece: Bence 50 yıl.

Ahmet: 100 yıl olmalı.

Neşe: Bende bilmiyorum.

Fikret: 3 ya da 5 yıl bence.

Araştırmacı: Çocuklar doğada 15 yılda yok olabiliyor. Peki, bulduğumuz bu plastik atık doğada kaç yılda yok olabiliyor?

Fikret: 100 yıl.

Araştırmacı: Biraz daha fazla söylemelisiniz.

Leman: 200 yıl.

Buse: 900 yıl.

Araştırmacı: Yaklaştın Buse aferin. Bu plastik parçası doğada bin yılda yok olabiliyor.

Araştırmacı, öğrenciler ve öğrencilerin aileleri ile etkinliğin serbest zaman diliminde piknik gerçekleştirmiştir. Ayrıca piknik sonrası öğrenciler tarafından voleybol maçı yapılmıştır. Aşağıda gerçekleştirilen pikniğe ilişkin görüntüler Görsel 4.6'da sunulmuştur:

Görsel 4.6. Çevre gezisi etkinliğinde gerçekleştirilen piknik

Etkinliğin değerlendirme bölümünde araştırmacı öğrencilere toplanılan atıklar ile ne yapılabileceğini sormuştur. Öğrencilerin fikirleri dinlenmiştir. Etkinliğin bu aşamasında bir geri dönüşüm materyali tasarlanacağı belirtilmiştir. Araştırmacı ve öğrenciler toplanılan artık malzemeye göre duvar süsü yapmaya karar vermişlerdir. Araştırmacı ve öğrenciler tarafından atık malzemeler ile tasarlanan geri dönüşüm materyaline ilişkin görüntülere Görsel 4.7’de yer verilmiştir:

Görsel 4.7. Çevre gezisi etkinliği geri dönüşüm materyali

Araştırmacı ve öğrenciler tarafından tasarlanan geri dönüşüm materyalinden sonra, sürdürülebilirlik kavramı ve bu kavramın sosyal bilgiler dersi ile ilişkisi konuşulmuştur. Araştırmacı tarafından sürdürülebilirlik kavramının anlamı öğrencilere sorulmuş ve öğrencilerin görüşleri dinlenmiştir. Tasarlanan materyal üzerinden sürdürülebilirlik kavramı hakkında örnekler verilmiştir. Aşağıda etkinliğin bu bölümüne ilişkin

konuşmalara ait video kayıtlarının bir bölümüne doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Araştırmacı: Bugün çevre gezisi etkinliğimizi gerçekleştirdik. Bu sene okulda işlediğimiz yenilenebilir ve yenilenemeyen enerji kaynaklarını hatırladık ve tekrar ettik. Sürdürülebilirlik kavramını öğrendik. Hep beraber çevre gezimizde topladığımız atık malzemeler ile bir geri dönüşüm materyali yaptık. Peki, bugün yaptığımız etkinliğin genel olarak değerlendirmesini yapmanızı istiyorum.

Ahmet: Tasarrufun ne anlama geldiği ve bizim için neden önemli olduğunu öğrendik.

Melike: Bir süs tasarladık. Bu süsün nasıl olması ve ne olması gerektiğini konuşarak kararlaştırdık. Çok güzeldi.

Leman: Çevreden topladığımız malzemelerin kaç yılda yok olduğunu öğrendik.

Uğur: Rüzgârgüllerinin yüksekliğini tahmin etmeye çalıştık. En yakın cevabı Leman vermişti.

Araştırmacı: Çok güzel çocuklar. Bugün eve gittiğinizde sizden etkinliğe yönelik düşüncelerinizi ve hislerinizi günlüğünüze yazmanızı istiyorum. Ayrıca konuştuğumuz gibi herkes bir saksının içerisine fasulye ekecekti. Bunları unutmayınız.

Etkinliğin değerlendirme bölümünde araştırmacı, öğrenciler ile etkinlik sürecine yönelik değerlendirmeler yapmıştır. Etkinliğin değerlendirme bölümüne ilişkin etkinlik gerçekleşmeden önce toplanılan geçerlik komitesinde öğrencilerin sürdürülebilirlik kavramını daha iyi anlayabilmesi için bir bitki yetiştirmeleri istenmiştir. Geçerlik komitesi yetiştirilen bitkiler ile öğrencilerin sorumluluk becerisi edinebileceklerini ve sürdürülebilirlik kavramını içselleştirebileceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yetiştireceği bu bitkinin aynı çeşit olması istenmiştir. Öğrencilerin yaz tatili boyunca bu bitkilere bakması ve son etkinlikte bitkilerinin fotoğrafını çekmeleri ve yaşadıkları süreci aktarmaları geçerlik komitesi tarafından istenmiştir. Aşağıda etkinlik ile ilgili geçerlik komitesinde geçen konuşmaların bir bölümüne doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Deveci: Benim bu etkinliğe ekleyeceğim, söyleyeceğim bir şey yok. Hocalarınızı bilmiyorum.

Şerefli Güney: Gayet güzel.

Pehlivan Yılmaz: Güzel bence de gayet güzel. Etkinliğe belki bir böyle kedi köpek bakımı, kuş bakımı gibi şeyler eklenebilir.

Deveci: Bir de hayvan deyince aklıma geldi benim. Şimdi bunlar senin planlı olarak yapacağın bir etkinlikler, bir de böyle genel yaz tatili boyunca böyle bir hayvan bakımı, bitki besleme gibi bir şeyleri de ekleysek.

Pehlivan Yılmaz: Hocam çim adamlar satılıyor ya da çim tohumunu, böyle toprağa ekebilirler. Onu belirli günlerle, aralıklarla sulamak gerekiyor, çabuk çıkıyor.

Deveci: Günlük yaşamın içinden, orayı çocuklara bıraksak kimi domates ekebilir.

Pehlivan Yılmaz: Belki köyde bahçeleri vardır. Belki yapıyorlardır, o bile verilebilir.

Deveci: Aynen mesela evinde.

Araştırmacı: Bizim oralarda fazlaca yapılıyor.

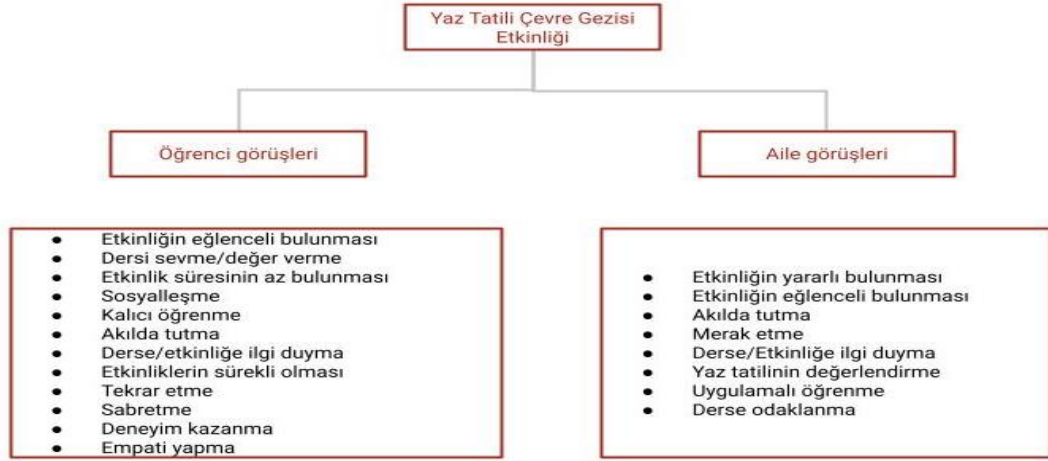
Deveci: Ama kendine ait olsun. Kendi bölümü neyse, böyle doğal olarak yaptığı bir şey değil, kendine ait bir şey olsun. O zaman genel etkinlik bağlamında, mesela şimdiden öyle bir şey verilebilir. Çünkü tam ekim zamanı şimdi. Bahçenin bir kısmını da ailelerden de ara ara yardım alarak sürecini anlatabilir. Mesela iki hafta sonra ne durumda, işte beş hafta sonra meyve verme, ondan sonra işte sekiz hafta sonra hasat etme şeklinde olabilir. Tam senin bitirdiğin zamana Ağustos gibi de muhtemelen olmuş ya da olacaktır.

Araştırmacı: Tamam hocam etkinliğe ekliyorum.

Araştırmacı araştırma sürecine ait görüşlerini aşağıda yer verildiği biçimi ile araştırmacı günlüğünde belirtmiştir. Araştırmacı etkinliğin tamamlanmasından sonra etkinliğe yönelik düşüncelerini araştırmacı günlüğüne şu biçimde yansıtmıştır:

Öğrenciler ve aileleri ile çevre gezisi etkinliğimizi gerçekleştirdik. Birkaç gün itibariyle havaların aşırı yağışlı gitmesi nedeniyle etkinliğin günü ile etkinlik içeriğinde farklılıklar oldu. Yağmur yüzünden planlanan piknik yerine gidilemediği için etkinlikte yer alan rüzgâr gülleri uzaktan incelendi. Yaşanan bu aksiliğin dışında etkinliğin diğer basamakları gerçekleştirildi. Etkinliğin gerçekleştirilmesinde velilerin de katılımı sağlandı. Üç öğrencinin velisi etkinliğe katılım gösterdi. Etkinlik sürecinde öğrencilerin çok eğlendiğini gözlemledim. Zoom üzerinden gerçekleştirilen etkinliklere oranla daha fazla katılım sağlandı. Aileler ve öğrenciler genel olarak etkinlikten memnun kaldı. Hatta bir öğrencimin babaannesi de etkinliğe katılarak sürecin çok iyi geçtiğini belirtti. Öğrencilerle birlikte etkinlik içerisinde olmayan ufak bir voleybol maçı gerçekleştirdik. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda adımlar atıldığında kendilerini daha rahat hissettiklerini düşünüyorum. Çevreden toplanılan atık materyaller ile yapılan duvar süslerini öğrenciler çok beğendi ve evlerine astıkları süslerin fotoğraflarını gönderdiler. Etkinliğin anlatılması ve öğrenciler tarafından anlaşılması konusunda bir sıkıntı yaşamadım. Öğrencilerden gelen örnekler ile dönem içinde işlenen dersin akılda kaldığı kanısına vardım. Yapılan yüz yüze etkinlikte öğrenciler evlerine dönmek istemediler. Birbirlerini özlediklerini ifade ettiler. Öğrenciler ile görüşmelerimiz sırasında yüz yüze etkinliklerin daha sık yapılmasını istedikleri söylediler. Öğrenciler bir sonraki etkinlik için düğüne gitmek istediklerini söylediklerinde çok şaşırdım. Daha fazla yer gezip görmek onları mutlu ediyor. Kendilerini Zoom üzerinden gerçekleşen etkinliklere göre daha rahat hissettiklerini düşünüyorum.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen çevre gezisi etkinliğine yönelik öğrenci günlükleri ile öğrenci ve ailelerin görüşlerinden yararlanılmıştır. Aşağıda öğrenci ve aile görüşleri Şekil 4.3'te sunulmuştur.

Şekil 4.3. Yaz tatilinde çevre gezisi etkinliği katılımcı görüşleri

Gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrenci görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sosyalleşme, sabretme, empati yapma, akılda tutma gibi beceriler elde ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler gerçekleştirilen etkinliğin sosyal bilgiler dersini sevmelerine yardımcı olduğundan, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiklerinden, etkinliklerin eğlenceli olduğundan, etkinlik sürelerinin kendilerine az geldiğinden ve etkinlikler ile deneyim kazandıklarından söz etmişlerdir. Aileler ise gerçekleştirilen etkinliği yararlı ve eğlenceli bulmuşlardır. Ayrıca aile görüşlerine göre etkinliğin öğrencilere merak etme, akılda tutma gibi beceriler kazandırdığı ve etkinlik ile yaz tatilinin değerlendirildiği belirlenmiştir.

Etkinlik sürecine yönelik öğrenci günlüklerinde yer alan görüşlerden örnekler aşağıda sunulmuştur:

Ahmet: Bence bu ders iyi bir ders olmakla beraber çok eğlenceliydi. Ama dersin süresini bir tık daha uzatabilirdik.

Buse: Bugün yenilenebilir, yenilenemez enerji kaynaklarını tekrarladık. Sonra denize gidip orada süsler yapabilmek için deniz kabuğu gibi şeyler topladık. Oradaki çöplerden dolayı ölmüş balıklar gördük ve deniz kenarında file vardı. Biraz voleybol oynadık. Günümüz çok güzel ve eğlenceli geçti. Arkadaşlarımızla bir arada olmak çok keyif verici.

Ece: Merhaba sevgili günlük pazartesi günü hocamızla beraber piknik yaptık. Hocamız bize ders anlattı ve ben sosyal bilgiler dersinde artık daha çok eğleniyorum. Sosyal bilgiler dersini unutmuyorum. Bilgilerim güçleniyor. Yaz tatili etkinliğinin bana çok katkısı oluyor.

Fikret: Geçenlerde Sarısu'ya piknik yapmaya gittik. Önce piknik yaptık, daha sonra hoca bizle küçük bir röportaj yaptı. Daha sonra yenilenebilir enerji kaynaklarını anlattı. Dünyamıza ne fayda sağladığını öğrendim. Daha sonra ise yürüyüş yaptık. Oradaki sopaları aldık, biraz oyun oynayıp geri döndük. Sopalara bir süs yaptık ve vedalaşıp geri döndük.

Melike: Bugün yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynaklarını hatırladık. Sonra sahile gidip, orada bulduğumuz atık eşyalarla yeni bir süs eşyası yaptık. Bence bu çok güzel ve eğlenceliydi. Ama insanların doğayı kirletmesi ve ormanlara çöp atmaları hiç doğru bir şey değildi. Bu yüzden bu konuda insanlar daha çok bilinçlendirilmeli.

Neşe: Bana göre çok eğlenceliydi ve birbirimizi görmek yüz yüze konuşmak mükemmeldi. Yaptığımız etkinlikte çok güzeldi. Aynı zamanda çok bilgi doluydu. Öğrendiğimiz konuyu tekrar ettik. Böylece aklımızda kaldı, çok mutluyum ve bir dahaki dersimiz için heyecanlıyım.

Uğur: Bugün hocam ve arkadaşlarımla piknik yaptık. Çok eğlenceli geçti. Arkadaşlarımı çok özlemişim. Beraber top bile oynadık. Sanırım sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım. Derste öğretmen anlatırken birden eski bilgiler aklıma geldi. Hepsini hatırladım. Yaz tatilim böyle eğlenceli geçiyor. Ders ile çevremde çok fazla rüzgâr gülü olduğunu fark ettim. Hocama bizi Kerpe'ye götürmesini söyledim. Umarım daha çok gezeriz.

Leman: Bugün çok eğlenceli etkinlikler yaptık. Çok mutlu oldum. Öğretmen bizi pikniğe götürdü. Okuldan sonra ilk kez arkadaşlarımı gördüm. Piknik yaptık. Sonra kumlardan bir şeyler topladık. Biz toplarken öğretmenimiz bize bilgi verdi. Soru sordu. Ben bilmeye çalıştım. Yeni dersler öğrendik. Sonra topladıklarımızdan yeni malzeme yaptık. Biraz zorlandım ama güzel süs eşyası yaptım. Çok el emeği verdim. Çok güzel bir gündü.

Öğrenciler ve etkinliğe katılan aileler ile etkinlik sürecine yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aşağıda öğrencilerle etkinlik ile ilgili yapılan görüşmelere doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Ahmet: Yaz tatili etkinliklerini iyi buluyorum. İyi diyebilirim, eğlenceli geçiyor. Bu etkinlikler beni güzel etkiledi. Akılda daha fazla kalıcı oluyor. Eski derslerimizi, yaptıklarımızı anladım. Etkinliklerin böyle devam etmesini isterim. Bugün gerçekleştirdiğimiz etkinliği, tasarruf yapmayı gündelik hayatımızda görebiliyoruz. Etkinliklerin daha çok uzatılmasını istiyorum.

Buse: Etkinlikleri güzel ve keyifli buluyorum. Etkinliklerin yazın olması daha iyi çünkü tekrardan konuları hatırlıyoruz ve bu şekilde eğlenceli geçiyor. Yaz tatilimiz boş olmuyor. Ayrıca bu etkinlikler devamlı olarak sosyalleşmemi sağladı. Yaz tatili eğlenceli oldu, sıkıcı değil. Etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye ve daha çok ilgi göstermeye başladım.

Ece: Etkinliklerimizi çok iyi buluyorum, çok eğleniyorum. Bilgilerim artıyor, daha kalıcı oluyor. Konu tekrarı da yapıyorum. Çok eğlenceli. Sizinle ve arkadaşlarımla görüşmek daha güzel. Arkadaşlarımla yaz tatilinde buluşuyorum. Normalde buluşamıyoruz. Okulda bu kadar çok eğlenemiyordum. Tatilde daha çok eğleniyorum. Daha kalıcı oldu benim için. Yaz tatilinde çevre kirliliğini önlemek için proje yapabiliriz.

Fikret: Yaz tatili etkinliklerimizi güzel buluyorum. Aklımızda kalıyor. Daha çok derslerimizi yaptığımız konuları öğreniyoruz. Böyle derslerimizi pekiştiriyoruz. Böylece

derslerimizin uygulamasını yapıyoruz. Etkinliklerden sonra derslerimi daha iyi anlamaya başlıyorum.

Melike: Etkinliklerimizi iyi buluyorum, eğlenceli buluyorum. Derslerimiz daha akılda kalıcı oluyor ve arkadaşlarımızla sosyalleşebiliyoruz. Bundan sonra etkinliklerde yüz yüze görüşelim.

Leman: Etkinliklerimizi çok iyi buluyorum çok güzeller. Canımız sıkılmıyor, böyle çok eğleniyoruz. Arkadaşlarımızı görebiliyoruz, böylece onları özlemiyoruz, hep yanında duruyoruz. Etkinlikler sayesinde derslerimi aklımda tutabiliyorum. Etkinliklerde böyle bir yerlere gitmek isteriz. Böyle arkadaşlarımızla biraz daha fazla gezi etkinliği olsun. Ayrıca bu etkinliklerden sonra dersimizi unutmuyoruz. Okuldayken fazla etkinlik yapamadık. Yaz tatili etkinliklerinde başkalarının düğünlerine gitmeyi isterim. Kamp kurmak isterim, denize gitmek isterim. Denizde piknik yapmak isterim.

Neşe: Etkinlikleri benim açımdan iyi buluyorum, çünkü hem bilgi açısından hem eğlence açısından çok iyi geliyor. Konuları tekrar ettiğimiz için, konular daha çok aklımda kalıyor. Biraz daha sosyalleşmemizi sağlıyor. Toplumsal olarak ilerlememizi sağladı. Etkinliklerin böyle devam etmesini isterim. Çünkü arkadaşlarımı görüyorum. Hem sizinle muhabbet ediyoruz, konuları tekrar ediyoruz. Böylece daha çok konular kalıcı kalıyor. Önceden okulda müdür gelecek korkusu ile bizi kontrol edecek diye rahat edemiyorduk. Ayrıca konu tekrarı yapıyoruz ve daha serbest hissediyoruz. Etkinlik önerisi olarak düğüne gidelim, parka gidelim.

Uğur: Etkinlikleri çok iyi buluyorum. Tekrar ediyoruz. Etkinlikler akılda kalıcı oluyor. Bu etkinlikler ile sevdiklerimizi görebiliyoruz. Etkinlikler ile dersler benim için daha iyi oldu.

Araştırmacı öğrencilerden ikinci etkinliğin değerlendirme bölümünde kendilerine verilen fasulye tohumlarının yetiştirilmesine ilişkin görüşlerini öğrenci günlüklerine yazmalarını istemiştir. Aşağıda öğrencilerin fasulye yetiştirme sürecine yönelik öğrenci günlüklerinde yer alan görüşleri doğrudan alıntı olarak sunulmuştur:

Fikret: Fasulyemi yetiştirirken sabır gösterdim. Fasulyemi yetiştirirken büyük emek verdim. Arada bir suladım, gözlemledim. Fasulyenin nasıl yetiştirildiği ile ilgili araştırma yaptım. Fasulyemi yetiştirirken, emek harcayarak fasulyemi büyüttüm.

Ece: Fasulyemi ekerken ilk olarak fasulyenin nasıl yetiştirildiğini öğretmenimiz sayesinde öğrendim. Bu süreç sayesinde fasulyenin ne kadar sürede yetiştiğini ve bu fasulye ekmenin bir emek harcama süreci olduğunu öğrendim. Fasulye ekmeyi artık en ince ayrıntısına kadar öğrendim. Bu fasulye ekme sürecini çok sevdim. Benim bilgimi artırdı. Fasulye ekme sürecini çok iyi bir şekilde gözlemledim. Fasulyeyi ekerken eminim ki çok emek harcadım. 1.si olmadı 2.yi ektim. Her gün kendimi sabırlı olmak için uyardım. Bence bu fasulye ekme ödevimiz çok iyiydi.

Melike: Fasulyemi ektim ve bunun için emek harcadım. Daha sonrasında fasulyemin büyümesini gözlemledim. Fasulyenin nasıl yetiştiğini öğrendim ve bunun hakkında bilgiler edindim. Bunu deneyimleyerek ve yaşayarak öğrendim. Fasulyenin nasıl büyüdüğü, nasıl

yetiştiği, bu süreçte neler yapıldığı hakkında bilgi edindim. Bu süreçte bekledim, sabır gösterdim ve sonucun nasıl olacağını merak ettim. Bu yüzden bunları yaşadım ve deneyimleyerek öğrendim. Bence bu da çok güzel oldu.

Leman: Fasulyemi merak ederek büyüttüm. Nasıl yetiştirildiğini öğrendim. Onu bytmek için emek harcadım. Sabır ve merakla büyümesini bekledim. Fasulyelerin nasıl büyüdüğünü öğrendim. Yetiştirme sürecinin inceliklerini öğrendim. Onu büyütme sürecini sevdim. Onu büyütürken fasulyeyle empati kurdum ve onu üzülerek yiyeceğim. Yemesem de olmaz. Beklemekte biraz zorlansam da yine de bekledim. Ama ben beklemeyi sevmiyorum. Fasulyenin ne zorluklarla büyüdüğünü yaşayarak öğrendim. Bu benim için çok ama çok zordu. Yine de başardım.

Ahmet: Bence bu fasulye etkinliği çok güzeldi. Fasulyenin nasıl yetiştiğini öğrenmemi sağladı. Sabır yeteneğim daha da gelişti. Bazı yerlerde acaba bundan sonra ne olacak diye merak ettim. Bir şeye emek harcamadan yapıp kenara atıyordum, ancak artık daha çok emek harcıyorum.

Uğur: Fasulyenin oluşum süreçlerini sevdim. Fasulyenin nasıl oluştuğunu merak ettim. Fasulyem büyüyene kadar gözlemledim. Nasıl yetiştirilir onu öğrendim. Onu yetiştiren kadar ter döktüm. Sabah akşam fasulyemi gözlemledim.

Neşe: Fasulyenin nasıl yetiştirildiğini öğrendim. Ekme, büyüme gibi olaylarını gözlemledim. Benim açımdan çok güzeldi. Bayağı bir emek harcadım ve çıkmasını beklediğim için sabrımı geliştirdim. Fasulyenin büyüme sürecini çok sevdim. Fasulye yetiştiren arkadaşlarım ile empati kurduk. Merve hoca sayesinde yetiştirme sürecinin inceliklerini öğrendim. Kısacası benim açımdan gayet güzel ve bilgi doluydu. Fasulyelerim ilk çıktığında çok güzel görünüyordu. Fasulyenin ıkmaş yerlerini iyice inceledim ve birçok bilgi öğrendim. Benim için çok iyiydi ve gayet güzel bir süreçti.

Buse: Fasulye tohumlarını toprağa ektim. Biraz su verdim. Bir hafta kadar çimlenmesini bekledim. Bir haftanın sonucunda büyümeye ve boyu yavaş yavaş uzamaya başladı. Aradan biraz zaman geçtikten sonra fasulye vermeye başladı. stnde hl fasulyeler var. Bazıları büyük bazıları kk. Bu fasulyeler büyüyüp kuruyana kadar fasulyeleri üstünde tutacağım.

Yaz tatili evre gezisi etkinliği değerlendirme bölümü kapsamında Fikret isimli öğrencinin yetiştirmiş olduğu fasulye bitkisinin büyüme aşamasına ilişkin görüntüler Görsel 4.8’de sunulmuştur:

Görsel 4.8. Öğrencilerin yetiştirilmiş olduğu fasulye bitkisi

Buse isimli öğrencinin yetiştirmiş olduğu fasulye bitkisinin büyüme aşamasına ilişkin görüntüler Görsel 4.9’da sunulmuştur:

Görsel 4.9. Öğrencilerin yetiştirilmiş olduğu fasulye bitkisi

Aşağıda yaz tatilinde çevre gezisine katılan ailelerin etkinliğe yönelik görüşlerine yer verilmiştir:

Aile 2: Etkinlikler gayet güzel ilerliyor, devam ediyor. Çocuklar için faydası olduğunu biliyorum ve görüyorum. Gözlemlediğim kadarıyla gayet etkinlikler eğlenceli geçiyor. Onlarda hevesliler ders devamlı akıllarında kalıyor. Çocuklar dört gözle bekliyorlar etkinliği. Çocuğumda ders bakımından etkinlik bakımından olsun, gayet güzel değişiklikler var. Hevesliler ve ders yapmaya da ilgileri artıyor hem de arkadaşlarından da geri kalmıyorlar. Hasret kalmıyorlar mesela. Etkinliklerin bu şekilde yazın devam etmesini isteriz. Çocuklar için yaz aktivitesi oluyor, eğlenceli oluyor. Güzel zaman geçiriyorlar.

Aile 4: Etkinliklerin çok güzel devam ettiğini düşünüyorum. Çok ilgilisiniz. Çocuklar birbirleriyle vakit geçirebiliyorlar. Yaz tatilinde hem eğleniyorlar, kafalarını dağıtıyorlar. Ders açısından da etkili oluyor. Daha çok doğayla birlikte öğrenme gerçekleştirebiliyorlar. Akılda kalıcı olabiliyor. Etkinlik süreci çocuklar için çok etkin geçiyor. Bence çok eğleniyorlar. Eğlendikleri gayet belli oluyor. Onlar etkinlikleri olumlu buluyorlar. Çocukların odakları artıyor. Bir konu üzerinde yapılan etkinliklerle ilgilenmeye çalışıyorlar. İlgi düzeyleri artıyor. Etkinliklerin bu şekilde devam etmesini isterim. Çocuklar bir şeye adapte olmayı öğreniyorlar.

Aile 8: Etkinlikler çok iyi gidiyor. Etkinlikler bence çok iyi, çocuklarımız için çok yararı var. Etkinlik sonunda daha çok akılda kalıyor, zihinde kalıyor. Aktif bir biçimde çok güzel öğreniyorlar. Çocuklarımızda etkinlikleri çok iyi buluyor, çok güzel buluyorlar. Eğleniyorlar, arkadaşlarıyla geri kalmıyorlar ve sosyalleşiyorlar. Etkinlik sonunda çocuğumda iyi değişimler gözlemledim. Hevesliler ve derse karşı ilgileri daha fazla oldu. Bu sayede her şeyi görüyorlar ve öğreniyorlar. Arkadaştan geri kalmıyorlar.

Etkinlik 18/07/2023 tarihinde toplanılan geçerlik komitesinde değerlendirilmiştir. Geçerlik komitesi üyeleri yüz yüze gerçekleştirilen etkinliği yararlı bulmuşlardır. Geçerlik komitesi toplantısında herhangi bir sorun gözlemlenmemiş ve geçerlik komitesi üyeleri etkinliğe ilişkin eleştiride bulunmamışlardır. Komite üyeleri etkinliğin başarılı olduğunu ve belirlenen etkinliğin öğrencilere uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra geçerlik komitesi eylem planını uygulanabilir bulmuştur.

Araştırmacı günlüğünde etkinliğe yönelik olumsuz durum belirtilmemiştir. Yalnızca etkinliğin planlanma aşamasında belirtilen rüzgâr gülü ziyareti olumsuz hava koşullarından dolayı gerçekleştirilememiştir. Öğrenci günlükleri ile öğrenci ve ailelerinin görüşlerinde etkinliğin kendileri için yararlı olduğu ve etkinlik sürecinin eğlenceli geçtiği belirtilmiştir.

Öğrenciler görüşlerinde daha fazla yüz yüze etkinlik gerçekleştirilmesi yönünde istekte bulunmuşlardır. Öğrenciler yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinlik sürecinin kendilerine akılda tutma, eski bilgileri hatırlama, sosyalleşme gibi özellikler bakımından yararlı olduğu vurgusu yapmışlardır. Öğrencilerin aileleri ise etkinlik sürecini çocukları

için yararlı bulmuşlar, etkinliğin çocukların sosyalleşmelerine ve derslerine katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Etkinliğin eğlenceli geçmesi öğrencilerin sosyal bilgiler dersini daha eğlenceli bulmalarını ve sevmelerini sağlamıştır. Ayrıca öğrenciler yaz tatili etkinliklerinde okul ortamlarına göre daha rahat olduklarını belirterek etkinliklerin sürekli gerçekleşmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

4.1.3. Yaz tatilinde dünya nüfus günü

Yaz tatilinde nüfus günü etkinliği uygulamanın üçüncü etkinliği olarak gerçekleştirilmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen bu etkinlikte öğrencilerin evde video izleyerek dünyanın nüfusu hakkında bilgi sahibi olması ve öğrencilerde dünya nüfus gününe yönelik farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Bu etkinlik 15/07/2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen etkinliğe ilişkin eylem planı Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. *Yaz tatilinde dünya nüfus günü etkinliği eylem planı*

Sınıf Düzeyi	6. Sınıf
Etkinlik Süresi	40'
Öğrenme alanı	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Kazanım	SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.
Değerler	Bilimsellik, barış, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik
Beceriler	Araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, empati, eleştirel düşünme, iş birliği, karar verme, problem çözme, yenilikçi düşünme
Hazırlık	• Öğretmen dünya nüfus günü kapsamında öğrencilere belgesel önerisinde bulunur. • Öğretmen öğrencilerin hepsinden belgesellerin izlenmesini ister. • Belgesel: https://www.youtube.com/watch?v=MK2LNaqIvkc • Öğrenciler öğretmenin önerdiği belgeseli izler.

Tablo 4.3. (Devam) *Yaz tatilinde dünya nüfus günü etkinliği eylem planı*

Geliştirme	• Öğretmen dünya nüfusunun gelecekteki nüfus miktarını öğrenciler ile paylaşır. (https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-nufusu-yuzyilin-sonunda-11-milyari-gecebilir/1905712#) • Belgeselin izlenmesinden sonra öğretmen bir tartışma başlatır. • Bu tartışmada nüfus artış sorunu ve olası çözümlerin sosyal bilimler temelinde sunulmasını ister. • Öğrenciler çözüm önerileri geliştirir ve olası nüfus artışından korunma yolları hakkında çıkarımda bulunurlar.
Değerlendirme	• Öğrencilerin nüfus artışı ile ilgili çözümleri dinlenir. • Öğretmen Blocade Labs ve Adobe Firefly (Beta), Picfinder uygulamasını kullanarak öğrenciler ile birlikte nüfus artışının devam ettiği alternatif dünyada bir evren tasarlar. https://picfinder.ai/ https://firefly.adobe.com/ https://www.blockadelabs.com/ • Tasarlanan evrenin öğrenciler tarafından yorumlanması beklenir. • Öğrencilere tasarlanan evrende yaşamak isteyip istemeyecekleri sorulur. • Öğrencilerden gelecekte yaşayacak insanlar ile empati yaparak kaynakların verimli kullanımını desteklemeleri ve günlüklerine gerçekleşen etkinliği kaydetmeleri istenir. • Öğrencilerden kendi evleri, mahalleleri ve köylerinde kaç kişinin yaşadığına dair nüfus sayımı yapmaları istenir.

Üçüncü hafta gerçekleştirilecek olan etkinliğe yönelik fikirler araştırmacı tarafından geçerlik komitesine sunulmuştur. Komite üyeleri dünya nüfus gününün yaklaşması ve bir önceki çevre gezisi etkinliğinin tamamlayıcısı olarak gördükleri etkinliğin gerçekleştirilmesini kabul etmişlerdir. Araştırmacının etkinliğin hazırlık sürecine yönelik araştırma günlüğüne yazmış olduğu görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Çevre gezisi etkinliğinde öğrenci ve velilerden olumlu dönütler alınca bu etkinlikle bağlantılı bir etkinlik daha tasarlayarak öğrencilerin konu ile bilgilerini pekiştirmek istedim. Ayrıca etkinliğin gerçekleştirileceği haftada 11 Temmuz gününün Dünya Nüfus Günü olarak kutlanması etkinliğin gerçekleştirilmesine zemin hazırladı. Ayrıca öğrencilerin son dönemlerde çıkan teknolojik gelişmelerden uzak kalmaması için etkinliğin içerisinde yapay zekâ programlarının olması gerektiğini düşündüm. Öğrenciler eğer alternatif bir evren tasarımlarına yönelik seçenek verilirse hangi dünyada yaşamayı seçeceklerdi. Böylece dünya nüfusunun sürekli artması ve artmaması durumunda onları nasıl bir gelecek bekliyordu bunları somut bir şekilde görmelerini istedim.

Komite üyelerinin onayı alındıktan sonra hazırlanan eylem planı doğrultusunda öğrencilerin evde izlemeleri için dünya nüfusunun artmasının yol açacağı tehlikeleri anlatan bir belgesel öğrencilerle paylaşılmıştır. Araştırmacı öğrencilere etkinliğin hazırlık aşamasına yönelik bu belgeselin izlenilmesi gerektiğini söylemiştir. Etkinlikte öğrenciler ile Zoom uygulaması kullanılarak çevrimiçi bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Etkinlik 40 dakika sürmüştür. Etkinlik gerçekleştirilmeden önce ailelerin olduğu Whatsapp grubundan tarih ve saat ile ilgili bilgiler verilmiştir. Geçerlik komitesinde etkinliğin hazırlık aşamasına ilişkin geçen konuşmaların bir bölümü aşağıda sunulmuştur:

Araştırmacı: Şimdi çocuklar bugünkü dersimizin konusu ve bugün toplanmamızın amacı bu hafta dünyada dünya nüfus günü olarak kutlanıyor. Hiç duymuş muydunuz daha önce?

Uğur: Hayır duymadım.

Ahmet: Hayır duymadım.

Neşe: Bende duymadım.

Araştırmacı: Şimdi çocuklar. Peki, neden dünya nüfus günü olarak kutlanıyor fikri olan var mı?

Fikret: Bilmiyorum.

Araştırmacı: Fikri olan yok mu?

Melike: Yok hocam.

Araştırmacı: Neden biz bu haftayı dünya nüfus günü olarak kutluyoruz? Bilmiyorsunuz. Şimdi dünya nüfus günü olarak bu haftayı kutlamamızdaki temel amaç şu çocuklar. Dünyada nüfus çok fazla olduğu için ve giderek arttığı için insanlar bu dünyadaki nüfus artışına dikkat çekmek için her sene temmuz ayının 11. gününü dünya nüfus günü olarak kutluyorlar ve dünyadaki nüfus artışının getirilmiş olduğu problemlerin azaltılması için ellerinden geleni yapıyorlar ve insanları bilinçlendirmeye çalışıyorlar. Peki, size bir tane belgesel atmıştım çocuklar hatırladınız mı?

Ece: Evet hocam.

Araştırmacı: Evet, bu belgeseli izlemiş olmanız gerekiyordu. Şimdi bugün sizinle o belgesel hakkında konuşacağız. Peki, nüfus bu şekilde hızlı artmaya devam ederse ne olur?

Uğur: Dünya gelişir.

Araştırmacı: Dünyada tabii gelişme olabilir. Evet, söylediğin olumlu bir özellikti.

Fikret: Hocam bence dünya artık insanlar barındıramaz ve böyle kötü bir olumsuz etkisi olur.

Araştırmacı: Çok güzeldi.

Etkinliğin geliştirme aşamasına katılım sağlanmasına karşın öğrenciler etkinlik sürecinde internet bağlantısı sorunları yaşadıkları için zaman zaman dersten ayrılmak zorunda kalmışlardır. Etkinlikte bağlantı sorunu yaşamayan sadece iki öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin aralıklı olarak uygulamaya katılımları ile etkinlik

gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte öncelikli olarak gönderilen belgeselin izlenip izlenmediği sorulmuştur. Öğrencilerden izledikleri belgesel hakkında düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırmacı öğrencilerin video hakkındaki görüşlerini dinledikten sonra öğrencilere sorular yönelterek tartışma başlatmıştır. Araştırmacı tarafından “Dünya nüfusunun devamlı artış sağlaması ile oluşacak sorunlar nelerdir? Oluşan bu sorunlara çözüm önerisi getiriniz.” sorusuna öğrencilerin cevap vermesi istenmiştir. Aşağıda etkinliğin geliştirme aşamasında geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Araştırmacı: Peki, size bir soru sormak istiyorum. Bizim dünyamızın kaynakları kaç tane insana bakabilir?

Buse: Hocam sanırım 10 milyardı.

Araştırmacı: Evet yaklaştın, çocuklar bizim dünyamızın bakabileceği insan sayısı 11 milyardır. Dünyamızın kaynakları buna yetmez. O zaman dünya nüfusu artışında olumsuz özelliklerinden bahsedelim mi?

Ece: Olur hocam.

Araştırmacı: Nedir peki olumsuz özellikler?

Fikret: Ormanlar tükenir.

Uğur: İnsanlar çok kalabalık olur su kalmaz.

Fikret: Hava kirliliği, su kirliliği her şey kirlenir.

Araştırmacı: Evet çocuklar çok haklısınız. Şimdi bu paylaştığım ekrana bakmanızı istiyorum. Evet, dünyanın 2100 yılının sonunda 11 milyarı geçebileceği söyleniyor. Nüfus miktarından yani yaklaşık bizim dünyamızın nüfusu 8 milyar insana ulaşmış durumda. Şu an itibariyle dünyamızda en kalabalık nüfusu olan ülke hangisi olabilir?

Uğur: Amerika.

Ahmet: Rusya.

Fikret: Söyleyeceğim Çin, çünkü Çin bir milyar nüfus diye biliyorum nüfusunu.

Araştırmacı: Evet çok güzel çocuklar sonunda doğru bildiniz. Peki çocuklar nüfus artışı bu şekilde devam ederse ne yapabiliriz?

Fikret: Mars'a koloni kuralım, farklı bir gezegen keşfedelim. Ondan sonra başka yerlere gidelim.

Etkinliğin değerlendirme bölümünde öğrencilere yapay zekâ uygulaması kullanılacağı açıklanmıştır. Araştırmacı tarafından dünyanın nüfusunun devamlı artış göstermesi halinde yaşanacak durumlar ile ilgili öğrencilerden anahtar kelimeler söylemeleri istenmiştir. Araştırmacı öğrencilerin söyledikleri anahtar kelimeleri yapay zekâ (Blockadelabs, picfinder) uygulamasına yazarak dünya nüfusunun sürekli artması halinde dünyanın karşı karşıya olduğu sorunların yer aldığı alternatif bir evren tasarlamıştır. Daha sonra öğrencilerden yaşamak istedikleri evreni oluşturmak için

anahtar kelimeler istenmiştir. Öğrenciler yaşamak istedikleri evrene ilişkin anahtar kelimelerini araştırmacıya söylemiştir. Araştırmacı anahtar kelimeler ile alternatif ikinci bir evren oluşturmuştur. Aşağıda öğrencilerin yanıtları ile oluşturulmuş yapay zekâ görselleri Görsel 4.10’da sunulmuştur:

Görsel 4.10. *Dünya nüfus günü etkinliği yapay zekâ görseli*

Öğrencilere anahtar kelimeler ile oluşturulan evrenlerden hangisinde yaşamak istedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri yanıtların nedenleri öğrenilmiştir. Etkinliğin sonunda öğrenciler ile etkinliğe yönelik değerlendirme yapılmıştır. Etkinliğin değerlendirme aşamasında geçen konuşmaların bir bölümü aşağıda sunulmuştur:

Araştırmacı: Çocuklar biz buraya kelimeler yazacağız. Bu yazdığımız kelimeleri bu site resme dönüştürecek. Duymuş muydunuz? Hiç böyle bir yapay zekâ kullanan oldu mu?

Uğur: Hayır hocam.

Araştırmacı: Şimdi sizinle bir alternatif evren tasarlayalım. Şimdi nüfus bu şekilde artmaya devam ederse çevrede ne olur?

Fikret: Çevre kirliliği olmaz mı?

Araştırmacı: Yazdım, başka ne olur, söyler misiniz bana?

Uğur: Fazla ağaçlar olmaz.

Araştırmacı: Çok güzel. O zaman ağaçların kesilmesini yazalım mı?

Melike: Evet su kaynakları azalır.

Araştırmacı: Su kaynaklarının tükenmesi. Evet ya da yok olması diyelim. Başka ne yazalım.

Buse: Gürültü kirliliği.

Araştırmacı: Evet, evet.

Neşe: Hocam bir de ışık kirliliği.

Araştırmacı: Işık kirliliği de yazalım.

Ece: Hava kirliliği yazılmadır. En önemlisi hava kirliliği.

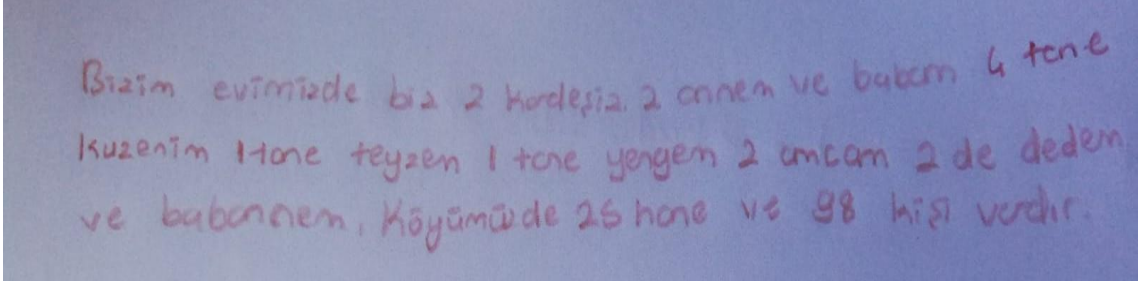
Araştırmacı son olarak öğrencilerden kendi yaşadıkları yerlere ilişkin bir nüfus sayımı gerçekleştirmelerini istemiştir. Öğrenciler kendilerine verilen ödev kapsamında evlerinde, mahallelerinde ve köylerinde kaç kişinin yaşadığına yönelik nüfus sayımı gerçekleştirmişlerdir. Melike isimli öğrencinin yaşadığı yerde yaptığı nüfus sayımına yönelik verilere Görsel 4.11’de yer verilmiştir:

Görsel 4.11. Öğrencilerin nüfus sayımı ödevi

Aşağıda Uğur isimli öğrencinin yaşadığı yerde yaptığı nüfus sayımına yönelik verilere Görsel 4.12’de yer verilmiştir:

Görsel 4.12. Öğrencilerin nüfus sayımı ödevi

Aşağıda Neşe isimli öğrencinin yaşadığı yerde yaptığı nüfus sayımına yönelik verilere Görsel 4.13’te yer verilmiştir:

Görsel 4.13. Öğrencilerin nüfus sayımı ödevi

Etkinlik sürecini değerlendirilmesi için geçerlik komitesi 18/07/2023 tarihinde toplanmıştır. Geçerlik komitesinin etkinlik sürecine yönelik görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Araştırmacı: Hocam tasarlanan evren aslında gezilebilir, evren şu an download ettiğimiz için böyle görüyoruz. Program açıkken bunu gezilebilir, yapabiliyoruz. Bunlar da diğer evren alternatifleri.

Deveci: Çocuklar, İsviçre Alpleri hayal etmişler.

Pehlivan Yılmaz: Alpler üzerindeki köyler gibi olmuş.

Araştırmacı: Evet hocam.

Deveci: Çok güzel olmuş.

Araştırmacı: Yaşadıkları yerler de bu alana çok benziyor.

Deveci: Etkinlik güzel olmuş. Yapay zekâyla birleşmesi iyi olmuş.

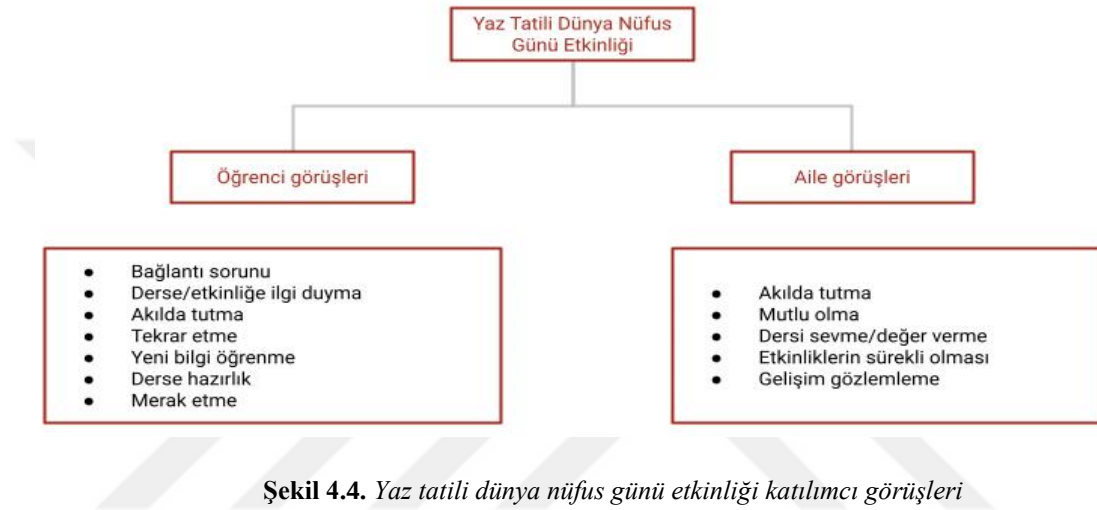
Araştırmacı araştırma sürecine ait görüşlerini araştırmacı günlüğünde belirtmiştir.

Araştırmacı etkinliğe yönelik düşüncelerini günlüğüne su biçimde yansıtmıştır:

Üçüncü hafta etkinliğimiz olan dünya nüfus günü etkinliğini Zoom üzerinden gerçekleştirdik. Zoom etkinliklerine katılım oranı yüz yüze olan katılım oranından daha az oluyor. Ancak katılamayan iki öğrencim de mazeretlerini telefon ile belirttiler. Etkinlik sırasında öğrencilerin köyde oturmalarından kaynaklı internetlerinde erişim problemleri oldu. Bunun sebebini etkinlik sonrasında aradığım veliye sorarak bilgi edindim. Yaklaşık bir ay önce bölgeye yıldırım düşmüş ve trafoyu patlatmış. Bu yüzden internet alt yapısında problem yaşıyorlarmış. Öğrencilerde ailelerinin cep telefonlarından derse katıldıkları için bağlantı sorunu yaşamışlar. Bu durumların dışında etkinlik planlandığı saatte planlandığı şekilde gerçekleştirildi. Öğrenciler kendilerine yönelttiğim soruları çekinmeden cevapladılar. Öğrencilere günün anlam ve öneminden bahsettim sonrasında ise hem bu sene hem de önümüzdeki sene işlerine yarayacak bilgiler alacaklarını söyledim. Öğrencilerin etkinlik içerisinde ilgilerini en çok yoğunlaştırdıkları bölümün yapay zekâ araçlarının kullanıldığı bölüm olduğunu düşünüyorum. Etkinliği bitirmeden önce sürecin nasıl geçtiğine dair öğrencilerin fikrini sorduğumda çok güzel geçtiğini belirttiler. Etkinliğin öğrenciler tarafından bu şekilde algılanması beni mutlu etti. Etkinlik sürecinde bağlantı probleminin yanı sıra bir öğrencimin fazla hareketlilik problemi de bulunmaktaydı. Bu durumu ailesi ile de görüştüm ancak hiperaktivite problemi olduğu için nasıl rahat ediyorsa dersi o şekilde

dinlemesine karar verdim. Pandemi sürecinde Zoom üzerinden gerçekleştirilen derslere göre etkinlik sürecinde gerçekleştirilen Zoom üzerindeki derslerde öğrencilerin daha aktif ve daha rahat olduklarını gözlemlemekteyim. Yaşanan bu durumların dışında ders sürecinin iyi geçtiğini düşünüyorum. Öğrencilerin etkinliklere giderek daha fazla yoğunlaştığını düşünmekteyim.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen çevre gezisi etkinliğine yönelik öğrenci günlükleri ile öğrenci ve aile görüşlerinden yararlanılmıştır. Aşağıda öğrenci günlükleri ile öğrenci ve aile görüşleri Şekil 4.4'te sunulmuştur:

Şekil 4.4. Yaz tatili dünya nüfus günü etkinliği katılımcı görüşleri

Gerçekleştirilen etkinliğin öğrencilerde akılda tutma, merak etme gibi beceriler kazanmalarına yardımcı olduğunu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler etkinlik sırasında yaşanan internet bağlantı sorunundan söz etmişlerdir. Aileler gerçekleştirilen etkinlikler ile öğrencilerin yeni bilgiler öğrendiklerini, etkinlikler sayesinde mutlu olduklarını ve öğrencilerdeki gelişimleri gözlemlediklerini aktarmışlardır. Etkinliklerin olumlu yanlarını gören aileler sürecin sürekli olmasını istemişlerdir.

Öğrencilerin etkinlik sürecine yönelik yazdığı düşünceleri aşağıda doğrudan alıntı biçiminde sunulmuştur:

Leman: Merve öğretmen güzel bilgiler verdi. Dünya çok kalabalık bir hâl almaya başlamış. Böyle olursa biz büyüdüğümüzde bazı sıkıntılar olabilir. Yemek bulmak ve su bulmak zor olabilir. Çünkü dünyada çok insan var. Bu dersleri seneye görecekmışiz, şimdi bize hazırlık oldu. Önceki dersimizle bağlantılı olarak yaşanabilir bir dünya için yapabileceğimiz şeyleri öğrendim. Bu dersleri çok seviyorum. Köydeki işler arasında mola gibi oluyor. İnternetim ve bilgisayarım olsaydı iyi olurdu. İnternetim olmadığı için programları göremedi. Ama yine de benim için eğlenceliydi ve yeni bilgiler öğrendim.

Uğur: Bugün Merve Hoca bize dünya nüfusu ile ilgili bilgi verdi. Dünya nüfusu 11 milyar insana bakabilirmiş. Bu bende nasıl olacak diye merak uyandırdı. Hoca yapay zekâ programı

gösterdi. Bu benim çok ilgimi çekti. Kelimeler ile yeni yerler yaratılıyormuş. Çok farklı geldi. Yazın ders yapmak ödevler olmadan daha eğlenceli oldu. Bir sonraki dersi artık daha çok merak ediyorum. Bu derslerle daha çok bilgim arttı.

Melike: Bugün internet üzerinden bir ders işledik. İnsanların yaptığı kirlilikler hakkında konuştuk. Gürültü kirliliği, su kirliliği, hava kirliliği gibi şeylerin sebebinin insanlar olduğunu hatırladık ve sonrasında yapay zekâ uygulamasından çevre tasarladık. Çok güzel bir dersti.

Ece: Bana göre hiç de güzel geçmedi. İnternet bağlantı bozuklukları vardı. O yüzden pek de iyi anlayamadım bu dersi ama yine de bana katkısı oldu. Bir dahaki dersimizde umarım internet sıkıntısı yaşamayız.

Ahmet: Bence bu canlı ders pek de iyi geçmedi. Bazı yerlerinde internet gidip geldi. Ama umarım bir dahakine gitmez.

Neşe: Bana göre bu canlı dersimiz pek de iyi değildi. Çünkü internet kopukluklarından dolayı eğlenemedim. Ama yine de duyduğum kadarıyla bilgi aldım. Bu açıdan mutluyum.

Buse: Zoomdan işlediğimiz derste gürültü kirliliği, su kirliliği ve hava kirliliği, nüfus problemleri gibi şeyler konuştuk. Bunların sebeplerini konuşarak bunları nasıl engelleyebileceğimizi konuştuk. Sonra bir yapay zekâ programı açıp çevre tasarladık. Eğlenceli ve keyifliydi.

Aşağıda öğrenciler ile etkinlikten sonra gerçekleştirilen görüşmelere doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Ahmet: Bence etkinliğin iyi yanları da kötü yanları da bu hafta eşit oldu. Böyle dersleri işleyebiliyoruz. Ama kötü tarafı internet çekmediği zamanlarda dersimizi işleyemiyoruz. Tam katılamıyoruz. Ama genel olarak etkinlikler aklımda çalışmalar yapmamı sağladı. Derslere tekrar bakmamı sağladı. Etkinliklerden sonra bende iyi değişiklikler oldu. Daha çok sevdim dersi beni olumlu etkiledi. Bu etkinlikte internet yüzünden sorun yaşadık.

Buse: Etkinlikleri güzel ve eğlenceli buluyorum. Süreç güzel geçiyor, herkesinki gibi güzel. Derse bakış açımı güzel etkiledi. Olumlu oldu bence. Etkinliklerin yani böyle devam etmesi daha iyi olur. Yani yüz yüze gerçekleşsin. Bu etkinlikler sayesinde dersi daha çok sevdim ve böyle daha ilgi duydum.

Ece: Etkinlikleri ben gayet iyi buluyorum benim için olumlu. Dersleri tekrar etmemi ve derslere karşı daha olumlu bakış açısı sağlamama yardımcı oluyor. Hem ders konusunda hem eğlence konusunda, aynı zamanda sosyalleşme konusunda da çok iyi oldu. Ama Zoom'da biraz kesintiler oldu. İnternet kesintisi oldu. Ama işlediğimiz ders anladığım kadarıyla aklımda kalmasını sağladı. Daha çok bilgi öğreniyorum. Ama etkinlikler bundan sonra yüz yüze olsun. Bunun dışında dersi daha çok sevdim, daha çok ilgim arttı.

Fikret: Bence etkinlikler güzel çok beğeniyorum. Çünkü böyle daha çok şeyleri aklımızda tutabiliyoruz. Pekiştirmiş oluyoruz. Gelecek sınavlarımıza da bunlarla böyle çalışabiliriz. Bence güzel olur. Geçen dersimizde dünya nüfus gününü öğrendim ve dünya böyle devam

ederse kaç milyon olacak, kaç nüfus olacak bunu öğrenmiş oldum. Bu etkinlik ile dünyadaki insanların ne yaptığını veya kaç kişi olduğunu öğrenebiliyorum. Etkinlikler bence böyle devam etsin hem eğlenip hem öğreniyorum, bence güzel olur. Bu etkinlikler ile derse karşı bakış açım değişti, aslında olumlu oldu. Arkadaşlarımızı görebiliyoruz. Sosyalleşmeme katkısı oldu. İşlediğimiz etkinlikleri günlük yaşamımızda görebiliyoruz. Geçen dersimizde gezinti yapmıştık. Onlarla böyle farklı maddeler bulup onları böyle süse dönüştürmüştük. Onları görebildik.

Leman: Etkinlikleri çok iyi buluyorum, çok eğlenceliler. Sınavlara girdiğimizde hiçbir şeyi unutmuyoruz. Etkinlikler böyle eğlenceli, bir yerlerde gezmek çok güzel. Eskiden hocam birazcık sosyal bilgiler dersini sevmiyordum. Ama artık çok seviyorum.

Melike: Etkinlikleri iyi buluyorum, eğlenceli bence. İyi ve güzel geçiyor. Arkadaşlarımızla sosyalleşiyor, birbirimizi yüz yüze görüyoruz. Derslerimiz aklımızda kalıyor. Etkinliğimiz yüz yüze devam etsin. Sonra olumlu olarak değiştim. Artık konularımız daha çok akılda kalıyor.

Neşe: Etkinlikleri ben gayet iyi buluyorum. Benim için olumlu. Dersleri, tekrar etmemi derslere karşı daha olumlu bir bakış açısı sağlamama yardımcı oluyor. Ama aslında birazcık kesintiler oldu. İnternet konusunda, orada problemimiz oldu. Etkinliklerimiz aynı bu şekilde ama yüz yüze olsun. Yüz yüze olunca çünkü internet sıkıntısı yaşamamış oluyoruz. Kesintiler olmuyor, sizi daha iyi anlamış ve dinlemiş oluyoruz.

Uğur: Çok iyi buluyorum etkinlikleri, mesela bana çok iyi yararları oldu. Arkadaşlarımızla yüz yüze görüşebiliyoruz. Bir de yüz yüze etkinlikler yapabiliyoruz. Etkinlikler yüz yüze olsun. Çünkü arkadaşlarımızla daha iyi, daha çok vakit geçirebiliriz. Bu etkinliklerden sonra daha çok bilgili oldum. Bu etkinlikleri günlük hayatımda gerçekleştiriyorum. Mesela tasarruf yapma gibi.

Aşağıda aileler ile etkinlikten sonra gerçekleştirilen görüşmelere doğrudan alıntılar biçiminde yer verilmiştir:

Aile 4: Çocuğumu biraz daha bu konu ile ilgili mutlu görüyorum. Çünkü evden uzaklaşmak, başka şeyler öğrenmek onun hoşuna gidiyor. O genelde ödevlerini zamanında yapıyor ama atmayı unutuyor bazen. Aslında geldiği gün günlüklerini yazıyorlar. Ama herhalde hemen göndermeliyiz, diye düşünemiyorlar. Onun dışında yok çok mutluyum, zamanla daha da değişiklikler olacağını düşünüyorum. Çocuğumu sürekli gördüğüm için direkt daha fazla değişiklik görüyorum. Suratlarındaki ifadeler her şeyi anlatıyor, mutlu olduklarını gösteriyor. Ben etkinliklerin böyle devam etmesini istiyorum. Şu ana kadar sürecin iyi gittiğini düşünüyorum. Çünkü günlüklerinde yazdığı şeyleri ben de okuyorum. Bana da gösteriyor. O yazıp bana gösteriyor, öyle daha iyi anladığını düşünüyor.

Aile 5: Çocuğum özellikleri gelişmiş gibi geldi. Özellikle materyal hazırlarken. Ama orada arkadaşların annesi biraz yardım etti. Siz de yardım ettiniz sanırım. Ama güzel etkinlik beğendim, yaptığınız şeyi hatta duvara astık. Çocuğum arkadaşları ile eğlendiğini söyledi.

Güzel vakit geçirdim dedi. Denizden çıkan şeyleri toplamış, herhalde taş toplamış, onları yapıştırdık, beğenmiş. Güzel oldu, bu şekilde devam etsin diye umuyorum.

Yaz tatilinde dünya nüfus günü etkinliği geçerlik komitesi üyeleri tarafından başarılı bulunmuştur. Araştırmacı tarafından etkinlikte yaşanan sorunlar komiteye aktarılmıştır. Komite üyeleri yaşanan internet bağlantısı problemlerinin önüne geçilmesi için yüz yüze etkinliklerin artmasını önermiştir. Böylece öğrencilerin katılım sorununun önüne geçilebileceği kararı alınmıştır. Etkinlikte yaşanan bu sorunun giderilmesi için etkinliklerin yüz yüze gerçekleştirilmesi kararı alınmıştır. Geçerlik komitesi eylem planını uygulanabilir bulmuştur.

Öğrenciler etkinlik sürecinde internet bağlantı sorunları yaşamalarına karşın etkinliğe katılım sağlamaya çalışmışlardır. Öğrenciler etkinlik sürecinin yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak gerçekleşecek diğer etkinliklerin yüz yüze olmasını istemişlerdir. Yazın gerçekleştirilen bu etkinlikler ile öğrenciler sosyalleştiklerini, arkadaşları ile vakit geçirmeyi sevdiklerini, bilgilerini hatırladıklarını, sosyal bilgiler dersine karşı ilgilerinin arttığını ve bakış açılarının değiştiğini belirtmişlerdir. Etkinlik süreci genel olarak öğrenciler tarafından olumlu karşılanmıştır. Etkinliğe çocuğunun yanında katılan ailelerin görüşleri ise etkinliklerin çocuklar için iyi ve yararlı olduğu yönündedir. Öğrencilerin aileleri yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin çocuklarını mutlu ettiği görüşüne sahiptirler. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinlikler ile okul döneminde işlenen bilgilerin uygulaması yapıldığı için, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı bakış açıları olumlu yönde değişmeye başlamıştır. Etkinlik aileler tarafından eğlenceli görülmektedir.

4.1.4. Yaz tatili sünnet düğünü

Uygulama sürecinde dördüncü etkinlik olan yaz tatilinde sünnet düğünü etkinliği 22/07/2023 tarihinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Bollu Köyünde gerçekleştirilmiştir. Araştırma katılımcılarından olan bir öğrencinin sünnet düğününe gidilerek, sünnet düğününün kültürel özellikleri incelenmiştir. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen sünnet düğünü etkinliğinin eylem planı yer almaktadır:

Tablo 4.4. *Yaz tatili sünnet düğünü etkinliği eylem planı*

Sınıf Düzeyi	6. sınıf
Etkinlik Süresi	180'
Öğrenme alanı	Birey ve Toplum, Kültür ve Miras

Tablo 4.4. (Devam) *Yaz tatili sünnet düğünü etkinliği eylem planı*

Kazanım	SB.6.1.2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğın oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.
Değerler	Sevgi, saygı, aile birliğine önem verme
Beceriler	Empati, gözlem, iletişim, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
Hazırlık	• Öğretmen öğrenciler ile birlikte sünnet düğününün yapılacağı alana gelir. • Gerçekleştirilecek düğün öncesi öğrenciler ile birlikte düğün yemeğı yenilir. • Öğretmen sünnet düğünlerinde tercih edilen yemek ve tatlılar hakkında ve bu yemeklerin neden verildiğı hakkında öğrencilere bilgiler verir.
Geliştirme	• Öğretmen sünnet düğünü alanına geçmeden öğrencilere sünnet kıyafetleri, süslemeler ve geleneksel kıyafetler hakkında bilgi verir. • Öğretmen sünnet düğününde kullanılan süslerin sembolik anlamlarından ve sünnet düğünlerinin kültürel ve tarihsel öneminden bahseder. • Öğrencilerden kendi bölgelerine ait bir sünnet düğünü âdeti var ise anlatmaları istenir. • Öğretmen kendi memleketinde olan sünnet düğünü geleneklerini ve düğünde çalınan müzik türlerini öğrenciler ile paylaşır ve öğrencilere de bu bölgelerde hangi müzik türlerinin yaygın olduğunu sorar. • Öğretmen daha sonra geleneksel dans oyunlarına öğrencilerin katılımlarını sağlar. • Öğretmen öğrencilere sünnet düğününde vakit geçirebilmeleri için serbest zaman verir.
Değerlendirme	• Öğretmen sünnet düğününde geçen sürede neler gördüklerini ve dikkatlerini nelerin çektiğini öğrencilere sorar. • Öğretmen sünnet düğünlerinin de kültürümüzün bir parçası, kültürel dayanışma ve yardımlaşmanın yaşandığı alanlardan birisi olarak yer aldığından söz eder. • Bu düğünlerin yapılması ile kültürel aktarımın gerçekleştiğı ve düğünlerin kültürün korunmasında önemli bir adım olduğundan bahseder. • Öğretmen öğrencilerden sünnet düğünü içerisinde geçirdikleri süreçleri günlüklerine kaydetmelerini ister.

18/07/2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında araştırmacı, komite üyelerine etkinliğe katılan öğrencilerden birinin sünnet düğünü olduğunu

bildirilmiştir. Öğrencinin ailesi araştırmacı ve öğrencileri sünnet düğününe davet etmiştir. Bu durumu geçerlik komitesi üyelerine bildiren araştırmacı sünnet düğününü içeren bir eylem planı gerçekleştirmek istediğinden söz etmiştir. Geçerlik komitesi üyeleri tarafından sosyal bilgiler dersinin amaçları doğrultusunda eylem planının uygun olacağı belirtilmiştir. Aşağıda araştırmacının araştırma günlüğünde eylem planının hazırlık süreci için yer alan görüşleri sunulmaktadır:

Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler sırasında düğüne gitmek istedikleri fikri sürekli aklımda idi. Etkinliklere katılan öğrencilerden birinin annesi beni sünnet düğününe davet edince, aklıma öğrencileri sünnet düğününe götürmek geldi. Etkinliği tasarlamadan önce fikrimin olumlu olup olmadığını geçerlik komitesine danıştım. Sünnet düğünlerinin de etkinlik kapsamında değerlendirilebileceği söylendi. Öğrenciler bu etkinliğe katılarak toplumsal bir olayın içinde olabilecekler ve hep beraber eğlenme fırsatı yakalayabileceklerdi. Bu yüzden öğrencilere sünnet düğünlerinin önemi ve düğünlerde yapılan adetleri içeren bir plan hazırladım. Plan içinde öğrencilerin serbest olarak eğlenme zamanı da bulabileceklerini düşünüyorum.

Aşağıda geçerlik komitesi toplantısında araştırmanın planlanması aşamasında geçen konuşmaların bir bölümü sunulmuştur:

Araştırmacı: Etkinlik öncesinde çocuklarla düğün yemeği yeriz, diye düşündüm ve neden düğünlerde bu çeşitli yemekler tercih ediliyor? Neden bu yemekler veriliyor? Düğünlerde neden yemek verilir? Tarzında öğrencilere bilgi vermek istiyorum.

Deveci: Bunu sen değil de başkasının anlatma imkânı var mı, Merve düğünde?

Araştırmacı: Düğünde mi hocam?

Deveci: Bulabilirsek komşu yanında bulunsun, o da ekleme çıkarma yapsın sana.

Pehlivan Yılmaz: Ders modundan kurtaralım.

Araştırmacı: Denerim ama orada çok fazla köydeki ahaliyi tanımıyorum.

Deveci: Yani tamam zaten gelir onlar yanına öğretmen gelmiş diye. Tamam o doğaçlama olursa onları da katarsın.

Araştırmacı: Tamam hocam.

Öğrencinin ailesinin daveti ile gerçekleşen sünnet düğünü etkinliği için Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Bollu Köyüne gidilmiştir. Etkinlik ortalama üç saat sürmüştür. Etkinliğin hazırlık aşamasında öğrenciler ile sünnet düğünü olan öğrencinin evine ziyaret gerçekleştirilmiştir. Burada öğrenciler ile serbest zaman geçirilerek sünnet düğünü olan öğrenci ve ailesi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı ve öğrenciler kendilerine ikram edilen yemekleri yemişlerdir. Araştırmacı öğrencilere yenilen yemeğin sünnet düğünü açısından önemini aktarmıştır. Aşağıda etkinliğin bu bölümünde geçen konuşmaların bir bölümü sunulmuştur:

Araştırmacı: Çocuklar biz biraz önce bir yemek yedik. Peki sünnet düğünlerinde neden yemek ikram edilir?

Ahmet Aç olanları doyurmak için.

Buse: Hep öyle yapıyor herkes ondan.

Araştırmacı: Evet çocuklar sizlerin de söylediği gibi uzaktan gelenleri doyurmak ve geleneklerimizi devam ettirmek için yemekler veririz.

Aşağıda araştırmacı ve öğrencilerin etkinliğin hazırlık aşamasında birlikte yedikleri yemeğe ilişkin Görsel 4.14’te sunulmuştur:

Görsel 4.14. *Sünnet düğünü etkinliği yemeği*

Etkinliğin geliştirme bölümünde öğrenciler ile sünnet düğünlerine yönelik kültürel özellikler hakkında konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından sünnet düğünlerinin kültürel ve tarihsel önemi öğrencilere aktarılmıştır. Öğretmen farklı bölgelerdeki sünnet düğünü âdetlerinden öğrencilere söz eder. Etkinliğin devam eden sürecinde öğrencilerden kendi bölgelerindeki sünnet düğünlerinin anlatılmaları istenmiştir. Yaz tatili sünnet düğünü etkinliği kapsamında geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda sunulmuştur:

Araştırmacı: Arkadaşlar bugün arkadaşımızın sünnet düğünü etkinliği için toplandık. Size bir soru sorarak başlamak istiyorum. Sünnet düğünlerinin çok gizli bir görevi vardır, ne olduğunu bilen var mı?

Uğur: Sünnet olmak.

Ahmet: Sosyal açıdan.

Melike: Peygamberimizin sünneti olduğu için.

Araştırmacı: Başka fikri olan var mı?

Ece: Benim yok.

Neşe: Benimde yok.

Araştırmacı: Söylüyorum o zaman. Sünnet düğünleri insanların bir araya gelmesini sağlar. Bir araya gelen insanlar yardımlaşır ve dayanışma gösterir. Yani toplumsal birliktelik sağlanmış olur.

Ahmet: Bu sosyal bilgiler demek olmuyor mu zaten?

Araştırmacı: Evet çocuklar aynen. Zaten ben size ne söylemiştim. Sosyal bilgilerin temelinde insan, toplum vardır diye. O yüzden insanı ilgilendiren her konu sosyal bilgilerinde temelini oluşturmaktadır. Sünnet düğünleri de bunların içerisine girer. Çocuklar hatırlarsanız bu sene kültürel unsurlardan bahsetmiştik. Dil, bayram, din vb. şeyler kültürel unsurlarımızdandı. O zaman sünnet düğünleri de bu kültürel unsurların içerisine girer mi?

Leman: Girer.

Melike: Girer tabii ki.

Araştırmacı: Peki çocuklar sünnet düğünlerinde hangi süslemeleri kullanırsınız ve neden kullanırsınız?

Melike: Eğlence yapıyoruz.

Araştırmacı: Peki başka ne yapıyorsunuz?

Leman: Balonla süslüyoruz.

Uğur: Arabaları süslüyoruz.

Ece: Bayraklar ile ve diğer süslemeler ile.

Araştırmacı: Evet çocuklar, balonlar, süsler, çiçekler ve bayraklar ile süsleme yaparsınız. Çiçekler ve balonlar ile süsleme yapmak bizim neşemizi gösterir. Bayraklar ile süsleme yapmak bizim devletimize bağlılığımızı gösterir.

Aşağıdaki görselde yaz tatili sünnet düğünü etkinliği kapsamında gerçekleştirilen yöresel oyunlara öğrencilerin katılımını gösteren görüntüler Görsel 4.15'te sunulmaktadır:

Görsel 4.15. Sünnet düğünü halk oyunları gösterisi

Etkinliğin değerlendirme aşamasında erkek öğrencilerden kendilerinin sünnet düğünlerini anlatmaları istenir. Araştırmacı tarafından öğrencilere etkinlik sürecinde dikkatlerini nelerin çektiği sorulmuştur. Araştırmacı öğrencilerin sünnet düğünü

etkinliğini değerlendirmelerini istemiştir. Araştırmacı öğrencilere sünnet düğünlerinin toplumsal önemini aktararak etkinliği sonlandırmıştır. Öğrencilerden sürecin değerlendirilmesine yönelik görüşlerini öğrenci günlüklerine aktarmaları istenmiştir. Etkinliğin değerlendirme aşamasına yönelik geçen konuşmaların bir bölümü aşağıda sunulmaktadır:

Araştırmacı: Çocuklar peki sizlere sünnet düğünü yaptı mı?

Ahmet: Benim yapıldı hocam.

Uğur: Benim yapılmadı.

Araştırmacı: Evet Ahmet sen bize kendi sünnet düğününü anlatır mısın?

Ahmet: Hocam yapıldığında ben biraz küçüktüm. Ama tek hatırladığım şey köy rampasından arabayla aşağıya inme zamanımız. Ondan başka bir şey hatırlamıyorum.

Araştırmacı: Küçük müydün çok?

Ahmet: Evet küçüktüm.

Araştırmacı: Kaç yaşındaydın?

Ahmet: Üç ya da beş yaşındaydım.

Araştırmacı: Tamam teşekkür ederiz. Peki çocuklar konuştuklarımızı şöyle bir toparlarsak sünnet düğünleri bizim için neden önemlidir?

Ahmet: Dini açıdan.

Neşe: Sosyalleşmemiz açısından.

Leman: Büyük erkek sorumluluğu kazanacak.

Ece: Yardımlaşma ve dayanışma olacak.

Araştırmacı: Evet çocuklar burada gerçekleşen sünnet düğününü değerlendirir misiniz?

Neşe: Hocam buraya özgü oyunlar oynandı.

Melike: Halay, ifte telli, telgraf.

Araştırmacı: Telgraf nasıl bir oyun çocuklar?

Neşe: Oda bir halay türü.

Etkinlik sonrasında 26/07/2023 tarihinde toplanılan geçerlik komitesine uygulamaya ilişkin veriler sunulmuştur. Geçerlik komitesi üyeleri etkinliğin uygulamasına yönelik görüşlerini paylaşmışlardır. Aşağıda etkinliğin uygulama sürecine yönelik geçerlik komitesi görüşleri yer almaktadır:

Deveci: Aslında Merve şu da bir bulgu olarak umarım çıkar, diğer yapılan ders eylem planlarına ve uygulamalarına göre daha az sorun olmaya başladı. Farkındaysan çok bir şey söyleyemiyoruz. Mesela daha önce yaptığımız başka bir komitede sürekli bir düzeltme, sürekli bir geliştirme durumunun içindeydik. Böyle hayatın içinden doğal akışında gidince, aslında etkinlikler sosyal bilgilerin ruhuna da uygun ilerliyor.

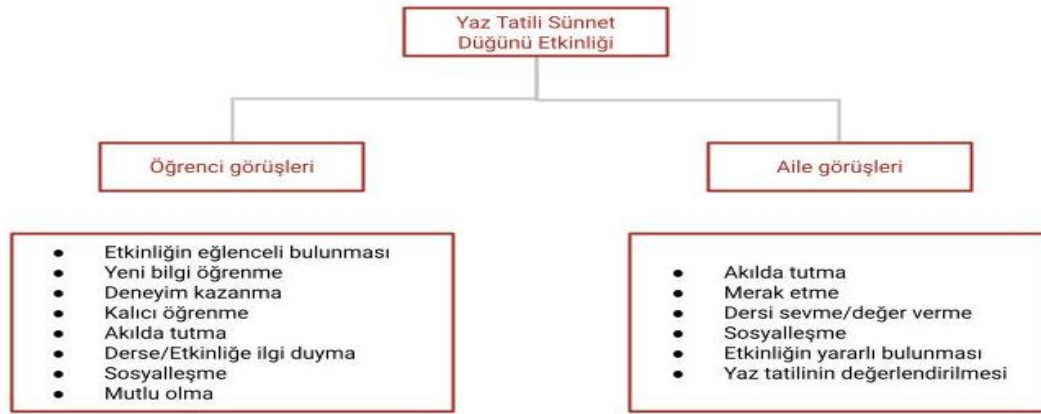
Araştırmacı: Evet, hocam.

Deveci: Çünkü hayatın içinde bir şey, önemli olan bu doğal akışın içinde tutunup, oradan bir şeyler edinmek. Bu da senin çalışmada umarım oranın altını çizebiliriz, güzel yanlarından birisi olacak, bence.

Araştırmacı araştırma sürecine ait görüşlerini araştırmacı günlüğünde belirtmiştir. Aşağıda araştırmacının araştırmacı günlüğündeki etkinlik sürecine yönelik görüşleri sunulmaktadır:

Sünnet düğünü etkinliği için sürece öğrencilerin ailelerini haberdar ederek başladım. Aileler öğrencilerin sünnet düğününe katılmaları için izin verdiler. Bu sayede öğrencilerin tamamını etkinlik sürecine dahil edebildim. Etkinlik alanına gelmeleri için öğrencileri evlerinden aldım. Sünnetin yapılacağı alan olan Bollu Köyüne geldik. Öğrencilerimle diğer sünnet düğünü olan öğrencimin yanına geldik. Öğrencilerin birbirlerini görünce mutlu olduklarını gözlemledim. Sünnet düğünü başlamadan önce öğrencilerle birlikte yemek yedik. Yemeklerimiz bittikten sonra etkinliğin bir bölümünü oluşturan sünnet düğünleri hakkında bilgiler verdim. Öğrencilerde sürece kendi bölgelerindeki sünnet düğünlerini ve özelliklerini anlatarak dahil oldular. Öğrencilere etkinlik sürecinde sorular yönelterek konuşmalarını sağlamaya çalıştım. Öğrenciler alanda iyi vakit geçirdiler. Sonra sünnet düğünü alanına gidince öğrencilerle birlikte oyun havalarına eşlik ettim. Sonrasında öğrencileri tek tek evlerine bıraktım. Öğrencileri evlerine bıraktığım sırada etkinlik sürecinin onlar için iyi geçtiğinden bahsediyorlardı. Yaz tatilinde hep beraber olmaları ve etkinlikler yapmalarının onlar tarafından eğlenceli geçtiğini düşünmekteyim. Etkinlik sonrasında öğrencilerin sünnet düğünlerinin de sosyal bilgilerin bir parçası olduğunu ve sünnet düğünlerinin toplumsal dayanışmaya ne denli yardımcı olduğunu öğrendiklerini düşünüyorum. Yaparak ve yaşayarak öğrenme öğrencilerin bilgilerini daha aktif bir şekilde yapılandırmalarını ve süreç ile daha iyi bir ilişki kurmalarını sağlıyor. Öğrenciler internet problemlerinden ötürü 3. hafta etkinliğinde problem yaşadıklarını ancak yüz yüze olan bu etkinlikte bir problem yaşamadıkları için daha rahat hissettiklerini belirttiler.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sünnet düğünü etkinliğine yönelik öğrenci günlükleri ile öğrenci ve aile görüşlerinden yararlanılmıştır. Katılımcıların görüşlerine Şekil 4.5'te yer verilmiştir:

Şekil 4.5. Yaz tatili sünnet düğünü etkinliği katılımcı görüşleri

Uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliği ile öğrencilerin yeni bilgiler öğrendikleri, etkinliği eğlenceli buldukları, deneyim kazandıkları ve sosyal bilgiler dersine karşı ilgi duydukları belirlenmiştir. Öğrencilere göre sosyal bilgiler eğitimi etkinliği akılda tutma ve sosyalleşme gibi becerilerini geliştirmiştir. Gerçekleştirilen etkinlik sonucunda aile görüşlerinden öğrencilerin sosyalleşme, merak etme, akılda tutma becerileri kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aileler ayrıca etkinliği yararlı bulduklarını, gerçekleştirilen etkinlikler sayesinde çocuklarının sosyal bilgiler dersini sevdiklerini ve yaz tatilinin etkili bir biçimde değerlendirildiğinden söz etmişlerdir.

Aşağıda yaz tatili sünnet düğünü etkinliğine katılan öğrencilerin günlüklerinde yer alan görüşlerine yer verilmiştir:

Ahmet: Bence bu ders en iyi ders olabilir. Çok eğlendik. Yaşlı teyze yerimi sürekli kaptı ama sorun olmaz.

Neşe: Merve Hoca bizi bir araya topladı ve arkadaşımızın sünnetine götürdü. Bana göre çok eğlenceliydi. Çok eğlendim ve çok bilgi topladım. Sünnet hakkında birkaç bilgi daha öğrendim. Çok eğlenceliydi. Bir dahaki etkinlikte görüşmek dileğiyle.

Melike: Bugün sünnet düğününe gittik. Çok eğlenceliydi. Hepimiz bir arada, hep birlikteydik. Zaten düğünlerin olmazsa olmazı bir araya gelerek tanıdıklarımızı görmek, tanımadıklarımızla tanışmaktır. Önce yemek yedik, sonra düğünün olduğu yere gittik. Düğünde bol bol oynadık. Çok güzel bir etkinlik oldu.

Buse: Dün arkadaşımızın sünnetine gittik ve çok eğlendik. Sünnet düğünlerinin nerelerde yapıldığı ve neden yapıldığı hakkında konuştuk. Günümüz çok eğlenceli geçti.

Ece: Merhaba sevgili günlük dün sınıf arkadaşlarımızla sünnet düğününe gittik. Yemek yedik, ondan sonra ders işledik. Ben çok eğlendim. Ondan sonra köyün içindeki Fikret'in sünnet eğlencesine indik. Orada oynadık. Halay çektik, kısacası çok eğlendik.

Umur: Dün arkadaşlarımla sünnet eğlencesine gittik. Yemek yedik. Sünnet düğünleri erkek sorumluluğu almak için yapılmıyormuş. Ben bunu yeni öğrendim. Merve Hoca bize dondurma aldı. Çok eğlendik. Gece eve geç geldik. Daha önce gece evden çıkmamıştım. Eğlendim.

Leman: Hocamızla arkadaşımızın sünnetindeydik. Halay çektik, eğlendik, yemek yedik. Çok güzel ve dolu dolu bir gün oldu. Başka yerlerde gerçekleşen sünnet adetlerini öğrendim. Arkadaşım kendi sünnet düğününü anlattı, çok komikti. Etkinlikler giderek daha eğlenceli ve bilgi dolu oluyor. Yüz yüze olması benim için daha iyi oldu bence. Böylece yaz tatilim dolu dolu geçiyor.

Aşağıda yaz tatili sünnet düğünü etkinliğine yönelik öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrudan alıntılar biçiminde sunulmaktadır:

Ahmet: Sünnetin neden gerçekleştiğini öğrendik. Sünnetin sosyal açıdan iyi olduğunu öğrendik. Bilgilerimi hatırladım. Aklımda daha çok şeyin kalmasını sağladı. Etkinlikler böyle yüz yüze de devam etsin. Etkinlikler sosyal bilgiler dersine bakışımı değiştirdi. İyi yönde değiştirdi. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim. Burada yaptığımızı normalde de yapıyoruz. Düğünlere gidiyoruz, etkinlikte yaptığımız şeyleri gerçekleştiriyoruz. Bence daha çok buluşalım.

Buse: Hem güzel ve eğlenceli her seferinde söylüyorum. Şöyle söyleyeyim, ben daha fazla mutlu oldum. Sünnet düğünlerinin nedenlerini nerelerde olduğunu öğrendim. Sünnette giyilen kıyafetlerin bölgelere göre farklılık gösterdiğini öğrendim. Etkinlikler ile öğrendiklerimiz aklımıza daha iyi girdi. Etkinliklerin böyle devam etmesini isterim. Etkinliklerden sonra dersi daha iyi anladım. Bu etkinlikleri günlük yaşamımda yapıyorum. Mesela bu sünnet düğünü etkinliğimizi görüyorum. Sünnet düğünlerine gidiyoruz.

Ece: Benim için etkinlik çok iyi geçti. Çok iyi buldum. Sünnet düğünlerimizi neden yaptığımızı öğrendim. Sünnet düğününe özel yapılan yemekleri öğrendim. Sünnet düğününde giyilen farklı kıyafetleri öğrendim. İşlediklerimiz daha çok aklımda kalıyor. Etkinliklerin yüz yüze bu şekilde olmasını isterim. Daha çok birbirimizi görmüş oluruz. Sosyal bilgiler dersinin etkinliklerinin olumlu bir etkisi oldu. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim.

Fikret: Sünnet düğününün neden ve niçin yapıldığını öğrendim. Hangi sebeple, hangi açıyla yaptığımızı öğrendim. Ondan sonra böylece yeni insanlarla tanışıyoruz, bu sünnet düğününün sayesinde. Bence güzel bir etkinlikti. Sünnet düğünümde akrabalarımı gördüm. Arkadaşlarımı gördüm, bu yüzden sevindim. Etkinlikler böyle güzel olsun, eğlenceli olsun. Sadece böyle devam etmesini istiyorum. Etkinliklerden sonra bende değişimler oldu. Çünkü böyle daha çok şeyler öğreniyorum. Bunları deneyerek yapıyoruz, yaşayarak yapıyoruz.

Leman: Etkinliği çok güzel, çok eğlenceli buldum. Halayı öğrendim, farklı oyunları öğrendim. Arkadaşlarımızı gördük. Bilgiler aklımızda daha iyi kaldı. Daha kalıcı oldu. Yüz yüze devam etmesini istiyorum etkinliklerin. Çünkü bazı kişilerin internetleri olmadığı için, giremedikleri için, o yüzden yüz yüze olmasını istiyorum. Etkinliklerden sonra daha iyi

dinleyebiliyoruz sizi. Böylece bilgiler daha çok akılda kaldı. Etkinlikler daha çok eğlenceli olabilir, çok eğlenceli olabilir.

Melike: Etkinlikleri güzel buldum, eğlenceli oldu. Sünnet, düğününün bizim için önemini öğrendim. Daha bir detaylı öğrendim, bilmediklerimi öğrendim. Beni güzel etkiledi, eğlenceliydi. Daha çok konular aklımızda kaldı. Etkinlikler bence yüz yüze devam etsin. Çünkü etkinlikler derse bakış açımı değiştirdi, daha çok sevmeye başladım.

Neşe: Hocam sünnet düğünü etkinliğini gayet iyi buldum. Sünnet düğününü niçin yaptıklarını ve nasıl bir faydası olduğunu öğrendim. Bu bilgilerin birazını biliyordum, birazını bilmiyordum. Etkinlikler beni gayet iyi etkiledi. Hem sosyalleşme açısından hem eğlenme açısından gayet iyiydi. Derse bakış açım olumlu oldu. Etkinlikler yüz yüze olsun. Çünkü internet kesiklikleri olduğu için, yüz yüze olunca daha iyi anlıyorum.

Uğur: Etkinliği çok iyi buldum. Halayı öğrendim. Bilgiler aklımda kaldı. Etkinlikler çok iyi, devam etsin, tam gaz devam etsin. Etkinliklerde daha çok eğlendim.

Aşağıda sünnet düğününe ev sahipliği yapan öğrencinin ailesi ile yapılan görüşmeler doğrudan alıntılar biçiminde sunulmaktadır:

Aile 4: Çocuğumun sünnetine gelmeniz beni ve çocuğumu çok mutlu etti. Arkadaşlarını da beraberinde getirdiniz. Onları da görünce çocuğum ve ben çok mutlu oldum. Teşekkür ediyorum size. Süreç güzel gidiyor. Bu etkinliği yaparken ben de sizi dinledim. Anlatmanızı ve çocuklarla ilgilenmenizi çok beğendim. Çocuğum da mutlu, bende mutluyum. Çocuklarımızla iletişim kurmanız, güzel beğendim. Çocuğum etkinliğin aklında kaldığını söylüyor. Daha mutlu bir sonraki etkinlik için. Bir sonraki etkinliğe gitmek için sabırsızlıkla bekliyor. Eve geldiğinde heyecanla derste işlediğini anlatıyor. Güzel, mutlu oluyorum. ben de onu öyle gördüğüm için. Etkinliklerden sonra dersi daha çok sevdiğini hissettim. Vaktini bir şeyler öğrenerek geçirdiği için mutlu oluyorum. İletişimi arttı, bilgisi arttı. Daha akılda kalıcı olduğunu hissediyorum ve kendisi de hissediyor. Özgüveni de arttı, arkadaşlarıyla da çok güzel sosyalleştğini hissediyorum. Yaz tatilini yani çok güzel değerlendiriyor. Sizin sayenizde. Çocuğum mutlu oluyor, vaktini güzel değerlendiriyor. Dersi de daha çok sevdiği için gelecekte ona faydalı olacağını düşünüyorum. Etkinlikler devam etsin. Onlara yardımcı olursanız çok mutlu olurum.

Geçerlik komitesi üyelerine sunulan etkinlik ile ilgili veriler komite üyeleri tarafından etkili bulunmuştur. Etkinlik sürecine yönelik komite üyeleri tarafından bir sorun gözlenmemiştir. Geçerlik komitesi eylem planını uygulanabilir bulmuştur. Araştırmacı bir önceki etkinlikte komite üyeleri ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda etkinliği yüz yüze gerçekleştirmiş, böylece etkinliğe katılım ile ilgili sorunları çözmüştür. Yüz yüze gerçekleştirilen etkinliğe öğrencilerin tümü katılmıştır. Çevrimiçi yapılan etkinliklere göre daha fazla katılım sağlanmıştır.

Öğrenci günlüğü ve öğrenci görüşlerinden hareketle öğrencilerin etkinlikleri yararlı ve eğlenceli buldukları söylenebilir. Etkinlikler ile birlikte bilgilerin daha fazla akılda kalıcı olduğu paylaşılmıştır. Etkinliklerden sonra öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik bakış açıları değişmiştir. Bunun yanı sıra öğrenciler sosyal bilgiler dersini daha eğlenceli bulmaya ve sevmeye başlamışlardır.

Uygulama sonrasında öğrencinin ailesi ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmede etkinliklerin öğrenciler için yararlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sürecin çocuklar için eğlenceli geçtiği ve onları mutlu ettiği belirtilmiştir. Aile öğrencinin bilgilerinin daha kalıcı hale geldiğini, öğrencinin özgüveninin arttığını ve sosyalleştiğini açıklamıştır. Aile etkinliklerden sonra çocuklarının sosyal bilgiler dersini sevdiklerini belirtmiştir.

4.1.5. Yaz tatilinde mesleklerin tanıtımı

Uygulamanın beşinci etkinliği olan yaz tatilinde mesleklerin tanıtımı etkinliğinin eylem planı 29/07/2023 tarihinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Safalı Köyünde gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında öğrencilere kariyer testi/meslek belirleme testi gönderilmiş ve testin çözülmesi istenmiştir. Ardından kaynak kişilerin katılımıyla bir mesleğe ilişkin tanıtım gerçekleştirilmiştir. Yaz tatilinde meslek tanıtımının yapıldığı eylem planına ilişkin bilgiler Tablo 4.5’te sunulmaktadır.

Tablo 4.5. Yaz tatilinde mesleklerin tanıtımı etkinliği eylem planı

Sınıf Düzeyi	6. Sınıf
Etkinlik Süresi	85’
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Kazanım	SB.6.5.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.
Değerler	Çalışkanlık, dürüstlük, tasarruf, yardımseverlik, sorumluluk
Beceriler	Araştırma, empati, girişimcilik, finansal okuryazarlık, iletişim, karar verme, yenilikçi, sosyal katılım
Hazırlık	• Öğrencilere etkinlik süresi içerisinde meslek seçme/kariyer testi ile ilgili bilgilendirme yapılır ve testin uygulanacağı söylenir. • Meslek seçme /kariyer testi öğrencilere uygulanması için gönderilir. (https://testanket.com/uygulamalar/meslek_testi.html) • Mesleklerini anlatmaları için kaynak kişiler etkinliğe davet edilir. • Öğrencilere öncelikle gelecekte hangi mesleği yapmak istedikleri sorulur.

Tablo 4.5. (Devam) Yaz tatilinde mesleklerin tanıtımı etkinliği eylem planı

Geliştirme	• Kaynak kişiler meslekleri ile ilgili özellikleri öğrencilere anlatır. • Öğrencilerden kağıtlara bir kum saati çizimleri istenir. Çizilen kum saatinin üst tarafına öğrencilerden hayal ettikleri meslekleri yazmaları istenir. Test sonucundan elde edilen verilerin kum saatinin alt tarafına yazmaları istenir. • Test sonucunda elde edilen mesleklerin, öğrencilerin kişilik özelliklerine uygun olup olmadığı sorulur. • Öğrenciler test uygulanmadan önce ve uygulandıktan sonra elde edilen sonucu karşılaştırır. • Test sonucunda elde edilen bilgilere göre meslek hakkında bilgiler verilir. • Verilen bilgilerden sonra çocukların meslek seçimiyle ilgili fikirlerinin değişip değişmediği sorulur.
Değerlendirme	• Etkinlik sonrasında öğrencilerden ailelerine yardımcı olmaları istenir. • Öğrenciler etkinlik sonrası bir günlerini anne ya da babalarına yardımcı olarak veya onları gözlemleyerek geçirirler. • Edindikleri tecrübelerini günlüklerine yazarlar. • Bir mesleğin getirdiği sorumlulukları öğrenirler.

26/07/2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında araştırmacı meslek belirlemeye yönelik bir eylem planı gerçekleştirmek istediğini geçerlik komitesi üyelerine sunmuştur. Araştırmacı eğitim öğretim yılı içerisinde “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer alan meslekler konusunda uygulama yapmaya yönelik zamanın bulunmadığını bu yüzden de öğrencilerin eksikliklerinin kapatılması adına meslek belirleme etkinliği gerçekleştirmek istediğini belirtmiştir. Araştırmacının etkinlik önerisi geçerlik komitesi tarafından olumlu karşılanmıştır. Ayrıca beşinci etkinlik olan yaz tatilinde meslek tanıtımı etkinliğine kaynak kişi olarak geçerlik komitesi üyelerinden Handan DEVECİ ve Büket ŞEREFLİ GÜNEY katılım sağlamıştır. Aşağıda araştırmacının etkinliğin planlanma sürecine yönelik düşüncelerine yer verilmektedir:

Öğrencilere yönelik eylem planı hazırlamak için öğretim programında yer alan kazanımları incelerken, eğitim öğretim yılı içerisinde işlenen bir konunun yeterince öğrencilere yerleşmediği ve etkinlikler ile desteklenemediğini hatırladım. Bu yüzden öğrencilerin gelecek yaşamlarında da onlara rehberlik etmesi ve süreçte kendilerini tanımaları kolaylaşması adına meslekler etkinliği düzenlemeye karar verdim. Çünkü öğrencilerin kendi özelliklerinin farkına varmasının ve öğrencilerin kendilerini tanımasının bu yaşlarda önemli olduğunu düşündüm. Öğrencilere bu süreçte rehberlik edebilmesi için meslek/kariyer testleri

araştırdım. Bu sayede öğrenciler meslek seçmeden önce ön yargılı davranmayacaklar ve sadece ilgileri, yeteneklerine göre cevap verebileceklerdi. Araştırdığım testin kısa soruları içermesine, çok yönlü olmasına dikkat ettim. Etkinlik planında öğrencilerin seçecekleri mesleklerde etkili olması amacıyla ailelerinin yaptığı mesleğe yardım etmelerinin de yararlı olacağını düşündüm ve etkinlik sürecine aileye yardım sürecini ekledim. Aynı zamanda öğrencilerin süreç içerisinde aktif olabilecekleri süreçleri göz önünde bulundurdum. Hazırladığım etkinlik önerisini geçerlik komitesine sundum. Komite üyelerine neden bu etkinliği gerçekleştirmek istediğimi ve etkinlik aşamalarını gerekçeleri ile anlattım. Anlattığım etkinlik komite üyeleri tarafından olumlu karşılandı.

Araştırmanın hazırlık aşamasında öğrenciler ile buluşmadan önce araştırmacı tarafından meslek seçme /kariyer belirleme testi gönderilmiştir. Öğrencilerden kendilerine gönderilen testi çözmeleri istemiştir. Etkinlik günü Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Safalı Köyünde öğrenciler ile buluşma gerçekleştirilmiştir. Etkinliğe geçerlik komitesi üyelerinden Handan DEVECİ ve Büket ŞEREFLİ GÜNEY katılmıştır. Kaynak kişi olarak etkinlik sürecine dahil olan geçerlik komitesi üyeleri öğrenciler ile tanışmışlardır. Geçerlik komitesi üyeleri ve öğrenciler arasında geçen konuşmaların bir bölümüne doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda yer verilmiştir:

Araştırmacı: Evet çocuklar başlayalım sırayla kendimizi tanıtalım hangi mesleği istediğimizi anlatalım.

Neşe: Büyüyünce bir sürü meslek sahibi olmak istiyorum.

Handan DEVECİ: Mesela?

Neşe: En çok doktorlukta aklım var. Olabilirsem polis ve voleybolcu.

Handan DEVECİ: Evet birbirinden farklıymış. Bende doktor olmak istemiştım ama benim ilgim matematik ve fene değildi. Sosyal yöndeydi. Sonra oğlumun doktor olmasını istedim. Oda benim onun doktor olması isteğime karşı farklı bir alan seçti. İlgisi farklı bir yönde olduğu için. O yüzden doktorluk mesleğine ilgi duyanlara hayranlık duyuyorum.

Araştırmacı: Hocam çok güzel voleybol oynuyor kızlar.

Handan DEVECİ: Fiziksel yapılarından belli oluyor zaten.

Araştırmacı: Evet devam edelim.

Ece: Büyüyünce bende doktor olmak istiyorum veya diş hekimi.

Handan DEVECİ: Evet, matematiği, feni seviyor musun?

Ece: Evet.

Ahmet: Ben büyüyünce ya veteriner ya da pilot olmak istiyorum.

Geçerlik komitesi üyeleri yaz tatili etkinliklerinin öğrenciler açısından nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi almışlardır. Daha sonra geçerlik komitesi üyelerinden Handan DEVECİ akademisyenlik mesleği hakkında öğrencilere bilgiler vermiş ve

öğrencilere ne olmak istedikleri hakkında sorular sormuştur. Etkinlikte geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda sunulmuştur:

Handan DEVECİ: Yaz tatili etkinliklerini nasıl buluyorsunuz? Sizin açınızdan süreç nasıl ilerliyor? Birtakım sorunlar yaşıyor olabilirsiniz tabii ki. Yaz tatilinde sizin buraya gelmeniz beni çok mutlu etti. Bir cumartesi günü bugün okul yok hiçbir zorunluluk yok. Sizde nasıl bir şey uyandırıyor? Sizlere bir etkisi oluyor mu?

Melike. Bence bu etkinlik çok güzel oluyor. Bize faydası oluyor hem de derslerimizi unutmuyoruz. Aklımızda kalıyor.

Leman: Dersleri aklımızda tutabiliyoruz.

Neşe: Bana göre gayet iyi geçiyor. Hem öğrendiğimiz şeyleri tekrar ediyoruz hem de sosyalleşiyoruz. Açıkçası siz bizden daha yetkili birisiniz sizle sohbet etmek bile çok güzel.

Handan DEVECİ: Sosyalleşme dedin, güzel bir şey aslında bir araya gelmemiz, bir arada sohbet ediyor olmamız sosyalleşmemizin göstergesi.

Ece: Ben çok sevdim. Hem Merve hocayla hem de arkadaşlarımızla tatilde bir arada olmak çok güzel.

Ahmet: Hocam çok iyi oluyor, böyle unutmuyoruz aklımızda kalıyor. Hem de köyde işten kurtulmuş oluyoruz.

Fikret: Hocam bence bu Türkiye’de bir ilk olduğu için çok güzel çok sevdim. Hocam bir daha olmasını isterim. Hocam bir de hocamız bizim için çok uğraşıyor.

Uğur: Etkinlikler güzel oldu. Bu etkinliğin sık sık tekrarlanması güzel.

Etkinliğin hazırlık aşamasında son olarak araştırmacı öğrencilere boş kâğıtlar dağıtarak kum saati etkinliğini gerçekleştireceklerini söylemiştir. Araştırmacı öğrencilerden ellerinde bulunan kâğıtlara büyük bir kum saati çizmelerini istemiştir. Araştırmanın geliştirme bölümünde araştırmacı öğrencilerin çizdiği kum saatlerinin üst tarafına olmak istedikleri meslekleri yazmalarını istemiştir. Araştırmacı kum saatinin üst tarafına öğrencilerin bu meslekleri isteme nedenlerinin yazılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmacı daha sonra kum saatinin alt tarafına öğrencilerin kariyer testinden elde edilen sonuçların yazılmasını ve ardından öğrencilerin kum saati üzerine yazdıkları yanıtlar ile kum saatinin altına yazdıkları yanıtları değerlendirmelerini istemiştir. Ayrıca araştırmacı öğrencilere hayal ettikleri meslekler ile sahip oldukları özelliklerin ne kadar uyumlu olduğunu sormuştur. Etkinliğin geliştirme bölümünde geçen konuşmaların bir bölümüne doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda yer verilmiştir:

Araştırmacı: Çocuklar öncelikle üst tarafa olmayı düşündüğünüz, hayal ettiğimiz meslekleri yazalım.

Fikret: Kaç tane.

Araştırmacı: Kaç tane istiyorsanız o kadar yazabilirsiniz. Çocuklar bunları yazdıktan sonra ok çıkartarak neden bu mesleği istiyoruz, onun nedenini yazıyoruz.

Leman: Bir tanemi neden yazalım.

Araştırmacı: Bir de olabilir birden fazla da olabilir.

Uğur: Ben yazdım meselâ gol atmak için.

Araştırmacı: Çok güzel.

Ahmet: Ben pilotluk yazdım, uçmak istediğim için.

Handan Deveci: Gol sevinci yaşamak için çok güzel.

Uğur: Daha çok para kazanmak için.

Buket ŞEREFLİ GÜNEY: O da bir neden onu da yazabilirsin.

Fikret: Birde şöyle bir şey var bir mesleği para için yapıyorsan o mesleği sevmiyorsun demektir.

Araştırmacı: Evet, tekrar etmiştik derslerimizde.

Handan DEVECİ: Evet, tekrar oldu.

Araştırmacı: Ece senden başlayalım ne olmak istiyorsun, nedenleri neler?

Ece: Doktor ve diş hekimi. Hastalara yardım etmek için, insanları tedavi etmek için, insanlara yararlı olmak için.

Araştırmacı: Evet çok güzel. Melike sen?

Melike: Öğretmen olmak istiyorum. Çocukları sevdiğim için. Voleybolcu olmak istiyorum. Spora ilgi duyuyorum.

Araştırmacı: Evet çok güzel. Sen Leman?

Leman: Öğretmen ve polis. Okulu sevdiğim için bir de suçluları yakalamak için.

Araştırmacı: Çok güzel Ahmet, sen?

Ahmet: Pilot ve veterinerlik. Göklere ayrı bir ilgim var ve hayvanları seviyorum.

Araştırmacı: Çok güzel Fikret, sen?

Fikret: Hocam ben futbolcu olmayı ve arkeolog olmayı istiyorum. Çünkü futbol çok güzel ve eğlenceli. Tarihe ve eski yapılara da merakım var.

Araştırmacı: Çok güzel Neşe, sen peki?

Neşe: Hocam doktor, voleybolcu, beden eğitimi öğretmeni. İnsanlara hizmet vermek için doktor. Beden eğitimi öğretmeni ise, çocukları izleyip o konularda esneklik ve eğilimleri varsa onları yönlendirmek için. Voleybolcudaki tamamen ilgi duyduğumdan ve yetenekli olduğumu düşündüğümünden.

Araştırmacı: Çok güzel.

Fikret: Hocam benim aslında bir fikrim daha var ama olacağımı sanmıyorum.

Araştırmacı: Paylaşabilirsin.

Fikret: Sosyal bilgiler hocası olmak istiyorum ama olamam.

Araştırmacı: Neden olamayacağını düşünüyorsun?

Fikret: Kazanamayacağımı düşünüyorum.

Araştırmacı: Sosyal bilgiler öğretmenliği kazanmak öyle zor değil.

Handan DEVECİ: Kazanırsan gelirsin bizim oraya.

Araştırmacı: Belki hocanda Handan Hoca olur.

Handan DEVECİ: O zaman ben sorarım, hani olmayacaktın derim.

Araştırmacı: Şimdi çözdüğümüz kariyer testinin sonuçlarını kum saatinin altına yazalım ve sırayla açıklayalım.

Ece: Çıkan sonuçlarda eczacılık, diş hekimi ve doktorluk var.

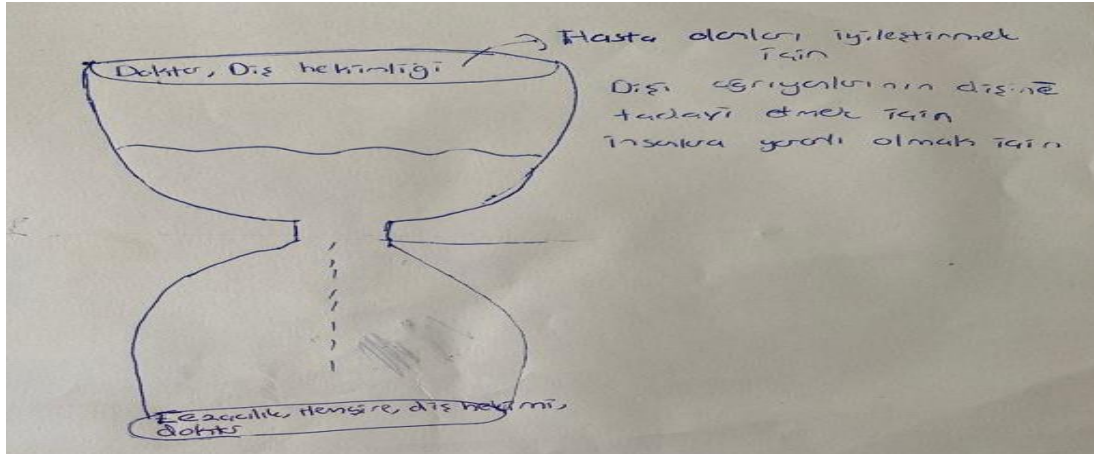
Araştırmacı: O zaman senin istediklerin ile sahip olduğun özellikler birbirine paralel çıkmış.

Aşağıda yaz tatilinde meslekler tanıtım etkinliğine ilişkin görüntüler Görsel 4.16’da sunulmaktadır:

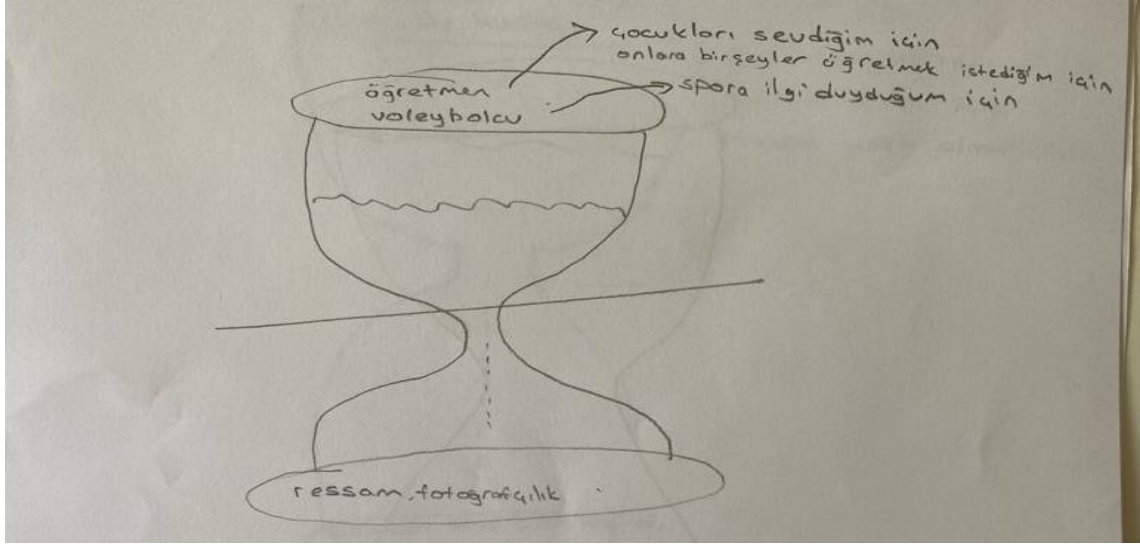
Görsel 4.16. Yaz tatili meslek tanıtım etkinliği

Ece isimli öğrencinin kum saati etkinliğine ilişkin çizdiği resme Görsel 4.17’de yer verilmiştir:

Görsel 4.17. Kum saati etkinliği

Melike isimli öğrencinin kum saati etkinliğine ilişkin çizdiği resme aşağıda Görsel 4.18’de yer verilmiştir:

Görsel 4.18. Kum saati etkinliği

Etkinliğin değerlendirme aşamasında araştırmacı ve öğrenciler tarafından etkinlik değerlendirilmiş ve bireylerin meslek seçerken dikkat etmesi gereken özellikler konuşulmuştur. Araştırmacı değerlendirme bölümünde öğrencilerin etkinlik sürecine yönelik görüşlerini öğrenci günlüklerine aktarmalarını istemiştir. Son olarak araştırmacı öğrencilerden bir gün boyunca ailelerine yardım etmelerini istemiştir. Öğrencilerin ailelerine yardım ederken video çekip araştırmacıya ulaştırmaları beklenmiştir. Aşağıda etkinliğin değerlendirme aşamasına ilişkin geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde sunulmaktadır:

Araştırmacı: Şimdi çocuklar hatırlıyorsanız bir mesleği seçmemizdeki en önemli neden neydi? Biraz önce Fikret bize bir mesleği seçmemizdeki en önemli neden para değil demişti. Başka neler vardı peki?

Ahmet: İstek.

Uğur: İlgi.

Ahmet: Yetenek. Yeteneğinin olması.

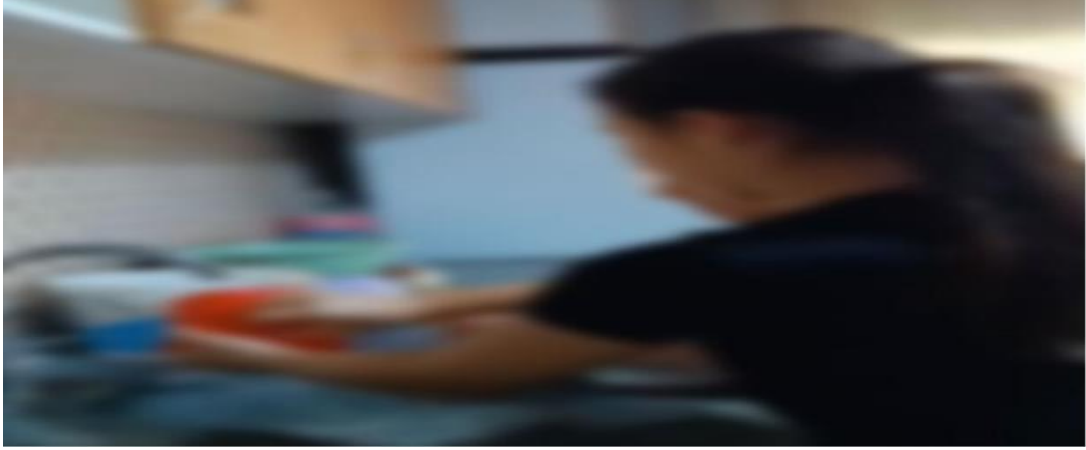
Araştırmacı: Evet, çocuklar dersimizi güzel hatırladınız. Toplumumuzda aslında aile baskısı ve para çok önemli bir neden olmasına karşın mesleğimizi belirlerken ilgi, istek ve yeteneklerimize dikkat etmeliyiz.

Ahmet adlı öğrencinin ailesine yardım etmesine ilişkin görüntüler Görsel 4.19’da sunulmaktadır:

Görsel 4.19. Öğrencilerin ailesine yardım etmesi

Ece ve Neşe adlı öğrencinin ailelerine yardım etmelerine ilişkin görüntüler aşağıda Görsel 4.20’de sunulmuştur:

Görsel 4.20. Öğrencilerin ailelerine yardım etmesi

Yaz tatili meslek tanıtımı etkinliğine yönelik gerçekleştirilen geçerlik komitesi görüşlerinin bir bölümü aşağıda sunulmaktadır:

Araştırmacı: Handan Hocamlar gelince çocuklar da çok sevindiler. Aslında onlar için de güzel oldu.

Deveci: Güzel oldu. Evet, içinde olmak benim çok hoşuma gitti açıkçası. O ruhu solumak, görmek, sözleri ve tepkilerini görmek. Çocukların yaz tatilinde okula gelmesi çok hoşlarına gitti. Bence çok önemli bir bulgu oldu. 2023 eğitim vizyonunda da vardı. Okul bahçelerini yazın açacağız denilmişti. Biliyorsunuz, o yüzden bulgu olarak burada tekrar etmesi benim çok hoşuma gitti açıkçası.

Araştırmacı: Fotoğraflarımız böyle, Handan hocamda etkinliğe dahil oldu. Gayet güzel bir etkinlik oldu, benim açımdan.

Deveci: Evet katıldılar, çocuklarda ölçek işe de yaradı. Ölçekle kendi isteklerinin uyuşmuş olması, onları istedikleri mesleğe daha da güdüledi.

Araştırmacı: Bu etkinliğe sadece bir tane öğrencimiz gelemedi. O da ailesiyle başka bir yerdeymiş. Aslında ben birkaç gün öncesinde söylemiştim.

Pehlivan Yılmaz: 4 kız 4 erkek mi Merve?

Araştırmacı: Normalde 5 kız, 3 erkekler.

Pehlivan Yılmaz: Çocukların da yüzleri gülüyor, gayet güzel görünüyor.

Araştırmacı araştırma sürecine ait görüşlerini araştırmacı günlüğünde belirtmiştir.

Aşağıda araştırmacı günlüğünden sürece yönelik görüşler sunulmuştur:

Öğrencileri etkinlik alanında geçerlik komitesi üyeleri Handan Deveci ve Buket Şerefli Güney ile karşıladık. Öğrenciler etkinlik alanına geldiklerinde ilk birkaç dakika çekingenlik gösterdiler. Sonrasında Handan Deveci öğrencilere kendini tanıtarak etkinlik sürecini başlatmış oldu. Ayrıca öğrencilerin kendini tanıtmalarına fırsat verilerek kendilerini ifade etmeleri sağlanmış oldu. Handan Hoca öğrencilerin hangi meslekleri yapmak istediklerini ve hayallerini sordu. Öğrencilerde Handan Hocaya, hangi meslekleri seçmek istediklerini söylediler. Handan Hoca daha sonra kendi mesleğini anlattı. Öğrencilerin isterlerse o mesleği nasıl yapabileceğinden bahsetti. Öğrencilerin Handan Hocayı dikkatle izlediklerini fark ettim. Ayrıca öğrencilerin birkaç dakika içinde çekingenliklerini de attıklarını gördüm. Böylece öğrenciler düşüncelerini daha rahat ifade edebildiler. Etkinlikte birkaç öğrencinin çözdüğü test ile olmak istedikleri mesleğin aynı olduğunu farkına vardık. İki öğrenci ise etkinlik sonunda olmak istediği mesleği değiştirirken, birkaç öğrenci mesleklerine karar verdi. Öğrencilerin süreç içerisinde kendi düşüncelerini ve hayallerini anlatırken mutlu olduklarını gözlemledim. Sürecin bir parçası olmak ve kendi düşüncelerini açıklamak onları daha aktif bir hale getirdi. Geçerlik komitesi üyelerinin etkinliğe katılması da öğrencilerin süreç içerisinde daha fazla konuşmalarını ve kendilerini anlatmalarını sağladı. Yeni kişilerle tanışmanın onların ilgisini, dikkatini daha fazla çektiğini gözlemledim.

Uygulanan etkinliğe ilişkin etkinlik katılımcıları olan öğrencilerden, öğrenci günlüğü ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veriler toplanmıştır. Aşağıda yaz tatilinde meslek tanıtımı etkinliğine ilişkin öğrenci görüşleri Şekil 4.6’da sunulmuştur:

Şekil 4.6. Yaz tatili meslekler tanıtım etkinliği öğrenci görüşleri

Gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrenciler karar verme, gözlem yapma, akılda tutma, yaratıcılık gibi birçok beceri edinmişlerdir. Ayrıca etkinlik ile öğrencilerin yeni bilgiler öğrendikleri, eğlenceli zaman geçirdikleri, mutlu oldukları, farklı bakış açısı kazandıkları, sosyal bilgiler dersini sevdikleri belirlenmiştir. Öğrenciler etkinlik sürelerinin uzatılması ve etkinliklerin yüz yüze gerçekleştirilmesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.

Aşağıda yaz tatili meslek tanıtımı etkinliğine katılan öğrencilerin öğrenci günlüklerinde yer alan görüşleri sunulmaktadır:

Ahmet: Bence bu ders çok iyi bir dersti. Hocamızın arkadaşı ve hocası geldi. Onlarla çok iyi vakit geçirdik. Kum saati çizip içine meslekleri ve olmaya elverişli olan meslekleri yazdık. Çok güzel bir dersti. Bütün dersler hep böyle güzel olsun isterim. Daha çok eğlenebileceğimizi düşünüyorum, bence en iyi ders bu oldu.

Fikret: Bugün Handan Hoca ve Buket Hoca ile tanıştık. Bugün meslekleri tekrar ettik. Gelecekte olacağımız mesleği hoca ile paylaştık. Yani meslekleri öğreniş nedenlerini araştırdık. Handan Hoca bize küçük bir konuşma hazırlamıştı. Eski dersleri tekrar ettik. Bugün çok şey öğrendim.

Neşe: Merhaba günlük bugün Handan Hoca ile tanıştım ve Handan Hoca ile tanışmak bana çok iyi geldi. Buket Hoca da çok iyiydi ve onlarla sohbet etmek bana çok iyi geldi. Aynı zamanda meslek konusunu tekrar ettik ve konular aklımızda daha çok kaldı. Normalde küçükken doktorluğu daha çok istiyordum ama sonradan avukatlığa daha çok yöneldim ve artık avukat olmak istiyorum. Bu meslek bana daha çok çekici geliyor.

Melike: Bugün Handan Hoca ile bir araya geldik. Çok güzeldi. Çok mutlu oldum. Handan Hoca gibi profesörle bir araya gelmekten çok memnun oldum. Meslekler ile ilgili konuştuk.

Meslekler hakkında bilgi edindim. Bir profesörle tanışmak çok güzeldi. Bundan çok mutluluk duydum ve mesleğime karar verdim. Handan Hoca ile konuştuğumuz için çok şanslıyız.

Ece: Merhaba sevgili günlük bugün Merve Hoca ile okulda toplandık. Onun yanında Handan Hoca ve Buket Hoca geldiler. Profesör hoca ile görüşmek beni çok mutlu etti. Bilgilerim tazelendi ve çok mutlu oldum. Okulda olmak beni daha bir mutlu etti. Handan Hoca ve Buket Hoca çok iyi biri bu yüzden çok eğlendik. Meslekleri konuştuk, sosyal bilgileri tekrar ettik. Bu yüzden çok akılda kalıcı oldu. Kum saati çizdik, mesleğime karar verdim. Olmak istediğim şeyle testte çıkan sonuç paralel çıktı, uyuytu. Mutluluktan havalara uçtum, çok mutlu oldum.

Uğur: Bugün çok güzel bir gün oldu. Bugün Merve hocanın hocası geldi. Çok farklı geldi, hocanın hocasını görmek. Bizimle sohbet ettiler. Dinlediler bizi. Profesörlük mesleği varmış, yeni öğrendim. Zaten futbolcu olmak istiyordum. Sonra olabilirsiniz dediler. Takla attım. Herkes beğendi. Beni alkışladılar, mutlu oldum. Kışın öğrendiklerimizi tekrar ettik. Yeni meslekler öğrendim. Ama benim meslek kararım değişmedi.

Aşağıda yaz tatili meslek belirleme etkinliğine yönelik öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Ahmet: Bence bu etkinlik çok iyiydi, mesleğimize karar verdik. Mesela etkinlikte sosyal hocalarının nasıl olduğunu öğrendik. Mesleklerle ilgili konuştuklarımızdan bilgiler öğrendik. Her meslek aynı olmuyor. Her mesleğin farklı bir zorluğu var. Etkinlik bence çok iyiydi. En iyi etkinlik bu olabilir. Bundan iyi etkinlik olamayacağını düşünüyorum. Bu etkinlik beni iyi etkiledi, çok iyi bir etkisi oldu. Mutlu etti, dersi sevmemi sağladı. Burada öğrendiklerimi yapıyorum. Çiftçilik yapıp hayvanları bir yere götürüp getiriyorum. Esnafılık yapıp, bizim bakkalımızda duruyoruz. Çevreme, çevremdekilere bakıyorum, gözlemliyorum. Etkinliğin daha çok uzatılmasını isterdim. Haftada bir gün değil de iki gün, bir saat değil de iki ya da iki buçuk saat olsun.

Ece: Bu etkinlikten çok şey öğrendim. Meslekleri, ileride ne olabileceğimi öğrendim. Mesela doktorluk istiyordum ama bir an fikrimi değiştirsem, diye düşündüm ama sonuçlarım her yerde aynı çıkınca doktorluğa daha çok yüklendim. Etkinlik eğlenceliydi, Handan ve Buket Hoca da geldi. Bilgilerim daha çok arttı. Güzeldi eğlenceliydi. Hangi mesleği seçeceğime, hangisinin bana uygun olduğuna karar verdim. Akılda kalıcı bir etkisi oldu. Etkinliklerimiz yüz yüze aynı bu şekilde olsun. Çok gezelim mesela, haftada bir kere yerine, bir haftada iki kere olsun. Bu etkinlikler ile daha çok sosyal bilgiler dersini sevmeye başladım. Daha çok sosyal bilgiler ile ilgilendim. Bu etkinlikle ilgili ailemle konuşuyorum, ileride ne olsam diye.

Fikret: Mesleklerimizi öğrendim. Mesleklerin nasıl fiziksel görevleri gerektirdiğini, bu dersimizde öğrendim. Bence bu etkinliğimiz şimdi daha iyi gözüküyor. Eski derslerimizi kontrol ettik, yaratıcılık özelliğimiz gelişti. Bilgilerimizi de tekrar etmiş olduk. Etkinlikler şu ana kadar iyi, bence fazlasıyla iyi, arkadaşlık açısından. Zihnimiz açısından bence fazlasıyla iyi. Olumlu etkiledi daha doğrusu. Mesleklerimizin fiziksel özelliklerini öğrendik, eski

derslerimizi tekrar ettik. Merak uyandırdı, böyle istediğimiz mesleği olabilmek için daha fazla çaba ediyoruz, bunu öğrendiğimizde iyi oldu. Bence etkinlikler böyle iyi olsun, fazlasıyla arkadaşlarımızı görelim, eğlenelim, öyle devam etsin. Bir dahaki dersimizde yedinci sınıfta gittiğimiz zaman onları tekrar etmiş olarak geri geleceğiz. Etkinlik bu yüzden daha çok ilgimizi çekiyor. Meslekler daha çok ilgimi çekiyor, öyle güzel oldu.

Leman: Bu etkinlikte meslekleri öğrendim. Etkinlikleri çok iyi buluyorum, çok güzeller eğlenceli, aklımızda kalıcı oluyor. Yeni bilgiler öğrendim. Aklımda kalıyor. Farklı bakış açısı kazandım. Etkinlikler daha çok aklımda kaldı.

Melike: Bugün meslekleri öğrendim. Yeni meslekler öğrendim. Karar vermeyi öğrendim. Bu etkinliği çok iyi buldum, çok güzel. Merak uyandırıcı benim için. Farklı mesleklerin nasıl olduğunu merak ettim. Bu da beni çok iyi etkiledi. Dersimizi hatırladık. Dersten sonra mutlu oldum. İlgi çekiciydi. Etkinlikle yeteneklerinizi öğrendim, farkına vardım. Etkinlikler eğlenceli, bilgi dolu olsun. Etkinlikten sonra olumlu değişiklik oldu. Daha çok ilgim arttı. Farklı bir bakış açısı oldu. Etkinliklerin böyle devam etmesini isterim. Yüz yüze ve eğlenceli böyle olmasını isterim. Bu etkinlikler ile bilgilerimizi unutmuyoruz, dersi seviyoruz. Ne olmak istediğimizi öğreniyoruz.

Neşe: Konuları tekrar ettik ve sizin üstünüzün olduğunu öğrendim. Siz üstünüzün, hocaların da hocasının olduğunu öğrendim. Daha fazla meslekleri öğrendim. Mesleğime karar vermeyi öğrendim. Ne olacağıma karar verdim. Bir sürü seçim var ama en çok avukatlığa yöneliyorum. Ondan sonra biraz polislik var gibi. Ondan sonra da bir voleybolcu veya beden öğretmeni. Handan Hocaların da bizim için buraya gelmesi iyiydi. Kendisi de çok iyi bir insan, çok sevdim. Ekinliğimiz çok güzel, konuları tekrar ettik ve aklımıza daha çok kaldı. Etkinlikler beni olumlu etkiledi. Çünkü konular aklımda kaldı, yeni şeyler öğrendim. Yüz yüze ve gayet iyi geçiyor. Sosyal bilgiler dersini daha fazla sevmeye başladım. Daha çok ilgi duydum. Yeteneğimin de arttığını düşünüyorum. Dersimize karşı çok fazla ilgi duydum. Burada öğrendiğimiz meslekler ile ilgili annemle babama yardım ediyorum.

Uğur: Mesleklerimizi öğrendim. Nasıl seçiyoruz onları öğrendim. İlgiye göre seçiyoruz mesleğimizi. Ayırt ederek seçiyoruz. Etkinliği çok iyi buluyorum, normalden farklı buluyorum. Normal derslerimizden çok daha farklı buldum. Etkinlikleri çok iyi buluyorum, yüz yüze devam etsin. Etkinlikler olumlu ve hızlı öğrenmemizi sağladı. Bilgilerimizi yazı yazarak, günlüklerimize daha hızlı öğreniyoruz. Olumlu olarak değişti fikrim, daha ilgi çekici oldu.

Uygulanan beşinci etkinlik geçerlik komitesi üyeleri tarafından başarılı bulunmuştur. Eylem planlarının başarı ile gerçekleştiği ve sürecin etkili bir biçimde devam ettiği belirtilmiştir. Geçerlik komitesi eylem planını uygulanabilir bulmuştur. Etkinliklerin yüz yüze olması öğrencilerin katılım oranlarını arttırmış, etkinliğe katılım ile ilgili sorunlar çözüme ulaşmıştır. Araştırmacı günlüğünde belirtildiği gibi geçerlik

komitesi üyelerinin etkinliğe katılması ile birlikte daha fazla konuşma gerçekleşmiş olup öğrencilerin çekingenlikleri azalmıştır.

Öğrenci görüş ve günlüklerinden elde edilen verilerde etkinlik sürecinin bilgi dolu ve eğlenceli olduğu vurgulanmıştır. Öğrenciler gerçekleştirilen etkinliklerin yüz yüze yapılmasını talep etmişlerdir. 6. sınıfta gördükleri konuların tekrarlarını yaptıklarını ve bilgilerin akıllarında kaldığını belirtmişlerdir. Etkinlik süreci öğrenciler tarafından okul zamanında gerçekleştirilen etkinliklerden farklı bulunmuştur. Öğrenciler etkinliklerin sürelerinin arttırılmasını ve daha sık tekrarlanmasını istemişlerdir. Öğrenciler gerçekleştirilen meslek tanıtımı etkinliğinin kendi mesleklerini belirlemede yararlı olduğunu ve kendi mesleklerine karar verdiklerini açıklamışlardır. Ayrıca öğrencilerin farklı bir meslek grubundan kişiler ile tanışmaları onları mutlu etmiştir.

4.1.6. Yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi

Uygulama sürecinde altıncı etkinlik olan yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi 04/08/2023 tarihinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Safalı Köyünde gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında öğrencilerin yaşadıkları bölgelerin ekonomik yapısı ve gelir kaynaklarının anlaşılabilmesi için fındık bahçesi gezisi gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliğe yönelik hazırlanan ders planına Tablo 4.6’da yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi eylem planı

Sınıf Düzeyi	6. sınıf
Etkinlik Süresi	120’
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Kazanım	SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.
Değerler	Çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, saygı, sorumluluk, tasarruf, yardımseverlik
Beceriler	Çevre okuryazarlığı, empati, girişimcilik, gözlem, iletişim, mekân algılama
Hazırlık	• Öğretmen öğrencilere yaşadıkları bölgedeki kaynakların neler olduğunu ve bu kaynaklara bağlı olarak hangi ekonomik faaliyetlerin şekillendiğini sorar. • Öğretmen öğrencilere cevap verirken özellikle çevrelerine dikkat etmelerini söyler. • Öğretmen daha sonra çevrelerinde yaygın olarak görülen ekonomik faaliyetlerden biri olan fındık üreticiliği ile ilgili bir gezi gerçekleştirileceğini söyler.

Tablo 4.6. (Devam) *Yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi eylem planı*

Geliştirme	• Öğretmen öğrenciler ile birlikte fındık bahçesine ziyarette bulunur. • Fındık bahçesi sahibinden fındık üretimi ile ilgili bilgi alınır. Fındıkların üretiminde dikkat edilmesi gereken noktalar, fındık fidanlarının bakımı ve budanma zamanları, fındıkların toplanması için gereken süre ve iş gücü, fındık fiyatları ile ilgili bilgiler edinilir. • Bölgede bulunan fındık üreticiliğinin geçmişi hakkında sorular sorulur. • Fındık bahçesi sahibinden fındık üretiminin püf noktaları ile zorlukları öğrenilir.
Değerlendirme	• Fındık bahçesi gezisi devam ederken çevredeki diğer tarlalar da incelenerek bölgenin ekonomik kaynakları hakkında çıkarımda bulunulur. • Öğrenciler ile fındık ve karpuz toplanarak piknik gerçekleştirilir. • Öğrenciler yaptıkları gezi hakkında değerlendirmelerde bulunur. • Öğrenciler etkinliğin sonunda günün değerlendirmesini öğrenci günlüklerine yazar.

Etkinlik uygulanmadan önce 01/08/2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi sunumunda üyeler tarafından uygun bulunmuştur. Öğrencilerin kendi çevrelerinden hareketle gerçekleştireceği etkinliğin onların kalıcı öğrenme sağlayacağı belirtilmiştir. Uygulamanın hazırlık aşamasında öğrenciler ile buluşulup Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinde yer alan Safalı Köyüne ziyaret gerçekleştirilmiştir. Etkinlik süreci hakkında öğrenciler bilgilendirilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilere etkinlik kapsamında fındık bahçesinin ve karpuz tarlasının gezileceği anlatılmıştır. Araştırmacı bu bölümde öğrencilerden çevrelerinde gördükleri ekonomik faaliyetleri anlatmalarını istemiştir. Araştırmacı verilen cevaplardan yola çıkarak çevrenin ekonomik faaliyetlerinden biri olan fındık üreticiliği hakkında öğrencilerin sorular hazırlamasını istemiştir. Öğrencilere hazırladıkları soruları kaynak kişiye yöneltecekleri açıklanmıştır. Öğrenciler ile birlikte fındık bahçesinin bulunduğu alana geçilmiştir. Aşağıda etkinliğin hazırlık aşamasında geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Araştırmacı: Çocuklar bugün sizinle gerçekleştireceğimiz etkinliğimiz aslında sene içinde işlediğimiz dersimizin bir tekrarı olacak. Hatırlarsanız ülkemizin ve bölgemizin ekonomik kaynaklarından bahsetmiştik. Bugün kendi bölgemizdeki ekonomik kaynakları yerinde göreceğiz.

Uğur: Hocam fındık tarlasına gideceğiz demiştiniz.

Buse: Evet hocam çevremizin ekonomik kaynaklarından.

Araştırmacı: Bugün bir abimizin tarlasına misafir olacağız. Bize fındık ve karpuz tarlasını gösterecek, ona sorular soracağız. Merak ettiğiniz soruları not almanızı istiyorum.

Etkinliğin geliştirme aşamasında öğrenciler ile fındık ve karpuz bahçeleri ziyaret edilmiştir. Ziyaretlerin gerçekleştirildiği tarlaların sahibi kaynak kişi olarak öğrencilere fındık ve karpuz yetiştiriciliği ile bölgenin başlıca ekonomik kaynakları hakkında bilgiler vermiştir. Öğrenciler kaynak kişiye merak ettikleri soruları yöneltmiştir. Öğrenciler ve kaynak kişi arasında etkileşim kurulmuştur. Öğrencilerin her biri kaynak kişiye ekonomik faaliyetler ve fındık yetiştiriciliği ile ilgili farklı sorular yöneltmiştir. Öğrencilerin geçmiş öğrenmelerinin hatırlanması sağlanmıştır. Öğrencilerin çevresinde yapılan ekonomik kaynaklar ile sosyal bilgiler dersi arasında ilişki kurulmuştur. Aşağıda etkinliğin geliştirme aşamasına yönelik konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Buse: Safalı Köyünde genelde neler yetiştiriliyor?

Kaynak kişi: Safalı Köyünde genelde mısır, fındık, buğday yetiştirilir ama genellikle fındık yetiştirilir.

Melike: Fındığın toplanmasından sonraki süreç nasıl işliyor?

Kaynak kişi: Fındığı toplayıp harmanı çekeriz, patoz makinesiyle tarladan çıkartırız, daha sonra fındığı kurutup tüccarlara satarız.

Ece: Fındık bahçesi için doğru toprak ve iklim koşulları nelerdir?

Kaynak kişi: Fındığın zamanında bakımı yapılması gereklidir. Kışa girerken fındığın dipleri temizlenirse çok güzel olur. Fındığın toplanmasına yakın aynı şekilde temizlenirse çok güzel olur. Bir de ekim kasım aylarında dikilen fındık yüzde doksan dokuz tutar. Toplanması ise bizim burada ağustosun birinde başlıyorlar ama genelde onundan sonra başlanırsa daha mükemmel olur.

Ece: Fındık üretiminin bölgeye katkısı nelerdir?

Kaynak kişi: Çocuklar belki biliyorsunuzdur, Kocaeli ilinde sadece Kandıra'da fındık ekimine izin verilmiştir. Burada fındığa destekleme bile verilir. Başka yerlerde yok. Safalı Köyünde genellikle bu yüzden fındık vardır.

Uğur: Fındık ücretlerini kim belirliyor?

Kaynak kişi: Toprak Mahsulleri Ofisi belirliyor.

Araştırmacı: Bunlar ne zaman belirleniyor peki?

Kaynak kişi: Genellikle bu ağustos ayı içerisinde belirlenmesi lâzım. Toplama zamanında.

Fikret: Fındık yetiştirirken en çok nelere dikkat etmeliyiz?

Kaynak kişi: Güzelce bakımının yapılması ve dibinin sürülmesi gereklidir. Fidan aynı bir çocuk gibidir. Ne kadar bakımını yaparsan, o kadar çabuk yetişir.

Ahmet: Kandıra bölgesinin başlıca geçim kaynağı nelerdir?

Kaynak kişi: Kandıra bölgesinin temel geçim kaynağı desteklemelerden ötürü fındık oldu. şöyle diyebiliriz, tarım ve hayvancılık. Bunların içinde mısır eken var, buğday eken var. Çiftçilik unutulmamış ve devam ediyor.

Buse: Peki teknolojinin gelişmesi ile fındık toplanması değişti mi?

Kaynak kişi: şimdi fındık toplama makineleri var ama onlardan çok memnun değiliz. Fındığı bizim istediğimiz gibi toplamıyor. O yüzden rahat toplanması için yere dökülmesini bekliyoruz, o yüzden kendimiz topluyoruz. Randımanı daha iyi oluyor.

Araştırmacı: Randıman dediğiniz nedir peki?

Kaynak kişi: Fındığın iini doldurması. Fındığın iinin dış kabuğunu geçmesi demek.

Ahmet: Hocam bir de kaç fındık çeşidi var, onu merak ediyorum?

Araştırmacı: Sor o zaman.

Kaynak kişi: Bizim burada yumru, sivri fındık var, yağlı fındık, sarı yağlı, kara yağlı eşitleri ile dört beş çeşit var.

Araştırmacı: Burada gördüğümüz fındık ne tür meselâ?

Kaynak kişi: Bu yumru. Daha toplu oluyor diğerlerine göre. Ordu, Giresun bölgelerinde genelde yağlı fındık olur. Bizim buralarda yumru fındık daha fazla olur.

Araştırmacı: Siz biliyor muydunuz, çocuklar çeşitlerini?

Fikret: Yok hocam bilmiyorduk.

Neşe: Bizde.

Araştırmacı: Peki fındık buraya ne zaman geldi?

Kaynak kişi: Fındık buraya 1960'lı yıllardan sonra geldi. O tarihten önce burada yoktu. Meselâ benim bahemi ben 1976'da ekdim. Ama fındık olmadan önce bu üstümüzdeki gömlek, ayakkabılar yoktu. Fındık insanlara geçim kaynağı sağladı.

Etkinliğin değerlendirme aşamasında öğrenciler ile fındıkların toplanması tecrübe edilmiştir. Araştırmacı ve öğrencilerin fındık toplama görüntülerine Görsel 4.21'de yer verilmiştir:

Görsel 4.21. Fındık toplama

Geçerlik komitesi toplantısında üyeler öğrencilere fındık toplanırken nelere dikkat edildiğinin sorulmasını istemişlerdir. Aşağıda etkinliğin bu aşamasında gerçekleştirilen konuşmalara ait bölüm sunulmaktadır:

Araştırmacı: Çocuklar peki siz fındık topluyor musunuz ya da topluyorsanız nelere dikkat ediyorsunuz? Bir kolaylığı var mı sizin için?

Ece: Hocam bizde ağaçların arasına branda seriyoruz.

Ahmet: Sonra yukarıdan aşağıya doğru toplanılanları çekiyorlar.

Araştırmacı: Silkeliyorlar mı peki?

Neşe: Topluyorlar. Toplayıp brandaya atıyorlar.

Kaynak kişi: Fındığı toplayıp kovaya koymak başka, brandaya atmak başka. Toplarken daha kolay oluyor dökülüyor hızlı oluyor.

Araştırmacı: Anladım.

Öğrenciler ile piknik alanına geçilmeden önce kaynak kişinin karpuz tarlasına ziyaret gerçekleştirilmiştir. Kandıra karpuzunun neden farklı olduğu ve bölgede yetişen karpuzun özellikleri hakkında konuşma yapılmıştır. Ardından öğrenciler ile toplanılan fındık ve karpuzlar piknik alanında tüketilmiştir. Aşağıda etkinliğin bu aşamasında gerçekleştirilen konuşmalara ait bölüm sunulmaktadır:

Ece: Karpuzun olduğunu nasıl anlarız?

Kaynak kişi: Karpuzun burasında küçük bir yaprağı var. Burası kuruduğu zaman kıpkırmızı olur. Olduğunu buradan anlarız. Kurumadan kopardık mı göktür. Oradan anlaşılıyor.

Araştırmacı: Teşekkür ederiz. Burada iki tane karpuz var. Birbirinden farklı görünüyor neden? Türü mü farklı?

Kaynak kişi: Aslında ikisi de aynı. Biri önce dökümlerden soğuk görmedi, herhalde o yüzden büyümedi.

Fikret: Kandıra karpuzunun diğer karpuzlardan farkı nedir?

Kaynak kişi: Karpuzun mayıs ayının onun da çekirdeğini alıyoruz. Böyle ekiyoruz. Temmuz, ağustos ayının ilk haftalarında oluyor. Karpuzu çok sulamak gerekmiyor. Çok sulanınca olmuyor karpuz. Farkı diğer karpuzlardan daha sulu daha kırmızı olur. Serada yetişen karpuzlarda kabak tadı olur, daha aktır. Bu karpuzlarda aşılama yok. Organiktir.

Piknik alanından öğrenciler, kaynak kişiler ve araştırmacıya ait görüntülere Görsel 4.22’de yer verilmiştir:

Görsel 4.22. Fındık toplama etkinliği sonrası gerçekleştirilen piknik

08.08.2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda yer almaktadır:

Araştırmacı: Hocam sizin daha önce söylediğiniz gibi çocuklara günlükleri doldurmalarını söyledim. Ne hoşunuza gitti, ne öğrendiniz, ne hoşunuza gitmedi, size katkısı oldu, biçiminde günlüklerini doldurmalarını söyledim. Bunları baz alarak doldurun dedim. Yine de çocuklar yazı yazmayı çok sevmiyor. Konuşma verileri günlük verilerine göre biraz daha yoğun.

Pehlivan Yılmaz: Birbirlerinden örnek alarak akıllarına gelip anlatırlar ama yazmaya gelince öğrenciler dediğim gibi yazmayı sevmiyorlar. Her yerde öyle.

Araştırmacı: Evet, hocam.

Pehlivan Yılmaz: Konuşmak daha fazla olur ama yazma her zaman daha az olur. Yetişkinlerde de bu böyle zaten. Sen konuştuğumuz gibi etkinliklerden sonra belirli bir formatta günlükleri doldurabilirsin. Bu haliyle veriler uygun ilerliyor. Sorun çözülmüş görünüyor.

Araştırmacı araştırma sürecine ait görüşlerini araştırmacı günlüğünde belirtmiştir. Aşağıda araştırmacı günlüğünden etkinlik sürecine yönelik görüşler sunulmuştur:

Geçerlik komitesi üyelerine haftalık olarak yaptığımız sunumları gerçekleştirdim. Bu haftaki sunumda dikkatimi çeken ve çözüme kavuşturulması gereken önemli bir konunun üzerinde duruldu. Öğrenci günlüklerinde yer alan verilerin doygunluğu hakkında konuşuldu. Geçerlik komitesi üyeleri bana bu verilerin doygunluğunun yeterli olup, olmadığını sordu. Ben önceki haftalarda öğrencilerden gelen günlüklerin kısa olduğunu, bu yüzden son etkinliğimde bu sorunu fark edip öğrencilerin etkinlikten hemen sonra günlüklerini doldurmalarını istediğimi söyledim. Bu hafta tekrar öğrencilere günlüklerini etkinlik sonrası nasıl doldurmaları gerektiğini anlatacağım. İstenilen düzeyde bir doyum yaşanmazsa geçerlik komitesi üyelerinin dediği gibi, öğrencilere etkinlik sonrası sorular vererek etkinliği değerlendirmelerini isteyeceğim. Bu durumun dışında geçerlik komitesi toplantıları benim açımdan olumlu gidiyor. Geçerlik komitesi üyelerine haftalık yaptığım makro analiz sunumları da bazı etkinliklere ait özellikler dışında benzer gelmektedir. Geçerlik komitesi

üyeleri genel itibariyle eylem planlarının yolunda gittiğini ifade etmişlerdir. Geçerlik komitesi üyesi Aysun Gök ise öğrencilerin yaz tatili olması ve havaların çok sıcak olmasına karşı katılımlarının büyük ölçüde devam etmesinin güzel olduğunu belirtti.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen fındık bahçesi gezisi etkinliğine yönelik öğrenci günlükleri ile öğrenci görüşlerinden yararlanılmıştır. Öğrenci görüşleri Şekil 4.7’de sunulmuştur:

Şekil 4.7. Yaz tatili fındık bahçesi gezisi etkinliği öğrenci görüşleri

Gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrenciler gözlem yapma becerileri edinmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin etkinlikte mutlu oldukları, derse karşı ilgi duydukları, deneyim kazandıkları, sosyal bilgiler eğitimi etkinliğini eğlenceli buldukları ve sosyal bilgiler dersini sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda yaz tatilinde fındık bahçesi gezisinden sonra öğrencilerin günlüklerine yazdıkları düşüncelere yer verilmiştir:

Ece: Merhaba sevgili günlük, bugün Merve Hoca ile beraber Safalı Köyüne gittik. Orada karpuz bahçesine gittik. Karpuzlara baktık. Karpuz bahçelerini gezdik. Çok karpuz vardı. Ondan sonra fındık bahçesine gittik. Orada su içtik, kola içtik, çekirdek ve karpuz yedik. Tabi ben yemedim. Sonra fındık toplamaya başladık. Hatta ondan önce röportaj yaptık, kaç tane fındık türü vardır, onu öğrendik. Fındık makinesini öğrendik, fındık hasadını öğrendik vb. sonra fındık topladık, bugün çok eğlendik. Merve Hoca ve arkadaşlarımla olmak beni çok mutlu etti, çok sevindim.

Ahmet: Bugün fındık ve karpuz bahçesi gezisi yaptık. Sosyal bilgiler dersine çok iyi bir katkısı oldu. Meselâ Kandıra'daki karpuzların Kandıra'ya özel olduğunu öğrendim. Özellikleri daha büyük, tatlı ve sulu olmasıymış. Fındıkların çeşitlerinin olduğunu ve bu çeşitlerin bazıları kara yağlı, sarı yağlı, sivri fındık ve daha çok çeşit olduğunu öğrendim.

Melike: Bugün karpuz ve fındık tarlalarını gezdik. Fındık hakkında bilgiler öğrendik. Ekonomik faaliyetlerimizi öğrendik. Güzel oldu, bence çok güzel bir etkinlikti. Karpuz tarlasını gezdik ve karpuz yedik. Sonrasında fındık tarlasına gidip fındık topladık ve büyüklerimizle röportaj yaptık. Röportaj yaparken bilmediklerimizi öğrendim. Çok eğlenceliydi. O yüzden bu etkinlik sayesinde derslerimizi hatırladık ve unutmadık. Bu yüzden çok güzel bir etkinlikti.

Neşe: Bugün Safalı da çok güzel bir gün geçirdim. Benim için çok güzeldi. Fındık bahçesi ve karpuzları gördük. Karpuz seçtik ve karpuzumuz çok iyiydi ama yine de yemedim. Sosyalleşme açısından çok iyiydi. Mustafa abiye bir sürü soru sorduk ve cevaplarını da çok iyi bir şekilde aldık. Fındıkların 1960'lerden önce olmadığını öğrendik. Çok güzeldi. Mustafa abi bize eğer fındıklar ekilmeseydi zamanımızdaki birçok kıyafetin olmayacağını dile getirdi. Çok eğlenceliydi.

Buse: Bugün Kandıra'ya özel karpuz olduğunu öğrendik. Karpuzun ne zaman ekilip ne zaman toplandığı, fındığın hangi aylarda toplandığı, hangi yöntemlerle toplandığı, fındığın hangi çeşitlerinin olduğunu, mesela yumru, sivri fındığın olduğunu öğrendik. Sonra bir yere oturup, karpuz yedik. Eğlenceli ve güzel bir gün geçirdik.

Uğur: Bugün Merve Hoca'yla fındık ve karpuz tarlasına gittik. Normalde burada olmayı sevmem ama arkadaşlarımla eğlenceli geldi. Bilmediğim şeyler öğrendim. Karpuzun buraya özel olduğunu ve bu kadar çok fındık çeşidi olduğunu bilmiyordum. Geziden sonra karpuz yemek ve kola içmek sıcakta çok iyi geldi. Arkadaşlarımla bir arada olmaktan mutlu oldum. Bu dersi sene içerisinde işlemiştik, onu tekrar ettik, hatırlamış oldum. Sonra biraz basketbol da oynadık, eğlenceli bir etkinlikti. Nasıl sorular sormalıyız, nasıl cevaplamalıyız gibi şeyler de öğrendim. Derslerimizi bu şekilde yapınca daha iyi öğreniyorum ve mutlu oluyorum.

Aşağıda yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi sonunda öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrudan alıntılar biçiminde sunulmaktadır:

Ahmet: Fındıkların çeşidi olduğunu öğrendim. Kandıra'ya özel bir karpuz çeşidi olduğunu öğrendim. Bunları bilmiyordum, yeni öğrendim. Başka fındık toplarken fındığın çok yaş kalmaması gerektiğini öğrendim. Çok kurumamasının gerektiğini de öğrendim. Kuruyan fındık büzüşür, onu öğrendim. Etkinlikler iyiydi. Yeni şeyler kattı. Bizim bildiklerimizi unutmanızı sağladı, yararlı oldu. Çevreyi tanıyoruz, etkinlikler tanımama yardımcı oluyor. Gözlemlememe yardımcı oluyor. Çevreyi daha iyi tanıyoruz. Yani daha iyi bir dünya olabilir. Çevreyi tanıyıp çevreyi güzelleştirebiliriz. Bu etkinliklerden sonra sevme değer verme açısından, dersimize daha fazla değer vermeye başladım.

Buse: Bu etkinlik ile fındıkların ne zaman ekildiğini, ne zaman toplandığını, hangi şekillerle toplandığını, öğrendim. Karpuzun hangi zamanda ekilip, hangi zamanında toplandığını öğrendim. Bunları daha önce bilmiyordum. Biraz farklı geldi. Etkinliğimiz güzel, eğlenceli, böyle yüz yüze olduğu için de daha iyi anlamamıza yardımcı oluyor. Etkinlik benim için ilginç ve ilgi çekiciydi. Fındığın çeşitleri ilgimi çekti. Meselâ yumru, sivri fındık galiba onlar ilgimi çekti. Çok bilmiyordum. Yeni öğrendim. Şöyle söyleyeyim, unutmamız imkânsız

oldu. Daha iyi hatırlamamızı, yapmamızı sağladı. Tekrardan bilgilerimizi hatırlamamızı sağladı. Yaz tatili etkinlikleri okula göre daha eğlenceli. Bence daha iyi oluyor. Okulda canımız sıkılıyor, o yüzden böyle olması bence daha iyi hem de daha iyi anlamamızı sağlıyor. Etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine karşı sevmeye ve akılda tutma gibi şeyler oldu bende. Etkinliklerin böyle devam etmesini isterim. Böyle yüz yüze. Daha ilgi çekici yerlere gidebiliriz. Daha eğlenceli olur.

Ece: Bu etkinlikte fındık çeşitlerini, sonra nasıl hasat edildiğini, fındık toplama makinelerini öğrendim. Öğretmenim fındık makinelerini bilmiyordum. Ben normalde sivri ile sarı yağlıyı biliyordum, diğer türleri bilmiyordum. Bu etkinlikte eğlenceli ve güzel zaman geçirdik. Çevreyi tanıyarak vakit geçirdik. Yeni bilgiler kazandım. Aklımda kalmış oldu, eski bilgileri de tekrar etmiş oldum. Etkinliğimiz aynı bu şekilde yüz yüze eğlenceli olsun. Bizim fındık tarlasına da gelmenizi isterim. Etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım. Yaz tatili etkinliğimizde de sosyal bilgiler dersi ile çok ilgilendim. Daha iyi anladım süreci. Yaparak yaşayarak öğrendim. Biz de fındık topluyoruz, karpuz ekiyoruz, suluyoruz, olunca topluyoruz.

Fikret: Etkinliğimizde bugün ekonomik faaliyetleri öğrendim. Fındık nasıl yetiştirilir, çeşitleri nelerdir, onları öğrendim. Fındık çeşitlerini böyle nasıl ekebiliriz, nasıl yetiştirmeliyiz, bunu öğrendim bu kadar. Etkinliğimiz bence iyiydi. Etkinlik eğlenceli hem de aklımızda kalması için daha iyi oluyor. Farklı geldi böyle. Yaparak görerek öğrenme yaşadık. Daha çok aklımda kalıyor. Daha çok eğlenip, öğrenebiliyorum. Sosyal bilgiler dersine karşı ilgim fazlalaşıyor. Bu etkinliği bende yapıyorum. Günlük hayatımda ailece fındık topluyoruz.

Melike: Etkinlikte fındık çeşitlerini öğrendim. Fındığın ne zaman toplandığını, ne zaman hasat edildiğini öğrendim. Etkinlik bence güzeldi, eğlenceliydi. İlgi çekici ve farklı buldum. Evet biraz heyecanlandım. Benim için farklı bakış açısı oldu. Yeni kişilerle tanıştım, sosyalleştim ve çevreyi tanıdım. Güzel zaman geçirdik.

Neşe: Fındığın çeşitlerini öğrendim. Burada 1960 yılından önce olmadığını ve sonra çıktığını öğrendim. Yeni bilgiler öğrenmiş oldum. Etkinlik bence güzeldi. Sonuç olarak bilmediğim şeyleri, bilmediğim çeşitleri öğrenmiş oldum. Sadece 2 tane çeşit biliyordum 5-6 tane çeşit çıktı. Bir de karpuzun nasıl ekildiğini, fındığın nasıl ekildiğini, hangi aylarda olduğunu öğrendim. Önceki etkinliklere göre biraz daha farklı etkiledi, çok daha iyi oldu. Çevreyi tanımış oldum, gözlemledim. Merak ettiğim şeyleri öğrendim. Misafirin gelmesi de bence gayet iyi oldu. Bütün sorularımıza cevap verdi. Böyle yüz yüze bir yerlere giderek buluşmalar yapalım. Daha böyle yeni bilgiler öğrenmiş ve yeniden konuları tekrar etmiş oluruz. Bu etkinliklerden sonra çok güzel bir değişiklik oldu. Çünkü bir dönemde yaptığımız dersleri bazen unutabiliyoruz. Onları da tekrar etmiş oluyoruz. Bu bana çok daha iyi geldi, unutmamış oldum.

Uğur: Çok şey öğrendim. Fındık çeşitlerini öğrendim. Hepsini aklımda yok ama çok şey öğrendim şimdi. Fındık, nasıl yetiştirilir, karpuzun farklı olup olmadığını öğrendim. Nasıl yetiştirilir, nasıl ilaç kullanır, bunları öğrendim ve yeni bilgiler öğrendim. Etkinlikler çok

iyiydi, böyle devam etmesini istiyorum. Mesela her şeyi gezip gördük. Çok iyi buldum, böyle devam etsin. Gezip gördüm, ziyaret ettik, fındık topladık. Bu durum bende merak uyandırdı.

Geçerlik komitesi üyeleri gerçekleştirilen eylem planını başarılı bulmuştur. Geçerlilik komitesi üyeleri etkinlik sürecinin öğrenciler açısından olumlu görüldüğünü ve eylem planının uygulanabilir olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmacı etkinlik sürecinde öğrencilerin katılımı açısından bir sorun ile karşılaşmamıştır. Uygulama sürecinde öğrenci günlüklerinin araştırmacıya ulaştırılması ve yeterince veri içermemesi açısından sorun yaşanmıştır. Araştırmacı geçerlik komitesi üyelerinin önerisi üzerine gerçekleştirilen etkinliğin hemen ardından öğrenci günlüğünün doldurulmasını sağlayarak yaşanan veri sorununu çözüme ulaştırmıştır.

Öğrenciler etkinliği eğlenceli ve olumlu bulmuşlardır. Öğrenciler yaz tatilinde fındık bahçesi gezisi etkinliğinde yeni bilgiler öğrendiklerinden söz etmişlerdir. Öğrenciler arkadaşları ile vakit geçirmekten hoşlandıklarını açıklamışlardır. Bunun yanı sıra öğrenciler sosyal bilgiler dersine karşı bakış açılarının değiştiğini ve derslerin daha çok akıllarında kaldığını belirtmişlerdir. Öğrenciler yazın gerçekleştirdikleri sosyal bilgiler etkinliklerini günlük yaşamlarında da gerçekleştirdiklerini açıklamışlardır.

4.1.7. Yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı

Uygulama sürecinin yedinci etkinliği olan yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı etkinliği 09/08/2023 tarihinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinde bir mesire alanında gerçekleştirilmiştir. Etkinlik kapsamında öğrencilerin Dede Korkut Hikâyelerini okuması sağlanarak, eğitim öğretim yılı içerisinde işlenilen “Kültür ve Miras” öğrenme alanında işlenilen konuların tekrarının yapılması amaçlanmıştır. Yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı etkinliğinin eylem planı Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7. *Yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı*

Sınıf Düzeyi	6. sınıf
Etkinlik Süresi	120’
Öğrenme alanı	Kültür ve Miras
Kazanım	SB.6.2.1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
Değerler	Adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, özgürlük, saygı, sevgi, vatanseverlik, sorumluluk, yardımseverlik

Tablo 4.7. (Devam) Yaz tatilinde Orta Asya kültürünün tanıtımı

Beceriler	Empati, kanıt kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama
Hazırlık	• Öğretmen etkinlikten bir süre önce öğrencilerden Dede Korkut Hikâyelerini okumalarını ister. • Öğrencilere eğitim öğretim yılı içerisinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanı içerisinde işlenilen bir konu hakkında etkinlik gerçekleştirileceğinden bahsedilir. • Orta Asya’da kurulan Türk devletleri ile ilgili etkinlik yapılacağı söylenir. • Öğretmen öğrencilerden kısaca Orta Asya Türk tarihine dair hatırladıkları bilgileri sırasıyla söylemelerini ister.
Geliştirme	• Öğretmen öğrencilere daha önce dağıtmış olduğu Orta Asya Türk kültürünün özelliklerini barındıran Dede Korkut Hikâyelerini konuşacaklarını söyler. • Öğrencilerden daha önce okunan bu hikâyelerin toplumsal, kültürel, sosyal açıdan değerlendirmeleri istenir. • Öğrencilerden okunan hikâyeler sonrasında Orta Asya Türk kültürüne dair dikkatlerini çeken özellikleri söylemelerini istenir.
Değerlendirme	• Öğretmen öğrencilerin okudukları hikâyelerde yer alan kültür ile bugün ki kültürel özellikler arasında benzerlik ve farklılıkların olup olmadığını sorar. • Öğrencilerden Dede Korkut Hikâyeleri’nden esinlenerek Orta Asya Türk kültürünü anlatan bir resim çizmeleri istenir. • Öğretmen öğrenciler ile birlikte yapay zekâ programlarından Orta Asya Türk dünyası evreni tasarlar. https://www.blockadelabs.com/

Araştırmacı tarafından 08.08.2023 tarihinde toplanılan geçerlik komitesi toplantısında komite üyelerine “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ilişkin bir etkinlik gerçekleştirmek istendiği belirtilmiştir. Odak alanın belirlenmesi aşamasında yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen öğrenci görüşleri doğrultusunda araştırmacı bu öğrenme alanında bir etkinlik gerçekleştirmek istemiştir. Öğrenciler en fazla unuttukları konuların bu öğrenme alanından olduğunu belirtmişlerdir. Geçerlik komitesi üyeleri bu etkinliğin zamana yayılan bir süreci içermesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Aşağıda araştırmacının etkinlik planını hazırlarken araştırmacı günlüğüne yansıttığı görüşleri sunulmaktadır:

Bu haftaki etkinliği kültür ve miras öğrenme alanından seşmeye karar verdim. şnk sene içerisinde öğrencilerin en fazla unuttukları ve öğrenme zorlukları yaşadıkları öğrenme alanının uygulamaya alınması gerektiğini düşündüm. Odak alanı belirleme görüşmelerinde öğrenciler en çok unuttukları konuların ezber içeren konular ve “Kültür ve Miras” ğrenme alanının içerisinde yer alan konular olduğunu söylemişlerdi. Bu yüzden öğrencilerin yaz tatili süresi içerisinde süreci de içine alan bir etkinlik olan kitap okuma etkinliği ile yaz tatilinde öğrencilere hem kitap okuma alışkanlığı kazandırma hem de “Kültür ve Miras” ğrenme alanını eğlenceli bir biçimde tekrar etme fırsatı yakalanabileceği düşüncesine vardım. Kendi kültürel zenginliğimizin de bir parçası olan Dede Korkut Hikâyeleri ile öğrencilerin değer eğitimi açısından kazanımlar elde edebilmelerini istiyorum. Böylece hem sene içerisinde öğrenilmesi zor olan konular tekrar edilecek hem kültürel zenginlikler öğrenilecek hem de kitap okuma alışkanlığı kazandırılacaktır. Öğrencilerin şoğu yaz tatilinde kitap okumadıkları ve sosyal medyada fazla zaman geçirdikleri için bu etkinliğin onların düşünce dünyasına da ışık tutabileceğini düşünüyorum.

Etkinliğin hazırlık aşamasının gerşekleştirilebilmesi için öğrencilere etkinlik sürecinden iki hafta önce Dede Korkut Hikâyeleri kitabı dağıtılmıştır. Öğrencilerden kendilerine dağıtılan hikâye kitaplarının okunması istenmiştir. Etkinlik günü öğrenciler ile Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine ait Namazgh mesire alanında toplanılmıştır. Öğrenciler daha önceki etkinliklerde gerşekleştirilen görüşmelerde bu alanda toplanmak istediklerini belirtmişlerdir. Etkinliğin hazırlık aşamasında öğrencilerden Orta Asya Türk kültürüne ilişkin konulardan hatırladıkları bilgileri arkadaşları ile paylaşmalarını istemiştir. Etkinliğin bu bölümünde gerşekleştirilen konuşmalardan bir bölüm aşağıda doğrudan alıntılar biçiminde sunulmaktadır:

Araştırmacı: çocuklar bugün Orta Asya kültürü ile ilgili bir etkinlik gerşekleştireceğiz. Hatırladınız mı? Okulda sene içinde bana hocam bu konuları öğrenemiyoruz, zorlanıyoruz, çok yabancı kelimeler var demiştiniz. O yüzden bunun ile ilgili etkinlik yapacağız. şimdi bana söyleyin, Orta Asya Türk kültürü ile ilgili ne hatırlıyorsunuz?

Neşe: Mesela hükümdara han, kağan, hakan deniliyordu.

Fikret: Kadınlar savaşıyordu, önemliydi.

Uğur: Balbal vardı. Mezar taşları.

Neşe: Türkler şadırlarda yaşıyorlardı.

Fikret: Hayvancılık, avcılık yapıyorlardı.

Araştırmacı etkinliğin hazırlık aşamasında son olarak ğrencilere Dede Korkut Hikâyeleri’ni bitirip bitirmediklerini sormuştur. Öğrencilerden alınan cevaplardan sonra bu hikayelerin içinden bir tane seşmelerini istemiştir. Araştırmacı geliştirme bölümünde ğrencilerin Dede Korkut Hikâyeleri’nden hangilerini seştiklerini sormuş ve öğrencilerden seştikleri hikyelerini arkadaşlarına anlatmalarını istemiştir. Araştırmacı

da hikâyelerin içerisinde kendi için belirlemiş olduğu bir hikâyeyi öğrencilere anlatmıştır. Daha sonra öğrencilere anlatılan hikâyelerde Orta Asya Türk kültürüne ilişkin hangi özelliklerin dikkatlerini çektiği sorulmuştur. Gerçekleştirilen bu adım ile öğrencilerin daha önceki bilgilerinin hatırlanması sağlanmıştır. Aşağıda etkinliğin geliştirme aşamasında geçen konuşmalara ilişkin bir bölüm doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Araştırmacı: Çocuklar şimdi okuduğunuz Dede Korkut Hikâyeleri'nden birisini seçmenizi ve bize anlatmanızı istiyorum, aklınızda kaldığı kadarıyla.

Fikret: Ben Aruz Koca Oğlu Basat ile Tepegöz Boyu'nu anlatmak istiyorum. Basat çok küçükken kaybolmuş, yıllarca bunu aramışlar ama bulamamışlar. Sonra aslan yuvasında bulmuşlar. Sonra Dede Korkut gelmiş, onu Dede Korkut'a göstermişler. Ad vermişler ona. Daha sonra Basat büyümüş ve yanına bit tane tepegöz gelmiş. Tepegöz ondan sonra köyündeki herkesi yemeye başlamış. Ondan sonra Basat ile anlaşma yapmışlar. Anlaşmaya tepegöz uymamış, öyle hatırlıyorum. Sonra Basat'ı kaçırmış. Basat ise esir olmaktan kurtulmuş ve tepegözü öldürmüş.

Araştırmacı: O zaman Basat nasıl birisi?

Neşe: Yiğit, cesur.

Ece: Aslan yuvasında yaşayan.

Buse: Mert birisi, köyü için her şeyi yapan birisi.

Uğur: Savaşçı.

Neşe: O zaman eski Türkler savaşçılardı.

Araştırmacı etkinliğin değerlendirme bölümünde öğrencilerden hikâyelerde dikkat ettikleri Türk kültürü özelliklerinin bugün devam edip etmediğini sormuştur. Öğrencilerden alınan yanıtlar neticesinde günümüzün kültürel özellikleri ile Orta Asya Türk kültürünün benzer ve farklı özellikleri karşılaştırılmıştır. Benzer ve farklı kültürel özellikler belirlenmiştir. Ardından öğrencilerden Orta Asya Türk kültürünü anlatan resimler çizmeleri istenmiştir. Öğrenciler resimlerini çizerken araştırmacı yapay zekâ programını açmıştır. “Blockadelabs” uygulamasına girilerek öğrencilerden Orta Asya Türk kültürüne ait anahtar kelimeler söylemeleri istenmiştir. Öğrencilerin söyledikleri anahtar kelimeler ile Blockadelabs uygulaması kullanılarak Orta Asya Türk kültürü evreni oluşturulmuştur. Öğrenciler ile değerlendirme sürecinde geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda sunulmaktadır:

Buse: Hocam anlattığınız hikâyede çelik çomak oyunu vardı. Ben onu biliyorum.

Araştırmacı: Anlatır mısın bize nasıl bir oyundu, bilmeyen arkadaşlarımız var?

Buse: Çomaklar ile oylanıyor. Uzun çomakla kısa çomak atılıyor, onu atmaya çalışıyorlar.

Araştırmacı: Evet çocuklar onu atıp uzağa vurmaya çalışıyorlar. Peki, başka kimse biliyor mu, bu oyunu duydunuz mu?

Ece: Yok hocam.

Araştırmacı: Çocuklar şimdi sizin zamanınızda bu oyunlar oynanmıyor ancak sizden öncekiler zamanında oynanıyordu. Demek ki, Orta Asya'dan beri aynı kalan şeylerden bir tanesi de buymuş. Çocuklar şimdi bu yapay zekâ programını kullanabilmek için, anahtar kelimelere ihtiyacımız var. Sizden Orta Asya kültürüne ait özellikleri anlatan anahtar kelimeler istiyorum.

Ece: Savaşçı.

Ece: Yiğitlik.

Araştırmacı: Çocuklar böyle daha somut bir şeyler söyleyebiliriz. Çünkü program bizden böyle bir şeyler istiyor.

Neşe: Çadır.

Fikret: Kurt.

Uğur: At.

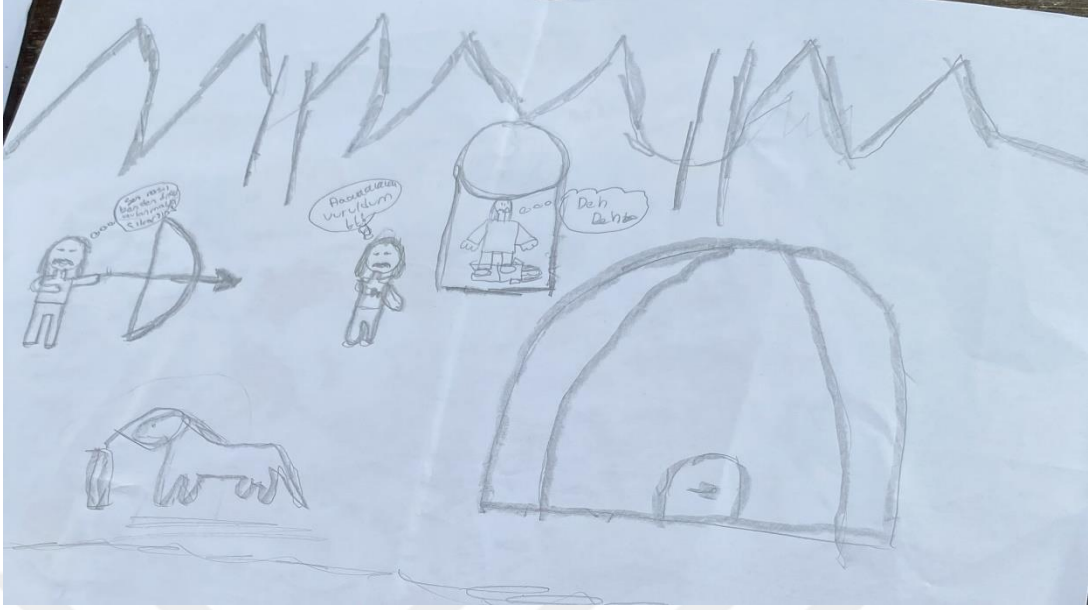
Neşe: Çizdiğimiz şeylerden ok, yay ve ateş yazabiliriz.

Fikret isimli öğrencinin Orta Asya Türk kültürünü anlatan resmi Görsel 4.23'te sunulmuştur:

Görsel 4.23. Öğrencilerin Orta Asya kültürünü anlatan resimleri

Neşe isimli öğrencinin çizdiği Orta Asya kültürünü anlatan resmi Görsel 4.24'te sunulmuştur:

Görsel 4.24. Öğrencilerin Orta Asya kültürünü anlatan resimleri

Aşağıda öğrencilerin “Blockadelabs” uygulaması ile tasarladıkları alternatif yapay zekâ evreni Görsel 4.25’te sunulmuştur:

Görsel 4.25. Orta Asya kültür yanıtını etkinliği yapay zekâ görseli

23/08/2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında komite üyelerinin etkinlik sürecine ilişkin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Gök: Evet, benim getireceğim bir önerim yok. Gayet iyi görünüyor umarım böyle de güzelce bitiririz.

Şerefli Güney: Merve çok iyi yaptın. Çok iyi yönettin. Yaz tatili sürecinde neler olduğuna da şahit olduk.

Araştırmacı: Evet hocam.

Şerefli Güney: Evet, aynen öyle hocam gayet iyi, etkinlik verimli görünüyor.

Araştırmacı araştırma sürecine yönelik görüşlerini araştırmacı günlüğünde belirtmiştir. Aşağıda araştırmacı günlüğünde etkinlik sürecine yönelik görüşler sunulmaktadır:

Öğrencileri sürekli gitmek istedikleri açık hava parkı alanına götürdüm. Öğrenciler etkinlik tamamlandıktan sonra alanda birbirleri ile vakit geçirdiler. İçerisinde bazı eski Türkçe kelimeler olduğu için bir öğrenci okuduğu kitabı anımsamakta zorlandı. Bende öğrenci arkadaşları arasında kötü hissetmesin diye fazla üstünde durmadım. Öğrencilerden akıllarında kalan Dede Korkut Hikâyeleri’nden bir tanesini bizler ile paylaşmalarını istedim. Öğrenciler hikâyeleri anlatırken eski Türk devletlerinin özelliklerini bulduk. Daha sonra bu özellikleri sayarak, toplumun kültürel özellikleri ile bugünkü özellikler arasında karşılaştırma yaptık. Hikayeler öğrencilerin dikkatini çekmiş gibi görünüyordu. Geçen sene çok sessiz olan bir öğrencimin de hikayeleri anlatırken zorlanmadığını ve geçen seneye oranla daha fazla konuştuğunu gözlemledim. Arkadaşları ile ilişkilerinin daha da gelişmiş olduğunu düşünüyorum. Etkinliğin devamında yapay zekâ programını kullanarak öğrenciler ile bir Orta Asya evreni tasarladık. Etkinliğe katılan bütün öğrenciler okulda işlediğimiz derslere oranla daha fazla konuşuyor ve daha fazla fikir beyan ediyordu. Etkinlik sonunda onların da resim çizerek Orta Asya’da bir yaşamı canlandırmalarını istedim. Özellikle erkek öğrenciler resimle kendilerini ifade etmeyi çok ciddiye aldılar. Sonuç olarak güzel resimler de ortaya çıktı. Etkinlik sürecinde öğrencilerin birbirleri ile olan iletişimleri etkinlik başlarına göre daha samimi bir hava almıştı. Öğrenciler etkinliği parkta oynayarak sonlandırdılar.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen Orta Asya kültür tanıtımı etkinliğine yönelik öğrenci görüşleri Şekil 4.8’de sunulmuştur:

Şekil 4.8. Yaz tatili Orta Asya kültür etkinliği öğrenci görüşleri

Gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrenciler gözlem yapma, akılda tutma, sosyalleşme, merak etme, düşünme, gözlem yapma ve iletişim kurma gibi birçok beceri edinmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin etkinlik ile yeni bilgi edindikleri, mutlu oldukları, özel hissettikleri, sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve sosyal bilgiler dersine ilgi duydukları sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrenciler gerçekleştirilen etkinlik ile yaz tatillerini olumlu bir biçimde değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Aşağıda yaz tatili Orta Asya kültür tanıtımı etkinliği sonrası öğrencilerin görüşlerinin yer aldığı öğrenci günlükleri sunulmaktadır:

Ece: Bir önceki sene işlediğimiz Orta Asya Devletlerini tekrar ettik. Dede Korkut Hikâyeleri’ni anlattık. Bu etkinlikte mutlu oldum, sevindim, kendimi özel hissettim, heyecanlandım. Bu etkinlik aklımda daha çok kalmasını sağladı. Orta Asya devletlerini tekrar ettiğimiz için unutmadım. Bilgilerim pekişti. Çevreyi daha çok gözlemledim. Kendimi bu konuda olduğundan daha çok geliştirdim. Bana aklımda kalması açısından katkısı oldu. Arkadaşlarımla daha çok sosyalleşmemde katkısı oldu. Bilgi kazanmama katkısı oldu. Bu etkinlikte her şeyden çok hoşlandım. Hoşlandığım şeyler Orta Asya devletlerini tekrar etmemiz ve Dede Korkut Hikâyelerini okuyup özetini arkadaşlarımız ve öğretmenimizle birbirimize anlatmamız oldu.

Fikret: Bu etkinlikte eski Türk devletlerini işledik. Hayatlarını ve nerede yaşadıklarını öğrendik. Bu etkinlikte kendimi çok bilgili hissettim ve mutlu oldum. Bu etkinliğin bana bilgi katkısı oldu. Bu etkinlikle eski Türk devletlerinin yaşamlarını, günlük hayatlarını, silahları ve geçim kaynaklarını öğrendim. Bu etkinlikte dersleri pekiştirdik. Önceden bilgi alıp derslerimizde başarılı oldum. Bu dersi fazlasıyla beğendim. Çünkü bilgi toplayıp eğlendim. Arkadaşlarımı gördüm.

Neşe: Bu etkinlikte Orta Asya’yı tekrar ettik. Dede Korkut Hikâyeleri’ni okuyup daha çok anladım. Bu etkinlik hem güzeldi hem de eğlenceliydi. Kendimi çok iyi hissettim. Cesur ve özgüvenliydim. Bu etkinlikle kendimi daha fazla geliştirdim. Bundan dolayı çok mutluyum. Bu etkinlikle hem sosyalleştik hem de tekrar ettik. Bilgi doluydu o yüzden mutluyum. Bu etkinlikte her şeyden hoşlandım.

Buse: Bu etkinlikte Orta Asya’da ne gibi malzemeleri kullandıkları ok, yay gibi şeylerin kullanıldığını, hangi nedenlerden dolayı kullanıldığını, meselâ avlanma, savaş gibi şeyler ve bazı oyunlar olduğunu öğrendik. Bu etkinlikte mutlu, eğlenceli ve güzel hissettim. Bu etkinlikle bilmediğimiz şeyleri öğrenme ve okulda işlediğimiz konuları pekiştirme fırsatı buldum. Akılda daha iyi kaldı ve beni daha özgüvenli yaptı. Bu etkinlikte daha çok sosyalleştim ve konuları daha çok anladım. Benim için çok iyi ve bilgi dolu oldu.

Melike: Orta Asya konusunu yeniden hatırladık. O insanların nasıl giyindiğini, ne gibi şeyler yaptığını öğrendik. Bu etkinlikte mutlu hissettim, eğlenceliydi ve yapılanlara merak duydum. Bilgilerimizi hatırladık, iletişim kurduk, bizde merak uyandırdı. Bu sene daha çok ilgim arttı. Bu etkinlikle sosyal bilgiler konularımızı hatırladık ve unutmadık. Gelecek seneye katkı

sağladı. İletişim kurduk ve sosyal bilgiler dersine karşı ilgi duyduk. Bu etkinlikte hoşlandığım şeyler eski Türk'leri öğrendik ve onları daha çok tanıdık.

Umut: Bu etkinlikte çok şey öğrendim. Meselâ Orta Asya devletlerinin nasıl kuşatıldıklarını ve nasıl savaştıklarını öğrendim. Bilgileri hissettim, aklımı hissettim ve nasıl akılda kaldığını hissettim. Bu etkinlik benim düşünmemi sağladı ve bu düşünmemin kolay olmasını sağladı. Düşünme özelliğimi geliştirdi. Sosyal bilgiler dersi böyle olmadığı zaman fazla eğlenemiyordum ama böyle olduğu zaman daha fazla eğleniyorum.

Aşağıda yaz tatilinde Orta Asya kültür tanıtımı etkinliği sonrası öğrenciler ile yapılan görüşmeler doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Uğur: Çok şey öğrendim. Orta Asya'yı öğrendim. Nasıl savaştıklarını, savaşa hazırlanmadan önce neler yaptığını öğrendim ve nasıl savaşa başlamadan önce nasıl atak yapılır. onu öğrendim. Nasıl kuşatıldıklarını okuduğum kitaptan öğrendim. Çok iyi etkinlikti. Bu etkinlik olmadığı zaman günlük hayatta sıkılıyordum. Bu olunca sıkıntımız gitti, yerine başka bir şey geldi. Çok iyi bir şey geldi. Çok iyi katkıları oldu. Bilgi öğrenmemiz arttı. Bilgi öğrendiğimiz zaman da aklımızda kalıyor. Öğrendiğimiz bilgileri unutmuyoruz. Farklılıkları öğrendim. Etkinliklerimiz bugün bugünkü gibi olsun. Bu etkinliklerden sonra bende değişim oldu. Bu etkinlik olmadığı zaman diğer günlerde sıkılıyorduk ama bu geldiği zaman sıkıntılarım bitti. Bende daha fazla merak uyandırdı. Bir sonraki hafta neler yapıp yapamayacağımızı merak ediyorum.

Buse: Bu etkinlikte Orta Asya'da meselâ hangi malzemelerin kullanıldığı, ok, yay gibi şeyleri öğrendim. Ne gibi şeyler de kullanıldığı, neler kullanılır? Mesela hayvanları vurma, avcılık onun gibi şeyler de. Çelik çomak oyununun da bizim eski kültürümüzden kalan bir şey olduğunu fark ettim. Diğer etkinliklerden daha farklı ve güzeldi, daha çok eğlendim. Meselâ yapay zekâ yaptık, yapay zekada Orta Asya'daki gibi bir çevre tasarladık. O ilgi çekiciydi. Bana farklı geldi. Hem de doğada olup hem de ders işlemek güzeldi. Eskiden bugünümüze kadar yaptığımız bazı şeyler varmış, onları daha iyi gördük ve anladık. Tekrar ettiğim için aklımda daha iyi kaldı. Buradaki işlediğimiz dersleri okuldakinden daha iyi anladım. Böyle yüz yüze devam etsin, daha iyi anlamamıza yardımcı oluyor. Çünkü canlı dersteyken internet kesilebiliyor bazen ve o zaman daha sıkıcı oluyor. Okuldaki de iyi ama böyle daha iyi. Daha çok ilgi duydum dersimize. Bu etkinlikleri evde de yapıyorum, resim çizmek, oyun oynamak, kitap okumak gibi. Bunların da sosyal bilgiler dersinin içine girdiğini, onunla alakalı olduğunu öğrendim.

Melike: Orta Asya'daki kişilerin yaşamını öğrendim. Böyle daha çok bilgi edindim. Buradakiler daha iyi çekiciydi. Bence derste ki biraz sıkıcıydı. Buradaki biraz daha eğlenceliydi. Bu etkinliği güzel buldum, eğlenceliydi. Bilgilerimizi hatırlamış olduk. Derslerimize karşı ilgimiz arttı. Daha özgüvenli oldum. Etkinliklerle iletişimimiz arttı. Her şey daha akılda kalıcı oldu. Etkinliklerin böyle devam etmesini isterim. Böyle yüz yüze eğlenceli, daha bilgi dolu olsun. Bu etkinliklerden sonra daha çok ilgi duymaya başladım. Bir

sonraki etkinliği daha çok merak ettim. Bu etkinlikten önce biraz sıkıcıydı ama bu etkinlikten sonra daha böyle eğlenmeye başladım.

Ece: Hem Orta Asya devletlerinin özelliklerini öğrendim. Savaşçılık özelliklerini öğrendim. Yaşadıkları yerleri çadırlarını görmüş olduk. Evet, onları öğrenmiş olduk. Tekrar etmiş oldum. Aklımızda kaldı. Merak uyandıran bir etkinlikti. Hikâyeler merak uyandırdı. Bilgisayardan yaptığımız şeyler daha çok bilgi öğrenmemi sağladı. İletişimim arttı. Gündelik hayattan şeyler anlatıyorum. Etkinliklerden sonra sosyal bilgileri daha çok sevmeye başladım. Bu etkinlik sayesinde konuları daha çok anladım.

Neşe: Geçmişimizi öğrendim. Öğrendiğimiz şeyleri tekrar ettim. Daha fazla, daha çok şey öğrendim. Bilgiler kalıcı oldu. Bu etkinlik gayet güzeldi benim için. Hem bilgi doluydu hem de çok eğlenceliydi. Bu yüzden çok mutluyum. Daha çok merak uyandı, kendimi daha özgüvenli ve cesur hissediyorum. Dede Korkut Hikâyeleri'nin cesurluğumda etkisi oldu. Hemen hemen her şeyde cesurluk yaparım. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim ve daha çok bilgi öğrendiğim için, daha fazla ilgi duydum. Bu etkinlik ile ilgili resim çiziyorum, gündelik hayattan bir şeyler çiziyorum.

Fikret: Bugün etkinlikte eski Türk devletlerini öğrendim. Daha sonrasında onların hayatlarını öğrendim, neler yaptıklarını, nasıl çalıştıklarını öğrendim. Hikayelerini öğrendim, güzel bir etkinlikti. Bilgi olarak fazlasıyla iyi etkiledi. Eski Türk Devletleri bende merak uyandırdı. Etkinlik ilgi çekiciydi. Etkinlikler eğlenceli olmalı, etkinliklerimizde böyle bilgi almalıyız. Eski derslerimizi tekrar ettik, böyle böyle pekiştirmiş olduk. Derse karşı daha da ilgim arttı, daha zeki oldum.

Geçerlik komitesi üyeleri sunulan eylem planı etkinliğini başarılı bulmuşlardır. Geçerlilik komitesi üyeleri etkinlik sürecinin öğrenciler açısından olumlu görüldüğünü ve eylem planının uygulanabilir olduğunu belirtmişlerdir. Geçerlik komitesinin önerileri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan sorular ile öğrenci günlüklerinin veri kaynağı zenginleştirilmiştir. Öğrenci günlükleri ile ilgili yeterince veri elde edilememesi sorunu bu yöntem ile çözüme kavuşturulmuştur. Etkinlik sürecinin gerçekleştirildiği ay olan ağustos ayı bölge halkının fındık toplama mevsimi olduğundan iki öğrenci ailelerine yardım etmek amacı ile etkinlik sürecine katılım sağlayamamıştır.

Öğrenciler yaz tatilinde gerçekleşen etkinlik sürecinin okulda görmüş oldukları ders sürecinden daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler hikâyelerin ve yapay zekâ uygulamasının kendilerinde merak uyandırdığını açıklamışlardır. Orta Asya kültür tanıtımı etkinliği ile öğrencilerin öğrendikleri konuları hatırlamalarına ve etkinliğin bilgileri pekiştirmelerine yardımcı olduğu belirlenmiştir.

4.1.8. Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama

Uygulamanın sekizinci etkinliği olan yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği 24/08/2023 tarihinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Sarısu Köyünde gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte öğrencilere deprem ile ilgili bilgiler verilerek depreme yönelik farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğrenciler 6 Şubat depreminden etkilenen bölge halkına destek olmak için deprem kolisi hazırlamışlardır. Böylece öğrencilerin toplumsal birlikteliği güçlendirici etkinliklerde yer almaları sağlanmıştır. Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliğine yönelik eylem planı Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği eylem planı

Sınıf Düzeyi	6. Sınıf
Etkinlik Süresi	90’
Öğrenme alanı	Birey ve Toplum
Kazanım	SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.
Değerler	Çalışkanlık, duyarlılık, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, özgürlük, dayanışma, sevgi, barış
Beceriler	Empati, iletişim, kalıp ve önyargıları fark etme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, sosyal katılım, problem çözme, öz denetim, karar verme, eleştirel düşünme, gözlem, çevre okuryazarlığı
Hazırlık	• Öğretmen öğrencilere 6 Şubat günü ne hissettiklerini ve sonrasında neler yaşadıklarını sorar. • Öğrencilerin hepsinin görüşleri dinlenir. • Daha sonra öğretmen öğrencilere bulundukları yerin deprem riski hakkında neler düşündüklerini sorar.
Geliştirme	• Öğretmen öğrencilerin yaşadıkları yerin fay hatları ile toprak yapısı hakkında bilgiler verilir. https://tdth.afad.gov.tr/ https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi http://yerbilimleri.mta.gov.tr/anasayfa.aspx (Fay hatları ve toprak türleri haritası) • Öğrenciler ile yaşadıkları bölge hakkında bilgiler paylaşıldıktan sonra 6 Şubat günü depremde zarar gören şehirlerdeki kişiler için yardım kolisi hazırlanmaya başlanır. • Koli içerisinde yer alacak malzemeler öğrenciler ile birlikte yerleştirilirken yardımlaşma ve birlik, beraberliğin önemine vurgu yapılır. • Öğrencilere ülkemizin içerisinde bulunduğu kuşağın deprem kuşağında yer aldığı hatırlatılarak depremedeler ile empati yapmaları istenir.

Tablo 4.8. (Devam) *Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği eylem planı*

Değerlendirme	• Öğrencilerden deprem kolisinin içerisine konulmak üzere duygularını içeren bir mektup yazılması istenir. • Öğrencilerin ürünleri yardım kolisinin içerisine konularak ilgili kuruluşlara teslim edilir.

23/08/2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında eylem planı komite üyelerine sunulmuştur. Geçerlik komitesi üyeleri eylem planını uygun bulmuştur. Geçerlik komitesinin eylem planını uygun bulmasının ardından etkinlik Kocaeli ilinin Kandıra ilçesine bağlı Sarısu Köyünde gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin hazırlık aşamasında araştırmacı öğrencilere 6 Şubat depremi hakkındaki görüşlerini ve düşüncelerini sormuştur. Öğrenciler 6 Şubat depremi sırasında yaşadıklarını ve hissettiklerini araştırmacı ile paylaşmıştır. Araştırmacı etkinliğin bu bölümünde öğrencilere kendi yaşadıkları bölgenin deprem açısından risk taşıyıp taşımadığını sorarak öğrencilerin farkındalıklarını belirlemeye çalışmıştır. Ayrıca araştırmacı öğrencilerden 17 Ağustos 1999 Depremi ile ilgili hatırladıkları bilgileri paylaşmalarını istemiştir. Etkinliğin bu bölümünde geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde aşağıda yer almaktadır:

Araştırmacı: Çocuklar siz daha önce 17 Ağustos ile ilgili bir şey duydunuz mu? Ne olmuştu 17 Ağustosta?

Uğur: Hocam hayır.

Ece: Hocam doksan dokuz depremi.

Araştırmacı: Evet çocuklar peki bu doksan dokuz depreminin nerede olduğunu biliyor musunuz?

Uğur: Elazığ.

Ahmet: Hayır. Kocaeli yani Düzce taraflarında.

Ece: Düzce’de.

Araştırmacı: 1999 yılında Gölcük’te 7.4 civarında çok büyük bir deprem oldu. Çocuklar sizce bu deprem bizim bulunduğumuz Kocaeli ilinin Kandıra ilçesi etkilenmiş midir?

Neşe: Etkilenmiştir.

Araştırmacı: Evet. Burada yıkılan ev var mı? Biliyor musunuz?

Ahmet: Bilmiyoruz, hocam yoktuk çünkü.

Araştırmacı: Evet, yoktunuz, peki anne babanız size bu deprem ile ilgili bir şeyler anlattı mı?

Ece: Benim annemler gece dışarıda kalmışlar, öyle söylediler.

Araştırmacı: Çocuklar şimdi siz yaşamadınız ama televizyondan süreci hep beraber takip ettik. 6 Şubat günü Kahramanmaraş merkezli bir deprem oldu. Bu depremde neler hissettiniz? Neler gözlemlediniz?

Uğur: Ben üzüldüm.

Ahmet: İnsanların birbirine yardım ettiğini gördüm. Onlar için yardım toplandığını gördüm.

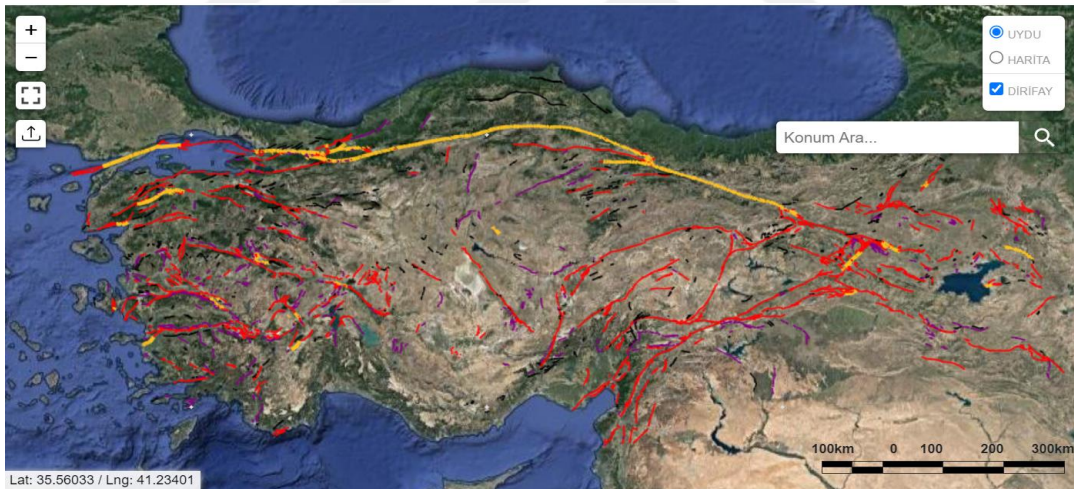
Uğur: Bir de depremzedelere çadır yardımı yapıldığını gördüm.

Neşe: İnsanların evsiz kaldığını çaresiz kaldığını gördüm.

Ece: Üzüldüm. Onlara yardım gerektiğini anladım. Zaten bizde yardım ettik. Deprem çok yıkıcı olduğunu öğrendik.

Neşe: Ve bütün her şeye zarar verebileceğini.

Etkinliğin değerlendirme bölümünde öğrencilerin araştırmacının sorduğu soruya yönelik cevapları dinlendikten sonra araştırmacı tarafından öğrencilerin yaşadıkları bölgenin deprem riskini ve toprak yapısını gösteren harita açılmıştır. Aşağıda etkinliğin geliştirme aşamasında öğrencilere gösterilen deprem haritasına ilişkin görüntüler Görsel 4.26’da sunulmuştur:

Görsel 4.26. Öğrencilere sunulan deprem riski haritası

Araştırmacı öğrencilerin haritayı incelemelerini istemiştir. Öğrencilerin haritayı incelemesinden sonra araştırmacı bölgeden geçen fay hatları ve toprak yapısı ile ilgili bilgiler vermiştir. Ardından 6 Şubat günü yaşanan depremdeki kişilere yardım amaçlı öğrenciler ile deprem yardım kolisi hazırlanmıştır. Koli hazırlanırken araştırmacı öğrencilerden bölge halkı ile empati kurmalarını istemiştir. Aşağıda etkinliğin bu bölümüne ilişkin konuşmalar sunulmaktadır:

Araştırmacı: Deprem çantasının içerisine ne koyduğumuzu biliyor musunuz?

Uğur: İlk yardım malzemeleri.

Neşe: El feneri.

Uğur: Döüdük. Yemek ihtiyaçlarımızı karşılamak için şeyler.

Neşe: Su.

Ahmet: İlaç.

Araştırmacı: Evet çok doğru. Çocuklar hangi toprak yapısına sahip bölgelerde deprem olmaz biliyor musunuz?

Uğur: Hayır.

Araştırmacı: Yaşlı toprak yapısına sahip yerler depremde etkilenmezken, geç toprak yapısına sahip yerler depremde etkilenir. Sizce bizim ölkemizin çoğunluğu hangi toprak yapısına sahip?

Neşe: Genç olmasına mı sevinelim yoksa deprem olmasına mı?

Uğur: Hocam bu toprak yaşlı mı genç mi?

Araştırmacı: Bizim ölkemizde genç topraklar çoğunlukta ama yaşlı toprağa sahip yerlerde var. şimdi size Maden Tetkik Arama Enstitü MTA'nın hazırlamış olduğu sayfadan ölkemizin ve bizim yaşadığımız yerin toprak yapısını ve bölgemizde bulunan diri fay hatlarını göstereceğim. Diri fay dediğimiz şey yedi ve yedi şiddetinin üzerinde deprem üretebilecek fay hattı demektir.

Neşe: Evet hocam bizim yaşadığımız yerin çok yakınında.

Araştırmacı: En son 1999 yılında yaşanan deprem Gölcük Adapazarı depremlerinin bize ne kadar yakın olduğuna bakın. Bizim yaşadığımız yer Kandıra üzerinden geçen diri fay hattı yok ama bu diri fay hatlarına çok yakınız.

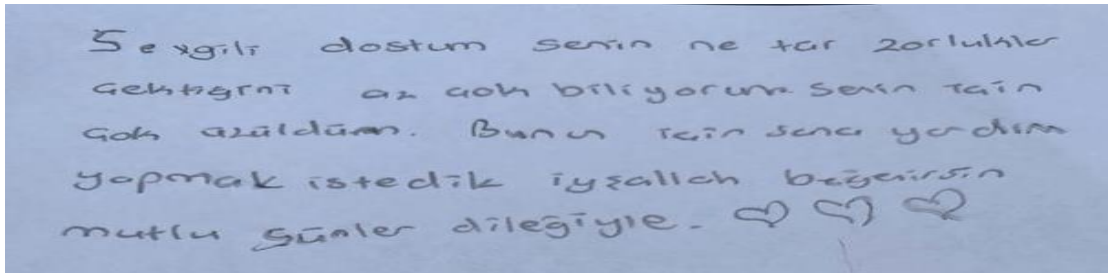
Ahmet: Hocam nerede olmaz peki?

Araştırmacı: Çocuklar önümüzdeki haritaya göre Mardin civarı, Tuz Gölü'nün çevresi, Karadeniz'in üst bölümleri ve Yıldız Dağları bölümünü örnek olarak verebiliriz.

Uğur: Başka ölkelerde de deprem olur mu?

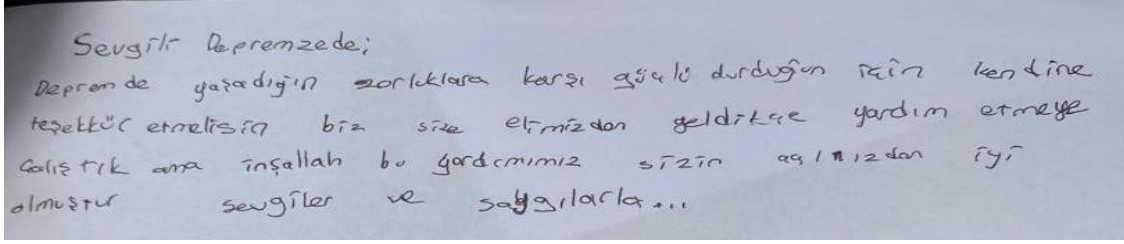
Araştırmacı: Tabii ki olur. Ancak o bölgeyi ayrıntılı olarak incelememiz lâzım. Genç toprak yapısına mı sahip, yoksa yaşlı toprakları mı var.

Etkinliğin değerlendirme aşamasında hazırlanan deprem kolisinin içerisine konulmak üzere öğrencilerden duygularını içeren bir mektup yazılması istenmiştir. Ece isimli öğrencinin deprem kolisine koyduğu mektuba ilişkin görüntüler Görsel 4.27'de sunulmuştur:

Görsel 4.27. Öğrencilerin deprem kolisi içerisine koydukları mektuplar

Aşağıda Neşe isimli öğrencinin deprem kolisine koyduğu mektuba ilişkin görüntüler Görsel 4.28’de sunulmuştur:

Görsel 4.28. Öğrencilerin deprem kolisi içerisine koydukları mektuplar

Etkinliğe katılan öğrenciler depremde zarar gören kişilere yönelik yazdıkları mektupları kolinin içerisine koymuşlardır. Öğrenciler tarafından hazırlanan koli araştırmacı tarafından Kandıra Belediyesi’ne ulaştırılmıştır. Aşağıda araştırmacı ve öğrenciler tarafından hazırlanan deprem yardım kolisine ilişkin görüntüler Görsel 4.29’da sunulmuştur:

Görsel 4.29. Deprem kolisi hazırlama

01/09/2023 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesinde gerçekleştirilen eylem planı sonucunda elde edilen veriler ve bir sonraki eylem planı sunulmuştur. Aşağıda geçerlik komitesi toplantısında geçen konuşmaların bir bölümü doğrudan alıntılar biçiminde yer almaktadır:

Araştırmacı: Etkinlik yerlerini seçerken öğrencilerin daha önce girmedikleri yerleri tercih ediyoruz. Daha sonra etkinlik piknik, oyun oynama ve çevre gezisi ile devam ediyor.

Deveci: Güzel olmuş.

Pehlivan Yılmaz: Evet güzel görünüyor.

Araştırmacı: Sekizinci hafta etkinliğinde tekrar eden kodlar, siyah renkte yeni çıkan kodları da kırmızı renkle belirttim. Bu genellikle kırmızı renkte çıkan kodlar diğer etkinliklerle uyum gösteriyor. Etkinlik bazında uyum gösteriyor, diğerleri aynı tekrar ediyor.

Pehlivan Yılmaz: Araştırman için genel bulacağın bulgular genelde şu siyahlar tekrar edenler olacak ve yani bundan sonra sen ne kadar etkinlik yapsan da zaten her birinde farklı bir tema çıkacaktır. Sen zaten verinin doygunluğuna bakarken de bu siyahlara bakacaksın. Onlarda bir değişim olmadıktan sonra yine sıkıntı olmuyor.

Deveci: Aynı şekilde hem çalışmamızın amacıyla örtüşen bir şey zaten.

Şerefli Güney: Benim söyleyecek bir şeyim yok hocam, bende çok beğendim.

Araştırmacı: Etkinlik iyi devam etmesine rağmen öğrenciler fındık toplarken ailelerine yardım ettikleri için katılım sayılarında ciddi düşüş oldu.

Deveci: O zaman bir hafta ara verirse, fındık toplama yoğunluğu geçer hem de çocuklar işlerini halletmiş olur.

Araştırmacı araştırma sürecine ait görüşlerini araştırmacı günlüğünde belirtmiştir.

Aşağıda araştırmacı günlüğünde etkinlik sürecine yönelik görüşler bulunmaktadır:

Geçerlik komitesine 8. etkinliğin sunumunu gerçekleştirdiğimde olumlu dönütler aldım. Komite üyelerinden Handan Deveci artık etkinliklerde bir sorun görünmediğini olan sorunlar ile araştırmacı olarak benim iyi bir şekilde baş edebildiğimi ve sürecin iyi gittiğini söyledi. Diğer komite üyeleri de Handan Deveci ile aynı fikre sahiptiler. Sürecin bu şekilde ilerlemesi beni de olumlu şekilde motive etti. Bende 9. etkinlik kapsamında fikirlerimi komiteye sundum. Komite üyeleri 9. etkinlikten sonra etkinliklerin sonlandırılabilceğini ve kodların artık tekrar etmeye başladığını söylediler. Geçerlik komitesi üyelerine 9. etkinlik sunumumu 30 Ağustos Zafer Bayramı ile gerçekleştirmek istediğimden bahsettim. Öğrencilerin 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları yapmadıklarından geçerlik komitesi üyelerine söz ettim. Üyeler fikirlerimi olumlu karşıladı. Öğrenciler ailelerine fındık toplamada yardım ettikleri için 8. etkinlikte katılım az oldu. Geçerlik komitesi üyeleri etkinliğin uzatılarak bir hafta ara ile yapılması tavsiyesinde bulundu. Bu sayede fındık toplamaya yönelik yoğun sezon geçebilecekti. Öğrencilere Whatsapp gruplarından bu durum ile ilgili bilgilendirme yaptım.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen deprem kolisi hazırlama etkinliğine yönelik öğrenci günlükleri ile öğrenci görüşlerinden yararlanılmıştır. Öğrenci görüşleri Şekil 4.9'da sunulmuştur.

Şekil 4.9. Yaz tatili deprem kolisi hazırlama etkinliği öğrenci görüşleri

Gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrencilerin empati yapma, merak etme, gözlem yapma gibi beceriler edindikleri ve yardımseverlik değeri kazandıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin etkinlik ile yeni bilgi edindikleri, mutlu oldukları, bilinçlendikleri ve sosyal bilgiler dersini sevdikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrenciler etkinliğin sonunda diğer etkinliklerinde doğada gerçekleştirilmesi önerisinde bulunmuşlardır.

Aşağıda yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği sonunda öğrencilerin günlüklerine yazdıkları görüşler sunulmaktadır:

Ece: Depremde nasıl önlemler alabileceğimizi, diri fay hatlarını, depremle ilgili siteleri, evimizin altından fay hattı geçiyor mu, geçmiyor mu, onu öğrendim. Empati yapmayı öğrendim. Bu etkinlikte kendimi mutlu hissettim. Yardımsever olduğum için mutluyum. Empati yaptığım, yardım yaptığım ve mektup yazdığım için mutlu oldum. Depremzedeler için üzüldüm. Bu etkinliğin empati yapmamda katkısı oldu. Empati yapma özelliğimi geliştirdi. Depremzedelere yardım etmemde katkısı oldu. Benim için bu etkinliğin daha bilgilendirici olması açısından katkısı oldu. Etkinlikle birlikte sosyal bilgiler dersine karşı daha çok bilgili olmama katkısı oldu. Hoşlandığım şeyler ise depremzedelere yardım etmemiz oldu.

Neşe: Bu hafta deprem ile ilgili uygulamalar olduğunu öğrendim. Etkinlik sürecinde depremzedelere karşı empati kurduğumda üzüldüm. Bu etkinlikle empati açısından kendimi geliştirdim ve her ihtimale karşı hazırlıklı olmak açısından bilgilendim. Bu haftaki etkinlik deprem ile ilgili olduğu için sosyal bilgiler dersinde kendimi geliştirdim. Bu dersin bizi bilinçlendirmesi açısından sosyal bilgilere ilgi duydum.

Ahmet: Bu hafta depremlerin yıkıcı olduğunu ve deprem bölgelerine yakın olduğumuzu öğrendim. Bu etkinlikte depremzedeleri düşününce çok kötü hissettim. Bu etkinlik bana depremin nasıl olduğunu öğretti. Benim empati özelliklerimi geliştirdi. Bu etkinlik bize fay hatlarını öğretti ve diri fay hatlarını öğrendim. Sosyal bilgiler dersine bu yönden katkısı oldu.

Sosyal bilgiler dersi sayesinde çevrenin farkına vardım. Hoşlandığım şeyler derse katkısı olmasaydı. Hoşlanmadığım şeyler ise insanların hayatını kaybetmesiydi.

Uğur: Depremden önce ne yapmalıyız, onu öğrendim. Depremzedelere geçmiş olsun. Bu etkinlikte depreme yakın mıyız, uzak mıyız, onu öğrendim. Son olarak depreme nasıl hazırlanmalıyız, onu öğrendim. Bu etkinlikte çok şey hissettim, depremzedelerin nasıl yaşadığını ve nasıl hayatta kaldığını hissettim. Depremlerin nasıl oluştuğunu öğrendim ve bu etkinlikte kendimi depremzedelerin yerine koydum. Bu etkinlik sayesinde sosyal bilgiler dersinde daha çok bilgi aldım ve çevreyi gözlemledim.

Aşağıda yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği sonunda öğrenciler ile yapılan görüşmeler doğrudan alıntılar biçiminde sunulmuştur:

Neşe: Bu etkinlikten depremlerle ilgili uygulama olduğunu, depremzedelerin çok zorluklar çektiğini ve bizim bölgemizin biraz daha diğer bölgelere göre toprak yapısı olarak daha dayanıklı olduğunu öğrendim. Gayet bilgilendiriciydi. Bilmediğim şeyleri öğrendiğim için de mutluyum. Depremden korunma yöntemlerini anladım. Etkinlikler aynı böyle bilgilendirici bir şekilde devam etmeli. Bu yaz tatili biraz daha eğlenceli oldu. Etkinlikler sosyal bilgiler dersine karşı daha iyi düşünmemi sağlıyor. Kışın okulda biraz yine iyiydi ancak şimdi daha iyi. Hem eğleniyoruz hem de yeniden tekrar ediyoruz.

Ece: Depremde nasıl önlemleri alabileceğimizi öğrendim. Evimizin altında fay var mı, yok mu? O siteyi öğrendim. Diri fay hattı onları öğrendim. 17 Ağustos 1999 depreminde neler olduğunu öğrendim. Eğlenceli bir etkinlikti ama biraz depremzedelere üzüldüm. Üzüldüğümüz içinde zaten koli hazırladık, mektup yazdık. O açıdan mutlu oldum. Benim için empati kurma açısından önemliydi. Daha çok empati kurmaya başladım. Bilgi açısından çok katkısı oluyor. Etkinliklerimizde bugün ki gibi doğal ortamında ders işleyelim. Böylece sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım. Bilgilenmem açısından daha çok katkısı oldu. Öğretmenim dersler okulda birazcık sıkıcı oluyordu. Şimdi bana çok eğlenceli geliyor, hem oynuyoruz hem ders işliyoruz o yüzden.

Ahmet: Depremde fay hatlarının nasıl, ne yaptığını, önemli yani depremin neden oluştuğunu, öğrendik. Depremde ne yapmamız gerektiğini öğrendim. Nerelere, nereye gitmemiz gerektiğini öğrendim. Yani yeni bilgiler öğrenmiş oldum. Güzel bir etkinlik, yeni şeyler öğrenmek. Bilgiyi bilgi yönünden daha farklı bir etkinlikti. Daha farklı bilgiler öğrendik. Yeni şeyler öğrendim. Çevreyi gözlemledim. Aklıma yeni bilgiler girdi. Tekrarladım, hem yeni bilgiler öğrendim. Yeni bilgiler hem de aklımdaki bilgileri tekrarladım. Yani sosyal bilgilere bakış açımı iyi yönde değiştirdi, Daha fazla bilgi öğrendim.

Uğur: Depremzedelerin nasıl hayatta kaldığını ve nasıl yaşadıklarını öğrendim, iyi olup olmadığını öğrendim. Bilgisayarla yaptığımız şeylerin nasıl olup, olmadığını öğrendim. İyi bir etkinlikti, depremzedeleri öğrendik. Nasıl hayatta kaldıklarını öğrendik. Etkinliği çok iyi değerlendiriyorum. Etkinlik bende merak uyandırdı. Düşünme ve yardım etme becerim oldu. Yardım etme becerilerim arttı. Depremzedeleri düşünüyorum, nasıl yardım edebiliriz,

nasıl yardım etsem diye düşünüyorum. Evet, artık yardımlaşma becerim gelişti. Akılda kalıcı oldu, daha çok aklımda yeni bilgiler kaldı. Çok iyiydi böyle devam etsin. Dersi okulda dersi işlediğimiz de iyiydi ama böyle açık havada yaptığımız için çok daha iyi oldu.

Geçerlik komitesi toplantıda sunulan etkinliği başarılı ve yaz tatili deprem kolisi hazırlama etkinliğini uygulanabilir bulmuştur. Yaz tatilinde deprem kolisi hazırlama etkinliği sürecinde öğrenciler etkinliğe yeterli katılım sağlayamamıştır. Öğrenciler bölgenin geçim kaynağı olan fındık toplama sezonundan dolayı ailelerine yardım ettikleri için öğrencilerin etkinliğe katılım oranı yarı yarıya düşmüştür. Araştırmacı bu sorunu geçerlik komitesi üyelerine bildirmiştir. Geçerlik komitesi toplantısında katılımın artmasının sağlanması ve etkinliğin uygulanması için etkinliklere bir hafta ara verilmiştir.

Uygulama sonrası öğrencilerin görüşleri etkinliğin bilgi dolu ve eğlenceli geçtiği yönündedir. Öğrenciler uygulanan yaz tatili deprem kolisi etkinliği sürecinde empati yapabildiklerinden söz etmişlerdir. Öğrenciler öğrendikleri bilgilerin kalıcı olduğunu açıklamışlardır. Etkinliğin öğretici olduğunu ve yaşadıkları bölgenin deprem durumunu öğrendiklerini öğrenciler görüşlerinde belirtmişlerdir.

4.1.9. Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması

Uygulanan etkinlik dokuzuncu ve sonuncu etkinlik olarak 02/09/2023 tarihinde Kocaeli ilinin Kandıra ilçesinin Safalı Köyünde gerçekleştirilmiştir. Etkinlik ile öğrencilerde 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın önemi ile ilgili farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliğinin eylem planı Tablo 4.9 'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliği eylem planı

Sınıf Düzeyi	6. Sınıf
Etkinlik Süresi	240'
Öğrenme alanı	Kültür ve Miras, Etkin Vatandaşlık
Kazanım	SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar. SB.6.6.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.
Değerler	Dayanışma, duyarlılık, barış, özgürlük, vatanseverlik, sorumluluk, sevgi, saygı
Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama, empati, gözlem, iletişim, Türkçeyi doğru ve güzel kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama

Tablo 4.9. (Devam) *Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliği eylem planı*

Hazırlık	• Öğretmen öğrencilere günlerden hangi gün olduğunu sorar. • Öğretmen öğrencilere günün anlam ve önemini bilip bilmediklerini sorar. • Öğretmen öğrencilere 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın önemini açıklar. • Öğretmen öğrencilerin Zafer Bayramı ile ilgili düşüncelerini dinler.
Geliştirme	• Öğretmen öğrencileri etkinliğin gerçekleşeceği alana getirir ve sinema izleme etkinliği gerçekleşeceğini söyler. • Öğretmen öğrencilere izleyecekleri sinemanın biletlerini ve kişilere özel mısırlarını verir. • Öğretmen öğrencilerin oturacakları yerleri gösterir. • Öğretmen ve öğrenciler 30 Ağustos Zafer Bayramı anısına film izler. (https://www.youtube.com/watch?v=MkqwggnBMjig&t=621s) • Öğretmen öğrencilerden filmi değerlendirmesini ister ve film üzerine konuşma gerçekleştirilir. • Öğrenciler filmde dikkatini çeken olayları belirtir.
Değerlendirme	• Öğrenciler etkinliğe yönelik fikirlerini değerlendirir. • Öğretmen öğrencilerin dönemin koşullarına göre empati yapabilmeleri için “Ben olsaydım eğer...” etkinliğini gerçekleştirir. • Bu etkinlik için öğrenciler ben olsaydım eğer ile başlayan cümleleri kendi düşüncelerine göre önlerindeki kâğıtlara yazar ya da sözlü olarak ifade eder. • Öğretmen öğrencilerden gerçekleştirilen etkinliği ve yaz tatilinde gerçekleştirilen diğer etkinlikler ile birlikte süreci değerlendirmelerini ister.

01/09/2023 tarihinde geçerlik komitesine yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinlik planı sunulmuştur. Geçerlik komitesi üyeleri sunulan etkinlik planını uygulanabilir bulmuştur. Öğrencilerin yaşadığı ilçede sinema olmadığı için etkinliğin bu yönde gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Araştırmacı günlüğünde yer alan eylem planının hazırlık sürecine ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur:

Sosyal bilgiler öğretim programında öğrencilere belirli gün ve haftaların anlam ve önemi üzerinde durulması gerektiği belirtilmiştir. Bunun üzerine yaklaşan etkinliğin haftasının 30 Ağustos dönemine denk gelmesi ile birlikte bu önemli güne yönelik bir etkinlik hazırlamanın çocuklar açısından önemli olacağını düşündüm. Böylece yaz tatiline geldiği için okul dönemindeki gibi kutlamaları özenli olmayan Zafer Bayramı etkinliklerinin günün anlam ve önemi açısından öğrencilerin daha fazla dikkatini çekeceğini umuyorum. Bu etkinliği yaz tatili boyunca daha önce uygulamadığımız bir yöntem ile gerçekleştirmek istedim. Bu yöntemin öğrencilerin hatırd tutma yeteneklerini de geliştireceğini umuyorum. Öğrencilerin

yaşadığı bölgede sinema olmaması bir sinema etkinliği gerçekleştirme fikrine sıcak bakmama yol açtı. Daha önce bayramları bu şekilde kutlamadıkları için bu etkinliğin onlarda farklı bir deneyim oluşturacağını düşünüyorum. Ayrıca bu sayede bayram kutlamaları okuldaki formatından uzak tek düzelikten çıkıp, birlikte yapılan eğlenceli bir aktiviteye dönüşebilir.

Etkinliğin hazırlık aşamasında öğrenciler ile buluşulmadan önce araştırmacı Safalı Ortaokulu'nda sinema etkinliğinin düzenlemesi için gerekli ortamı hazırlamıştır. Öğrenciler için sinema biletleri oluşturulup, masalara sıra numarası verilmiştir. Etkinlik için afiş bastırılıp şövale ile sınıf kapısına konulmuştur. Aşağıda 30 Ağustos Zafer Bayramı sinema etkinliğine ilişkin görüntüler Görsel 4.30 ve Görsel 4.31'de sunulmuştur:

Görsel 4.30. Sinema etkinliği film afişi ve biletler

Görsel 4.31. *Sinema etkinliği*

Öğrencilerin her biri için masalara patlamış mısır bırakılarak sinema ortamı oluşturulmuştur. Etkinliğin hazırlık aşamasında öğrenciler ile buluşulup etkinliğin gerçekleştirileceği alana gidilmiştir. Araştırmacı öğrencilere 30 Ağustos gününün önemini sorarak öğrencilerin düşüncelerini dinlemiştir. Ardından öğretmen 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın anlam ve önemini açıklamıştır. Ardından öğrencilere 30 Ağustos Zafer Bayramı anısına Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamını anlatan Veda filminin izleneceğini araştırmacı tarafından söylemiştir. Etkinliğin hazırlık aşamasına ilişkin konuşmaların bir bölümü aşağıda sunulmuştur:

Araştırmacı: Etkinliğimize hoş geldiniz. Onlar sizin sinema biletleriniz. Bu etkinliğe giriş biletleriniz. Etkinliğimizi bir soru ile başlatmak istiyorum. 30 Ağustos'un bizim için önemi nedir? 30 Ağustos'ta ne oldu da biz bugünü kutluyoruz? Biliyorsunuz okul açıkken kutladığınız bir gün değil bugün.

Uğur: Zafer Bayramı.

Araştırmacı: Evet çok güzel. Peki biz neyin zaferini kutluyoruz bilen var mı?

Ece: Hocam kurtuluşumuzun zaferi.

Neşe: Ülkemizi düşmandan kurtardığımız günü 30 Ağustos Zafer Bayramı olarak kutluyoruz.

Araştırmacı: Evet doğru söylediniz. Konuşacağımız konuları aslında geçmişten biraz hatırlıyorsunuz. Dördüncü sınıfta bu konulara biraz değinmiştik. Aslında bu konuları sekizinci sınıfta göreceksiniz. Etkinliğimiz hem geçmiş konuları hatırlama hem de geleceğe hazırlık olacak.

Buse: Hocam bu bayramlar bizim birlik ve beraberliğimizi güçlendirir.

Ahmet: Kaynaşmamızı sağlar.

Araştırmacı etkinliğin değerlendirme aşamasında öğrencileri sinema etkinliğinin gerçekleştirileceği alana davet etmiştir. Öğrenciler salona girmeden önce kendilerine

biletleri, mısırları verilerek koltuk numaraları söylenmiştir. Ardından araştırmacı ile öğrenciler Veda filmini izlemiştir. Araştırmacı izlenen filmin ardından öğrencilerin filmi değerlendirmelerini istemiştir. Film sırasında ne hissettikleri ve film sırasında dikkatlerini çeken olayların neler olduğu sorulmuştur. Aşağıda etkinliğin geliştirme aşamasında gerçekleştirilen konuşmaların bir bölümü sunulmaktadır:

Araştırmacı: İzlediğimiz filmi değerlendirmenizi istiyorum. Nasıl bir filmdi sizce? Nasıl hissettiniz?

Ece: Ben birazcık üzüldüm. Atatürk'ün ülkemizi nasıl kurtardığını öğrenmiş olduk.

Leman: Atatürk'ün kendini düşünmeden hareket etmesi beni biraz korkuttu. Atatürk'ün annesinin başka bir adamla evlenmiş olmasına da üzüldüm.

Ahmet: Bence film çok iyi bir filmdi. Atatürk'ün hayatını daha iyi bir şekilde anladık. Atatürk'ü anlatan süreci öğrenmiş olduk.

Fikret: Bu film bana Atatürk'ün hayatını, Atatürk'ün bizi nasıl kurtardığını, bizim için zorluklarla karşılaştığını, her şeyi bizim için yaptığını, bizim geleceğimiz için yaptığını öğrenmiş olduk.

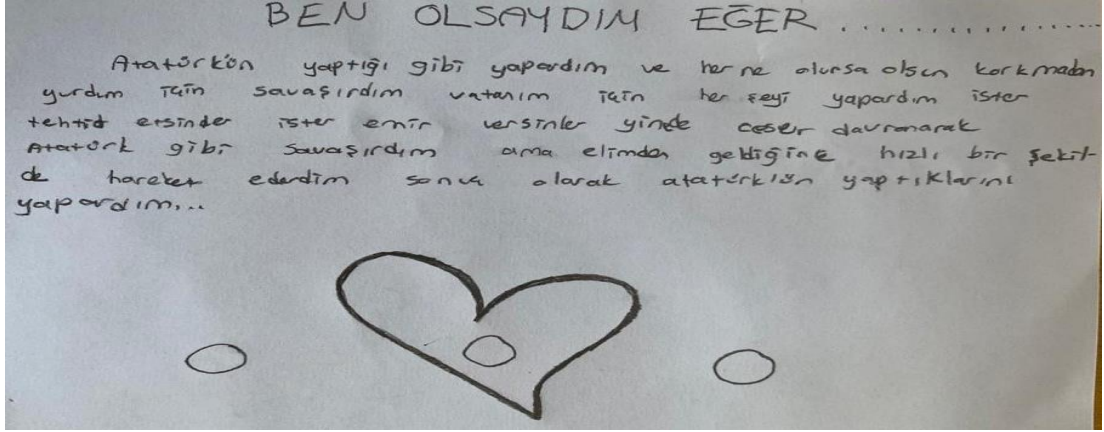
Melike: Bu filmde Atatürk'ü öğrendik Atatürk'ün nasıl bir kişi olduğunu öğrendik. Ailesini öğrendik.

Uğur: Atatürk'ün önemini öğrendik. Kendisini düşünmeyip yurdunu kurtaran bir insan olduğunu öğrendik. Bu açıdan iyi bir filmdi.

Neşe: Ben birazcık üzüldüm ama film çok güzeldi. Gayet iyiydi. Bana da gayet iyi şeyler kattı. Atatürk cesur bir şekilde ülkemizi kurtardı. İdam edileceğini bile bile devam etmiş. Bu sayede cesurluğunu öğrenmiş olduk.

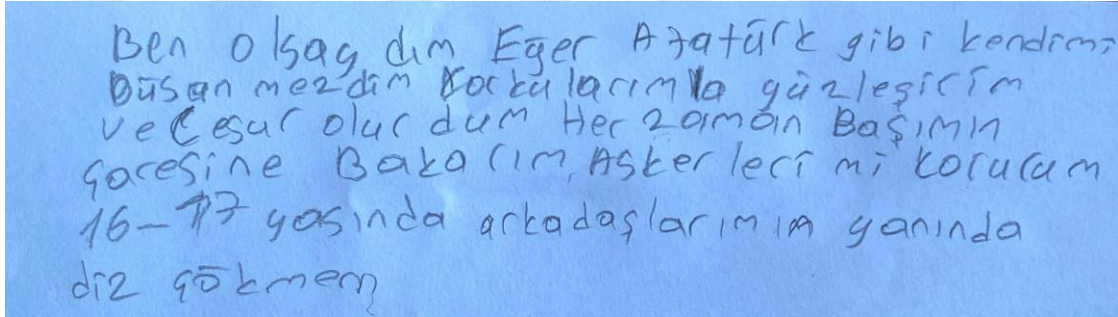
Buse: Ben şunu öğrendim. Aslında Atatürk küçüklükten beri zorluklarla baş ediyormuş. Bunu öğrendim. Aslında onun küçüklüğünden beri onun ne kadar güçlü olduğunu buradan çıkartabiliriz.

Etkinliğin değerlendirme aşamasında öğrencilerin etkinliğe yönelik fikirleri değerlendirilmiştir. Araştırmacı öğrencilerin dönemin koşullarına empati yapabilmeleri ve 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın önemini anlaşılması için “Ben olsaydım eğer” etkinliği gerçekleştirmiştir. Araştırmacı tarafından öğrencilere düşüncelerini yazabilmeleri için boş kâğıtlar dağıtılmıştır. Ardından araştırmacı tahtaya “ben olsaydım eğer” yazmıştır. Ardından öğrencilerden tahtada yazılan cümleyi dönemin şartlarını göz önüne alarak tamamlamaları istenmiştir. Aşağıda Neşe isimli öğrencinin “ben olsaydım eğer” etkinliğinde yazdığı düşüncelerden örneklere Görsel 4.32’de yer verilmiştir:

Görsel 4.32. Öğrencilerin ben olsaydım etkinliğine verdiği yanıtlar

Aşağıda Uğur isimli öğrencinin “ben olsaydım eğer” etkinliğinde yazdığı düşüncelerden örneklere Görsel 4.33’te yer verilmiştir:

Görsel 4.33. Öğrencilerin ben olsaydım etkinliğine verdiği yanıtlar

Araştırmacı değerlendirme bölümü kapsamında öğrencilerden yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersini değerlendirmelerini istemiştir. En çok sevdikleri etkinliklerin hangileri olduğu sorulmuştur. Aşağıda öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersi etkinliklerine yönelik görüşlerinin bir bölümü sunulmaktadır:

Araştırmacı: Sizin için yaz tatili süreci nasıldı? Etkinlikler nasıldı?

Leman: İlk ben başlamak istiyorum. Benim Sarısu’da piknik yaptığımız etkinlik en çok hoşuma gitti.

Araştırmacı: Neden en çok o etkinliği sevdin.

Leman: Etkinlik güzeldi. Yaptığımız o çevre gezisi çok hoşuma gitti. Sosyal bilgiler dersi açısından iyi oldu.

Ece: Benim en çok sevdiğim etkinlik bundan önce hep beraber olduğumuz deprem etkinliği vardı o oldu. Hem çevreyi gezdik hem de depremle ilgili önemli siteleri öğrendik. İnsanlara yardım ettik.

Ahmet: Fındık etkinliği oldu benim için. Yeni şeyler öğrendik. Karpuz, fındık çeşitlerini. Bunları bilmiyordum dikkatimi çekti.

Fikret: En çok meslekler etkinliği çünkü mesleklere bir ilgim var. Mesleklerin nasıl yapıldığını, onlar için hangi üniversitelere gidilmesi gerektiğini öğrendim. Bu bana yararlı oldu.

Melike: Bende Sarısu'da yaptığımız etkinliği sevdim. Çünkü yenilenebilir enerji kaynaklarını öğrendik. Geri dönüşüm materyali yaptık.

Umut: Bayram etkinliği oldu. Mevsimsel bayramları öğrendik. Ziyaret yaptık. Misafirler katılmıştı, onlarla konuşmak iyi olmuştu.

Fikret: Bir şey unuttum. Handan Hoca'lar geldiği için daha çok sevdim.

Neşe: Ben sekizinci etkinliği sevdim. Çünkü doğada ders işlemek çok güzeldi.

Buse: Bende Sarısu'daki piknik yaptığımız etkinliği sevdim. Geri dönüşüm materyalleri toplamıştık.

Umut: Etkinlikler çok güzeldi.

Fikret: İyiydi.

Neşe: Eğlenceliydi, bilgi doluydu.

Ece: Uygulamalıydı.

Araştırmacı: Bu etkinliğimiz her yaz olsa nasıl olur?

Leman: Mükemmel olur hocam.

Neşe: Harika olur.

Buse: Böyle hep tekrar etsek yapsak çok güzel olur.

09/09/2023 tarihinde toplanan geçerlik komitesinin uygulanan etkinlik sürecine yönelik görüşlerinin bir bölümüne aşağıda yer verilmiştir:

Araştırmacı: Bunlar da diğer etkinliklerle tekrar eden kodlar olarak karşımıza çıkıyor artık. Süreç içerisinde kodlarda birbirini tekrar etmeye de başladı.

Deveci: Daha fazla etkinlik yapılsa da tekrar eden kodlar olacak. Çocuklar artık benzer şeyleri söylemeye başladılar, durum da bu şekilde gelişti.

Pehlivan Yılmaz: Öyle doyumluğa ulaştı hocam.

Deveci: Evet, şimdi Ayşegül Hoca'nın dediği gibi verilerin tekrar edip doyumluğa ulaşmış gibi görünüyor. Merve yaz tatilini de devirdik zaten. Evet, bir yaz tatilinin etkisi yapılan çalışmanın sosyal bilgiler dersine de yapılan derse yansımaları da aslında düşündüğümüz bir şey değildi ama orada da güzel şeyler yakalıyoruz. Onun dışında ben uygulamanın sonlanmasının uygun olduğunu düşünüyorum. Uygulamayı bitirebiliriz. Diğer hocaların görüşlerini alıp öyle karar verelim. Şu açıdan da tabii ne yapacağız? Çünkü verilerin doyumluğa ulaşmayabilirdi. O açıdan çalışmayı kesemeyebilirdik ama yaz tatili de bittiği için yeni bir formül aramız gerekirdi. Bu şekilde olması işimizi kolaylaştırdı. Tabii bu senin süreçteki çabanla titiz çalışmandan da kaynaklandı. Yani hakkıyla gerçekten yapınca verilerde tekrar etmeye başladı.

Pehlivan Yılmaz: Zaten nitel araştırmalarının tecrübelerine dayanarak bunları söylüyorlar. Benim gördüğüm kadarıyla kodlarında hem sosyal bilgilere yönelik hem de öğrencilerin yaz

tatilleriyle de ilişkili olarak sosyal etkileşimine ve sosyal becerilerine yönelik de bulguların çıkmış. Bence de yeterli burada sonlandırılabilir, diye düşünüyorum.

Şerefli Güney: Hocam ben de sizin kararlarınıza katılıyorum. Dediğiniz gibi artık tekrar etmeye başladı. Öğrenciler de aynı şeyleri söylüyorlar sonlandırabiliriz.

Aşağıda araştırmacı günlüğüne ait etkinlik sürecine yönelik araştırmacı görüşleri sunulmuştur:

Etkinlik sürecinde öğrenciler ile buluşma gerçekleştirdik. Artık öğrenciler ile aramda daha yakın bir bağ olduğunu hissediyorum. Çünkü fikirlerini bana açıklarken artık daha rahat davranabiliyorlar. Bu durum aramızdaki iletişim seviyesinin gelişmesi açısından beni mutlu ediyor. Öğrenciler artık ilk etkinliklere göre daha fazla konuşuyor ve düşüncelerini daha fazla açıklama cesaretinde bulunuyorlar. Bu etkinliklerde ayrıca sınıf içerisinde daha önce yakın ilişki içerisinde bulunmayan öğrencilerin daha yakın ilişkiler kurmaya başladığını görüyorum. Bu etkinliğe öncelikle 30 Ağustos'un önemini hatırlatmak ile başladım. Öğrencilerin tahmin ettiğim gibi gün yaz aylarına denk geldiği için çok fazla bilgileri yoktu. Bu bilgileri hatırlatarak etkinliğimize devam ettik. Öğrencilere etkinlik başlamadan önce koltuk numaralarını ve biletlerini verdim. Bunların kendilerine özel yapıldığını anladıklarında yüzlerindeki gülümsemeden mutlu olduklarını hissettim. Çünkü öğrencilerin yaşadığı ilçede sinema olmadığı için bu etkinliğin onları mutlu edeceğini düşündüm. Nitekim etkinlik süresi içerisinde öğrencilerin tutumundan edindiğim izlenimlerde bu yönde oldu. Etkinliğin film ile devam etmesi öğrencilerin ilgilerini çekmiş görünüyordu. Öğrencilerden bu etkinliğe kadar geçen süreyi ve etkinlikleri değerlendirmelerini istedim. Öğrenciler sürecin kendileri için çok olumlu geçtiğini ifade ettiler. Hatta bu uygulamanın seneye de olup, olmadığını sordular. Etkinliklerin bu şekilde öğrenciler tarafından olumlu karşılanması istenilen hedefe ulaşılması konusundaki inancımı arttırdı. Öğrenciler de bu süreç içerisinde çok eğlendiklerini ve sürecin onlar için bilgi dolu geçtiğini ifade ettiler. Bu durum hem öğrencileri hem de beni memnun etti. Bu etkinlik içerisinde film izlerken merak ettikleri kısımları sormaları ve birbirlerine cevap vermeleri etkinliğin daha samimi bir ortamda gerçekleşmesine yol açtı.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliğine yönelik öğrenci günlükleri ile öğrenci görüşlerinden yararlanılmıştır. Öğrenci görüşleri Şekil 4.10'da sunulmuştur.

Şekil 4.10. Yaz tatili 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlama etkinliği öğrenci görüşleri

Gerçekleştirilen etkinlik sonunda öğrencilerin özgüven kazanma, merak etme, empati yapma, sosyalleşme, akılda tutma, düşünme becerisi ve vatanseverlik değeri kazandıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin etkinlik sonucunda öğrenmelerinin kolaylaştığı, yeni bilgiler öğrendikleri, etkinliği güzel buldukları ve sosyal bilgiler dersine ilgi duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliği sonunda öğrencilerin öğrenci günlüklerindeki görüşlerine yer verilmiştir:

Neşe: Atatürk'ün hayatını ne zorluklarla karşılaştığını bugüne kadar neler yaşadığını öğrendim. Kendimi daha bilgili ve mutlu hissettim. Ama annesinin başka adamla evlenmesi üzücüydü. Bu etkinlik özgüvenli olmamı sağladı. Daha cesur biri oldum. Bu özelliklerimi geliştirdi, çok mutluyum. Etkinlikte sosyalleştim ve mutluyum. Bu benim bilgilerimi genişletti. Bu etkinlikte her şeyden hoşlandım. Mısırlar, biletler vs. her şey harikaydı.

Ece: Atatürk'ün çocukluğundan büyüklüğüne nasıl yaşadığını, hayatının nasıl geçtiğini, Kurtuluş Savaşını nasıl kazandığını, babasının nasıl öldüğünü, Atatürk'ün bu süreçte nasıl hastalıklar geçirdiğini, nasıl vurulduğunu öğrendim. Bu etkinlikte Atatürk'ün vurulmasına, annesiyle küs kalmasına, askerlerin vurulmasına üzüldüm ancak kurtuluş savaşının kazanılmasına sevindim. Bu etkinliğin bilgilerimin tazelenmesine, çevreyi öğrenmeme ve empati kurmama katkısı oldu. Sosyal bilgiler dersine karşı sevgimi geliştirdi. Dersler aklımda kaldı. Sosyal bilgiler dersine katkısı oldu. Çevremi daha iyi gözlemledim. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim. Atatürk'ün savaşı kazanmasından, lider olmasından ve Atatürk'ün veda filminden hoşlandım.

Melike: Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatını, onun nasıl bir kişi olduğunu ve neler yaptığını öğrendik. Bu etkinlik olduğu için mutlu oldum. Atatürk'ün hayatı biraz üzücüydü ama merak ettim. Tekrar ettim, geçmişimi öğrendim. Bilgilerimi tazeledim ve merak duygum gelişti. Bu

etkinlikte bilgilerimizi tazeledik. Atatürk'ü öğrendik. Öz güvenim arttı. Bu etkinlikte hoşlandığım şeyler bilgilerimizi tazelememiz oldu. Atatürk'ün hayatını, geçmişini öğrendik.

Buse: Atatürk'ün çocukluğunu, neler yaşadığını, hayatının hangi zorluklarla geçtiğini, babasının öldüğünü öğrendik. Bu etkinlikte biraz mutlu, biraz üzgün ama güzel hissettim. Etkinlik çok iyiydi. Öz güvenli olmamı sağladı. Etkinlik daha iyi olmamı sağladı. Sosyal bilgiler dersi açısından güzeldi. Bu etkinlikte hoşlandığım birçok şey var, hoşlanmadığım bir şey olmadı.

Fikret: Bu etkinlik Atatürk'ün hayatını konu alan bir film idi. Atatürk'ün neler çektiğini öğrendik. Bu etkinlikte Atatürk'ü gördüm. Biraz üzıldüm. Farklı duygular hissettim. Biraz güven duydum. Bu etkinlik bana Atatürk'ün hayatı ile bilgiler öğretti. Benim aklımı geliştirdi. Atatürk'ün hangi savaşlarda savaştığını öğrendim. Atatürk'ü gördüm, sevdim.

Leman: Atatürk'ün önemini öğrendim. Onunla ilgili bilgiler öğrendim. Bu etkinlikte mutluluk, üzüntü hissettim. Atatürk'e öğretmen vurunca çok acıdım. Bu etkinlik bana cesaretli olmayı öğretti. Atatürk'ü daha iyi tanıdım. Atatürk'ün hayatını öğrendim. Eskiden daha az şeyler biliyordum, artık daha çok şeyler öğrendim. Mahalle mektebinde hocanın Atatürk'e vurmasından hoşlanmadım. Hoşlandığım şey ise Atatürk ile babasının gezmeye gitmesiydi.

Ahmet: Bu etkinlikte Atatürk'ü öğrendik. Bu etkinlikte biraz üzıldüm. Bilgilerimi tekrar ettim ve yeni bilgiler kazandım. Bu etkinlik sosyal bilgiler dersine katkıda bulundu. Bu etkinlikte hoşlandığım şeyler Atatürk'ün hayatıydı. Hoşlanmadığım şeyler ise Atatürk'ü üzen şeylerdi.

Uğur: Bu etkinlikte Atatürk'ün önemini ve kendisini nasıl feda ettiğini öğrendim. Çok üzüntülü hissettim. Keşke Atatürk yaşasaydı. Bu etkinlikte eğlendim ve mutlu hissettim. Bu etkinliğin çok şeye katkısı oldu. Benim düşünmemi daha çok geliştirdi. Çevrem ve kültürümün önemine vardım. Bilgilerimi tekrar ettim. Aklımda kalıcı oldu. Bu etkinlik ile sosyal bilgiler dersini daha iyi anlamaya başladım. Merakım arttı. Bilgilerimi tekrar etmemi sağladı.

Yaz tatilinde 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliği sonunda öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aşağıda öğrenci görüşleri sunulmaktadır:

Uğur: Çok şey öğrendim. Atatürk'ün hayatını, nasıl savaştığını, nasıl mücadele ettiğinin önemini öğrendim. Atatürk'ü görünce çok üzıldüm. Keşke hayatta olsaydı, dedim ama olmadı. Vatan için kendisini feda etti. Bu kadarı da yeter. Bizim için elinden gelen her şeyi yaptı. Çok iyi bir etkinlikti. Yeni bilgiyle yeni teknikleri öğrendim. Bir de bilgileri mi tekrar ettim. Bu etkinlik çok eğlenceliydi. Düşünme ve merak uyandırma açısından bana katkıları oldu. Sosyal bilgilerle alakalı şeyleri daha çok merak etmeye başladım. Mesela yazı yazmaya soru cevaplama gibi şeyler, bunları merak ediyorum. Dersle ilgili olan şeyleri merak ediyorum. Daha çok daha çabuk öğrenmemi sağladı.

Fikret: Bu etkinlikten Atatürk'ün hayatına dair şeyler öğrendim. Atatürk'ün ne zorluklar çektiğini öğrendim. Savaşta nasıl stratejik şeyler yaptığını öğrendim. Bu etkinlik bence Atatürk'e dair şeyleri daha iyi aklımızda tutmamıza yarıyor. Yeni bilgi öğrenme, akılda tutma ve tekrarlama becerim daha iyi gelişti. Bu etkinlikte Atatürk'ün neler çektiğini anladım. Bu sayede empati yapmamızı sağladı. Kendimi artık biraz daha cesur hissetmeye başladım. Kendime artık daha çok güveniyorum ve empati yapmaya başladım. Sosyal bilgiler açısından çok iyi değişiklikler oldu. Artık sosyal bilgiler dersini daha iyi aklımda tutabiliyorum.

Ahmet: Bu etkinlikten Atatürk'ün hayatını öğrendim. Atatürk'ün yaşadığı zorlukları öğrendim. Hayatı ve zorluklarını öğrenmiş oldum. Savaşlarını bunları öğrenmiş olduk. Bu etkinlik bence güzel bir etkinliktir, tekrar açısından iyi bir etkinliktir. Etkinlikte çok sevdiğim kısım film oldu. Tekrar ettim, hatırladım. Aklımda bazı bilgiler kaldı. İletişimim artmış oldu. Etkinlikler böyle devam etse iyi olur. Etkinlikler sosyal bilgiler dersine daha iyi bakmamı sağladı. Bakış açım değişti. Sosyal dersini sevmemi sağladı. Bundan önce de ilgim vardı ama bu etkinliklerle daha çok ilgim arttı.

Buse: Bu etkinlik ile Atatürk'ün küçüklüğünü o zamandan beri olan çabasını, babasını, nasıl zorluklar çektiğini ve annesinin başka bir adamla evlendiğini öğrendik. Aslında Atatürk'ü Atatürk yapan süreci öğrenmiş olduk. Etkinlik güzeldi. Atatürk'ün bizim için önemini anlatan bir şey oldu aslında. O yüzden güzeldi. Bilgilerimi tazelemiş oldum. Aslında güzel hissettim ama bir yandan Atatürk'ün annesinin başka bir adamla evlendiğini gördüğümde üzüldüm. Etkinlik süreci daha iyi anlamamı sağladı. Daha çok bilgi kazandım, daha çok özgüvenli oldum. Kültürümüzü ve tarihimizi öğrendik. Değer vermeyi öğrenmiş olduk. Etkinlikler böyle canlı bir şekilde olsun. Çünkü canlı derslerde çok fazla anlaşılmıyor. Giren oluyor, giremeyen oluyor. Aynı zamanda biraz sıkıcı oluyor. Böyle yüz yüze güzel. Etkinlikler ile sosyal bilgilere daha çok ilgi duydum. İlgi duyarak, tarihimizi kültürümüzü daha iyi öğrendim. Sosyal bilgiler dersine daha çok önem verdim. Daha sosyal bir kişi oldum. Aslında özgüvenim arttı ve sosyalleştim. Sosyal bilgiler dersiyle alakalı daha çok içimde olumlu bir şeyler oldu. Daha çok sevmeye başladım.

Leman: Yeni şeyler öğrendim. Eskiden fazla bir şeyler bilmiyordum ama artık çok iyi biliyorum. Önceden bu kadar da fazla bilmiyordum. Şimdi daha çok biliyorum. Bence güzel bir etkinliktir. Bu etkinlik cesur olmamı sağladı. Bu filmten sonra artık kendimi daha çok cesur hissediyorum. Eskiden sosyal bilgiler dersinde çok sıkılıyordum ama artık daha çok eğlenceli oldu. Daha canlı bir şekilde böyle öğrendim. Daha canlı oldu, daha uygulamalı oldu. Bu etkinlikler bütün dünyada var, gerçek hayatta var.

Melike: Atatürk'ü öğrendim. Atatürk'ün hayatını, onun nasıl bir kişiliği olduğunu öğrendim. Bence güzel bir etkinliktir. Atatürk'ü öğrendik. Daha çok bilgi edindik. Sosyal bilgiler dersini de tekrar etmiş olduk. Film kısmını sevdim. Bence diğer etkinliklerden farklıydı. Bana olumlu bir katkısı oldu. Atatürk hakkında daha çok bilgi edindim. Vatanseverlik duygumuz gelişti. Bilgilerim daha çok artmış oldu. Kendimi daha cesur hissediyorum. Etkinlikler bence böyle devam etsin. Böyle eğlenceli bilgi dolu olsun.

Başlarda biraz sosyal bilgiler dersi sıkıcı gelirken, etkinliklerden sonra bence daha eğlenceli olmaya başladı. Daha çok seviyorum.

Neşe: Hocam bu etkinlikte Atatürk'ün nelerle başa çıktığını ve savaşçı özelliklerini öğrendim. Bilgi dolu bir etkinlikti, gayet iyiydi. Aynı zamanda çok güzeldi. En çok sevdiğim kısım üzücü kısım oldu. Bu etkinlik cesaretimi arttırdı. Bu etkinlik beni daha cesur yaptı, özgüvenli yaptı, vatansever yaptı. Çok iyiydi. Daha çok bilgi aldığım için, dersi daha çok sevmeye başladım. Daha güzel gelmeye başladı. Bence bu etkinlikler buluşmalı ve eğlenceli olsun. Zaten çok eğlenceli, böyle devam etsin.

Ece: Atatürk'ün hayatını öğrendim. Doğumundan ölümüne kadar nasıl fedakarlıklar yaptığını, nasıl savaştığını, bu yoksullukta nasıl çabalar sarf ettiğini öğrendim. Bu etkinlik eğlenceliydi. Atatürk'e birazcık üzuldüm. Atatürk'ün hayatını öğrendiğim için çok mutlu oldum. Çünkü bu kadar önemli olduğunu bilmiyordum. Empati yapmaya başladım. Benim için bilgiler akılda kalıcı oldu. Atatürk'ün hayatına önem vermem açısından katkısı oldu. Böylece sosyal bilgiler dersini daha çok sevdim. Sosyal bilgiler dersi benim için daha eğlenceli oldu. Öğrendiğimiz şeylerin bu sene tekrarı benim için daha iyi oldu. Bu sene de aynılarını göreceğim.

Geçerlik komitesi toplantısında üyeler etkinlik sürecinin başarılı geçtiğini belirtmişlerdir. Dokuzuncu etkinlik olan yaz tatili 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliğinden önce bir hafta ara verilmesi öğrencilerin katılım oranlarının artmasını sağlamıştır. Araştırmacı etkinliklere bir hafta ara verilmesi ile birlikte öğrencilerin tamamının etkinliğe katılım sağladığını ve sorunun çözüme kavuşturulduğunu belirtmiştir. Geçerlik komitesi üyeleri kendilerine sunulan 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlaması etkinliğini uygulanabilir bulmuşlardır. Ayrıca geçerlik komitesi üyeleri kendilerine sunulan veriler ve sorunların çözüme kavuşturulması neticesinde yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin sonlandırılması kararını almışlardır.

Uygulanan yaz tatili 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlama etkinliği sonucunda öğrencilerden alınan görüşler doğrultusunda etkinlik sürecinin olumlu geçtiği belirlenmiştir. Öğrenciler etkinlik sürecinde vatanseverlik duygularının pekiştirildiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler etkinlik sürecinin kendileri için eğlenceli geçtiğini açıklamışlardır. Öğrenciler etkinlik sürecinde sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirdiklerini ve derse karşı ilgilerinin değiştiğini belirtmişlerdir.

4.2. Yaz Tatilinde Uygulanan Sosyal Bilgiler Etkinliklerine Yönelik Öğrenci ve Aile Görüşleri

Araştırmada ikinci ana amaca yönelik araştırmacı tarafından elde edilen veriler bu başlık altında yer almaktadır. Araştırmanın uygulama süreci tamamlandıktan sonra

araştırmacı araştırmaya katılan öğrenciler ve aileleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırmaya ait betimsel olarak elde edilen beş tema ortaya çıkmıştır. Elde edilen temaların her biri “öğrenci görüşleri” ve “aile görüşleri” başlığı altında sunulmuştur.

Aşağıda belirlenen temalara yer verilmiştir:

- Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri
- Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar
- Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler
- Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler
- Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış

4.2.1. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri

Uygulama sonrası öğrencilere “Etkinlikler sonunda sende sosyal bilgiler dersine ait ne gibi değişiklikler oldu?” sorusu ile öğrencilerin ailelerine “Etkinlikler çocuklarınızda sosyal bilgiler dersine ait ne gibi değişiklikler meydana getirdi?” sorusu yöneltilmiştir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin gerçekleştirilmesinin ardından katılımcıların görüşlerinden etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkilerine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Araştırma katılımcılarının yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri temasına yönelik görüşlerinin yer aldığı bulgular Şekil 4.11’de verilmiştir.

Şekil 4.11. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri

4.2.1.1. Öğrenci görüşleri

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerini öğrenciler “dersi/etkinliği eğlenceli bulma”, “dersi/etkinliği ilgi çekici bulma”, “dersi sevme/değer verme”, “dersi/etkinliği farklı bulma” biçiminde değerlendirmişlerdir. Aşağıda öğrencilerin yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin eğlenceli bulunması ile ilgili görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Etkinlikler iyiydi, eğlenceliydi. Piknik yaptığımız o zamanlarda iyiydi. O konularda eğlendik (Ahmet).

Deprem etkinliğinde ve materyal hazırlama etkinliklerinde eğlenmiş olduk (Buse).

Benim için daha eğlenceli oldu. Çünkü aklımın gelişmesini sağladı (Fikret).

Benim için eğlenceli bir etkinlikti. Sünnete gitmiştik. Sünnet eğlencesinin orda çok eğlendim. Sarısu’da çok eğlendim deniz kumsalında gezmiştik, voleybol oynamıştık, orda çok eğlendim. Piknik yapmıştık. Sekizinci etkinliğimizde tepeye gitmiştik. Orada çok eğlendim (Ece).

Eskiden o kadar fazla eğlenceli değildi ama artık çok güzel (Leman).

Sünnet düğününde eğlendik. Piknik yaptığımız ilk etkinlikte eğlendik. Sinema etkinliği de eğlenceli olabilir. Onda da eğlenmiş oldum. Benim için daha çok eğlenceli oldu. Etkinlik sayesinde, bence dersimiz daha güzel geçiyor (Melike).

Çok iyi değerlendiriyorum, bilgi dolu eğlenceli çok iyi. Namazgah’taki etkinlik çok iyiydi. Orda her şey vardı. Gezip görebilecek her şey var. Eskiden çok iyi eğlenemiyordum. Şimdi çok iyi eğleniyorum (Uğur).

Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini ilgi çekici buldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin etkinlikleri ilgi çekici bulmalarına yönelik görüşlerinden örneklerle aşağıda yer verilmektedir:

Ders iyi, güzel, dikkatimi çekti. Daha iyi anlamamı sağladı. Sarısu’ya gittiğimizde eğlenceli ve ilgi çekiciydi. Deniz kabuğu topladığımızda materyal yaptığımızda, onlar ilgimi çekti (Buse).

Bu kadar önceden çok ilgi çekici değildi. Ama etkinliklerden sonra daha iyi olmaya başladım. İlgi duymaya başladım (Fikret).

Benim için sosyal bilgiler dersi diğer derslere göre daha çok dikkatimi çekmeye başladı. Etkinliklerden önce sosyal bilgiler dersi biraz sıkıcıydı ama etkinliklerden sonra benim için sosyal bilgiler dersi daha ilgi çekici, daha güzel oldu (Ece).

İlgi çekiciydi, mesela pikniğe gitmemiz, deniz kabuğu ile ilgili bir materyal yapmamız ilgimi çekmişti (Leman).

Sosyal bilgiler dersini seviyordum ama böyle olması daha çok ilgimi çekti. Etkinliklere ilgi duydum (Melike).

Depremle ilgili bilmediğim şeyleri öğrendim. Depremın uygulaması olduğunu öğrendim. Meslek konusunda beraber düşündük, ilgi çekiciydi, çok güzeldi. Meslek konusu ilgimi çekti. Sonra bir de Sarısu tepesinde yaptığımız piknik çok ilgimi çekmişti (Neşe).

Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda dersi sevme/değer vermelerine ilişkin görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Daha çok eğlendik, sosyal bilgiler dersini daha çok sevmemizi sağladı (Ahmet).

Sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım (Ece).

Sosyal bilgiler dersini artık seviyorum (Leman).

Sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım (Melike).

Sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım. Dikkatimi çekti. Çünkü sosyal bilgilerle ilgili pekiştirme yaptığımız için, daha yeni bilgiler öğrendik. Böylece daha çok sevmeye başladım (Neşe).

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini öğrenciler farklı bulmuşlardır. Öğrencilerin yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimlerini farklı bulduklarına yönelik görüşlerinden örnekler aşağıda yer verilmiştir:

Gerçekten şöyle, yaz tatilinde ders yapmamız biraz farklı geldi. Hep beraber olup güzel bir şeyler yapmak farklı oldu (Buse).

İşlediğimiz konular hem eğlenceliydi hem de farklıydı (Fikret).

Benim için çok farklı oldu. Ne de olsa hayatında ilk defa böyle bir etkinlik yaptım. Burada Handan hocayla beraber yaptığımız etkinlik benim için farklıydı (Ece).

Bana göre diğer yaz tatillerinden farklıydı (Neşe).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde gerçekleştirilen etkinlikler ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri, değer verdikleri, dersi farklı, ilgi çekici ve eğlenceli buldukları belirlenmiştir. Bu bağlamda yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri, sosyal bilgiler dersine değer verdikleri, sosyal bilgiler dersini farklı ve ilgi çekici buldukları söylenilebilir.

4.2.1.2. Aile görüşleri

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliğine yönelik aile görüşlerinden “etkinliğin yararlı bulunması”, “etkinliğin güzel/eğlenceli bulunması”, “etkinliğin günlük yaşamda gerçekleştirilmesi”, “derse değer verme/sevme”, “etkinliklerin farklı bulunması”, “dersin ilgi çekici olması”, “derse ilgi duyma” biçiminde sonuçlar elde edilmiştir. Ailelerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini yararlı bulduklarına ilişkin görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Kıyas yaparsak diğer yazlar çocuklar için biraz boş geçti. Ne kadar kitap okusalar da arkadaşlarıyla görüşemediler. Öğretmeniyle görüşemediler. Bu yüzden etkinlikler çok iyi geçti. Ben olumlu bakıyorum (Aile 5).

Çocuklar yaz tatilinde sıkılmıyorlar, öğretmenlerini özlemiyorlar. Onlar için daha yararlı ve bilgili oldu. Okul zamanında gidemedikleri yerlere gidiyorlar (Aile 3).

Test çözmekten hiç hoşlanmıyordu. Sosyal bilgiler dersi genelde tarih olduğu için tarihleri akılda tutmayı pek beceremiyordu. Bu yönde biraz daha böyle daha olumlu, daha yararlı buldum (Aile 1)

Dersin sürekli olmasını istiyorum. Çocuğum için faydalı olduğunu düşünüyorum (Aile 6)

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri aileler tarafından farklı bulunmaktadır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin farklı bulunduğuna ilişkin Ece'nin ailesi "Farklı bir yaz geçirdik (Aile 5)" biçiminde görüşlerini açıklamıştır.

Ailelerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini güzel/eğlenceli bulduklarına ilişkin görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Hevesle hazırlandılar. Günün gelmesini hevesle beklediler. İlk başlarda online olduğu için internet çekmedi, çekmediği için de derslere katılamadılar. Ama ondan sonra da yüz yüze olunca benim açımdan eğlenceli geçti. Çocukların açısından da eğlenceli geçtiğini düşünüyorum (Aile 2).

Çok eğlendiklerini, arkadaşlarıyla eğlendiklerini gördüm. Zaten birbirlerini görünce bile çok mutlu oldukları için, yazın da böyle bir şey çok güzel oldu. Sonuçta sürekli buluşma ihtimalleri yok (Aile 4).

Çok iyi geçti, güzel geçti, çocuğum için çok eğlenceli geçti (Aile 3).

Bu dönem çocuklar için çok eğlenceli geçti. Biz de memnun kaldık (Aile 5)

Bilgili, güzel, iyi ve eğlenceliydi. Yaz tatilinin çocuğunuz için iyi geçtiğini düşünüyoruz. (Aile 8).

Dersi sevmeyen bir çocuk için aktivite olunca daha eğlenceli oluyor. Yaz tatilinde sıkılmıyorlar, sıkılmadıkları için de onlar için çok güzel oluyor (Aile 3).

Çocuklar için gayet eğlenceliydi, çok severek gittiler. Farklı deneyimler elde ettiklerini, güzel şeyler öğrendiklerini düşünüyorum. Çocuklar için daha eğlenceli geçti. Evde geçeceğine güzel şeyler öğrenerek geçirmeleri benim için daha hoş oldu (Aile 1).

Yaz tatilini eğlenerek geçirdi ve sıkılmadı. Çocuğum ve benim için çok farklı ve güzel bir deneyim oldu (Aile 6).

Aileler yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerini öğrencilerin günlük yaşamlarında gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin günlük yaşamda gerçekleştirilmesine ilişkin Ahmet'in ailesi "Dersleri yüz yüze doğada gördüler. Görüp de dikkatlerini çeken şeyler ile meraklarını giderdiler,

eğlendiler (Aile 2)” biçiminde görüş belirtirken, Neşe’nin ailesi “Derslerde işledikleri şeyleri örneklendirerek doğada iç içe öğrenme gerçekleştirdiler (Aile 4)” biçiminde görüş belirtmiştir.

Ailelere göre öğrencilerin gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve sosyal bilgiler dersine değer verdikleri ortaya çıkmıştır. Ailelerin bu görüşleri ile ilgili örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Derslere değer verdiklerini düşünüyorum Derslerinin daha çok üstüne düştüklerini, yaptıklarını, heveslendiklerini görüyorum (Aile 2).

Sosyal bilgiler dersini daha çok sevdiler (Aile 5)

Daha önce dersi sevmiyordu ama sizin sayenizde dersi daha çok sevmeye başladılar (Aile 8)
Dersinizi daha çok sevdi. Etkinlikleri daha çok şey sevmeye, merak etmeye başladı. Eğlenceli olduğu için daha çok sevmeye başlıyor (Aile 3).

Daha önce dersi sevmediğini düşünüyordum. Şimdi daha olumlu olduğunu düşünüyorum. Sosyal bilgiler dersiyle daha çok ilgilenmeye başladı. Dersi daha iyi öğrenmeye başladığını düşünüyorum (Aile 1)

Test çözmeyi istemiyorlar. Zorla oturtamıyordum. Çocuk da haklı. Ama bu etkinliklere seve seve gitti. Yazın daha çok birebir görüştüğünüz, ders anlattığınız, için daha çok sevdiğini hissediyorum. Kendisi de dile getiriyor zaten. (Aile 6).

Ailelere göre öğrenciler yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine ilgi duymuşlardır. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilgi duyulduğuna ilişkin Ahmet’in ailesi “Derslere bakış açısından heveslendiler, hevesli oldukları görünüyor. Etkinliklere daha hızlı ve hazırlıklı gittiler (Aile 2)” biçiminde görüş belirtirken, Fikret’in ailesi “Derse karşı ilgisi arttı, dersi daha çok dinlemeye başladı (Aile 6)” biçiminde görüş belirtmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde ailelerin, yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerde sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu etkiler oluşturduğuna ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir. Etkinliklerin öğrencilere sosyal bilgiler dersine yönelik ilgi duyma, dersi sevme/değer verme, dersi eğlenceli bulma, dersi yararlı bulma ve ders etkinliklerinin günlük yaşamda gerçekleştirme bakımından yarar sağladığı söylenebilir.

4.2.2. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar

Uygulama sonrasında öğrencilere “Yaz tatilinde gerçekleştirilen bu etkinlikler sana nasıl katkılar sağladı?” sorusu ile öğrencilerin ailelerine “Yaz tatilinde gerçekleştirilen

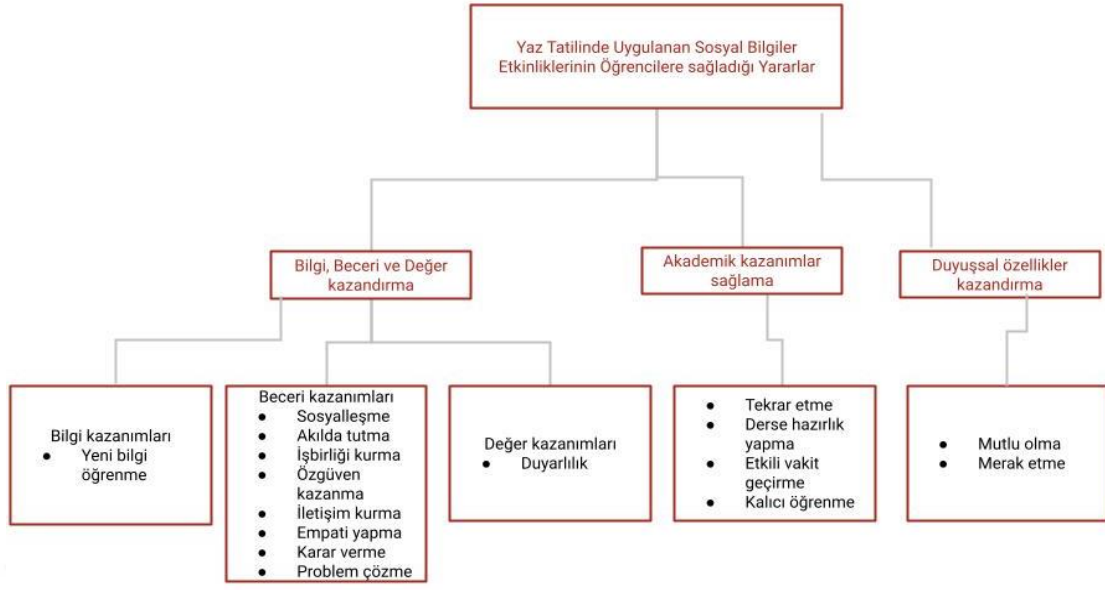
sosyal bilgiler etkinliklerinin çocuğunuz için nasıl yararlar/katkılar sağladı?” sorusu yöneltmiştir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri gerçekleştirilmesi katılımcılara çeşitli yararlar sağlamıştır. Araştırma katılımcılarının yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar temasına ilişkin görüşlerinin yer aldığı bulgular Şekil 4.12’de verilmiştir.

Şekil 4.12. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar

4.2.2.1. Öğrenci görüşleri

Araştırma kapsamında yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin uygulanmasının katılımcılara sağladığı yararlar “bilgi, beceri, değer kazandırma”, “duygusal özellikler kazandırma”, “akademik kazanımlar sağlama” biçiminde bulgular elde edilmiştir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin uygulanmasının sağladığı yararlara yönelik öğrenci görüşleri Şekil 4.14’te sunulmuştur.

Şekil 4.13. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere sağladığı yararlar

Araştırma kapsamında yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin öğrencilere bilgi, beceri ve değer kazandırdığına ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere sağladığı yararlar “yeni bilgi edinme”, “sosyalleşme”, “akılda tutuma”, “özgüven kazanma”, “empati yapma”, “iletişim kurma”, “iş birliği yapma”, “karar verme”, “problem çözme”, “duyarlı olma”dır. Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda yeni bilgi edindiklerine ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Etkinlikte hiç bilmediğim şeyleri öğrendim. Etkinlikler yeni bilgiler öğrenmemi sağladı. Bilgimin artmasını sağladı. Orta Asya ve meslekler konusunda bildiğim arttı. Mesleklerde daha çabuk karar vermemi sağladı (Ahmet).

Canlı ders yaparken kültür özelliklerine bakıyorduk. O sırada ateşin üstünden atlama, çim ekme, gibi farklı şeyler vardı, dala kurdele bağlama gibi şeyler vardı. Onları öğrenmek biraz farklı geldi. Farklı kültürleri öğrenmiş olduk (Buse).

Orta Asya ile ilgili bilgiler öğrendik. Eski zamanlardaki insanları öğrendik (Fikret).

Bilgimin artmasını sağladı benim. Sosyal bilgiler dersiyle ilgili bilgilerimin arttığını düşünüyorum (Ece).

Yeni bilgileri öğrendim. Meslekler konusunda eskiden böyle şeylere ilgim yoktu ama artık var (Leman).

Daha yeni bilgiler öğreniyoruz, bilgilerimizi daha da hatırlıyoruz, unutmuyoruz (Melike).

Depremle ilgili bilmediğim şeyleri öğrendim. Depremi uygulaması olduğunu öğrendim.

Meslek konusunda düşündük. Beraber olmamız ilgi çekiciydi, çok güzeldi (Neşe).

Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile öğrencilerin sosyalleşme becerisi edindiklerine ilişkin örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Sınıftakilerle sosyalleşmemi sağladı, eskiden daha azdı, şimdi daha çok oldu (Ahmet).

Sosyalleştim. Çok sosyalleşmiyordum, evde duruyordum. Artık dış dünyaya bakmaya başladım (Fikret).

Sosyalleşme katkısı oldu. Bu etkinliklerle daha çok sosyalleştim. Yazın bu kadar çok sosyalleşmiyordum ama yazın bu sayede sosyalleşmiş oldum (Ece).

O kadar fazla sosyalleşmiyordum, artık böyle daha iyi oldu. Daha çok konuşuyorum (Leman).

İletişimimiz arttı ve sosyalleştim. Bu etkinliklerden sonra daha çok kaynaştık, daha çok bir arada olduk. Daha çok iletişim kuramımızda işe yardımcı oldu (Melike).

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda öğrencilerin öğrendikleri bilgileri akılda tuttuklarına ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Akıllı tutma özelliğim gelişti. 6. sınıfın veya geçen senenin bilgilerini aklımda tuttum. Unuttuğum bir şeyin üstüne gide gide aklımda kalmasını sağladım (Fikret).

Okulda hiç yaz tatilindeki gibi eğlenceli olmuyordu. Bu sefer hem eğlenceli oldu, hem bilgi dolu oldu hem de bizim için öğretici oldu. Ayrıca okulda öğrendiklerimizin unutulmaması sağlandı (Ece).

Eğlenceli gelmiyordu, sıkıcı geliyordu, artık akılda kalıcı oldu. Bilgileri artık aklımda tutabiliyorum. Derslerde böyle meslekler konusu aklımda kalıyor (Leman).

Etkinliklerle konuları daha çok pekiştirdiğimiz için, bence daha akılda kalıcı oldu (Melike).

Bilgilerimi unutmuyorum, daha fazla bilgi topluyorum. Bu da benim daha çok gelişmemi sağlıyor (Neşe).

Tekrar ederek bilgileri aklımda tutuyorum (Uğur).

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda öğrencilerin özgüven kazandıkları belirlenmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile özgüven becerisi kazanılmasına ilişkin Buse “Önceden biraz vardı ama o kadar çok değildi. Okula yeni geldiğim için o kadar fazla özgüvenim yoktu. Etkinlikten sonra daha çok kaynaştım arkadaşlarımla ve sizinle. Sonra böyle daha çok özgüvenli daha çok girişimci oldum” biçiminde görüş belirtirken, Leman “Böyle daha iyi, özgüvenli hissediyorum. Fazla böyle hissetmezdim, daha önce ama artık seviyorum” biçiminde görüş belirtmiştir.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda öğrencilerin kazandıkları diğer bir beceri empati yapmadır. Öğrencilerin empati yapma becerisi kazandıklarına ilişkin görüşlerinden örneklerle aşağıda yer verilmektedir:

Arkadaşıma, öğretmenlerime karşı empati yapmaya başladım. Empatinin nasıl bir şey olduğunu, nasıl yapıldığını anladım (Buse).

Etkinlikler empati yapmama yardımcı. 6 şubatta deprem olmuştu. Bunun için Sarısu’da deprem kolisi hazırlamıştık. On düşünceler ile ilgili, neler yaşadığı ile ilgili, empati kurdum (Ece).

Empati yapmam gelişti. En çok deprem kolisi hazırlarken empati yapmış oldum (Neşe).

Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile öğrenciler iletişim kurma becerisi edinmişlerdir. Sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin iletişim kurma becerisi kazandırdığını belirten öğrenciler görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

Güzel konuşmamı sağladı. Sınıftakilerle daha güzel konuşuyorum (Ahmet).

Artam özelliklerin arasında iletişim kurma var. Arkadaşlarımla, öğretmenlerimle ve okuldaki arkadaşlarımla daha çok konuşuyorum (Buse).

İletişimim artmaya başladı. Hocalarımla, arkadaşlarımla daha iyi iletişim kurmaya başladım (Fikret).

İletişimim arttı. Fazla konuşmak istemiyorum. Sosyal bilgiler dersi sıkıcı olduğu için ama artık konuşuyorum (Leman).

İletişimimiz arttı. Sosyalleştim. Bu etkinliklerden sonra böyle daha çok kaynaştık, daha çok bir arada olduk ve benim güzel konuşmamda etkili oldu (Melike).

İletişimim arttı. Yaz tatilinde arkadaşlarımla fazla konuştuğum için iletişimim arttı (Uğur).

Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda iş birliği yapma becerisi kazandıkları belirlenmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda iş birliği yapma becerisi edindiğine yönelik Ahmet “İş birliği yapmama katkısı oldu, önceden daha bireyseldim” biçiminde görüş belirtirken, Neşe “Arkadaşlarımı daha çok sevdiğim için arkadaşlarımla daha çok iş birliği yapmaya başladım. Çok daha iyi oldu. Aslında kızlarla iş birliği yapıyordum. Şimdi erkeklerle de yapıyorum” biçiminde görüş belirtmiştir.

Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda öğrencilerin karar verme becerisi kazandıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Karar verme becerisi edindiğini belirten öğrencilerin görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Etkinliklerden sonra karar verme becerim gelişti. Mesleklerle ilgili karar verdim (Melike).

Daha hızlı karar vermeye başladım. Çok pekiştirdiğiniz için mesleğime karar verdim. Daha önceden aslında ne olacağıma karar vermemiştim. Bir sürü meslek vardı ve ben hepsini olmak istiyordum. Şimdi biraz daha bir, iki tane daha eksilttim. Bir ya da iki tane seçeneğim kaldı (Neşe).

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile öğrencilerin kazandığı becerilerden biri problem çözme becerisidir. Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile problem çözme becerisi kazandığına ilişkin Fikret “Problem çözme becerim artmaya başladı” biçiminde görüş belirtirken, Ece “Problem çözme becerisi kazandırdı. Sizle

beraber yapay zekâ kullandığımız etkinlikte sorun çözmeyi öğrenmiş oldum” biçiminde görüş belirtmiştir.

Gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitiminin öğrencilere değer kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri kapsamında öğrencilerin kazandığı değer duyarlılıktır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri kapsamında duyarlılık değeri kazanıldığına ilişkin ile Ece “Depremle ilgili onların düşüncelerini anlayıp onlara karşı duyarlılık kazanmamı sağladı” biçiminde görüş belirtirken, Uğur “Etkinliğin bana çok iyi katkıları oldu. Çevreye karşı duyarlılığım arttı” biçiminde görüş belirtmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin çeşitli bilgi, beceri ve değerler edindikleri görülmektedir. Bu nedenle yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere bilgi, beceri ve değerler kazandırdığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere duyuşsal özellikler kazandırdığı belirlenmiştir. Öğrencilere etkinlikler ile kazandırılan duygusal özellikler “merak etme”, “mutlu olma” dır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinde mutlu olunduğuna ilişkin Ece “Toplandığımızda ilk defa hayatımda profesör hocayla görüştüğüm için çok mutlu oldum” biçiminde görüş belirtirken, Uğur “Yaz etkinlikleri benim mutlu olmamı sağladı.” biçiminde görüş belirtmiştir. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerini öğrencilerin merak ettiklerine ilişkin görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Yeni işleyeceğimiz konuları merak ettim (Fikret).

Benim için merak uyandırıcı oldu. Handan Hoca'nın nasıl biri olduğunu merak etmişim. Bir sonraki hafta neler olacak diye, merak etmişim. Her hafta benim için çok farklı oluyordu. Çok heyecanlı olduğum için acaba diğer etkinliğimize ne yapacağız, diye düşündüm durdum (Ece).

İlgi duymaya başladım ve merak duygum gelişti. Etkinlik yaptığımızda bir sonraki etkinliği merak ettim (Melike).

Konuları, işleyeceklerimizi merak ediyorum (Uğur).

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde öğrencilerin yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi kapsamında duyuşsal özellikler kazandıkları belirlenmiştir. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere merak etme ve mutlu olma gibi duygusal özellikler kazandırdığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri öğrencilere akademik kazanımlar sağlamıştır. Öğrenciler etkinlikler sonucunda “kalıcı öğrenme”, “tekrar etme”, “derse hazırlık”, “etkili vakit geçirme” biçiminde akademik kazanımlar elde ettikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile kalıcı öğrenmeler kazandıklarına ilişkin örneklerle aşağıda yer verilmektedir:

Bilgileri unutmamamı sağladı. Bana yeni bilgiler kattı (Ahmet)

Bir de tekrarlamaları yaptığımız için dersleri daha çok hatırladım. Pekiştirmek aslında benim açımdan gayet iyi oldu (Buse).

Çok çalışma gereken bir şeyi tekrar ede ede aklımızda kalıyor, böylece hatırlamış oluyoruz (Fikret).

Daha yeni bilgiler öğreniyoruz, bilgilerimizi daha da hatırlıyoruz, unutmuyoruz (Melike).

Hatırladığım konular aklımda kaldı. Dersimizi daha iyi anladım (Neşe).

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinlikleri öğrencilerin eski öğrenmelerini tekrar etmelerine olanak sağlamaktadır. Öğrencilerin önceki öğrenmelerini tekrar ettiklerine yönelik örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Bir de tekrarlamaları yaptığımız için daha çok sosyal bilgiler dersini hatırladım (Buse).

Eski konularımızı tekrar etmiş olduk (Fikret).

Çok çalışma gereken bir şeyi tekrar ede ede aklımızda kalıyor, böylece hatırlamış oluyoruz (Fikret).

Çünkü etkinliklerle konuları daha çok pekiştirdiğimiz için, o yüzden bence daha akılda kalıcı oldu. Bu işlediğimiz konuları, dersleri tekrar ettik (Melike).

Daha güzeldi. Sonuç olarak aynı zamanda bilgilerimi pekiştirdim (Neşe).

Yeni yerler keşfettim, bilgilerimi tekrar ettim. Tekrar ederek, bilgileri aklımda tutuyorum (Uğur).

Öğrenciler uygulanan etkinlikler ile bir sonraki yıl işlenecek olan sosyal bilgiler dersine hazırlık yaptıklarını açıklamışlardır. Ahmet “İyiydi, derslere hazırlık yaptım. Bir sonraki senenin derslerine hazırlık yaptım. Derslere daha iyi başlamamı sağladı” biçiminde görüş belirtirken, Fikret “Derse hazırlık konusunda iyi oldu. Gelecek derslerimizi önceden işlemiş olduk. Dersime daha iyi hazırlık yaptım” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda etkili vakit geçirdiklerine ilişkin görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Yaz tatillerinde genellikle zamanımız boş geçiyor. Biraz canımız sıkılabiliyor, yaptığımız dersleri unutabiliyoruz. Arkadaşlarımızla tekrardan bir etkinlik yapıp güzelce vakit geçirmek

güzel oldu. Bilmediğim şeyleri de öğrenmekte güzel oldu. Etkinlikler eğlenceli, arkadaşlarla vakit geçirmek güzel ve böylece yazlarımız boş geçmiyor (Buse).

Yaz tatili eskiden çok boş geçiyordu ama artık böyle iyi oluyor (Leman).

Yaz tatilinde canımız sıkılırken, şu an yaz tatili dolu dolu geçti, canımız sıkılmadı (Melike).

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere akademik kazanımlar sağladığı görülmektedir. Bu nedenle öğrenciler etkinliklerin kalıcı öğrenme gerçekleştirmelerine, sosyal bilgiler dersini tekrar etmelerine, sosyal bilgiler dersine hazırlık yapmalarına ve yaz tatilinde etkili vakit geçirmelerine olanak sağladığını düşünmektedirler. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin öğrencilere akademik kazanımlar sağladığı sonucuna ulaşılabilir.

4.2.2.2. Aile görüşleri

Araştırma yararlar yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı kazanımlar “bilgi, beceri, değer kazandırma”, “duyuşsal özellikler kazandırma”, “akademik kazanımlar sağlama” dır. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin öğrencilere sağladığı yararlar yönelik ailelerin görüşleri Şekil 4.14’te sunulmuştur.

Şekil 4.14. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin aile görüşlerine göre öğrencilere sağladığı yararlar

Araştırma kapsamında aileler yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin öğrencilere bilgi, beceri ve değer kazandırdığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin edindiği bilgi, beceri ve

değerler: “yeni bilgi edinme”, “sosyalleşme”, “akılda tutma”, “özgüven kazanma”, “empati yapma”, “iletişim kurma”, “karar verme” “duyarlı olma” dır.

Ailelere göre yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi kapsamında öğrenciler yeni bilgiler edinmişlerdir. Aile görüşlerinden örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

Yeni bilgiler öğrendiler. Farklı bir yaz geçirdik (Aile 5).

Etkinlikler güzel ve bilgi dolu oldu. Bazı etkinliklerde daha önce yapmadığı şeyleri yapmak güzel oldu (Aile 3).

Daha iyi bilgilendiklerini düşünüyorum. Etkinliklerin çocuklara olumlu yanları oldu. Sosyal bilgiler dersine etkileri ise daha çok oldu (Aile 1).

Kızım için önemli, daha çok çalışsın, iyi yerlere gelsin. Onun için elimden geleni yapıyorum. Çocuklar için daha iyi oldu. Böylece bilgileri artıyor. Evde bana bu konularla ilgili bilgiler veriyor (Aile 7).

Uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile aileler öğrencilerin öğrendikleri bilgileri akılda tuttuklarını açıklamışlardır. Ailelerin bu görüşleri ile ilgili örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

Öğrendikleri daha akılda kalıcı oldu. Dersler açısından daha iyiler, akılda kalıyor, unutmuyorlar (Aile 5).

Çocukların öğrendikleri akıllarında kaldı. Çok güzel bir şey oldu. Bu yapılanlar onlar için çok güzel faaliyet oldu (Aile 8).

Sosyal bilgiler dersi ona sıkıcı ve ezber dersi gibi geliyordu. Şimdi daha eğlenceli ve akılda kalıcı oldu (Aile 6).

Dersler iletişim kurdukları için, çocukların fazla akıllarında kalıyor. Evde ilgilenen olmuyor (Aile 7).

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ailelerden elde edilen görüşlere göre öğrencilerin sosyalleşme becerisi kazandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyalleşme becerisi edindiklerine yönelik aile görüşleri aşağıda sunulmaktadır:

Etkinlikler çok güzel geçti, onlar derslerinden geri kalmadılar. Arkadaşlarıyla zaman geçirdiler. Onlar için değişik bir yaz oldu. Bu sene dolu dolu bir yaz geçirdiler. Onlarla birlikte bir faaliyet yaptılar. Arkadaşları ile bağ kurması iyi oldu. Onlarla birlikte zaman geçirmeleri çok iyi oldu (Aile 2).

Bu etkinlik olmasaydı, o bütün gün evde olurdu. Böyle bir etkinlik olduğu için canı sıkılmıyor. Devamlı sizlerle beraber olmuş oluyor. Sosyalleşmesi, topluma karışması iyi oluyor. Biraz da içine kapanık olduğu için iyi oldu. Artık buradan otobüse binip Kandıra’ya tek başına arkadaşıyla gidebiliyor. O zaman yollasaydım gidemezdi ama şu anda gidebiliyor. Gittiği için de sosyalleşiyor (Aile 3).

Çocuğum sosyalleşti, iletişiminin arttığını hissediyorum, içine kapanık bir çocuktü, açıldığını hissediyorum. Daha çok konuşmaya başladı (Aile 6).

Biraz sosyalleştiğini düşünüyorum. İnsan içine girmeyi sevmezdi. Biraz daha çekingen davranıyordu. Hemen atlamıyordu. Çabuk arkadaşlık edinemiyordu. Böylelikle hem arkadaşlarıyla kaynaştı oldu hem de derslerle alakası olmaya başladı (Aile 1).

Aileler yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi kapsamında öğrencilerin özgüven kazandıklarını açıklamışlardır. Ailelerin görüşlerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Doğayla birlikte öğrendikleri için özgüven kazandılar. Sonuçta hocalarıyla kimse bence böyle bir etkinlik yapmamıştır. Daha önce hocalarıyla iç içe bulunmadılar. Bu durum gerçekten özgüven kazandırdı. Bu şekilde düşünüyorum (Aile 4).

İyi oldu, çok güzel katkıları oldu. İletişimi arttı, özgüveni arttı (Aile 8).

Etkinliğe ilgi gösteriyor. Benimle çok fazla paylaşmazdı. Şu anda paylaşmaya başladı. Özgüvenlerinde de artış oldu (Aile 3).

Hem bilginin biraz daha artmasını hem de kendine güveninin gelmesini fark ettim. Derslere karşı daha korku dolu olarak değil, biraz sevecen olarak girmeye başladı. Çocuğumun ön yargısı kalkmaya başladı. Dersleri biraz daha dinlersem, birkaç kere tekrar edersem, daha iyi anlarım diye düşünerek özgüveni geldi (Aile 1).

Çocuğumun daha özgüvenli olduğunu hissediyorum. Bir yere gidince kendini daha iyi ifade ediyor. Daha çok konuşuyor. Sizin yaptığınız ve konuştuğunuz şeylerden örnek veriyor (Aile 6).

Ailelere göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi kapsamında öğrenciler empati kurma becerisi kazanmışlardır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile empati kurma becerisinin elde edildiğine ilişkin Neşe'nin ailesi "Çocuklar empati yapma özelliğine sahip oldular (Aile 4)" biçiminde görüş belirtirken, Buse'nin ailesi "Empati kurma özelliği kazandığını düşünüyorum, arkadaşlarına çevresine karşı artık daha ilgili (Aile 1)" biçiminde görüş belirtmiştir.

Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda öğrencilerin iletişim kurma becerisi edindiklerini belirten ailelerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle iletişimleri arttı. Daha yakın hissettiler. Sürekli arkadaşlarıyla yaptıklarından bahsettiler. Öğretmenlerinden bahsettiler. Süreç güzel geçti (Aile 5).

Etkinlikler iyi oldu. Katlıları çocuklar için çok güzel oldu. İletişimi arttı, aynı zamanda özgüvenleri arttı (Aile 8).

Çocuğum sosyalleşti. Aynı zamanda da iletişiminin de arttığını hissediyorum. Çocuğum içine kapanık bir çocuktü. Açıldığını hissediyorum. Daha çok konuşmaya başladı (Aile 6).

Ders sayesinde çocuklar iletişim kura kura iletişim kurma özellikleri arttı. Biraz daha gülmeyi öğrendi (Aile 7).

Aile görüşlerine göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi kapsamında öğrenciler karar verme becerisi edinmişlerdir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitiminde karar verme becerisi kazanıldığına ilişkin Buse'nin ailesi “Karar verme becerisi biraz daha arttı. Özgüveni geldiği için artık kendi kararlarını kendi verebiliyor (Aile 1)” biçiminde görüş belirtirken, Fikret'in ailesi “Meslek etkinliği yapmışsınız. Çocuğum hangi mesleği seçeceğine karar veremedi. Bir o mesleği, bu mesleği seçeceğim diyordu. Sizin sayenizde hangi mesleği seçtiğini söylüyor (Aile 6)” biçiminde görüş belirtmiştir. Aileler uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonunda öğrencilerin duyarlılık değeri edindiklerini açıklamışlardır. Öğrencilerin duyarlılık değeri kazandığına ilişkin Ece'nin ailesi “Çevrelerini gözlemlerken duyarlılıkları gelişti. Çevresel şeylere karşı duyarlılıkları arttı (Aile 5)” biçiminde görüşlerini belirtmiştir.

Ailelere göre yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerde öğrenciler çeşitli bilgi, beceri ve değerler elde etmişlerdir. Aile görüşlerine göre etkinlikler ile öğrenciler, yeni bilgi edinme, sosyalleşme, akılda tutuma, özgüven kazanma, empati yapma, iletişim kurma, karar verme, duyarlı olma gibi birçok beceri ve değer kazanmışlardır.

Uygulama sonucunda edinilen aile görüşlerine göre sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere duyuşsal özellikler sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ailelere göre sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri öğrencilere “merak etme”, “heyecan duyma”, “mutlu olma” biçiminde duygusal kazanımlar edindirmiştir. Aile görüşlerine göre uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri öğrencilerin mutlu olmasını sağlamaktadır. Ailelerin bu görüşlerine yönelik örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Mutlu oluyorlar, ayrıca etkinlikler sayesinde yazı çocuklar çok mutlu geçirdiler (Aile 4).

Öğretmenlerini, arkadaşlarını görünce mutlu oldular (Aile 5).

Etkinlikler ile sosyal bilgiler dersi konusunda biraz daha meraklı, heyecanlı oldu. Bir şey merak etmesi, heyecanlanması onu mutlu ediyor.

Güzel bir süreçti. Çocuğum da mutlu oldu o yüzden ben de mutlu oldum. Yaz tatilini boş geçirmedim (Aile 6).

Çocuğumun yüzü gülmeye başladı, daha önce gülmezdi. Benim kızım her şeyi sevmez. Bu etkinlikleri çok sevdi. Bu sayede gülmeyi öğrendi (Aile 7).

Aile görüşlerinden öğrencilerin yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere yönelik heyecan duydukları sonucuna ulaşılmaktadır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine heyecan duyulmasına ilişkin

Neşe'nin ailesi “Doğaya ilgileri daha çok arttı. Artık daha heyecanlı incelemeye başladılar. Sonuçta neyin ne olduğunu canlı canlı incelediler (Aile 4)” biçiminde görüş belirtirken, Melike'nin ailesi “Siz şuraya gideceğiz, dediğiniz zaman acaba ne yapacağız nereye gideceğiz, diye çok heyecanlanıyordu (Aile 3)” biçiminde görüş belirtmiştir.

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi ile aileler öğrencilerin etkinlikleri merak ettiklerini açıklamışlardır. Ailelerin bu görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Etkinlikleri merak ediyor. Daha çok merak ettikleri el becerileri kapsamında yaptıklarınız oldu. Eve geldiği zaman da derslerinin aklında kalanları burada araştırıp yapıyordu, bakıyordu. Gelip bize anlatıyordu. Şunu yaptık, bunu yaptık diye, bize bilgi veriyordu (Aile 2).

Sosyal bilgiler dersine artık merakla gidiyorlar. Daha önce bu kadar sevmiyorlardı. Daha iyi oldu (Aile 5).

İyi olduğunu düşünüyorum. Akıllarında kalıyor. Ders dinlemeye başladılar, etkinlikler onlarda merak uyandırdı (Aile 8).

Çocuğum etkinliklerin onu heyecanlandırıldığını söyledi. Aynı zamanda merak etti. O merak ettikçe, ben de merak ediyorum. Beraber yorum yapıyoruz. Şöyle yapar, belki şöyle yapar, belki diye. O şekilde beraber etkinliğe yönelik yorumlar yapabiliyoruz (Aile 3).

Araştırmada yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile öğrencilerin birtakım duyuşsal özellikler elde ettikleri görülmektedir. Araştırma kapsamında yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitiminin öğrencilerin merak etmelerine, mutlu olmalarına, heyecan duymalarına olanak sağladığı söylenebilir.

Aile görüşlerine göre yaz tatilinde uygulanan etkinlikler öğrencilere akademik kazanımlar sağlamaktadır. Ailelere göre öğrenciler “kalıcı öğrenme”, “tekrar etme” biçiminde akademik kazanımlar elde etmişlerdir. Ailelerin görüşlerinden yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi kapsamında öğrencilerin kalıcı öğrenme sağladığına yönelik sonuç elde edilmiştir. Gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin kalıcı öğrenmeler edindiğine ilişkin Ece'nin ailesi “Hatırladılar, onlar için tekrar gibi oldu. Boş geçmemiş bir yaz oldu (Aile 5)” biçiminde görüş belirtirken, Buse'nin ailesi “Derse karşı daha soğuktu ama şu an dersle ilgili daha güzel şeyler yaptığını ve dersi hatırlamaya çalıştığını düşünüyorum (Aile 1)” biçiminde görüş belirtmiştir.

Aile görüşlerine göre yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri öğrencilerin öğrendiklerini tekrar etmelerine olanak sağlamaktadır. Aşağıda öğrencilerin öğrendiklerini tekrar ettiklerine yönelik aile görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Çocukların derslerinden geri kalmamaları, derslerini unutmamaları için tekrar etmeleri, iyi oldu. Bu faaliyetlerin çocukların derslerini tekrar etmeleri için güzel bir şey olacağını düşünüyorum (Aile 2).

Öğrendiklerini tekrar edip, bilgilerini pekiştirdiler (Aile 8).

Çocuğum test çözmek istemiyordu ama bu etkinlikte önceki dersleri tekrarladığı için, bilgilerini tazeledi. Çok sevindim (Aile 6).

Araştırmadan elde edilen görüşler incelendiğinde yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin akademik kazanımlar elde etmesine olanak sağladığı görülmektedir. Bu etkinliklerin öğrencilerin kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesine ve eski bilgilerini tekrar etmesine yardımcı olduğu söylenebilir.

4.2.3. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler

Uygulama sonrası öğrencilere ve ailelerine “Bu etkinliklerde herhangi bir sorun yaşadınız mı?” sorusu yöneltilmiştir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin gerçekleştirilmesinin ardından etkinliklerde yaşanan güçlükler ilişkin bulgular elde edilmiştir. Araştırma katılımcılarının yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler temasına ilişkin görüşlerinin yer aldığı bulgular Şekil 4.15’te verilmiştir.

Şekil 4.15. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler

4.2.3.1. Öğrenci görüşleri

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler temasında ortaya çıkan bulgular “internet bağlantı sorunu” ile “sorun yaşanmaması” dır. Yaz tatillerinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öğrencilerin internet alt yapısından kaynaklı bağlantı sorunu yaşadıkları görülmektedir. Bağlantı sorunu ile ilgili öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

İlk seferinde internet çekmemiştir. Onun dışında bir problem yaşamadım (Ahmet).

İnternet sonu yaşamıştım, başka bir sorun yaşamadım (Ece).

Genel olarak yaşamadım ancak internetler biraz sıkıntı olduğu için sadece onda sorun yaşadım. Onun dışında yaşamadım (Buse).

Hiçbir sorun yaşamadım. Sadece ilk başta internette sorun oldu ama sonra zaten hep yüz yüzdük (Neşe).

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinde öğrencilerin görüşlerinden elde edilen diğer bir sonuç etkinlik sırasında sorun yaşanmamasıdır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinde sorun yaşanmamasına ilişkin Buse “Sorun yaşamadım” biçiminde görüş belirtirken, Fikret “Hayır, yaşanmadı”, Leman “Yaşamadım”, biçiminde ifade etmiş, Uğur etkinliklerde sorun “Yaşamadım” biçiminde görüşünü belirtmiştir. Araştırmada uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinde öğrencilerin internet bağlantı sorunu dışında bir sorun yaşamadıkları görülmektedir.

4.2.3.2. Aile görüşleri

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler temasında ortaya çıkan bulgular “internet bağlantı sorunu” ile “sorun yaşanmaması” dır. Yaz tatillerinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin ailelerin internet alt yapısından kaynaklı bağlantı sorunu yaşadıkları görülmektedir. Bağlantı sorunu ile ilgili aile görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

İlk zamanlarda internette bir sorun yaşadık. Online olduğu zaman öyle bir sorun yaşadık. Yüz yüze eğitim olduğu zaman hiç böyle bir şey yaşamadık. Gayet güzel geçti, eğlenceli geçti. Zaman zaman bizde veliler olarak katıldık. Gayet güzel geçtiğini düşünüyorum (Aile 2).

Evde internet yok. İnternet olmadığı için de illa kızım başkalarının yanına internet olan yerlere gitmeyi istiyor. Ben de elden geldiğince yardımcı oluyorum (Aile 7).

Araştırma kapsamında uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerine yönelik ailelerin etkinliklerde sorun yaşamadıkları belirlenmiştir. Aşağıda bu kapsamda yer alan aile görüşleri sunulmuştur:

Yok, yaşamadım, çocuklar çok mutlu geçirdiler (Aile 4).

Yok, hayır, yaşamadık, gayet iyi geçti (Aile 5).

Hiç sorun yaşamadım (Aile 8).

Bu etkinliklerde çok fazla sorun yaşamadım. En son zamanda biraz rahatsız olduğu için, çocuğum o yüzden etkinliğe gidemedi. O başka bir türlü sorun yaşamadık (Aile 3).

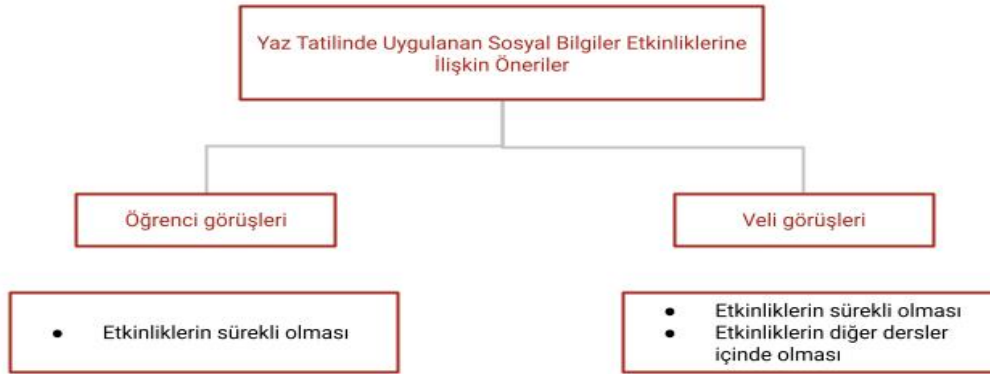
Hiçbir sorun yaşamadık. Gayet güzel geçti bizim için. Tabii arada bir katılamadığımız anlar mutlaka oldu ama onları da ileriki zamanlarda devam ettirmeyi düşünüyoruz (Aile 1).

Yaşamadık ama fındık zamanı bizim işlerimiz olduğundan çocuğum bize yardım ediyor. Siz alıp bırakıyorsunuz, size zahmet oluyor. Çoğumuzun işi de var ama olsun. Çocuğuma da çok faydası oluyor (Aile 6).

Araştırmada aile görüşlerinden elde edilen sonuçlar incelendiğinde internet bağlantı sorunu dışında etkinlikte bir sorun yaşanmadığı görülmektedir. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi kapsamında bir sorun yaşanmadığı sonucuna ulaşılabilir.

4.2.4. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler

Uygulama sonrasında öğrenciler ve ailelerine “Eklemek istediğiniz önerileriniz ya da düşünceleriniz var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin gerçekleştirilmesinin ardından sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler belirlenmiştir. Araştırma katılımcılarının yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler temasına ait görüşlerinin yer aldığı bulgular Şekil 4.16’da verilmiştir.

Şekil 4.16. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler

4.2.4.1. Öğrenci görüşleri

Araştırma kapsamında yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerine yönelik öğrenciler “etkinliklerin sürekli olması” biçiminde önerilerde bulunmuşlardır. Aşağıda etkinliklerin sürekli olmasına yönelik öğrenci görüşleri sunulmaktadır:

Hep böyle yapsak daha iyi olur, yazlar boş geçmez, eğleniriz ve öğreniriz (Ahmet).

Her yaz yapalım hocam. Çünkü çok eğlenceli oldu. Dediğim gibi etkinlikler eğlenceli, arkadaşlarla vakit geçirmek güzel ve her yaz yaparsak, yazlarımız bence boş geçmez (Buse).

Her yaz yapmalıyız. Çünkü etkinlikler hem eğlenceli hem de bilgi dolu (Fikret).

Bir daha ki yaz tatiline yine yapmamızı istiyorum (Ece).

Daha güzel olsun ve etkinlikler sürekli olsun (Leman).

Her yaz olmasını isterim. Çünkü bu etkinlikler sayesinde bence dersimiz daha güzel geçiyor. Bu derse karşı ilgimiz artıyor, daha çok sevmeye başlıyoruz. Hem arkadaşlarımızla hem de öğretmenimizle de sosyalleşiyoruz. Her yaz tatili olsun bence (Buse).

Her yaz tatili yapalım. Çünkü sınıf olarak daha çok beraber olursak, sınıf olarak bir yerlere gidebiliriz. Bence çok daha güzel olur (Neşe).

Yaptıklarımızın her sene olmasını isterim. Arkadaşlarımızla yeni yerler keşfedebilmek için çok iyi olur (Uğur).

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimine ilişkin öğrenciler eğitimlerin sürekli olmasına yönelik önerilerde bulunmaktadır. Yaz tatilinde gerçekleşen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda öğrencilerin etkinliklerin sürekli hâle gelmesini istedikleri söylenilebilir.

4.2.4.2. Aile görüşleri

Araştırma kapsamında yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine yönelik öğrencilerin aileleri “etkinliklerin diğer dersler içinde olması” ile “etkinliklerin sürekli olması” biçiminde önerilerde bulunmuşlardır. Öğrencilerin aileleri yaz tatilinde uygulanan etkinliklere ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin sürekli olması ve diğer dersler içinde yapılması önerisinde bulunmuşlardır.

Aileler yaz tatili etkinliklerinin diğer dersler içinde yapılmasını istemektedir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin diğer dersler içinde yapılmasına yönelik Ece’nin ailesi “Başka dersler için de etkinlik olabilir. Yaz tatilinde devam etmesini isteriz (Aile 5)” biçiminde ifade ederken, Fikret’in ailesi “Başka derslerde de böyle etkinlikler yapılırsa güzel olur. Çocuklarımıza faydalı olur (Aile 6)” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin aileleri yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin etkinliklerin sürekli olmasına yönelik öneride bulunmuşlardır. Aşağıda etkinliklerin sürekli olmasına yönelik aile görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Ne kadar yardımcı olursanız, onun için de iyi olur. Etkinlikler her sene olsun. Kızım için her şeyi yaparım. Devamını da bekliyoruz, böyle olması çocuğun da hoşuna gidiyor (Aile 7).

Bu faaliyetin, yaz etkinliklerinin devam etmesini istiyorum (Aile 8).

Bu etkinlikler çok güzel. Her sene tatillerde böyle etkinliklerin yapılmasını isterim (Aile 6).

Önermek istediğim şey ise etkinliklerin devamlı olmasıdır (Aile 3).

Etkinliklerin devam etmesini istiyorum. Evde oturup telefonla, başka şeylerle ilgileneneğine etkinliklere katılsın. Bu derslerin daha yoğun ve güzel geçmesini istiyorum. Çünkü hem geleceğimizi hem de geçmiş özelliklerimizi anlayabilecektir. Derslerin nasıl olduğunu

öğreneceğini, daha iyi anlayabileceğini düşünüyorum. O yüzden bu etkinliğinin devam etmesini canı gönülden istiyorum (Aile 1).

Gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerine yönelik aileler, eğitimlerin sürekli ve diğer dersler içinde olmasına yönelik önerilerde bulunmaktadır. Yaz tatilinde gerçekleşen sosyal bilgiler etkinlikleri sonucunda ailelerin etkinliklerin sürekli hâle gelmesini istedikleri söylenilebilir.

4.2.5. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış

Uygulama sonrası öğrencilerden öğrenci günlüklerini doldurmaya devam etmeleri istenmiştir. Öğrenci günlükleri aracılığıyla öğrencilerin etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakışları hakkında bulgular elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından uygulama sonrasında okul döneminde öğrenciler gözlemlenmiş ve araştırmacı günlüğü doldurulmuştur. Araştırma katılımcılarının yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış temasına ilişkin görüşlerinin yer aldığı bulgular Şekil 4.17’de gösterilmiştir.

Şekil 4.17. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış

4.2.5.1. Öğrenci görüşleri

Araştırma kapsamında yaz tatilinde uygulanan etkinliklerinden sonra öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik görüşleri “dersi sevme/değer verme”, “derse karşı ilgi duyma”, “kalıcı öğrenme”, “derse katılım”, “derste başarılı olma”, “etkinlikleri günlük yaşamda fark etme”, “dersi anlama”, “derse hazırlık yapma” biçimindedir.

Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliği sonunda sosyal bilgiler dersini sevme/değer verme ile ilgili görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Artık sosyal bilgiler dersini çok seviyorum. Sosyal bilgiler ne gün diye bakıp, o gün okula geleceğim (Leman).

Daha güzel oldu. Çünkü kendimi daha çok ilerlettim. Sosyal bilgiler dersini daha çok öğrenmeye ve sevmeye anlamaya başladım (Neşe).

Sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladım (Ece).

Güzeldi. Sosyal bilgiler dersini daha çok sevmemi sağladı. Güzel oldu. Dersi daha çok dinlemeye ve sevmeye başladım (Ahmet).

Etkinliklerden sonra okula geldiğimizde, sosyal bilgiler dersini daha çok sevmeye başladığımı fark ettim (Buse).

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sonunda öğrencilerin derse katılımlarının arttığı belirlenmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine katılımın arttığına ilişkin Buse “Etkinliklerden sonra derse katılımım daha fazla oldu” biçiminde görüş belirtirken, Fikret “Derse katılımım önceden çok fazla değildi ama şu anda derse katılımım arttı” biçiminde görüş belirtmiştir.

Aşağıda sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerden sonra araştırmacı günlüğünden öğrencilerin derse katılım süreçleri ile ilgili görüşler sunulmaktadır:

Yaz tatilinden sonra gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin daha aktif bir biçimde rol aldıklarını gözlemleme olanağı yakaladım. Önceden ders esnasında çok fazla konuşmayan öğrencilerin yaz tatili etkinliklerinden sonra hem arkadaşları ile hem de benim ile iletişimleri daha çok artmış oldu.

Gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde başarılı oldukları belirlenmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersinde başarılı olmaya ilişkin Buse “Derslerimde daha başarılı olmamı sağladı” biçiminde görüşlerini ifade etmiştir.

Aşağıda etkinliklerden sonra araştırmacının günlüğünde öğrencilerin derste başarılı olmaları ile ilgili görüşleri sunulmaktadır:

Okullar açıldıktan sonra sosyal bilgiler ders başarısı çok iyi düzeyde olmayan öğrencilere yapılan deneme sınavı sonucunda, geçen seneye oranla ders başarılarında artış olduğunu fark ettim.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini anladıkları belirlenmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersinin daha fazla anlaşılmasına ilişkin Leman “Derslerimi daha iyi anlayabiliyorum artık” biçiminde görüşlerini ifade ederken, Neşe “Daha güzel oldu, çünkü daha çok ilerlettim kendimi. Daha öğrenmeye, sevmeye, anlamaya başladım” biçiminde görüşlerini ifade etmiştir.

Uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı ilgi duydukları ortaya çıkmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine ilgi duymalarına ilişkin düşüncelerini Neşe “Derse karşı yeteneklerimi keşfedince ilgim daha çok arttı. Etkinliğe katılan arkadaşlarımdan benim gibi geliştiğini gördüm” biçiminde ifade ederken, Buse “Etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine daha da ilgim arttı” biçiminde açıklamıştır.

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda öğrencilerin etkinlikleri günlük yaşamlarında fark ettikleri belirlenmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine yönelik etkinliklerin günlük yaşamda fark edilmesine ilişkin Ece “Sosyal bilgiler dersinin hayatımızda büyük bir yeri olduğu için, sosyal bilgiler dersine daha çok önem verip, dersi sevmeye başladım” biçiminde görüş belirtirken, Fikret “Benim beynime dersler daha iyi oturdu. Yazın yaptığımız şeyleri etrafımızda görmeye başladım” biçiminde görüş belirtmiştir.

Uygulanan etkinliklerden sonra araştırmacının günlüğünde yer alan öğrencilerin etkinlikleri günlük yaşamlarında fark etmelerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmaktadır:

Derse yönelik fikirlerini açıklamaktan çekinmiyorlar. Yanlış olur algısı taşıyorlar. Bence sosyal bilgiler dersinin kendi hayatlarından örnek verilebilecek, kendi hayatları ile kıyaslanabilecek bir yapıya sahip olduğunu, yaz tatillerinden sonra keşfetmiş oldular.

Sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonucunda öğrenciler sosyal bilgiler dersini eğlenceli bulmaktadır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersinin eğlenceli bulunmasına ilişkin Leman “Geçen sene sıkıcıydı ders biraz ama bu sene çok eğlenceli oldu” biçiminde görüş belirtirken, Uğur “Bana çok katkısı oldu. Önceden sosyal dersi birazcık eğlenceliyken, şimdi daha eğlenceli hatta en eğlenceli geçiyor. Artık dersimiz çok komik ve eğlenceli geçiyor” biçiminde düşüncelerini açıklamıştır.

Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliği sonunda kalıcı öğrenmeler edinmeleri ile ilgili görüşlerinden örnekler sunulmaktadır:

Yazın yaptığımız etkinliklerin sosyal bilgiler dersine katkıları oldu. Sosyal bilgiler dersinde işlediğimiz konuları hatırladık. Bu sene işleyeceğimiz bazı konuları da öğrendik (Melike).

Okulda öğrendiklerimi yaz tatilinde tekrarlamamda, okulda öğrendiklerimi unutmamamda katkısı oldu (Ece).

Yazın yaptığımız şeylerin sosyal bilgiler dersine karşı katkıları, öğrendiğimiz sosyal bilgiler konularını hatırlamamız oldu (Buse).

Aşağıda etkinliklerden sonra araştırmacı günlüğüne aktarılan öğrencilerin kalıcı öğrenme süreçleri ile ilgili görüşler sunulmaktadır:

Okullar açıldıktan sonra ilk haftalarda öğrenciler ile sohbet ettiğimizde öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden örnekler verdiğini fark ettim. Daha sonra ilerleyen derslerimizde de bu örnekleri vermeye devam ettiler. Bu durum dersimizle ilgili şeylerin hatırlandığını göstermiş oldu.

Öğrenciler yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine hazırlık olduğunu belirtmişlerdir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerin sosyal bilgiler dersine hazırlık olmasına ilişkin Buse “Etkinliklerde sosyal bilgiler dersini işlediğimiz için okula döndüğümde hem sosyal bilgiler dersine hazırlık oldu hem de birçok tecrübe sahibi olduğumu düşünüyorum” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Etkinliklerden sonra öğrencilerin derse hazırlık ve okula uyum sağlama süreçlerine yönelik araştırmacı günlüğünde yer alan görüşler aşağıda sunulmaktadır:

Öğrencilerin yaz tatili etkinliklerinden sonra derse daha çabuk uyum sağladıklarını düşünüyorum. Yaz tatili bitip okullar açıldığında öğrencilerde hep bir okula uyum sağlayamama sorunu yaşıyorduk. Yaz tatili etkinliklerinden sonra öğrencilerde bu yönde bir olumsuzluk gözlemlemedim. Yaz tatillerinde gerçekleşen etkinlikler ile öğrenciler öğrenmede süreklilik yaşadıkları için okul ortamından kopmadılar.

Uygulanan etkinlikler sonucunda öğrencilerin dersi sevme, derse ilgi duyma, kalıcı öğrenme sağlama, derse katılma, dersi anlama, derse hazırlık yapma, derste işlenenleri günlük yaşamda görme gibi sosyal bilgiler dersine yönelik özellikler kazandığı görülmektedir. Bu nedenle yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliği ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı bakışlarının olumlu yönde olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin planlanmasını, uygulanmasını ve geliştirilmesini içeren bir süreç gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan alınan sonuçlara, elde edilen sonuçların alanyazın tarafından desteklendiği tartışma bölümüne, araştırma ve uygulamaya dayalı gerçekleştirilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Sosyal bilgiler dersi eğitime yönelik olarak geliştirilen yaz tatili etkinliklerinin nasıl uygulanabileceğini ve yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin uygulanmasına ilişkin öğrenci ve aile görüşlerini ortaya koymayı hedefleyen bu araştırmada eylem araştırması gerçekleştirilmiştir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitime yönelik etkinliklerinin gerçekleştirildiği dokuz eylem planı kullanılmıştır. Araştırmacı uygulanan dokuz eylem planına yönelik verileri aile ve öğrenci görüşleri, öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü ve geçerlilik komitesi görüntü kayıtları aracılığıyla toplamıştır. Araştırmanın uygulama süreci sonlandıktan sonra öğrenci ve aileler ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya yönelik elde edilen veriler analiz edilerek bulgulara ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Sonuç bölümü “Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitime yönelik etkinliklerinin kullanılmasına ilişkin sonuçlar” ile “Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerine yönelik öğrenci ve aile görüşlerine ilişkin sonuçlar” başlıkları altında sunulmaktadır.

5.1.1. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitime yönelik etkinliklerinin kullanılmasına ilişkin sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin uygulanması sırasında elde edilen öğrenci ve aile görüşlerinde elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

5.1.1.1. *Kurban Bayramı kültür takası etkinliğine ilişkin sonuçlar*

Araştırmada gerçekleştirilen birinci uygulama etkinliği Kurban Bayramı kültür takası etkinliğidir. Kurban Bayramı sürecinde öğrencilere kültür takası etkinliği uygulanmış, misafir katılımcı davet edilerek başka kültürlerle ait özelliklerin fark edilmesi

ve bu yöntemle kültürel takasın gerçekleştirilmesi, kültürel farklılıkların anlaşılması amaçlanmıştır. Bu etkinlik kapsamında öğrenciler aile bireyleri ile bayram röportajları gerçekleştirmiş ve bayram ziyaret cetveli hazırlamışlardır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen Kurban Bayramı kültür takası etkinliğine ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

- Katılımcılardan elde edilen görüşler sonucunda yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin eğlenceli bulunduğu ve etkinlikler sonucunda sosyal bilgiler dersinin sevildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrenciler gerçekleştirilen Kurban Bayramı kültür takası etkinliğini yaşamlarında uygulamışlardır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen Kurban Bayramı kültür takası etkinliği ile öğrenciler sosyalleşmiş, yeni bilgiler öğrenmiş ve eski bilgilerini tekrar etmişlerdir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinlik ile öğrencilerin kültürlerini tanıdıkları ve sosyal bilgiler dersine ait bilgileri akıllarında tuttukları sonucuna varılmaktadır.
- Yaz tatilinde gerçekleştirilen Kurban Bayramı kültür takası etkinliği sonucunda aile görüşlerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri, gerçekleştirilen etkinlik ile mutlu oldukları ve sosyalleştikleri ortaya çıkmıştır. Kurban Bayramı kültür takası etkinliği ile öğrencilerin önceki öğrenmelerini pekiştikleri ve tekrar ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

5.1.1.2. Çevre gezisi etkinliğine ilişkin sonuçlar

Uygulamanın ikinci etkinliği olan yaz tatilinde çevre gezisi etkinliğinde, çevre gezisi düzenlenerek, yenilenebilir enerji kaynakları, sürdürülebilirlik ve çevre kirliliği gibi kavramlar hakkında öğrencilerin bilgi ve farkındalık sahibi olmaları amaçlanmıştır. Öğrenciler ile gezi düzenlenerek çevre kirliliğine dikkat edilmiş ve doğadan çöpler toplanarak geri dönüşüm materyali oluşturulmuştur. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen çevre gezisi etkinliğine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır:

- Öğrencilerin yaz tatili etkinliğini eğlenceli buldukları, derse ilgi duydukları ve sosyal bilgiler dersini sevdikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler gerçekleştirilen etkinliğin süresini az bulmuş ve arttırılmasını istemişlerdir. Gerçekleştirilen etkinlik ile öğrencilerin etkinliklerin sürekli olmasını istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen çevre gezisi etkinliği ile birlikte öğrencilerin sosyalleşme, gözlem yapma becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Etkinliğe bağlı olarak öğrencilerin öğrendikleri bilgileri akıllarında tuttukları, öğrendiklerini hatırladıkları ve

tekrar ettikleri saptanmıştır. Çevre gezisi etkinliği ile öğrencilerin okul ortamına göre daha rahat edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Etkinlik kapsamında yetiştirilen bitki ile öğrenciler sabretme ve gözlemlleme becerisi edinmişlerdir.

- Öğrenciler etkinlikler sonucunda sosyal bilgiler dersine karşı duydukları ilginin arttığını ve etkinliğin eğlenceli bulunduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin görüşlerine göre etkinliklerin öğrenciler için yararlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin bir sonraki gerçekleşecek etkinliği merak ettikleri belirlenmiştir. Etkinlikler ile öğrenciler yaz tatilini verimli geçirmiştir. Ayrıca öğrencilerin akılda tutma ve odaklanma özelliklerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin etkinlikler ile deneyim kazandığı uygulamalı öğrenme koşullarına sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

5.1.1.3. Dünya nüfus günü etkinliğine ilişkin sonuçlar

Uygulamanın üçünü etkinliği olan dünya nüfus günü etkinliğinde öğrencilerin dünyanın nüfusu hakkında bilgi sahibi olması ve dünya nüfus günü için farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Bu etkinlik kapsamında öğrenciler ile izlenen video hakkında konuşulmuş ve dünyanın nüfusunun artmaya devam etmesi ile etmemesi durumunda yapay zekâ programı kullanılarak farklı bir evren tasarlanmıştır. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen dünya nüfus günü etkinliğine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır:

- Uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliğinin öğrenciler tarafından ilgi çekici ve eğlenceli bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin etkinlik sonucunda bilgileri tekrar ettikleri, yeni bilgi öğrendikleri ve eski bilgilerini hatırladıkları belirlenmiştir. Gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin merak duygusunu geliştirdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Yaz tatilindeki etkinlikler ile öğrenciler bir sonraki senenin derslerine hazırlık yaptıklarını belirtmişlerdir. Etkinlik sırasında internet alt yapısından kaynaklanan sorun nedeniyle öğrencilerin erişim problemi yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.
- Ailelerin uygulanan etkinlikleri sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aile görüşlerine göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinde öğrenciler gelişim göstermiştir. Etkinlikler sonucunda öğrencilerin mutlu oldukları ve öğrendiklerini akıllarında tuttukları belirlenmiştir. Aileler yaz

tatilinde gerekleŖen sosyal bilgiler eēitimi etkinliklerinin sürekli olmasını istemektedir.

5.1.1.4. Sünnet dēn etkinliēine iliŖkin sonuçlar

Uygulamanın nc etkinliēi olan sünnet dēn etkinliēinde etkinlik katılımcılarından olan bir ērencinin sünnet dēnne gidilerek, sünnet dēnnn kültürel özellikleri ve yapısı incelenmiŖtir. AŖaēıda gerekleŖtirilen sünnet dēn etkinliēine yönelik sonuçlar sunulmaktadır:

- ērencilerin etkinlikleri eēlenceli bulduēu belirlenmiŖtir. Etkinlikler ile ērencilerin sosyal bilgiler dersine ilgi duydukları sonucuna ulaŖılmıŖtır. ērenciler etkinlikler ile deneyim kazanmıŖlardır. Yaz tatilinde gerekleŖtirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ērencilerin yeni bilgi ērenmelerine, ērendiklerini hatırlamalarına ve bilgileri akılda tutuma özelliklerine yarar saēladıēı bulgusuna ulaŖılmıŖtır. ērencilerin etkinlikler ile sosyalleŖtikleri ve mutlu oldukları belirlenmiŖtir.
- Ailelerin sosyal bilgiler eēitimi etkinliklerini sevdikleri bulgusuna ulaŖılmıŖtır. Aileler gerekleŖtirilen etkinliēi yararlı bulmuŖlar ve ērencilerin yaz tatilini deēerlendirdikleri sonucuna ulaŖmıŖlardır. Yaz tatilinde gerekleŖen sosyal bilgiler etkinlikleri ile ērencilerin akılda tutma ve merak etme gibi becerilerinin arttıēı bulgusuna ulaŖılmıŖtır. Aileler göre ērenciler gerekleŖtirilen etkinlikler ile sosyalleŖmiŖlerdir.

5.1.1.5. Meslekler etkinliēine iliŖkin sonuçlar

Uygulamanın dördüncü etkinliēi olan meslekler etkinliēi ile ērencilerin meslek seçimlerine karar vermeleri ve ērencilere kaynak kiŖi yardımı ile yeni bir meslek kolunun tanıtılması amalanmıŖtır. ērencilere bu kapsamda kiŖisel özelliklerinin ve ilgilerinin hangi meslek gurubuna uygun olup olmadıēının anlaŖılması için kariyer testi gnderilmiŖtir. Ardından kum saati etkinliēi uygulanarak kariyer testi sonuçları ile hayal edilen meslek sonuçları karŖılaŖtırılmıŖ, ērencilerin edinmek istedikleri mesleklerine karar vermelerine yardımcı olunmuŖtur. Kaynak kiŖi yardımı ile ērencilerin yeni bir meslek kolu tanınmaları saēlanmıŖtır. AŖaēıda yaz tatilinde gerekleŖtirilen meslek tanıtımı etkinliēine iliŖkin sonuçlar sunulmaktadır:

- ērenciler etkinliēi farklı ve ilgi çekici bulmaktadır. Etkinlikler sayesinde ērencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri sonucuna ulaŖılmıŖtır. ērenciler

etkinlikler ile yeni bilgiler öğrenerek ve öğrendiklerini tekrar ederek, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilere yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile gözlem yapma, karar verme becerilerinin kazandırıldığı görülmektedir. Öğrencilerin kum saati etkinliği ile yaratıcılıkları ve merak duyguları artmıştır. Etkinlik kapsamında öğrenciler ailelerine yardım ederek çaba göstermiş ve farklı bakış açısı kazanmışlardır. Öğrencilerin etkinlikler sonucunda mutlu oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

5.1.1.6. Fındık bahçesi gezisi etkinliğine ilişkin sonuçlar

Uygulamanın altıncı etkinliği olan fındık bahçesi gezisi etkinliği ile öğrencilerin yakın çevrelerindeki ekonomik kaynakların farkına varmaları amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğrenciler ile fındık tarlasına ziyaret gerçekleştirilerek fındık üreticisi olan kaynak kişiden bilgi alınmıştır. Öğrenciler bu kapsamda fındık yetiştiriciliği ile ilgili merak ettikleri soruları kaynak kişiye yöneltmiştir. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen fındık bahçesi gezisi etkinliğine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır:

- Öğrencilerin etkinliği eğlenceli buldukları saptanmıştır. Etkinlikler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve derse karşı ilgi duydukları belirlenmiştir. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri kapsamında öğrencilerin gözlem yapma becerisi kazandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler etkinlikler ile yeni bilgi öğrenme, kalıcı öğrenme ve tekrar etme gibi özellikler kazanmışlardır. Gerçekleştirilen etkinlikler ile öğrencilerin mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.1.7. Orta Asya kültür etkinliğine ilişkin sonuçlar

Uygulamanın yedinci etkinliği olan Orta Asya kültür tanıtımı etkinliği ile öğrencilerin sene içerisinde öğrendikleri Orta Asya kültürüne ait bilgilerini hatırlamaları amaçlanmıştır. Orta Asya kültür tanıtımı etkinliği kapsamında Orta Asya kültürel yaşamının anlaşılması için Dede Korkut Hikâyeleri'nin okunması sağlanmıştır. Okunan hikâyeler üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Öğrencilerin etkinlik kapsamında Orta Asya kültürünü anlatan resim çizimleri ve araştırmacının yardımı ile yapay zekâ programı ile Orta Asya evreni tasarımları sağlanmıştır. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen Orta Asya kültür tanıtımı etkinliğine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır:

- Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve etkinliğin eğlenceli, ilgi çekici bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin iletişim becerisi, düşünme becerisi, gözlem yapma becerisi ve sosyalleşme becerilerinin geliştiği bulgusu elde edilmiştir. Gerçekleştirilen etkinlikler ile öğrencilerin yeni bilgi öğrendikleri, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdikleri ve öğrendiklerini tekrar ettikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin gerçekleştirecek etkinlikleri merak ettikleri ve yaz tatilini etkili geçirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Etkinlikler ile öğrencilerin özgüven kazandığı saptanmış ve etkinlik sürecinde mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.1.8. Deprem kolisi hazırlama etkinliğine ilişkin sonuçlar

Uygulamanın sekizinci etkinliği olan deprem kolisi hazırlama etkinliği ile öğrencilerde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem ile ilgili ve yaşadıkları bölgenin deprem riski ile ilgili farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır. Bu etkinlik kapsamında öğrenciler ile AFAD ve MTA'nın deprem ile ilgili yayınlamış olduğu internet sitelerindeki bilgiler incelenmiş ve yaşanan bölgenin deprem riski hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Öğrenciler 6 Şubat depreminde yaşadıklarını arkadaşları ile paylaşmıştır. Öğrenciler ile deprem yardım kolisine konmak üzere öğrencilerin sürece yönelik duygularını içeren mektuplar hazırlanarak koliye konmuştur. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen deprem kolisi hazırlama etkinliğine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır:

- Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve etkinliği eğlenceli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin empati yapma ve gözlem yapma becerilerinin geliştiği bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin bir sonraki hafta gerçekleştirecek etkinlikleri merak ettikleri, etkinliklerde yeni bilgiler öğrendikleri ve öğrendiklerini tekrar ettikleri sonucu elde edilmiştir. Etkinlikler ile öğrencilerin deprem hakkında bilinçlendiği ve yardımseverlik değerlerinin geliştiği bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrenciler etkinliklerin doğada gerçekleştirilmesinden mutlu olmuşlardır.

5.1.1.9. 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinliğine ilişkin sonuçlar

Uygulamanın dokuzuncu ve son etkinliği olan 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinliği ile öğrencilerde Zafer Bayramı'nın önemi ile ilgili farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Etkinlik kapsamında öğrenciler ile Atatürk'ün yaşamını anlatan film

izlenip, filmin değeriendirilmesi yapılmıştır. Öğrencilerden “Ben olsaydım eğer” etkinliği kapsamında kendilerini Atatürk’ün yerine koyarak yaşanan süreci kendi açılarından değeriendirmeleri istenmiştir. Aşağıda yaz tatilinde gerçekleştirilen 30 Ağustos Zafer Bayramı etkinliğine ilişkin sonuçlar sunulmaktadır:

- Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri, ilgi duydukları ve etkinliği eğlenceli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri kapsamında öğrencilerin gözlem yapma, empati yapma ve düşünme becerisi kazandıkları bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin ayrıca etkinlik kapsamında vatanseverlik değeri kazandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin etkinlik ile yeni bilgi kazandıkları, kalıcı öğrenme gerçekleştirdikleri, edindikleri bilgileri akılda tuttukları ve öğrendiklerini tekrar ettikleri ortaya çıkmıştır. Etkinlik ile öğrencilerin özgüven kazandığı bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin yaz tatili etkinlikleri ile sosyalleştiği ve bir sonraki haftanın etkinliğini merak ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine yönelik öğrenci ve aile görüşlerine ilişkin sonuçlar

Araştırmanın uygulama bölümü tamamlandıktan sonra araştırmanın katılımcıları olan öğrenciler ve öğrencilerin aileleri ile yapılan görüşmelere ilişkin sonuçlar “Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri”, “Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar”, “Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler”, “Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler” ve “Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış” başlıkları altında sunulmuştur.

5.1.2.1. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkileri

Yaz tatili süresinde uygulanan etkinliklerin sosyal bilgiler dersine etkilerine ilişkin elde edilen sonuçlar “Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar” ve “Aile görüşlerinden alınan sonuçlar” başlıkları altında sunulmuştur.

5.1.2.1.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar

Uygulanan etkinlikler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve değeri verdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini farklı, eğlenceli ve ilgi çekici buldukları bulgusuna ulaşılmaktadır.

5.1.2.1.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar

Ailelere göre gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve sosyal bilgiler dersine değer verdikleri belirlenmiştir. Aileler yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini çocukları için yararlı, farklı, ilgi çekici ve eğlenceli bulmuşlardır. Etkinlikler ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı ilgilerinin arttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

5.1.2.2. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlar

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinin katılımcılara sağladığı yararlarla ilişkin sonuçlar “Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar” ve “Aile görüşlerinden alınan sonuçlar” başlıkları altında sunulmuştur.

5.1.2.2.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar

Öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazanımları elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Etkinlikler öğrencilere yeni bilgi öğrenmede yarar sağlamıştır. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin öğrencilere sosyalleşme, akılda tutma, iletişim kurma, empati yapma, iş birliği yapma, özgüven kazanma, karar verme becerileri kazandırdığı bulgusuna ulaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin yaz tatili etkinlikleri sonunda duyarlı olma değeri kazandığı bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilerin duyuşsal özellikler elde ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yapılacak etkinlikleri merak ettiği ve etkinlikler sonunda mutlu oldukları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin etkinlikler ile sosyal bilgiler derslerine yönelik akademik kazanımlar elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Uygulanan etkinlikler öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ait bilgileri tekrar etmelerine, etkili vakit geçirmelerine ve bir sonraki senenin derslerine hazırlık yapmalarına olanak tanımıştır.

5.1.2.2.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar

Öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazanımları elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ailelere göre öğrenciler etkinlikler ile yeni bilgiler öğrenmişlerdir. Ailelere göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri öğrencilere sosyalleşme, akılda tutma, iletişim kurma, empati yapma, özgüven kazanma ve karar verme becerileri

kazandırmıştır. Öğrencilerin yaz tatili etkinlikleri sonunda duyarlı olma değeri kazandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Ailelere göre öğrenciler gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda duyuşsal özellikler elde etmişlerdir. Aile görüşlerinden edinilen verilere göre öğrencilerin yapılacak etkinlikleri merak ettikleri, etkinlikler sonunda mutlu oldukları ve etkinlik için heyecan duydukları ortaya çıkmıştır. Ailelerin görüşlerine göre öğrencilerin etkinlikler ile sosyal bilgiler derslerine yönelik akademik kazanımlar elde ettikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrenciler etkinlikler ile sosyal bilgiler dersine ait bilgileri tekrar ederek, kalıcı öğrenmeler edinmişlerdir.

5.1.2.3. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlükler

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinde yaşanan güçlüklerle ilişkin sonuçlar “Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar” ve “Aile görüşlerinden alınan sonuçlar” başlıkları altında sunulmuştur.

5.1.2.3.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinde öğrenciler internet alt yapısından kaynaklı bağlantı sorunu yaşamışlardır. Öğrencilerin internet bağlantı sorunu dışında bir sorun yaşanmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.2.3.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar

Aileler öğrencilerin yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinde internet alt yapısından kaynaklı bağlantı sorunu yaşamışlardır. Ailelere göre öğrenciler etkinlikler sırasında internet bağlantı sorunu dışında bir sorun yaşamamışlardır.

5.1.2.4. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öneriler

Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin önerilere yönelik sonuçlar “Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar” ve “Aile görüşlerinden alınan sonuçlar” başlıkları altında sunulmuştur.

5.1.2.4.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin öğrenciler etkinliklerin sürekli olması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Öğrencilerin sosyal

bilgiler eğitimi etkinliklerinin her yaz gerçekleştirilmesini istedikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.2.4.2. Aile görüşlerinden alınan sonuçlar

Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerine ilişkin aileler etkinliklerin sürekli olması ve yaz tatili sosyal bilgiler eğitimi gibi etkinliklerinin diğer dersler içinde olması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Ailelerin etkinliklerin her yaz gerçekleştirilmesini istedikleri ve diğer dersler içinde yaz etkinliklerinin olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.2.5. Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersine bakış

Yaz tatilinde uygulanan etkinliklerden sonra öğrencilerin sosyal bilgiler dersine bakışlarına ilişkin sonuçlar “Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar” başlığı altında sunulmuştur.

5.1.2.5.1. Öğrenci görüşlerinden alınan sonuçlar

Etkinliklerden sonra öğrencilerin sosyal bilgiler dersine bakışlarına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerin etkinliklerden sonra sosyal bilgiler dersini daha çok sevdikleri, ilgi duydukları ve daha çok anladıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Etkinlik sonrası sosyal bilgiler dersine daha çok katılım sağladıkları ve daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrenciler etkinliklerden sonra işledikleri konular ile kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmiş ve yaz tatilinde yaptıkları etkinlikleri günlük yaşamlarında fark etmişlerdir.

5.2. Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerinin arttığı bulgusu elde edilmiştir. Henriksson (2018) araştırmasında öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak okul dışı öğrenmelerin öğrencilerin derslere karşı ilgisini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde İdreess (2020) Pakistan’da uygulanan çalışmada sekiz aylık bir okul dışı eğitim ile öğrencilerin derslere ve öğrenmeye karşı ilgisinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında sosyal bilgiler dersine yönelik uygulanan okul dışı etkinlikleri öğrencilerin ilgi çekici bulduğu ve etkinliklerin sosyal bilgiler dersine karşı olan ilgilerini arttığı bulgusuna ulaşılmıştır (Bergin, 1996; Uitto, Juuti, Lavonen ve Meisalo, 2006; Tran,

2007Okur Berberoğlu, Güder, Sezer ve Yalçın Özdilek 2013; Crosnoe, Smith ve Leventhal, 2014; Öner ve Öztürk, 2019). Bu anlamda alanyazından elde edilen bilgiler ile araştırmada ulaşılan sonuçlar birbiri ile örtüşmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde yaz tatili etkinlikleri ile öğrencilerin derslerine yönelik ilgilerinin arttırıldığı söylenebilir.

Aktaş (2022) aktif öğrenme yöntemleri kullanarak uygulamış olduğu okul dışı öğrenme etkinlikleri geliştirdiği çalışmasında etkinlikler ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri sonucunu elde etmiştir. Bu araştırmada yaz tatili sürecinde yürütülen farklı etkinlikler ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevdikleri ve derse daha fazla değer verdikleri bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler dersine yönelik gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine değer verdiği ve öğrenciler tarafından dersin sevildiği alanyazında belirlenmiştir (Curley, Estrin, Thomas ve Rohwer, 1987; Arın ve Deveci, 2008; Ünlüer ve Yaşar, 2012; Uztemur, Dinç ve Acun, 2018; Bayram ve Çalışan, 2019). Araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar birbiri ile benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler dersine yönelik etkinliklerde öğrencilerin mutlu oldukları, etkinliklerde eğlendikleri ve etkili vakit geçirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Peter (2000) yaz tatili programlarının etkili olabilmesi için etkinliklerin programa katılacak öğrenciler için eğlenceli olması gerektiğini belirtmiştir. Tekbıyık (2013)'ın araştırmasında yaz tatilinde gerçekleştirilen bilim kampı etkinliği ile öğrencilerin süreç içerisinde etkinliklerde eğlendikleri ve etkili vakit geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Benzer biçimde Clark ve Nwokah (2010)'ın çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre yaz tatili kampları ile öğrencilerin etkili ve eğlenceli zaman geçirdikleri ve mutlu oldukları görülmektedir. Ayrıca alanyazında okul dışı etkinlikler kapsamında öğrencilerin etkinlikleri eğlenceli bulduğu sonucu araştırmadan elde edilen sonuç ile benzerlik göstermektedir (Lucas, 2000; Toffield, Coll, Vyle ve Bolstad, 2003; Smith, Steel ve Gidlow, 2010; Chen, 2013; Sözer ve Oral, 2016; Gürsoy, 2018). Sosyal bilgiler dersine yönelik gerçekleştirilen yaz tatili etkinlikleri ile öğrencilerin süreç içerisinde eğlenmeleri ve mutlu olmaları sağlanabilir. Öğrencilerin yaz tatilinde yapılan sosyal bilgiler eğitimi ile birçok kazanım elde ettiği görülmektedir. Uygulanan sosyal bilgiler eğitimi etkinliklerinin öğrencilere sağladığı birçok yarar bulunmaktadır. Bunlar akademik ve duyuşsal özellikler ile bilgi, beceri ve değer kazanımlarıdır.

Sözer ve Oral (2016) okul dışı öğrenmeleri içeren çalışmaları değerlendirdiği araştırmanın sonucunda öğrencilerin okul dışı öğrenme kapsamında yapılan etkinlikleri yararlı buldukları bulgusunu elde etmiştir. Ayrıca alan yazında da okul dışında gerçekleştirilen etkinliklerin öğrenciler tarafından yararlı bulunduğu belirlenmiştir (Taşoğlu, 2010; Yavuz Topaloğlu ve Kıyıcı Balkan, 2018; Mertoğlu, 2019). Bu çalışmada yaz tatilinde yapılan sosyal bilgiler eğitiminin öğrencilere ve ailelere sağladığı katkılar açısından katılımcılar tarafından yararlı bulunduğu sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda alanyazından elde edilen sonuç ile araştırmadan elde edilen sonuçlar birbiri ile örtüşmektedir.

Öğrenciler yaz tatili sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri sonrasında deneyim kazanarak, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmişlerdir. Collado, Staats ve Corraliza (2013) araştırmalarında yaz tatilinde gerçekleştirilen doğa eğitimleri ile öğrencilerin deneyim kazandıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer olarak Knapp (2000) çalışmasında okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen eğitsel geziler ile öğrencilerin deneyim kazandıklarını ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiklerini belirlemiştir. Öğrencilerin yaz tatili etkinlikleri ile deneyim kazandıkları ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdikleri alanyazın ile belirlenmiştir (Rennie ve McClafferty, 1995; Tal ve Morag, 2009; Malkoç ve Kaya, 2015; Funderburk, 2016; Sarivaara ve Uusiautti, 2017; Yazıcı, Ertürk ve Kulaca, 2023). Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin farklı öğrenme ortamları içerisinde bulunarak deneyim kazanmaları sağlandığı ve bu yöntem ile kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilebileceği söylenilebilir.

Pozdnyakova ve Mikhailovna Semenova (2022) çalışmalarında öğretmen adaylarına yaz tatilinde düzenledikleri eğitimin sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcılıklarının ve düşünce becerilerinin geliştiği bulgusuna ulaşmışlardır. Alanyazında öğrencilere yönelik geliştirilen etkinlikler ile öğrencilerin yaratıcılık ve düşünme becerilerinin geliştiği görülmektedir (Tran, 2007; Keskin ve Kaplan, 2012; Ceylan 2020). Yaz tatilinde geliştirilen sosyal bilgiler dersi etkinlikleri kapsamında da öğrencilerin yaratıcılık ve düşünme becerileri kazandığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle öğrencilerin yaz tatilinde yapılacak eğitimler neticesinde yaratıcılık ve düşünme becerileri kazandığı sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler eğitimi etkinlikleri ile öğrencilerin farklı bakış açıları kazandıkları bulgusu elde edilmiştir. Anderson vd. (2000) araştırmalarında okul dışı öğrenme etkinlikleri ile yürütülen fen

eğitimleri sayesinde öğrencilerin fen bilimlerine yönelik farklı bakış açıları elde ettiği bulgusuna ulaşmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar birbiri ile benzerlik göstermektedir.

Agusta (2018) araştırmasında okul dışı ortamlardan olan açık havada eğitim programlarının gerçekleştirilmesi ile ilkokul öğrencilerinin iş birliği becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde bu araştırmada öğrenciler ikinci etkinlik kapsamında geri dönüşüm atıklarından materyal tasarlarken birbirlerine yardım etmişlerdir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin geliştirilmesiyle uygulanan etkinliklerde öğrencilerin birbirleri ile iletişime geçerek iş birliği yaptığı bulgusu elde edilmiştir. Bu anlamda araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar birbiri ile örtüşmektedir (Falk ve Dierking, 2000).

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaz tatili sosyal bilgiler etkinliklerinin uygulanması sonrasında karşılaştıkları problemlere çözüm önerileri getirdikleri ve problem çözme becerisi kazandıkları bulgusu elde edilmiştir. Avan, Gülgün, Yılmaz ve Doğanay (2019) çalışmalarında okul dışı öğrenme kapsamında gerçekleştirilen kampta uygulanan fen eğitimleri sonucunda öğrencilerin problem çözme becerilerinde olumlu bir gelişme olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer biçimde Flynn (2007) çalışmasında yaz okullarında verilen eğitim ile öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştiği bulgusunu elde etmiştir. Yaz tatilinde geliştirilen sosyal bilgiler dersi etkinlikleri sonunda öğrencilerin problem çözme becerisi elde ettikleri belirlenmiştir. Bu anlamda araştırmadan elde edilen sonuç ile alan yazından elde edilen sonuç birbiri ile benzerlik göstermektedir (Price ve Hein, 1991).

Flynn (2007) çalışmasında yaz okullarında öğrencilere verilen eğitimler ile öğrencilerin karar verme becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde Bennett ve Scholes (2001) çalışmalarında teknoloji destekli eğitimin öğrencilerin karar verme becerilerinin gelişmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmada benzer olarak yaz tatili etkinliklerinin öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu anlamda alanyazın ile araştırmadan elde edilen sonuç birbiri ile örtüşmektedir (Fry, 1987; Price ve Hein, 1991).

Araştırma sonuçlarına göre yapılan yaz tatili etkinlikleri ile öğrencilerin kendilerini rahat ifade etmelerine bağlı olarak özgüvenlerinin geliştiği bulgusu elde edilmiştir. Siddique, Gorard ve See (2014) çalışmalarında okuryazarlık ve matematik becerilerinde iyi seviyede olmayan çocuklar için başlattıkları yaz okulu projesi ile öğrencilerin süreç

içerisinde özgüvenlerinin geliştiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Morgan, K., Melendez-Torres, Bond, Hawkins, Hewitt, Murphy ve Moore (2019) çalışmalarında sosyoekonomik gelir düzeyi düşük öğrencilere yaz tatilinde müdahalelerde bulunarak onların yaz tatillerinde yalnızlıklarından kurtulduklarını belirlemişlerdir. Benzer biçimde Kamens, Dolyniuk, Dinardo, Rockoff, Forsythe ve Corman (2004) çalışmalarında engelli bireyler için iş deneyimi sağlamak adına hazırladıkları yaz tatili programında öğrencilerin çevreleri ile sosyalleştikleri sonucuna ulaşmışlardır. Clark ve Nwokah (2010)'ın yaz tatili eğitimi için yürüttükleri çalışmalarında eğitim alan bireylerin sosyalleştikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Yazıcı, Ertürk ve Kulaca (2023)'nın araştırmalarında öğrencilerin çevre gezisi etkinliği ile akranlarıyla sosyalleştikleri bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu araştırmada yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler eğitimi ile öğrencilerin sosyalleştiklerine ilişkin bulgu elde edilmiştir. Yaz tatillerinde öğrencilerin yüz yüze görüşmeleri ve birbirleri ile vakit geçirmelerinin öğrencilerin sosyalleşmelerine katkı sağladığı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre uygulanan yaz tatili sosyal bilgiler eğitim etkinlikleri ile öğrencilerin empati yapma becerisi kazandıkları belirlenmiştir. Benzer biçimde Carpio de los Pinos, Soto, Martín Conty ve Serrano (2020) öğrencilerde sosyal ve duygusal öğrenmeleri sağlayacak yaz tatili kampında gerçekleştirilen eğitim sonunda öğrencilerin empati yapma becerisi kazandığı sonucunu elde etmişlerdir. Aydemir (2021) çalışmasında okul dışı öğrenme ortamı olarak adalet saraylarının sosyal bilgiler dersinde kullanılması ile öğrencilere empati yapma becerisinin kazandırılabilceğini belirtmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile alanyazından elde edilen sonuçlar birbiri ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda yaz tatilinde öğrencilere yönelik sosyal bilgiler etkinliklerinin uygulanması ile öğrencilerin empati becerisinin geliştirildiği söylenilebilir.

Feyzioğlu, Özenoğlu Kiremit, Öztürk Samur ve Aladağ (2012) fen bilimleri öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşlerinden yararlandığı çalışmalarında doğa eğitimleri ile öğrencilerin gözlem yapma becerisinin geliştirildiği sonucunu elde etmişlerdir. Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin gerçekleştirildiği bu araştırmada öğrenciler etkinlik kapsamında yetiştirdikleri bitkileri gözlemleyerek gözlem yapma becerisi elde etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuç ile öğrencilerin yaz tatilinde uygulanan etkinlikler ile gözlem yapma becerilerinin geliştiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre yüz yüze gerçekleştirilen yaz tatili sosyal bilgiler etkinlikleri kapsamında öğrencilerin yaz tatilinde bir arada bulunması ile iletişim becerisi kazandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Bennett ve Scholes (2001) çalışmalarında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik eğitim ortamlarının teknoloji ile desteklenmesinin öğrencilerin iletişim kurma becerilerini geliştirdiğini belirlemişlerdir. Hund ve Bueno (2015) çalışmalarında lisans öğrencilerinin okul dışı deneyimlerinden elde ettikleri kazanımlara yönelik yürüttükleri araştırmalarında öğrencilerin iletişim becerisi kazandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar birbiri ile örtüşmektedir.

Araştırmadan elde edilen bilgilere göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik akademik kazanımlar elde ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kazanımlara örnek olarak sosyal bilgiler dersine yönelik kalıcı bilgi edinilmesi verilebilir. Benzer biçimde Turner (1972) uzun yaz tatillerinin çocukların okuma becerilerine etkisine yönelik yürütmüş olduğu çalışmada öğrencilerin önceki öğrenmelerine ait bilgileri hatırlamalarının okuma becerilerine olumlu anlamda katkı sağladığı bulgusu elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler ile alanyazından elde edilen bilgiler benzerlik göstermektedir (Fry, 1987; DeWitt ve Storksdieck, 2008).

Planken ve Boer (2010) yaz tatillerinde ergenlere yönelik kamp alanlarında alkol bağımlılığı üzerinde gerçekleştirilen akran eğitimi içeren çalışmalarında akran eğitimi ile bireylere yeni bilgiler verildiği, bu bilgilerin bireylerin farkındalıklarında olumlu etkilere yol açtığı sonucunu elde etmişlerdir. Weiss ve Lopez (2015) çalışmalarında aileler ile gerçekleştirilen okul dışı öğrenmeler ile öğrencilerin yeni bilgiler edindikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Janiuk (2013) çalışmada fen bilimleri dersinde kullanılan okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin yeni bilgi öğrenme ve bilgilerini geliştirmelerine yararlı olduğunu belirtmiştir. Benzer olarak bu araştırmada yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik yeni bilgiler elde ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Alanyazından elde edilen bulgular araştırma sonucunda elde edilen bulguları desteklemektedir. Bu bağlamda yaz tatilinde uygulanacak olan sosyal bilgiler eğitimi ile öğrencilerin yeni bilgiler edinmesi sağlanabilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bilgilere göre öğrencilerin yaz tatillerinde uygulanan sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrendikleri bilgileri akılda tutma becerileri

edindiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Heyns (1987) alışmasında yaz tatilinde uygulanan eğitimler ile öğrenme güçlüğü çeken bireylerin kalıcı öğrenmelere sahip olduklarını ve öğrendiklerini akılda tuttuklarını belirtmiştir. Mirzeoğlu ve Özcan (2019) okul dışı öğrenmelerin gerçekleştirilmesi ile öğrencilerin öğrendiği bilgileri akılda tutma sürelerinin uzadığını belirtmişlerdir. Alanyazından elde edilen bulguların araştırma sonucunda elde edilen bulguları desteklediği ortaya çıkmaktadır.

Albers, Smith, Caldwell, McCoy, Bottomley ve Parry (2008) alışmalarında matematik ve fen bilimleri dersleri için okul dışı zamanlarda öğrenme kulüplerinde öğrencilerin öğrendikleri bilgileri tekrar ederek pekiştirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde Demirel ve Özcan (2020) alışmalarında gerçekleştirilen tropikal kelebek bahçesi gezisi ile öğrencilerin fen bilimleri dersinde öğrenmiş oldukları kavramları tekrar ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Laçın Şimşek, Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit (2013) alışmalarında müze ziyaretlerinin öğrencilerin bilgilerinin pekişmesinde olumlu etkiler bıraktığını, öğrenilenlerin anlamlı hâle geldiğini belirtmişlerdir. Bu araştırmada yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile benzer sonuçlara ulaşılarak öğrencilerin etkinlikler neticesinde bilgilerini tekrar ettikleri bulgusu elde edilmiştir.

Maxwel, Connolly, Demack, O'Hare, Stevens ve Clague (2014) alışmalarında yaz tatilinde gerçekleştirilen okul eğitimleri ile öğrencilerin öğrenmelerine odaklandıklarını belirlemiştir. Bu araştırmada yaz tatilinde geliştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri neticesinde öğrencilerin odaklanmalarının geliştiği sonucu elde edilmiştir. Alanyazında yaz tatili eğitimleri ile öğrencilerin odaklanmalarının geliştiği belirlenmiştir (Saito, Tsukui ve Tanaka, 2008; Turner, 2013).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre etkinlikler sonucunda öğrencilerin merak etme ve heyecan duygusunun geliştiği belirlenmiştir. Benzer olarak Yeşilbursa (2008) alışmasında tarihi yerlerin eğitimde kullanılmasının öğrencilerin merak duygusunu geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Demirel ve Özcan (2020) alışmalarında okul dışı eğitim kapsamında düzenlenen tropikal kelebek bahçesi gezisi kapsamında öğrencilerin merak duygusunun geliştiği bulgusuna ulaşmışlardır. Özcan, Demirel ve Ergöl (2019) alışmalarında Konya Bilim Merkezi gezisine yönelik öğrenci görüşlerinden gezinin merak uyandırıcı ve heyecan verici olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Alanyazında elde edilen bulgular araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir (Falk, Moussouri ve Coulson, 1998).

Ames (2013) çalışmasında Peru’da uygulanan okul dışı eğitim etkinlikleri ile çocukların günlük yaşam içerisinde kültürlerini tanımlarını ve bir kültürel kimliği benimsemelerini sağladığını belirtmiştir. Benzer biçimde Metin Göksu (2020) köy enstitüsünde gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin yaparak yaşayarak deneyim kazanmalarını sağladığını ve yapılan etkinliklerin öğrencilerin kültürünü tanımasına yararlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin kendi kültürlerini tanımları ve farklı kültürler öğrenmeleri sağlanmıştır. Bu bağlamda yaz tatilinde gerçekleştirilecek sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin kültürlerini tanımları sağlanabilir.

Araştırmada öğrencilerin uygulanan yaz tatili sosyal bilgiler etkinlikleri ile birtakım değerler kazandığı bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin kazandığı değerlere örnek olarak duyarlılık değeri gösterilebilir. Collado, Staats ve Corraliza (2013) araştırmalarında yaz tatili kamplarına katılan öğrencilerin bu kamplarda gerçekleştirilen doğa eğitimleri sayesinde çevreye karşı duyarlılık değeri kazandığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer biçimde Tasdemir, Kuş ve Kartal (2012)’ın çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamlarından olan bilim merkezleri ve müzelerin öğrencilere duyarlılık değeri kazandırmada yardımcı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Alanyazından elde edilen bulgular araştırmadan elde edilen bulgular ile örtüşmektedir. Öğrencilere yönelik uygulanacak yaz tatili etkinlikleri ile öğrencilerin duyarlılık değerinin geliştirildiği söylenebilir.

Yeşilyurt ve Kurt (2012) çalışmalarında okul dışı öğrenme etkinlikleri ile öğrencilere sabırlı olma deneyimi kazandırıldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer biçimde Çınar (2019) çalışmasında öğrencilerin okul dışı öğrenme etkinlikleri ile gerçekleştirdikleri huzur evi ziyareti kapsamında sabırlı olma değeri kazandıkları bulgusuna ulaşmaktadır. Bu çalışmada yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinden bitki yetiştirme etkinliği ile öğrencilerin sabırlı olma değerinin geliştiği bulgusu elde edilmiştir. Alanyazından elde edilen bulgular araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Taşdemir, Kus ve Kartal (2012) çalışmalarında bilim merkezleri ve müzelerin eğitimde kullanılmasının öğrencilerde vatanseverlik değerinin oluşmasına yardımcı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer biçimde Aydemir (2021) çalışmasında sosyal bilgiler dersinde adalet saraylarının kullanımı ile öğrencilere vatanseverlik değeri kazandırılabilceğini belirtmiştir. Ayrıca alanyazında yaz tatili sürelerine denk gelen bayram kutlamalarının bireylerde vatanseverlik değerini geliştirdiği bilinmektedir

(Miheeva ve Dzhichonaya, 2020; Kurganyan, 2022). Araştırma sonucunda yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin vatanseverlik değerinin geliştiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin ailelerine yardımcı olduğu ve yardımseverlik değerinin geliştiği bulgusuna ulaşılmıştır. Casaba (2020) çalışmasında yaz tatili kampındaki eğitimler ile öğrencilerin yardımseverlik değeri kazandıklarını belirlemiştir. Benzer olarak Şafak, Çopur ve Özkan (2006) çalışmalarında öğrencilerin ailelerine en fazla ev işerinde yardım ettiği sonucunu elde etmişlerdir. Bu çalışmada öğrenciler yaz tatilinde geliştirilen etkinliklerde meslekler etkinliği kapsamında ailelerine yardımcı olmuşlardır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar birbirine benzemektedir.

Açikel ve Yıldız (2023) çalışmalarında gerçekleştirilen okul dışı etkinlikler ile üniversite öğrencilerinin okullarına bağlılıklarının arttığı ve öğrencilerin kendilerini özel hissettiği bulgularını elde etmişlerdir. Ayrıca alanyazında yer alan çalışmalarda okul dışında gerçekleştirilen etkinlikler ile öğrencilerin kendilerini özel hissettikleri bulgusunu desteklemektedir (Gürbüz, 2009; Bolu, 2021). Benzer biçimde bu çalışmada yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri ile öğrencilerin kendilerini özel hissettiği bulgusu elde edilmiştir. Alan yazından elde edilen bulgular araştırma bulgusunu desteklemektedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin görüşlerine göre araştırmanın sosyal bilgiler dersine katkıları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın öğrencilere sağladığı katkılardan birisi sosyal bilgiler dersini öğrenmelerinin kolaylaşmasıdır. Benzer biçimde Seyhan (2020) öğretmen adaylarının görüşlerinden yararlanarak okul dışı öğrenmenin etkililiği üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin kavram öğrenmelerini kolaylaştırdığı bulgusunu elde etmiştir. Alanyazında okul dışında uygulanan etkinlikler ile bireylerin öğrenmelerinin kolaylaştığı desteklenmektedir (Toffield, Coll, Vyle ve Bolstad, 2003; Braund ve Reiss, 2006; Bamberger ve Tal, 2007; Bamberger ve Tal, 2008).

Tran (2011) okul dışında gerçekleştirilen eğitimlerde öğrencilerin kendi öğrenmeleri için çaba gösterdiklerini belirtmiştir. Alanyazında öğrencilerin okul dışı uygulamalar ile kendi öğrenmelerinde çaba gösterdikleri belirtilmiştir (Meltzer, Reddy, Pollica, Roditi, Sayer ve Theokas, 2004; Weiss ve Lopez, 2015; Henry ve Cliffordson, 2015). Benzer olarak gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda öğrencilerin kendi

öğrenmeleri için çaba gösterdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda alanyazından elde edilen sonuçlar ile araştırma sonuçları birbiri ile örtüşmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklerden sonra öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde başarı sağladığı ve öğrencilerde sosyal bilgiler dersine yönelik gelişim gözlemlendiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Benzer biçimde Cristie (2003) çalışmasında yaz okulu programları sayesinde öğrencilerin akademik başarılarında artış olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında yaz tatilinde gerçekleştirilen eğitimler ile öğrencilerin akademik başarılarının arttığı ve öğrencilerde gelişim gözlemlendiği görülmektedir (Graham, McNamara ve Van Lankveld, 2011; Browne 2016; Fenzel ve Richardson 2018). Bu anlamda araştırmanın sonuçları ile alanyazından elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir.

Schacter ve Jo (2005) çalışmalarında sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilere yönelik düzenlenen yaz tatili eğitimleri ile öğrencilerin derslerini anlamada olumlu değişimler yaşadığını belirlemişlerdir. Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler dersi etkinliklerinden elde edilen sonuçlarda öğrencilerin derslerini anlamada kolaylık yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir. Bu bağlamda alanyazından elde edilen bilgiler ile araştırmadan elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Augustine, McCombs, Pane, Schwartz, Schweig, McEachin ve Siler-Evans (2016) çalışmalarında yaz tatilinde sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilere yönelik gerçekleştirdikleri eğitimlerin, öğrencilerin bir sonraki okul yılına hazırlanmalarına yardımcı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer biçimde yaz tatilinde uygulanan etkinlikler sonucunda öğrenciler etkinliklerin bir sonraki okul yılına hazırlık olmasına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgu ile alanyazından elde edilen bulgu örtüşmektedir (Hancox ve Barnes, 2004).

Schacter ve Jo (2005)'nin çalışmalarında yaz tatilinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrencilere yönelik geliştirilmiş eğitimler ile yaz tatillerinin değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde gerçekleştirilen bu çalışmada da uygulanan yaz tatili sosyal bilgiler dersi etkinlikleri ile öğrenciler yaz tatillerini değerlendirdiklerini açıklamıştır. Stein (2016) çalışmasında yaz tatillerinde gerçekleştirilen okuma eğitimleri ile yaz tatilinin değerlendirilmesinin sağlandığını, etkili bir yaz tatili eğitimi gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Ayrıca alanyazında yaz tatilinde gerçekleştirilen eğitimlerin öğrenciler açısından etkili geçtiği yer almaktadır (Morgan, Melendez-Torres, Bond, Hawkins, Hewitt, Murphy ve Moore, 2019; Povian, 2017; Gök, 2023).

Araştırmada öğrenciler yaz tatillerinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerini günlük yaşamlarında gördüklerini belirtmişlerdir. Deveci ve Türe (2017)'nin çalışmalarına göre sosyal bilgiler dersi bireylerin günlük yaşamlarında görülmektedir. Gök (2023)'e göre sosyal bilgiler eğitimi bireylerin günlük yaşamları içerisinde devam etmektedir. Deveci ve Türe (2017), Gök (2023)'ün çalışmalarında sosyal bilgilerin yaz tatillerinde kullanılabilecek günlük yaşamla ilişkili bir ders olduğu belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazından elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Araştırmada katılımcıların etkililer için bulundukları önerilere ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Bu önerilere ilişkin sonuçlara örnek olarak katılımcıların yaz tatilindeki sosyal bilgiler etkinliklerini doğal ortamlarda, uygulamalı öğrenmeler ile gerçekleştirmek istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulguya benzer olarak Povian (2017) yaz okullarında farklı öğrenme yöntemleri kullanarak öğrenmeyi kalıcı hale getirmeyi amaçladığı çalışmasında en uygun öğrenme yöntemlerinin çocukların doğal ortamlarında gerçekleştirmesi gerektiği sonucunu elde etmiştir. Benzer biçimde Peter (2000) çalışmasında yaz tatili için oluşturulacak öğrenme programlarının bireylerin çevrelerine ait günlük yaşamları içerisinde kullanabileceği etkinliklerden oluşması gerektiğini belirtmiştir. Alanyazında (Ballantyne ve Packer, 2002; Metin Göksu, 2020) etkinliklerin doğal ortamlarda bireylerin günlük yaşamları içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiğini belirttiği için araştırmadan elde edilen sonuç ile alanyazın sonuçları benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgularından olan yaz tatilleri eğitimlerinin yüz yüze yapılışı isteği araştırmanın doğal ortamlarda gerçekleştirilme isteği ile örtüşmektedir. Knightsmith (2019) uzun yaz tatillerinin olumsuz koşullarından kurtulabilmek için öğrenciler ile zaman zaman doğada gerçekleştirilen yüz yüze etkinlikler yapılmasını önermektedir. Alanyazında öğrencilere yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerin yüz yüze olmasının yararlı olduğu belirtilmiştir (Saab, 2009; Bataineh ve Mayyas, 2017). Ayrıca araştırma sonucunda öğrenciler etkinlik sürelerini az bulmuş ve uzatılmasını istemişlerdir. Bernstein, Phillips ve Silverman (2011) da çalışmalarında fiziksel etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için zamanın kısıtlı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda yaz tatillerinin etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli zamanı sağladığı söylenebilir.

Yaz tatilinde gerçekleştirilen etkinliklere yönelik katılımcıların görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre diğer bir öneri yaz tatili etkinliklerinin sürekli olmasıdır. Benzer

olarak McGill (1996) çalışmasında engelli öğrenciler için geliştirilen yaz tatili eğitim programını öğrencilerin anneleri çok yararlı bulmuş ve bu hizmetlerin sürekli hâle getirilmesini istemişlerdir. Sutaria (1979) çalışmasında öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yönelik yaz tatilinde uygulanan eğitim programı sonucunda yaz tatili eğitimlerinin bireyler için yararlı olduğu ve sürekli hâle getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Leskonog ve Shalamova (2020) çalışmalarında yaz tatili ile ilgili pedagojik uygulamaları içeren MPSU programı kapsamında uygulanan eğitimin değerlendirilmesi ile yaz tatilinde gerçekleştirilen eğitimin sürekli olması gerektiği sonucunu elde etmişlerdir. Alanyazından elde edilen sonuçlar ile araştırmadan elde edilen sonuçlar örtüşmektedir. Ayrıca katılımcıların görüşlerinden elde edilen diğer bir öneri ise yaz tatillerine yönelik düzenlenen sosyal bilgiler etkinliklerinin diğer dersler içinde gerçekleştirilmesinin istenmesidir. Ancak elde edilen bu bulgu ile ilgili alanyazında bir kaynağa rastlanılamamıştır.

Araştırma sonucunda katılımcıların çevrim içi gerçekleştirilen etkinliklerde bağlantı sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. Benzer biçimde Çengelci (2013) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme etkinlikleri kapsamında zaman sorunu gibi birtakım sorunlar yaşayabileceğini belirtmiştir. Alan yazında çevrimiçi gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinde internet bağlantı sorunu yaşanabileceği belirlenmiştir (Sharma ve Maleyeff, 2003; Tuncer ve Bahadır, 2017; Kaynar, Kurnaz, Doğrukök ve Şentürk Barışık, 2020; Avcı ve Akdeniz, 2021; Bakhov, Opolska, Bogus, Anishchenko ve Biryukova, Y. 2021; Kandemir ve Sezgin Nartgün, 2022).

5.3. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler etkinliklerinden elde edilen sonuçlara ilişkin uygulamaya ve araştırmaya dayalı öneriler sunulmuştur.

5.3.1. Araştırmaya dayalı öneriler

- Farklı sınıf seviyelerinde yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik etkinliklerin gerçekleştirildiği çalışmalar yapılabilir.
- Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik etkinliklerin kullanımına ilişkin deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Yaz tatilinde uygulanan sosyal bilgiler dersi etkinlikleri boylamsal araştırmalar biçiminde gerçekleştirilebilir.

5.3.2. Uygulamaya dayalı öneriler

- Yaz tatilinde gerçekleştirilen bu araştırmada eylem planları temel alınarak farklı öğrenme teknikleri ile etkinlikler geliştirilebilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenliği yetiştirme programlarında yaz tatili etkinliklerine ilişkin dersler verilebilir.
- Farklı derslerde yaz tatiline ilişkin etkinlikler düzenlenip, uygulanabilir.
- Sosyal bilgiler dersinin yaz tatilinde uygulanmasına yönelik yaz tatili sosyal bilgiler eğitim programı hazırlanabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik yaz tatili etkinliklerinin nasıl uygulanacağına ilişkin yönergeler ve örnek etkinlikleri içeren kılavuz kitaplar hazırlanabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerine yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.
- Yaz tatilinde etkinliklerin uygulanması için okullar, öğretmen, aile ve öğrenciler arasında iş birliği sağlanabilir.
- Yaz tatilinde öğrenciler, öğretmenler ve ailelerin iletişim kurabilmeleri için bir sosyal medya platformu kullanılabilir.
- Öğrencilerin yaz tatillerinde yaşadıklarını kaydetmeleri için bir etkinlik kitapçığı dağıtılabilir. Öğrencilerden sene içerisinde öğrendikleri bilgileri günlük yaşamda nerelerde gördüklerinin kaydedilmesi istenilebilir. Bu etkinlik kitapçığının okulların açıldığı zaman öğretmenler tarafından incelenmesi sağlanabilir.
- Yaz tatilinin etkili geçirilmesi için ailelere eğitici seminerler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkel, A. ve Yıldız, D. (2023). Bartın Üniversitesi Ulus Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin okula aidiyet duygularında ders dışı etkinliklerin yeri ve önemi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 1-33.
- Agir, A. (2014). What are the usage conditions of web 2.0 tools faculty of education students? *Turkish Online Journal of Distance Education*, 15 (3), 171-196.
- Agusta, A, R. (2018). Improving the student's cooperation and environmental care skill using outdoor learning strategy outbound variation. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 274, 10-17.
- Akkuş, A. ve Meydan, A. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi ve coğrafi mekân uygulamalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (13), 14-30.
- Aktaş, V., Yılmaz, A. ve İbrahimoglu Z. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sanal müze kullanımına yönelik tutumları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11 (3), 1294-1313.
- Aktaş, V. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde mekânsal düşünme becerilerinin geliştirilmesinde okul dışı öğrenme ortamlarının rolü: bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aladağ, E., Akkaya, D. ve Şensöz, G. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 199-217.
- Albers, L., Smith, A., Caldwell, K., McCoy, J., Bottomley, L. ve Parry, E. (2008). The impact of out of school time (ost) math and science clubs on elementary and middle school students, teachers, schools and the undergraduate and graduate fellows that facilitate them. *Annual Conference & Exposition*'da sunulan bildiri. Pennsylvania.
- Alleman, J ve Brophy, J. (2010). Taking advantage of out of school opportunities for meaningful social studies learning. *The Social Studies*, 85 (6), 262-267.

- Alexander, K. L., Entwisle, D. R. ve Olson, L. S. (2007). Lasting consequences of the summer learning gap. *American Sociological Review*, 72 (2), 167-180.
- Altay, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretim programlarındaki değerlerin kazandırılmasında sivil toplum kuruluşlarının üstlenebilecekleri roller*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altun, A. (2018). Medya okuryazarlığının abc'si. A. F. Ersoy ve H. Karaduman (Ed.), *Sosyal bilgilerde güncel okumalar 1* içinde (s. 1-30). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altıntaş, M. (2017). İnternet medyası ve şiddet: internette sunulan şiddet haberlerinin toplum üzerindeki etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5 (1), 182-192.
- Ames, P. (2013). Learning to be responsible: Young children transitions outside school. *Learning, Culture and Social Interaction*, 2 (3), 143-154.
- Anderson, D., Lucas, K., Ian Ginns S. ve Dierking, L. D. (2000). Development of knowledge about electricity and magnetism during a visit to a science museum and related post-visit activities. *Science Education*, 84, 658-679.
- Anderson, D., Lucas, K. B. ve Ginns, I. S. (2003). Theoretical perspectives on learning in an informal setting. *Journal of Research in Science Teaching*, 40 (2), 177-199.
- Anderson, D., Kisiel, J. ve Storksdieck, M. (2006). Understanding teachers' perspectives on field trips: Discovering common ground in three countries. *Curator The Museum Journal*, 49 (3), 365-386.
- Ansbacher, T. (1998). John Dewey's experience and education: Lessons for museums. curator: *The Museum Journal*, 41 (1), 36-50.
- Atalay, İ. (2011). *Genel beşerî ve ekonomik coğrafya*. İzmir: Meta Basım Matbaacılık.
- Arı, A. (2004). Yaz tatili öğrenme kaybı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 243-258.
- Arı, A. (2004). Yaz tatili öğrenme kaybı konusundaki öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 163, 91-103
- Arın, D. ve Deveci, H. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (26), 170-185.

- Aslan, E. (2016). Geçmişten günümüze sosyal bilgiler. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s. 1-48). Ankara: Pegem Akademi.
- Augustine, C.H., McCombs, J., Pane, J.F., Schwartz, H., Schweig, J., McEachin, A. ve Siler-Evans, K. (2016). Kids who attend more benefit more: Voluntary summer learning programs. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_briefs/RB9900/RB9924/RAND_RB9924.pdf (Erişim tarihi: 16.12.2023).
- Aydemir, A. (2021). Sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenme ve öğretim ortamı olarak adalet saraylarının kullanımına yönelik öğretmen adayı görüşlerinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 665- 681.
- Aydın, H. (2012). *Felsefî temelleri ışığında yapılandırmacılık*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Avan, Ç., Gülgün, C., Yılmaz, A. ve Doğanay, K. (2019) STEM eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları: Kastamonu bilim kampı. *Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik ve Sanat Eğitim Dergisi*, 2 (1), 39-51.
- Avcı Akçalı, A. ve Alan, E. (2012). Tarih öğretiminin iyileştirilmesi yolunda alternatif bir yöntem: Sözlü tarih. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 669-688.
- Avcı, G. ve Gümüş, N. (2020). Sınıf dışı eğitime dayalı etkinliklerle işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik ilkokul 4. sınıf öğrenci tutumlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 89-106.
- Avcı, F. ve Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3 (4), 117-154.
- Bakhov, I., Opolska, N., Bogus, M., Anishchenko, V. ve Biryukova, Y. (2021). Emergency distance education in the conditions of covid-19 pandemic: Experience of Ukrainian Universities. *Education Sciences*, 11 (7), 364.
- Bakır, K. (2015). *Demokratik eğitim John Dewey'in eğitim felsefesi üzerine*. Ankara: Pegem Akademi.

- Ballantyne, R. ve Packer, J. (2002). Nature-based excursions: School students perceptions of learning in natural environments. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 11, 218–236.
- Bamberger, Y. ve Tall, T. (2006). Learning in a personal context: Levels of choice in a free choice learning environment in science and natural history museums. *Science Education*, 9 (1), 75-95.
- Bamberger, Y. ve Tal, T. (2007). Learning in a personal-context: Levels of choice in a free choice learning environment in science and natural history museums. *Science Education*, 91, 75-95.
- Bamberger, Y. ve Tal, T. (2008). The long term effect of a class visit to a science center. *Visitors Studies*, 11, 198–212.
- Barr, R., Barth, J. L. ve Shermis, S. S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası*. (Çev: C. Dönmez, H. N. Ahhan, Ay, C.C. Yeşilbursa, O. Sabancı ve A. Altıkulaç). Ankara: Pegem Akademi.
- Bataineh, F. R. ve Mayyas, B. M. (2017). The utility of blended learning in efl reading and grammar: A case for moodle. *Teaching English with Technology*, 17 (3), 35-49.
- Braund, M. ve Reiss, M. (2006). Towards a more authentic science curriculum: The contribution of out-of-school learning. *International Journal of Science Education*, 28, 1373-1388.
- Bayram, Y. T. ve Çalışkan, H. (2019). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan oyunlaştırılmış yaratıcı etkinlikler: Bir eylem araştırması. *Journal of Individual Differences in Education*, 1 (1), 30-49.
- Bell B. J. ve Chang, H. (2017). Outdoor orientation programs: A critical review of program impacts on retention and graduation. *Journal of Outdoor Recreation Education and Leadership*, 9 (1), 56-68.
- Bennett, L. ve Scholes, R. (2001). Goals and attitudes related to technology use in a social studies method course. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 1 (3), 373-385.

- Berber, Ş. (2000). Sivil toplum kuruluşları ve Türk eğitim sistemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 1 (4), 119-154.
- Bergin, D. A. (1996). Adolescents out of school learning strategies. *The Journal of Experimental Education*, 64 (4), 309–323.
- Bernstein, E., Phillips, S. R. ve Silverman, S. (2011). Attitudes and perceptions of middle school students toward competitive activities in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 30 (1), 69–83.
- Besoain, F., Ortega, C. G. ve Gallardo, I. (2022). An evaluation of the effects of a virtual museum on users attitudes towards cultural heritage. *Applied Sciesces*, 12 (3), 1341.
- Bilgili, A. S. (2019). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. A. S. Bilgili (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri içinde* (s. 2-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Bilasa, P. (2016). Yaz tatili süresinin öğrenme üzerine etkisi Ankara ili örneği. *4.Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*, İzmir: Ege Üniversitesi, s. 84-93.
- Bodner, G. M. (1986). Constructivism: A theory of knowledge. *Journal of Chemical Education*, 63 (10), 873.
- Boland, B. M. (1993). Where did history happen? *Teaching With Historic Places*, 16 (2), 1-4.
- Boland, B. M. (2002). Historic places: Common ground for teachers and historians. *OAH Magazine of History*, 16 (2), 19-21.
- Borman, G. D., Dowling, N. M., Fairchild, R. ve Libit, J. (2007). Halting the summer achievement slide: The evaluation of the 2006 kindergarten summer camp. *Johns Hopkins University Center for Summer Learning*. <http://www.summerlearning.org/resource/resmgr/publications> (Erişim tarihi: 28.10.2022).
- Bolu, A. (2021). *Okul dışı öğrenme ortamlarının fen eğitimine katkısına yönelik yönetici ve öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bozkaya, H. (2022). Göçmen öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kapsamındaki etkin vatandaşlık deneyimi ve sivil toplum kuruluşları örneği. B. Gülbahar (Ed.), *Eğitim bilimleri alanında uluslararası araştırmalar* içinde (s. 31-33). İstanbul: Eğitim Yayın Evi.
- Bowdridge, M. ve Blenkinsop, S. (2011). Michel Foucault goes outside: Discipline and control in the practice of outdoor education. *Journal of Experimantal Education*, 34 (2), 149-163.
- Boyer, C. (1999). Using museum resources in the k-12 social studies curriculum. *Teacher Librarian*, 26 (4), 26.
- Brayn, T. ve Burstanin, K. (2004). Improving homework completion and academic performance: Lessons from special education. *Theory into Practise*, 43 (3), 213-219.
- Browne, D. (2016). Summer learning that sticks. *Phi Delta Kappan*, 98 (4), 15-20.
- Büyüktokatlı, N. (2009). *İlköğretimde ev ödevi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Can Yaşar, M., İnal, G., Uyanık, Ö. ve Yazıcı, H. (2012). Okul öncesi dönemde coğrafya eğitimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 75-87.
- Catherine H. Augustine, J. McCombs, John F. Pane, H. Schwartz, J. Schweig, A. McEachin ve Siler-Evans, K. (2016). Kids who attend more benefit more: Voluntary summer learning programs. https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB9924.html (Erişim tarihi: 21.12.2023).
- Carpio de los Pinos, C., Soto, A. G., Martín Conty, J. L. ve Serrano, R. C. (2020). Summer camp: enhancing empathy through positive behavior and social and emotional learning. *Journal of Experiential Education*, 20 (10), 1-18.
- Carr, W. ve Kemmis, S. (1986). *Becoming critical education, knowledge and action research*. New York: Routledge

- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7), 46-58.
- Ceylan, Ö. (2020). The effect of the waste management themed summer program on gifted students' environmental attitude, creative thinking skills and critical thinking dispositions. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 1–13.
- Chaplin, D. ve Capizzano, J. (2006). Impacts of a summer learning program: A random assignment study of building educated leaders for life (BELL). *ERIC Document Reproduction Service*.1-41. <https://eric.ed.gov/?id=ED493056> (Erişim tarihi: 16.02.2024).
- Chen, W. (2013). Psychological needs satisfaction, motivational regulations and physical activity intention among elementary school students. *Educational Psychology*, 34 (4), 495-511.
- Christie, K. (2003). Making use of summer time. *Phi Delta Kappan*, 84 (7), 485–487.
- Christenson, S. (2004). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*, 33 (1), 83-104.
- Cobern, W. W. (1993). Constructivism. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 4 (1), 105-112.
- Collado, S., Staats, H. ve Corraliza, J. A. (2013). Experiencing nature in children's summer camps: Affective, cognitive and behavioural consequences. *Journal of Environmental Psychology*, 33, 37–44.
- Cooper, H., Nye, B. ve Charlton, K. (1996) The effects of summer scores: A narrative and meta analytic review. *Review of Educational Research*, 66 (3), 227–268.
- Cooper, B., Charlton, K., Valentine, J.C. ve Muhlenbruck, L. (2000). Making the most of summer school: A meta analytic and narrative review. *Monograph Series for the Society for Research in Child Development*, 65 (1), 1-118.
- Cooper, H. (2001). *Summer school: Research based recommendations for policymakers. Tallahassee*. Washington: Educational Resources Information Center.
- Cooper, H. ve Valentine, J.C. (2001). Using research to answer practical questions about homework. *Educational Psychologist*, 36, 143-153.

- Coopersmith, S. A. ve Song, K. H. (2017). Integrating primary sources, artifacts, and museum visits into the primary years program inquiry curriculum in an international baccalaureate elementary setting. *Journal of Social Studies Education Research*, 8 (3), 24-49.
- Corno, L. (2000). Looking at homework differently. *The Elementary School Journal*, 100 (5), 529-548.
- Cosden, M., Morrison, G., Albanese, A. L. ve Macias, S. (2001). When homework is not home work: After school programs for homework assistance. *Educational Psychologist*, 36 (3), 211-221.
- Costello, P. J. M. (2003). *Action research*. New York: Continuum.
- Caunce, S. (2001). *Sözlü tarih ve yerel tarihçi*. (Çev: B. Can ve A. Yalçinkaya). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev: M. Bütün ve B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Csaba, J. (2020). Value saturated education in erzsébet camps in zánka, hungary. *Belvedere Meridionale*, 32 (3), 31-46.
- Crosnoe, R., Smith, C., ve Leventhal, T. (2014). Family background, school age trajectories of activity participation, and academic achievement at the start of high school. *Applied Developmental Science*, 19 (3), 139-152.
- Cuddapah, J. L., Masc, F., Smallwood, E. ve Holland, J. (2008). A professional development school sponsored summer program for at risk secondary students. *NASSP Bulletin*, 92 (4), 261-275.
- Curley, R. G., Estrin, E. T., Thomas, J. W. ve Rohwer, W. D. (1987). Relationships between study activities and achievement as a function of grade level and course characteristics. *Contemporary Educational Psychology*, 12 (4), 324-343.
- Çağlıyan, A. ve Özcan, B. M. (2004). Coğrafya öğretiminde gezi gözlem yönteminin öğrenmede etkililiğinin değerlendirilmesi. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi*'nde sunulan bildiri. Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Çakır İlhan, A. (2019). Müzeler. A. İ. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s. 22-45). Ankara: Pegem Akademi.
- Çalışkan, H. ve Yıldırım, Y. (2021). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (3), 1823-1841.
- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı okul ortamlarına ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Science*, (39), 317-335.
- Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 8, 57-61.
- Çevik, H. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim okullarında kutlanan/anılan belirli gün ve haftalara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çınar, H. (2019). *Ders dışı etkinliklerin öğrencilerin sosyal gelişimine etkisi (huzurevi etkinliği örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Clark, M. ve Nwokah, E. (2010). Play and learning in summer camps for children with special needs. *American Journal of Play*, 3(2), 239-261.
- Çolak, C. (2006). Sanal müzeler. *İNET-TR, 11. Türkiye'de İnternet Konferansı*'nda sunulan bildiri. Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Çöğmen, S. (2019). Eğitimde program dışı etkinlikler. A. Küçükoglu (Ed.). *Kuramdan uygulamaya program dışı etkinlikler içinde* (s. 2-25). Ankara: Pegem Akademi.
- Çukru, R. (2021). Sözlü tarihin eğitime uyarlanması bağlamında Van düğün gelenekleri örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 579-640.
- Dalkıran, Ö. (2014). Türkiye'de eğitim halk kütüphanesi ilişkisi. *Bilgi Dünyası*, 15 (2), 439-462.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin izleri: Yarı başımızdaki tarih için bir kılavuz*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

- Demirel, R. ve Özcan, H. (2020). Ortaokul öğrencileri ile bir okul dışı öğrenme ortamına alan gezisi: Tropikal kelebek bahçesi örneği. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 120-144.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4 (3), 159-166.
- Deveci, H. ve Çengelci, T. (2008). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından medya okuryazarlığına bir bakış. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 25-43.
- Deveci, H. ve Gürdoğan Bayır, Ö. (2011). Hayallerdeki sosyal bilgiler: İlköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinin algıları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 9-28.
- Deveci, H. ve Türe H. (2017). Günlük yaşam içindeki sosyal bilgiler: Yaz tatillerinin sosyal bilgiler eğitimi bakımından incelenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildiri*.
- Deveci, H. ve Bayram, H. (2022). Sosyal bilgilerin tanımı kapsamı ve önemi. Ö. Gürdoğan Bayır ve T. Selanik Ay (Ed.), *İlk ve ortaokul uygulamalı örnekleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 11-34). Ankara: Vizitek Yayıncılık.
- DeWitt, J. ve Storksdieck, M. (2008). A short review of school field trips: Key findings from the past and implications for the future. *Visitor Studies*, 11, 181-197.
- Dinç, B. (2011). Eğitime ailenin katılımı. E. A. Küçükyılmaz (Ed.), *Okul, aile ve çevre işbirliği* içinde (s. 55-74). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Doğanay, A. (2001). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 22-25). Ankara: Pegem Akademi.
- Downey, D.B., Hippel, P.T. ve Broh, B. (2004). Are schools the great equalizer? School and non school sources of inequality. *American Sociological Association*, 69 (5), 613-635.
- Dönmez, L., Yazıcı, H. ve Koca, M. K. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bakış açısıyla belirli gün ve haftaların sosyal sorumluluk bilincine etkisi. Ö. Demirel ve

- S. Dinçer (Ed.), *Küreselleşen dünyada eğitim içinde* (s. 887-902). Ankara: Pegem Akademi.
- Düzgüneş, E. ve Demirel, Ö. (2015). Milli parklarda doğal ve kültürel kaynak değerlerinin görsel peyzaj kalite yönünden değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5 (12), 13-23.
- Edwards, L.C. ve Nabors, M.L. (1993). The creative art process: What it is and what it is not. *Young Children*, 48 (3), 77-81.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elliott, J. (1991). *Action research for educational change*. Buckingham: Open University Press.
- Epstein, J. L. (1988). *Homework practices, achievements, and behaviors of elementary school students*. Baltimore: Center for Research on Elementary and Middle Schools, John Hopkins University.
- Erduran, F. (2006). Ilgaz dağı milli parkı'nın koruma ve kullanım ilkeleri açısından turizm rekreasyon potansiyelinin saptanması. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 225-233.
- Eshach, H. (2006). Bridging in school and out of school learning: Formal, non formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16 (2), 171-190.
- Falk, J. H., Moussouri, T. ve Coulson, D. (1998). The effect of visitors agendas on museum learning. *Curator*, 41, 107-120.
- Falk, J. H. ve Dierking, L. D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. Walnut Creek, CA: Altamira Press.
- Fan, X. ve Chen, M. (2001). Parental involvement and students academic achievement: A metaanalysis. *Educational Psychology Review*, 13 (1), 1-22.
- Fang, W. T., Hassan, A. ve Lepage, B. A. (2022). Outdoor education. *The Living Environmental Education*, 229-260.
- Feeney, S. ve Moravcik, E. (1987). A thing of beauty: Aesthetic development in young children. *Young Children*, 42 (6), 7-15.

- Fenzel, L. M. ve Richardson, K. D. (2018). Use of out of school time with urban young adolescents: A critical component of successful nativitymiguel schools. *Educational Planning*, 25 (2), 25-32.
- Feyzioğlu, B., Özenoğlu Kiremit, H., Öztürk Samur, A. ve Aladağ, E. (2012). Yibolar doğal ortamda bilimsel düşünüyor. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 65-74.
- Flynn, A. (2007). A summer school in social skills. *British Journal of Special Education*, 15 (1), 35-38.
- Foran, A. (2008). An outside place for social studies. *Canadian Social Studies*, 41 (1), 1-9.
- Fosnot, C. T. ve Perry, R. S. (2005). Consructivism: A psychological theory of learning. C. T. Fonot (Ed.), *Constructivism theory perspectives and practives* içinde (s. 3-38). New York: Teacher College Press.
- Fox, R. (2001). Constructivism examined. *Oxford Review of Education*, 27 (1), 23–35.
- Fry, H. (1987). Worksheets as museum learning devices. *Museums Journal*, 86, 219–225.
- Funderburk, M. J. (2016). *An Evaluation of supplemental activities before and after a field trip to a public garden: Effects on student knowledge and behavior*. Unpublished Master's thesis. Auburn University.
- Galanis, N., Mayol, E., Alier, M. ve García-Peñalvo, F. J. (2016). Supporting, evaluating and validating informal learning. *A social approach. Computers in Human Behavior*, 55, 596–603.
- Garipağaoğlu, N. (2001). Gezi-gözlem metodunun coğrafya eğitimindeki yeri ve önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3 (2), 13-30.
- Gay, L.R., Mills, G.E. ve Airasian, P. (2009). *Educational research competencies for analysis and applications*. Columbus: Pearson.
- Glaserfeld, E. V. (2005). Consructuvist aproach to teach. L. P. Steffe ve E. J. Gale (Ed.), *Consructuvism in education* içinde (s. 3-7). New York: Teacher Press Educaton.

- Goard, S., Siddiqui, N. ve See, B. H. (2015). How effective is a summer school for catch up attainment in english and maths? *International Journal of Educational Resaerch*, 73, 1-11.
- Gök, A. ve Deveci, H. (2022). Yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitimine ilişkin veli görüşleri. 6. *International Congress of Eurosan Social Sciences*'da sunulan bildiri, Bodrum: Türkiye.
- Gök, A. (2023). *Yaz tatillerinde sosyal bilgiler öğretimi: Öğrenci ile öğretmen görüşleri ile deneyimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Graham, A., McNamara, J. K. ve Van Lankveld, J. (2011). Closing the summer learning gap for vulnerable learners: An exploratory study of a summer literacy programme for kindergarten children at-risk for reading difficulties. *Early Child Development and Care*, 181 (5), 575–585.
- Greenberg, S. (2005). *The vital museum. Reshaping museum space. Architecture, design, exhibitions*. London: Routledge.
- Greenfield, C. (2004). Can run, play on bikes, jump the zoom slide and play on the swings: Exploring the value of outdoor play. *Australian Journal of Early Childhood*, 29 (2), 1-5.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güneş, F. (2014). Eğitimde ödev tartışmaları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 1-25.
- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (151), 30-43.
- Gültekin, M. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin ilköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların gerekliliği ve işe vurukluğu konusundaki görüşleri (Eskişehir ili örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 36 (174), 72-87.

- Gümüş, N. (2019). *Sınıf dışı eğitimin ilkokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum, başarı ve hatırd tutuma düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güngördü, E. (2002), *Coğrafyada öğretim yöntemleri ilkeler ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Dağıtım.
- Güngören, B. (2015). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinlikler: Kars ili örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kars: Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürbüz, N. (2009). *5. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ve benlik saygılarının okul sonrası kültürel, sportif etkinliklere katılmalarına ve diğer bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürür, H. (2019). Eylem araştırması. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri içinde* (s. 31-78). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürsoy, G. (2018). Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13 (11), 623-649.
- Hancox, G. ve Barnes, J. (2004). Young, gifted and human. *Improving Schools*, 7 (1), 11–21.
- Henriksson, A., C. (2018). Primary school teachers perceptions of out of school learning within science education. *International Journal on Math, Science and Technology Education*, 6 (2), 9-26.
- Henry, A. ve Cliffordson, C. (2015). The Impact of out of school factors on motivation to learn english: Self-discrepancies, beliefs, and experiences of self-authenticity. *Applied Linguistics*, 38 (5), 713-736.
- Heyns, B. (1987). Schooling and cognitive development: Is there a season for learning? *Child Development*, 58, 1151-1160.
- Hinde, E. R. (2015). *Becoming integrated thinkers: Case studies in elementary social studies*. Washinton DC: NCSS.

- Hooykaas, A. (2021). Stewarding places through geography in higher education. *Journal of Geography*, 120 (3), 108-116.
- Houser, N. O. (1995). Social studies on the back burner: Views from the field. *Theory and Research in Social Education*, 23 (2), 147-168.
- Huitt, W. (2009). *Constructivism educational psychology interactive*. Valdosta: Valdosta State University.
- Hund, A. M. ve Bueno, D. (2015). Learning in out-of-class experiences: The importance of professional skills. *Psychology Learning & Teaching*, 14 (1), 62–69.
- İdrees, W. (2020). Education in times of crisis: Shaping the future of internally displaced children a case study from pakistan. *EPiC Series in Education Science*, 3, 162-173.
- İleritürk, D. ve Küçüköğlu, A. (2020). Okul dışı öğrenme etkinlikleri. A. Küçüköğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde (s. 136-161). Ankara: Pegem Akademi.
- International Council of Museum (2007). *ICOM Statutes. 21st ICOM General Conference*. Vienna. https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/2017_ICOM_Statutes_EN.pdf (Erişim tarihi: 17.10.2022).
- International Council of Museum (2010). Key concepts of Museology. http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Key_Concepts_of_Museology/Museologie_Anglais_BD.pdf (Erişim tarihi: 17.10.2022).
- Institute for Outdoor Learning (2019). About the institute. <https://www.outdoor-learning.org/Portals/0/IOL%20Documents/About%20Us/IOL%20-%20About%20the%20Institute%202019.pdf?ver=2019-04-09-163132-623>. (Erişim tarihi: 23.10.2022).
- Janiuk, R. M. (2013). Usefulness of out-of-school learning in science education. *Journal of Baltic Science Education*. 12 (2), 128-129.
- Kabapınar, Y. ve İncegöl, S. (2016). Değişim ve süreklilik bağlamında oyun ve oyuncağa bakmak: Bir sözlü tarih çalışması. *Turkish History Educational Journal*, 5 (1), 74-96.

- Kamens, M. W., Dolyniuk, C. A., Dinardo, P., Rockoff, J. C., Forsythe, J. ve Corman, H. (2004). A collaborative approach to enhancing employment and social skills of students with disabilities: Perspectives of the stakeholders. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 48 (2), 24-30.
- Kandemir, Ö. ve Uçar, Ö. (2015). Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekânlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5, 2-17.
- Kandemir, A. ve Sezgin Nargün, Ş. (2022). Öğretmenlerin uzaktan eğitim yorgunluğu. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (26), 424-449.
- Kaplan, S. (1995) The restorative benefits of nature. *Journal of Environmental Psychology*, 15, 169-182.
- Kara, B., K. (2020). *Bireylerin kendini gerçekleştirmesinde sosyal medyanın rolü: Bir alan araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, İ. H. (2008). *Türk eğitim sisteminde sivil toplum kuruluşları: Konumları ve işlevleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kartal, A. ve Şeyhoğlu, A. (2020). Öğrenci bakış açısıyla sosyal bilgilerde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında “müzeler”. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 128-146.
- Karaman, S., Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2008). Öğrenme 2.0 yaygınlaşıyor: Web 2.0 uygulamalarının eğitimde kullanımına ilişkin araştırmalar ve sonuçları. *XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı*’nda sunulan bildiri. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- [Kaschak, J.C.](#) (2014), Museum visits in social studies: The role of a methods course. [Social Studies Research and Practice](#), 9 (1), 107-118.
- Kaynar, H., Kurnaz, A., Doğrukök, B. ve Şentürk Barışık, C. (2020). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15 (7), 3269-3292.
- Kayır, G. ve Özçelik, U., F. (2018). İngilizce dersindeki öğrenme kayıplarına yönelik öğretmen görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 3 (1), 33-45.

- Kemmis, S., McTaggart, R. ve Nixon, R. (2014). *The action research planner*. Singapore: Springer.
- Kerry, T. ve Davies, B. (1998). Summer learning loss: The evidence and a possible Solution. *Support for Learning*, 13 (3), 118–122.
- Keskin, S. C. ve Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (41), 91-115.
- Keyman, F. (2006). *Türkiye’de sivil toplumun serüveni: İmkansızlıklar içinde bir vaha*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Yayınları.
- Keyman, F. (2008). Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye. https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_4.pdf (Erişim tarihi: 12.10.2023).
- Knapp, C. E., Swan, M., Vogl, S. ve Vogl, R. (1986). *Using the outdoors to teach social studies: Grades 3-10*. New Mexiko: Eric Clearinghouse on Rular Education and Small Scholls.
- Knapp, C. E. (1994). Progressivism never die it just moved outside: What can experiential educators learn from the past? *Journal of Experiential Education*, 17 (2), 8-12.
- Knapp, D. ve Barrie, E. (2001). Content evaluation of an environmental science field trip. *Journal of Science Education and Technology*, 10, 351–357.
- Knightsmith, P. (2019). Summer holiday wellbeing for vulnerable young people. *British Journal of School Nursing*, 14 (5), 258–258.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (2), 336-353.
- Kromydas, T., Campbell, M. ve Chambers, S. (2022). The effect of school summer holidays on inequalities in children and young people’s mental health and cognitive ability in the UK using data from the millennium cohort study. *BMC Public Health*, 22 (1).

- Kugler, M. R. (2001). After school programs are making a difference. *Bulletin*, 85 (626), 3-11.
- Kurganyan, O. (2022). Development of creativity of students on the basis of facilitation to national traditions through folk holidays. *Scientific Papers Collection of the Angarsk State Technical University*, 1, 399-402.
- Laçin Şimşek, C., Balkan Kıyıcı, F. ve Atabek Yiğit, E. (2013). Müze ziyaretinin öğretmen adaylarının düşüncelerine etkisinin incelenmesi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4, 115-148.
- Lankford, J. (1996). *History of the astronomy*. New York: Routledge.
- Lauer, P., Akiba, Wilkerson, S., Apthorp, H., Snow, D. ve Glenn, M. (2006). Out of school time programs: A meta analysis of effects for at risk students. *Review of Educational Research Summer*, 76 (2), 275–313.
- Larochelle, Bednarz ve Garrison. (1998). *Constructivism and education*. New York: Cambridge University Press.
- Lawrence, S. A, Mcneal, K. ve Yıldız, M. (2009). Summer program helps adolescents merge technology, popular culture, reading, and writing for academic purposes. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 52 (6), 483–494.
- Lee, Y., Kubilius, O., Makel, M. C. ve Putallaz, M. (2015). Gifted students perceptions of an accelerated summer program and social support. *Gifted Child Quarterly*, 59 (4), 265–282.
- Lehane, S. ve Goldman, R. (1977). Oral history: Research and teaching tool for educators. *The Elementary School Journal*, 77 (39), 173-181.
- Leskonog N. Y. ve Shalamova L.F. (2020). Summer pedagogical practice of MPGU students in organizations of children's recreation and health improvement as counselors. *Pedagogy and Psychology of Education*, 2, 139–149.
- Lewin, K. (1946). Action research minority problems. *Journal of Social Issues*, 2 (4), 34-46.

- Lidstone, J. (2000). Learning in the field: An experience for teachers and students alike. R. Gerber ve G. K. Chuan (Ed.), *Fieldwork in geography: Reflections, perspectives and actions* içinde (s. 133-143). Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Lieberman, G., A. ve Hoody, L. L. (1998). *Closing the achievement gap: Using the environment as an integrating context for learning*. State Education and Environment Roundtable.
- Lord, B. (2005). *Representing enlightenment space: Reshaping museum space. Architecture, design, exhibitions*. London: Routledge.
- Lucas, K. B. (2000). One teacher's agenda for a class visit to an interactive science center. *Science Education*, 84, 524–544.
- Lugg, A. ve Slattery, D. (2003). Use of national parks for outdoor environmental education: An Australian case study. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 3 (1), 77–92.
- Malkoç, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanma durumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Malkoç, S. ve Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı. *İlköğretim Online*, 14 (3), 1079-1095.
- Marcus, A. S. ve Levine, T. H. (2011). Knight at the museum: Learning history with museums. *The Social Studies*, 102 (3), 104–109.
- Martinez Pons, M. (1996). Test of a model of parental inducement of academic selfregulation. *The Journal of Experimental Education*, 64, 213-227.
- Maxwell, B., Connolly, P., Demack, S., O'Hare, L., Stevens, A. ve Clague, L. (2014). *Summer active reading programme: Evaluation report and executive summary*. London: Education Endowment Foundation.
- McGill, P. (1996). Summer holiday respite provision for the families of children and young people with learning disabilities. *Child: Care, Health and Development*, 22 (3), 203–212.

- Meltzer, L., Reddy, R., Pollica, L. S., Roditi, B., Sayer, J. ve Theokas, C. (2004). Positive and negative self-perceptions: Is there a cyclical relationship between teachers' and students' perceptions of effort, strategy use and academic performance? *Learning Disabilities Research and Practice*, 19 (1), 33-44.
- Mertler, C. A. (2017). *Action research: Improving schools and empowering educators*. London: Sage Publication.
- Metin Göksu, M. ve Somen, T. (2018). Opinions of social studies prospective teachers on out of school learning. *European Journal of Educational Research*, 7 (4), 745-752.
- Metin Göksu, M. (2020). Sınıf dışı öğrenme ortamları: Köy enstitüleri örneği. *Turkish History Education Journal*, 9 (1), 1-16.
- Metin Göksu, M. ve Somen, T. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının geliştirilmesi. A. Küçüköğlu ve H. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s. 88-128). Ankara: Pegem Akademi.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2013). Sosyal Bilgiler öğretiminde tarihi ve coğrafi mekân uygulamalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 14-30.
- McCoy, K. (2005). Strategies for teaching social studies. *Focus on Exceptional Children*, 38 (3), 1-10.
- McLoughlin, C. ve Lee, M. J. (2007). Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the web 2.0 era. R. Atkinson, C. McBeath and A. Soong Swee Kit (Ed.), *Providing Choices for Learners and Learning* içinde (s.664-675). Singapore: ITC
- McNiff, J. ve Whitehead, J. (2006). *All you need to know about action research*. London: Sage Publications.
- Miheeva, L. ve Dzhichonaya, M. (2022). Introduction to the traditions of old russian culture on the basis of folklore of calendar folk holidays. *Primary Education*, 8 (5), 22-29.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1973). *Millî eğitim temel kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Erişim tarihi: 30.10.2022).

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2008). *İlköğretim 1-8. sınıflar Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, hayat bilgisi, fen ile teknoloji dersi öğretim programlarında müze ile eğitim*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2009). *Ortaöğretim sosyal etkinlik dersi öğretim programı*. Ankara <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2019930144727204-2009-155%20Sosyal%20Etkinlik%20Dersi%20karar.pdf> (Erişim tarihi: 16.10.2022).
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Milli eğitim bakanlığı eğitim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/25145204_SOSYAL_ETKYNLYKLER_YON.pdf (Erişim tarihi: 16.10.2022).
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). *Millî eğitim bakanlığı ilköğretim kurumları yönetmeliği*. Ankara. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/613.pdf> (Erişim tarihi: 21.05.2022).
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı* (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Ankara.
- Mills, G. E. (2014). *Action research: a guide for the teacher researcher*. New Jersey: Pearson.
- Miles, M. B. ve Huberman, M. A. (2019). *Nitel veri analizi*. (Çev: A. Ersoy ve A. Altun). Ankara: Pegem Akademi.
- Mintzes, J. J., Wandersee, J. H. ve Novak, J. D. (1997). Meaningful learning in science: The human constructivist perspective. G. Phye (Ed.), *Handbook of academic learning: Construction of knowledge* içinde (s. 405–447). San Diego: Academic Press.
- Mirzeoğlu, A. D. ve Özcan, G. (2019). Sınıf içi ve sınıf dışı öğretim teknikleri. S. Çelenk (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde (s. 162-205). Ankara: Pegem Akademi.
- Moore, D. D. ve Sartin, D. L. (2021). Wow them and show them how exciting social studies can be: Exploring a self sustaining social studies summer camp for young learners led by teacher candidates, *The Social Studies*, 112 (6), 322-331.
- Mora, N. (2008). Medya ve kültürel kimlik. *Uluslararası İnsan Bilim Dergisi*, 5 (1), 1-14.

- Morag, O. ve Tal, T. (2012). Assessing learning in the outdoors with the field trip in natural environments (fine) framework. *International Journal of Science Education*, 34 (5), 745–777.
- Morgan, K., Melendez-Torres, G., Bond, A., Hawkins, J., Hewitt, G., Murphy, S., & Moore, G. (2019). Socio-economic inequalities in adolescent summer holiday experiences, and mental wellbeing on return to school: Analysis of the school health research network/health behaviour in school-aged children survey in wales. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16 (7), 1107.
- Morris, D. (2005). The clio club an extracurricular model for elementary social studies enrichment. *Gifted Child Today*, 28 (1), 41-48.
- NCSS. (1994). *Expectations of Excellence: Curriculum Standards for Social Studies*. Washington, D.C: National Council for the Social Studies.
- NCSS. (2008). A vision of powerful teaching and learning in the social studies: Building effecting citizens. *Social Education*, 72 (5), 277-280.
- NCSS. (2010). *National curriculum standards for social studies: A framework for teaching, learning and assessment*. Washington: National Council for the Social Studies.
- NCSS. (2016). A vision of powerful teaching and learning in the social studies: Building social understanding and civic efficacy. *Social Education*, 80 (3), 180-182.
- Norton, L. S. (2009). *Action research in teaching and learning a practical guide to conducting pedagogical research in universities*. New York: Routledge.
- Oğuz, M. A. (2010). *Ortaöğretim coğrafya derslerinde ev ödevlerine yönelik öğretmen görüşleri: Yozgat ili örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Okur Berberoğlu, E., Güder, Y., Sezer, B. ve Yalçın Özdilek, Ş. (2013). Sınıf dışı hidrobiyoloji etkinliğinin öğrencilerin duyuşsal bakış açıları üzerine etkisi, örnek olay incelemesi: Çanakkale, bilim kampı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (3), 1177-1198.

- Oldfather, P. (1999). *Learning through children's eyes: Social constructivism and the desire to learn*. Washington DC: American Psychological Association.
- Osborne, J. F. (1996). Beyond constructivism. *Science Education*, 80 (1), 53–82.
- Önal, G. (2022). Kavram, kapsam ve anlam açısından uluslararası sivil toplum kuruluşları ve eğitim ilişkisi. Y. Kabapınar ve F. Kabapınar (Ed.), *Dünyadaki eğitim temelli sivil toplum kuruluşları içinde* (s. 3-12). Ankara: Pegem akademi.
- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4 (1), 89- 121.
- Öner, G. ve Öztürk, M. (2019). Okul dışı öğrenme ve öğretim mekânları olarak bilim merkezleri: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının deneyimi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1-27.
- Özdemir, O. (2007). Yeni bir çevre eğitimi perspektifi: Sürdürülebilir gelişme amaçlı eğitim. *Eğitim ve Bilim*, 323 (145), 107-133.
- Özdemir, Ü. (2017). Doğal anıtlar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 34 (1), 427-428.
- Özcan, H., Demirel, R. ve Ergül, S. (2019). An investigation of middle school students' views about konya science center. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (42), 141-158.
- Özpay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Ines Journal*, 2 (5), 376-394.
- Öztürk, C. (2007). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası yaklaşım. C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: Yapılandırmacı bir yaklaşım içinde* (s. 21-50). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 1-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, A. (2019). *Okul dışı öğrenmeye ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Journal of World of Turks*, 7 (1), 101-120.
- Özür, N. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Patrick, J. J. (1993). Prominent places for historic places k-12 social studies curriculum. *Teaching With Historic Places*, 16 (2), 8-9.
- Pane, J. (2016). *Learning from summer: Effects of voluntary summer learning programs on low income urban youth*. Santa Monica: Rand Corporation.
- Park, S. Y. (2007). The provision of citizenship education through NGOs: Case studies from England and South Korea. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 37 (3), 417-420.
- Peter, J. (2000). Building effective programs for summer learning. 3-9. <https://eric.ed.gov/?id=ED452500> (Erişim tarihi: 17.12.2023).
- Pianta, R. C. ve Harbers, K. L. (1996). Observing mother and child behavior in a problem solving situation at school entry: Relations with academic achievement. *Journal of School Psychology*, 34, 307-322.
- Planken, M. J. E. ve Boer, H. (2010). Effects of a 10-minutes peer education protocol to reduce binge drinking among adolescents during holidays. *Journal of Alcohol and Drug Education*, 54 (2), 35-52.
- Portelli, A. (2017). Oral history is genre. M. Chamberlain ve P. Thompson (Ed.), *Narrative genre contexts and types of communication* içinde (s. 23). New York: Routledge.
- Povian, C. M. (2017). Alternative methods of learning during the summer schools for children from different environments. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 4 (3), 194-198.
- Pozdnyakova, O. ve Mikhailovna Semenova, O. (2022). Training of students prospective teachers for summer teaching practice in children's health camps, *Samara Journal of Science*, 11 (4), 318-323.

- Power, S., Taylor, C., Rees, G. ve Jones, K. (2009). Out-of-school learning: Variations in provision and participation in secondary schools. *Research Papers in Education*, 24 (4), 439–460.
- Price, S. ve Hein, G. (1991). More than a field trip: Science programmes for elementary school groups at museums. *International Journal of Science Education*, 13, 505–519.
- Priest, S. (1986). Redefining outdoor education: A matter of many relationships. *The Journal of Environmental Education*, 17, 13-15.
- Pritchard ve Woollard. (2010). *Psychology for the classroom: Constructivism and social learning*. New York: Routledge.
- Rea, T. (2008). Alternative visions of learning: Children’s learning experiences in the outdoors. Educational futures. *British Education Studies Association*, 1 (2), 42-40.
- Rennie, L. J. ve McClafferty, T. P. (1995). Using visits to interactive science and technology centers, museums, aquaria, and zoos to promote learning in science. *Journal of Science Teacher Education*, 6, 175–185.
- Riegler, A. (2011). Constructivism. L. L’abete (Ed.), *Paradigms in theory construction* içinde (s. 235-255). Berlin: Springer.
- Rossi, J. A. (1995). In-depth study in an issues-oriented social studies classroom. *Theory and Research in Social Education*, 23 (2), 88-120.
- Saab, (2009). Engaging the clutch of the science communication continuum: Shifting science outreach into high gear. *Hypotehesis*, 8 (1), 191.
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarivaara, E. ve Uusiautti, S. (2017). Transformational elements for learning outdoors in finland: A review of research literature. *International Journal of Research Studies in Education*, 7 (3), 73-84.

- Schacter, J., ve Jo, B. (2005). Learning when school is not in session: A reading summer day-camp intervention to improve the achievement of exiting first-grade students who are economically disadvantaged. *Journal of Research in Reading*, 28 (2), 158–169.
- Selanik Ay, T. (2010). Sosyal bilgiler dersinde çevre bilinci kazandırmada medya ürünlerinden yararlanmaya ilişkin öğrenci görüşleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 76-93.
- Selanik Ay, T. ve Kurtde Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), 69-89.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen adaylarına göre sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenmenin etkililiği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7 (3), 27-51.
- Sezer, Ö. ve Sumbas, E. (2018). Lise öğrencilerinin yaz tatillerini kullanım biçimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 173-189.
- Sezgin, F., Erdoğan, O. ve Dağ, S. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin yaz tatilli öğrenme kayıpları: Aile eğitim düzeyine ilişkin bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (226), 35-52.
- Sharma, P. ve Maleyeff, J. (2003), Internet education: Potential problems and solutions. *International Journal of Educational Management*, 17 (1), 19-25.
- Shinwell, J. ve Defeyter, A. M. (2017). Investigation of summer learning loss in UK implication for holiday clup provision. *Puplic Health*, 5 (270), 1-7.
- Shumow, L. ve Miller, J. D. (2001). Parents athome and at school academic involvement with young adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 21 (1), 68-92.
- Siddiqui, N., Gorard, S. ve See, B. H. (2014). Is a summer school programme a promising intervention in preparation for transition from primary to secondary school? *International Education Studies*, 7 (7), 125-135.
- Singer, J. Y. ve Singer, A. J. (2004). Creating a museum of family artifacts. *Social Studies and the Young Learner*, 17 (1), 5-10.

- Smith, E.F., Steel, G. ve Gidlow, B. (2010). The temporary community: Student experiences of school-based outdoor education programmes. *Journal of Experiential Education*, 33 (2), 136–150.
- Somersan, S. (1998). Sözlü tarih, araştırmacılık ve tarih yazımına katılım. S. Özbaran (Ed.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* içinde (s. 381-392). İzmir: Dokuz Eylül Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri. G. Can (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 15-39). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, Y. ve Oral, B. (2016). Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenme süreci: Bir meta-sentez çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7 (22), 278- 310.
- Stein, M. L. (2016). Supporting the summer reading of urban south. *Education and Urban Society*, 49 (1), 29–52.
- Sutaria, S. (1979). A summer program for children with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 12 (3), 191–193.
- Şad, S. N. (2012). Investigation of parental involvement tasks as predictors of primary students Turkish, math, and science & technology achievement. *Eurasian Journal of Educational Research*, 49, 173-196.
- Şafak, Ş., Çopur, Z. ve Altınel Özkan, M. (2006). Çocukların evle ilgili faaliyetlere harcadıkları zamanın incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/sszcmao.pdf>. (Erişim tarihi: 22.12.2023).
- Şahin, B. (2020). *Uluslararası coğrafya birliğinin perspektifinden coğrafya eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Saito, E., Tsukui, A. ve Tanaka, Y. (2008). Problems on primary school-based in-service training in vietnam: A case study of bac giang province. *International Journal of Educational Development*, 28 (1), 89-103.

- Şen, E. U. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşım temelli yeni ilköğretim programı kılavuzluğunda gerçekleştirilen öğretim etkinlikleri sonrası yaz tatili öğrenme kayıpları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, H. Ş. ve Gülcan, M. G. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda verilen ev ödevleri konusunda veli görüşleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 29-41.
- Şen, A. İ. (2019). Okul dışı öğrenme nedir? A. Şen (Ed.), *Okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s. 2-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, L. (2011). Doğal anıtlar. L. Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s. 233-246). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek A. ve Kaymakçı, S. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminin amacı ve kapsamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 1-11). Ankara: Pegem Akademi.
- Tal, T. ve Morag, O. (2009). Action research as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden. *Journal of Science Teacher Education*, 20, 245–262.
- Taşdemir, A., Kuş, Z. ve Kartal, T. (2012). Out-of-the-school learning environments in values education: Science centres and museums. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 46, 2765–2771.
- Taşoğlu, M. (2010). *Coğrafya öğretiminde okul dışı etkinliklerin öğrencinin akademik başarısına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tekbıyık, A., Şeyihoğlu, A., Sezen, V.G. ve Konur, B.K. (2013). Aktif öğrenmeye dayalı bir yaz bilim kampının öğrenciler üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Studies*, 6 (1), 1383-1406.
- Tepecik, A. (2007). Sanat eğitimi ve sanal müze. *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I. Sempozyumu* ’unda sunulan bildiri. Ankara: VEKAM.

- Todd, R. H. ve Brinkman, S. G. (2007) Service learning in a social studies methods course: Experience and place based curriculum. *The Educational Forum*, 72 (1), 79-91.
- Toffield, S., Coll, R. K., Vyle, B. ve Bolstad, R. (2003). Zoos as a source of free choice learning. *Research in Science and Technological Education*, 21, 67–99.
- Tonga, D. (2017). Rol model olarak sosyal bilgiler öğretmeni. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 17-30.
- Topçu, E. (2017). Out of school learning environments in social studies education: A phenomenological research with teacher candidates. *International Education Studies*, 10 (7), 126-142.
- Torun, Ü. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeye yönelik görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tösten, R. (2019). Okul dışı öğretim ve öğrenme. A. Küçüköğlü ve H. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s. 2-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Tuncer, M. ve Bahadır, F. (2017). Uzaktan eğitim programlarının bu programlarda öğrenim gören öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1 (2), 27-36.
- Turan, İ. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde sanal müze ve turlar. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s. 189-203). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Turner, E. W. (1972). The effect of long summer holidays on children's literacy. *Educational Research*, 14 (3), 182–186.
- Turner, M. L. (2013). *The effects of book reading over the summer holidays on the reading skills of year 3 students*. Unpublished Doctoral Thesis. New Zealand: Philosophy in Education at Massey University.

- Türe, H. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Türkoğlu, A., İflazoğlu, A. ve Karakuş M. (2013). *Eğitim sürecinde ödev okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde çocuğu olan verilere öneriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tran, L. U. (2007). Teaching science in museums: The pedagogy and goals of museum educators. *Science Education*, 91, 278–297.
- Tran, N. A. (2011) The relationship between students connections to out-of-school experiences and factors associated with science learning. *International Journal of Science Education*, 33 (12), 1625-1651.
- Uitto, A., Juuti, K., Lavonen, J. ve Meisalo, V. (2006). Students interest in biology and their out-of-school experiences. *Journal of Biological Education*, 40 (3), 124–129.
- Uztemur, S., Dinç, E. ve Acun, İ. (2019). Teaching social studies in historic places and museums: An activity based action research. *International Journal of Research in Education and Science*, 5 (1), 252-271.
- Uztemur, S., Dinç, E. ve Acun, İ. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde müze ve tarihi mekân kullanımının 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler algılarına etkisi: Bir eylem araştırması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11 (1), 135-168.
- Ünlüer, G. ve Yaşar, Ş. (2012). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 43-57.
- Vrettaros, J. ve Aygri, K. (2008). Web 2 tolls education. *12th WSEAS International Conference on Communications'in* da sunulan bildiri. Heraklion.
- White, C. S. ve White, D. (2000). Preparing teachers to teaching with historic palces. *Creative Teaching with Historic Palces*, 23 (8), 28–30.
- Waite, S. (2007). Memories are made of this: Some reflections on outdoor learning and recall. *Education*, 35 (4), 333–347.
- Waite, S. and Rea, T. (2007) Enjoying teaching outside the classroom. D. Hayes (Ed.), *The joy of teaching içinde* (s. 52-62). Exeter: Continuum.

- Waite, S. (2011). Teaching and learning outside the classroom: Personal values, alternative pedagogies and standards. *Education*, 39 (1), 65-82.
- Weiss, H. B. ve Lopez, M. E. (2015). Engage families for anywhere, anytime learning. *Phi Delta Kappan*, 96 (7), 14-19.
- Whitehead, J. ve Mcniff, J. (2006). *Action research living theory*. London: Sage Publications.
- Whitlock, A. M. ve Brugar, K. A. (2018). Teaching elementary social studies during snack time and other unstructured spaces. *The Journal of Social Studies Research*, 43, 229-239.
- Yager, R. E. (1991). The constructivist learning model. *The Science Teacher*, 58, 52-57.
- Yanpar, T. (2012). Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırmacılık. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi: Demokratik vatandaşlık eğitimi içinde* (s. 51-76). Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuz Topaloğlu, M. ve Balkan Kıyıcı, F. (2018). Okul dışı öğrenme ortamlarında yürütülen etkinliklerin öğrencilerin sosyobilimsel konulara ilişkin görüşlerine etkisi: Organ bağıışı ve GDO. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9 (1), 36-50.
- Yaylacı, F. (2013). *Ders bilimi*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Yazıcı, H., Ertürk, A. ve Kulaca, İ. (2022). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu bağlamında değerlendirilmesi. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 7 (1), 1-27.
- Yazıcı, H., Ertürk, A. ve Kulaca, İ. (2023). Okul dışı öğrenme etkinliklerine bir örnek: Gelibolu yarımadası tarihi milli parkı gezisi. *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 9 (1), 1-20.
- Yeany, R. H. (1991). A unifying theme in science education? *National Association of Research on Science Teaching News*, 33 (2), 1-3.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihî yerlerin kullanımı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 23, 209-222.

- Yeşilbursa, C. C. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 143-170). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyurt, S. (2006). Lise öğrencilerinin biyoloji derslerinde verilen ev ödevlerine karşı tutumları üzerine bir çalışma. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 37-53.
- Yeşilyurt, E. ve Kurt, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmi ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7 (4), 3253-3272.
- Yıldız, V. A. ve Kılıç, D. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri: Bir meta sentez çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 2115-2127.
- Yıldırım, Ö., Tanrikulu, C. ve Ablak, S. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11 (4), 817-829,
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 104-114.
- Yılmaz, A., Yıldırım, G., Filiz, N. ve İbrahimoğlu, Z. (2021). *Etkileşimli müze ve tarihi çevre eğitimi: Kurumsal temeller ve örnek etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yolcu, S. (2007). *İnternet ortamında hizmet veren ödev sitelerinin eğitim-öğretim açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Zimmerman, E. ve Zimmerman, L. (2000). Art education and early childhood education: The young child as creator and meaning maker within a community context. *Young Children*, 55 (6), 87-92.

Zvoch, K. ve Stevens, J. J. (2015). Identification of summer school effects by comparing the in and out of school growth rates of struggling early readers. *The Elementary School Journal*, 115 (3), 434-456.

http 1: <https://www.meb.gov.tr/velilerimize-yaz-etkinligi-tavsiyeleri/haber/18834/tr> (Erişim tarihi: 21.05.2022).

http2: <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-yaz-okulu-programinda-ogrenci-ogretmen-ve-lilere-seslendi/tr> (Erişim tarihi: 05.03.2022).

http 3: <https://www.meb.gov.tr/cocuklara-tatil-arkadasi-geliyor/haber/21181/tr> (Erişim tarihi: 21.05.2022).

EKLER

EK-1. Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Araştırma Onayı

Evrak Kayıt Tarihi: 31.03.2023	Protokol No: 510009	Tarih: 02.05.2023

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Doktora Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaz Tatili Uygulamaları: Bir Eylem Araştırması
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Handan DEVECİ
TEZ YAZARI:	Merve DİLEK
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2. Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-99332089-605.01-85395504
Konu : Araştırma İzni
(Merve DİLEK)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Anadolu Üniversitesinin 26/05/2023 tarih ve E-63784619-605.01-529883 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktora Program öğrencisi Merve DİLEK'in "*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaz Tatili Uygulamaları: Bir Eylem Araştırması*" konulu çalışmasını İlimiz Kandıra İlçesi Ortaokullarında uygulama talebi, Üniversitenin ilgi yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçenin söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı İlimiz Kandıra İlçesi Ortaokullarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa ve yürürlükteki diğer tüm düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul, ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, gönüllülük esasına göre, anket çalışmasının İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve Okul Müdürlüklerinin denetimi, gözetimi ve sorumluluğunda yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer AKMANŞEN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
Mustafa AYHAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres : Kozluk Mahallesi İnönü Caddesi No:32
41040 İzmit/KOCAELİ
Telefon No : 0 (262) 322 12 69
E-Posta: stratejigelistirme41@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: İbrahim TURAN

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: www.kocaelimem.meb.gov.tr

Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1152-be3a-3958-aa37-e099 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3. Öğrenci Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma “Sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulamaları: Bir eylem araştırması” başlığı ile yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersine yönelik bireylerde beceri tutum ve değerlerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmada ulaşılmak istenilen amaç doğrultusunda yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik öğretim uygulamaları gerçekleştirilecektir. Bu çalışma Merve DİLEK tarafından yürütülmekte olup, sosyal bilgiler dersinin içinde barındırdığı değer, beceri ve tutumların yaz aylarında geliştirilmesine ışık tutacaktır. Yapılan çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.

- Araştırmanın uygulama aşaması süresine yer aldığınız ortamda yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine ait beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesine ilişkin uygulamalar yapılacaktır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu, yapılandırılmamış gözlem formu, öğrenci günlüğü, kontrol listesi ve araştırmacı günlüğü kullanılarak sizden veriler toplanacaktır.
- Araştırmada katılımcıların isimleri ve katılımcılara ait bilgiler gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- Katılımcının istemesi halinde verileri inceleme hakkı bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler sanal veri depolama yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı: Merve DİLEK

Adres:

Cep Tel:

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-4. Öğretmen İzin Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışma “Sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulamaları: Bir eylem araştırması” başlığı ile yaz tatillerinde sosyal bilgiler dersine yönelik bireylerde beceri tutum ve değerlerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmada ulaşılmak istenilen amaç doğrultusunda yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik öğretim uygulamaları gerçekleştirilecektir. Bu çalışma Merve DİLEK tarafından yürütülmekte olup, sosyal bilgiler dersinin içinde barındırdığı değer, beceri ve tutumların yaz aylarında geliştirilmesine ışık tutacaktır. Yapılan çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.

- Araştırmanın odak alanı belirleme aşamasında görüşlerinizden faydalanılacaktır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak sizden veriler toplanacaktır.
- Araştırmada katılımcıların isimleri ve bilgileri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- Katılımcının istemesi halinde verileri inceleme hakkı bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler sanal veri depolama yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı: Merve DİLEK

Adres:

Cep Tel:

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Ek-5. Veli izin Formu

Sayın Veli,

Öncelikle yapacağımız bu çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve bize ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz. Bu form, araştırmanın amacını ve öğrencinizin bir katılımcı olarak haklarını tanımlamayı amaçlamaktadır. Bu araştırma Millî Eğitim Bakanlığı ve Kocaeli İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınmış olan resmi izin doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Araştırma, yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik etkinlikler ile öğrencilerde sosyal bilgilere yönelik beceri, tutum ve değer geliştirmeyi amaçlayan doktora tez çalışması için yapılmaktadır.

Velisi bulunduğunuz öğrencinin araştırmamıza gönüllü olarak katılımının, bu çalışmaya ışık tutacağına inanıyoruz. Çalışmada ulaşılmak istenilen amaç doğrultusunda yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik öğretim uygulamaları gerçekleştirilecektir. Bu öğretim uygulamalarına yönelik öğrencilerden öğrenci günlüğü, kontrol listesi, araştırmacı günlüğü ve görüşmeler ile veriler toplanacaktır. Öğrenciniz ile gerçekleştirilecek görüşmeler ile ilgili olarak araştırmamın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, ayrıca görüşme sırasında ortaya çıkabilecek olası kesintileri önleyebilmek amacıyla görüşmenin ses kaydını almak istemekteyim. Kayda alınacak bu görüşme, yalnızca bilimsel bir veri olarak bu araştırma için kullanılacak ve bunun dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Öğrencinizin ya da sizin isteğiniz doğrultusunda ses kayıtları, veriler yazıldıktan sonra silinebilecek ya da size teslim edilecektir. Öğrencinizden öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü ve görüşmelerle elde edilecek veriler, öğrencinize kod isim verilerek arşivlenecek ve öğrencinizin ismi araştırma verilerinin analizi ve raporlaştırma süreçleri başta olmak üzere hiçbir şekilde hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Öğrenci istediği zaman görüşmeyi kesebilir ya da çalışmadan ayrılabilir. Bu durumda yaptığımız kayıtları ve yazılan raporları size teslim edeceğiz. Ayrıca öğrencinizin Sosyal Bilgiler dersinde gerçekleştirilecek etkinliklere ilişkin tutacağı öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü, kontrol listesi, yapılandırılmamış gözlem formu verileri de benzer yöntem ile arşivlenecektir. Eğer çocuğunuzun araştırmaya katılımını destekliyorsanız öğrenci günlüğü, araştırmacı günlüğü, kontrol listesi ve görüşmeler ile veri toplanmasına izin veriyorsanız bu formu imzalamanız yeterli olacaktır. Araştırmaya ilişkin sormak istediğiniz başka noktalar varsa aşağıda belirtilen numaralardan bizimle iletişim kurabilirsiniz.

Tarih

Öğrenci Adı-Soyadı

Aile Adı-Soyadı

İmza

Araştırmacı

Merve DİLEK

Cep Tel:

Araştırmacı

Prof. Dr. Handan DEVECİ

İş Tel :

Cep:

EK-6. Araştırma Öncesi Öğretmen Görüşme Formu

Sayın Sosyal Bilgiler Öğretmeni,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından sizin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşleriniz araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden izniniz doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğinizi yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında sizden elde edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilerseniz araştırma kayıtlarını inceleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsiniz. Araştırmaya sunduğunuz değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih/...../.....

Adı Soyadı :

Okulu :

Cinsiyet :

Yaş :

Mezun Olduğu Okul/Program :

Mesleki Kıdemi :

Görüşme başlangıç/bitiş saati :.....:...../.....:.....

1. Yaz tatili dönüşünde öğrencilerde gözlemlediğiniz sosyal bilgiler dersine yönelik değişimler nelerdir?

- Kişisel,
- Sosyal,
- Beceri, tutum ve değer,
- Hatırda tutma, derse karşı ilgi,
- İletişim, boyutları açısından bir değişiklik yaşandığını düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

2. Yaz tatilinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesine ve etkinlikler uygulanmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?
3. Sizin yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik daha önce etkinlik planlama-uygulama durumunuz nedir? Örnek verir misiniz? Yanıt hayır ise uygulamama nedeniniz nedir?
4. Sizce sosyal bilgiler eğitimine yönelik yaz tatilinde ne tür etkinlikler planlanabilir? Örnek verebilir misiniz?
5. Yaz tatillerinde sosyal bilgilere ait bilgi, beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesine yönelik önerileriniz nelerdir?
6. Bu düşüncelere ek olarak belirtmek istediğiniz herhangi bir konu ya da öneriniz var mı?

EK-7. Araştırma Öncesi Öğrenci Görüşme Formu

Sevgili Öğrenci,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından senin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşlerin araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden iznin doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğini yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında senden elde edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilersen araştırma kayıtlarını inceleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsin. Araştırmaya sunduğun değerli katkıların için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih :...../...../.....

Adı Soyadı :

Sınıfı ve şubesi :

Yaşı:.....

Görüşme başlangıç/bitiş saati:.....:...../.....:.....

1. Sosyal Bilgiler dersinin yaz tatili üzerinde bir etkisi oluyor mu? Açıklar mısın?
2. Yaz tatilinden sonra okula döndüğünde sosyal bilgiler dersi açısından ne gibi değişimler yaşıyorsun? Yaz tatili seni nasıl etkiliyor?
 - Sosyal bilgiler dersine yönelik ilgi ve tutum
 - Sosyal bilgiler dersinde bilgileri hatırlama,
 - Arkadaşlık ilişkileri
- Boyutları açısından bir değişiklik yaşandığını düşünüyor musun? Açıklar mısın?
3. Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili etkinlikler gerçekleştirmeye yönelik düşüncelerin nelerdir?
4. Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili gerçekleştirilecek etkinliklerin sana hangi açılardan yararı olacağını düşünüyorsun? Nasıl?
5. Yaz tatilinde ne tür sosyal bilgiler etkinliği yapmak istersin? Örnek verir misin?
6. Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersine yönelik yapılmasını istediğin etkinlik önerilerin nelerdir? Anlatır mısın?

EK-8. Araştırma Öncesi Veli Görüşme Formu

Sayın Veli,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından sizin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşleriniz araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden izniniz doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğinizi yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında sizden elde edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilerseniz araştırma kayıtlarını inceleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsiniz. Araştırmaya sunduğunuz değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih :...../...../.....

Adı Soyadı :

Mesleği:.....

En son mezun olduğu okul:.....

Görüşme başlangıç/bitiş saati :.....:...../.....:....

1. Sosyal bilgiler dersinin çocuklarınız üzerindeki etkilerini nasıl değerlendirirsiniz?
2. Çocuklarınızda yaz tatili sırasında sosyal bilgiler dersine yönelik değişimler gözlüyor musunuz? Yaz tatili süreci onları nasıl etkiliyor?
3. Yaz tatillerinde sosyal bilgiler derslerine yönelik etkinliklerin geliştirilmesi için düşünceleriniz nelerdir? Yaz tatillerinde sosyal bilgiler eğitiminin devam etmesine yönelik düşünceleriniz nelerdir?
4. Yaz tatillerinde gerçekleştirilecek sosyal bilgiler etkinliklerinin çocuğunuza ve size bir yararı olacağını düşünüyor musunuz? Nasıl?
5. Yaz tatilinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili etkinlikler gerçekleştirilirse katılım sağlama konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Birlikte ne gibi etkinlikler yapabiliriz?
6. Eklemek istediğiniz herhangi bir düşünceniz ya da öneriniz var mı?

EK-10. Araştırma Sırası Öğrenci Görüşme Formu

Sevgili Öğrenci,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından senin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşlerin araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden iznin doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğini yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında senden elde edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilersen araştırma kayıtlarını inceleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsin. Araştırmaya sunduğun değerli katkıların için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih :...../...../.....

Adı Soyadı :

Sınıfı ve şubesi :

Yaşı:.....

Görüşme başlangıç/bitiş saati:.....:...../.....:.....

1. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini nasıl buluyorsun?
2. Yaz tatilinde uyguladığımız etkinlikler seni nasıl etkiledi? Örnek verir misin?
3. Etkinliklerin nasıl devam etmesini istersin?
4. Bu yaz tatili öncesi sosyal bilgiler dersi ile ilgili düşüncelerin ile bu yaz tatili öncesi sosyal bilgiler dersi ile ilgili düşüncelerin arasında fark oldu mu? Anlatır mısın? Etkinlikler senin sosyal bilgiler dersine bakış açını etkiledi mi?
5. Yaz tatilinde gerçekleştirdiğimiz etkinlikleri günlük yaşamında da gerçekleştiriyor musun?
6. Yaz tatilinde gerçekleştirdiğimiz etkinlikler ile ilgili sorunlar yaşadın mı? Anlatır mısın?
7. Gerçekleştirilen etkinliklere yönelik önerilerin var mı?

EK-11. Araştırma Sırası Veli Görüşme Formu

Sayın Veli,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından sizin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşleriniz araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden izniniz doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğinizi yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında sizden elide edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilerseniz araştırma kayıtlarını inceleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsiniz. Araştırmaya sunduğunuz değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih :...../...../.....

Adı Soyadı :

Mesleği:.....

En son mezun olduğu okul:.....

Görüşme başlangıç/bitiş saati :.....:...../.....:.....

1. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinlikleri sizce nasıl devam ediyor? Süreci değerlendirebilir misiniz?
2. Çocuklarınız uygulanan etkinlikleri nasıl buluyor/değerlendiriyor? Anlatır mısınız?
3. Gerçekleştirilen etkinler sonrasında çocuklarınızda nasıl değişimler gözlemlediniz? Örnek verebilir misiniz?
4. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin bu şekilde devam etmesini istiyor musunuz? Neden?
5. Yaz tatilinde gerçekleştirdiğimiz etkinlikler ile ilgili herhangi bir sorun yaşıyor musunuz? Açıklar mısınız?

EK-12. Araştırma Sonrası Öğrenci Görüşme Formu

Sevgili Öğrenci,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından senin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşlerin araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden iznin doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğini yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında senden elide edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilersen araştırma kayıtlarını inceleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsin. Araştırmaya sunduğun değerli katkılar için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih :...../...../.....

Adı Soyadı :

Sınıfı ve şubesi :

Yaşı:.....

Görüşme başlangıç/bitiş saati:.....:...../.....:.....

1. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini genel olarak nasıl değerlendiriyorsun?
2. Etkinlikler sonunda sende sosyal bilgiler dersine ait ne gibi değişiklikler oldu? Örnek verebilir misin?
3. Yapılan etkinlikler en çok hangi özelliklerini etkiledi ya da geliştirdi? Örnek verebilir misin?
4. Yaz tatilinde gerçekleştirilen bu etkinliklerin sana nasıl katkılar sağladı? Örnek vererek açıklar mısın?
5. Her yaz tatilinde öğretmen ve sınıf arkadaşlarınla bu tür etkinlikler yapmak ister misin?
6. Bu etkinlikler ile ilgili herhangi bir sorun yaşadın mı? Anlatır mısın?
7. Eklemek istediğin bir önerin ya da düşüncen var mı?

EK-13. Araştırma Sonrası Öğrenci Görüşme Formu

Sayın Veli,

Yürütmekte olduğum sosyal bilgiler eğitiminde yaz tatili uygulaması: Bir eylem araştırması adlı doktora tezim kapsamında araştırma yapmaktayım. Bu araştırma kapsamından sizin görüşlerinizden yararlanmayı istemekteyim. Bu araştırma kapsamında değerli görüşleriniz araştırmamızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Bu yüzden izniniz doğrultusunda görüşmemizi ses kayıt cihazı ile kayıt altına almak istiyorum.

Araştırmada gerçek kimliğinizi yansıtacak hiçbir bilgiye yer verilmeyecek ve katılımcılar için kod isim kullanılacaktır. Görüşme kapsamında sizden elide edilen veriler sadece doktora tez kapsamında kullanılacak ve başka bir yerde yer almayacaktır. Dilerseniz araştırma kayıtlarını inleyebilir ve araştırmadan çekilebilirsiniz. Araştırmaya sunduğunuz değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Merve DİLEK

Anadolu Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Görüşülen Kişinin

Tarih :...../...../.....

Adı Soyadı:

Mesleği:.....

En son mezun olduğu okul:.....

Görüşme başlangıç/bitiş saati :.....:...../.....:....

1. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Süreç siz ve çocuklarınız için nasıldı?
2. Etkinlikler çocuklarınızda sosyal bilgiler dersine ait ne gibi değişiklikler meydana getirdi? Örnek verebilir misiniz?
3. Yaz tatilinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler etkinliklerinin çocuğunuz için nasıl yararlar/katkılar sağladı? Örnek vererek anlatır mısınız?
4. Yaz tatillerinde gerçekleştirilen bu eğitimlerin devam etmesini istiyor musunuz? Neden?
5. Bu etkinlikler ile herhangi bir sorun yaşadınız mı? Anlatır mısınız?
6. Ekleme istediğiniz önerileriniz ya da düşünceleriniz var mı?

EK-14. Yaz Tatilinde Sosyal Bilgiler Etkinliklerinin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Kontrol Listesi

Etkinliklerin uygulanacağı gruba “Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin uygulanmasına yönelik kontrol listesi” hazırlanmıştır. Kontrol listesinin amacı uygulanan etkinliklerde belirlenen özelliklerin taşınıp taşınmadığını saptamaktır. Kontrol listesinde öğretmene ve etkinlik sürecine yönelik 12 madde yer almaktadır. Her bir madde evet, hayır ve açıklama bölümünden oluşmaktadır. Kontrol listesi etkinlik süreci içerisinde Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından doldurulmak üzere tasarlanmıştır.

Etkinlik	Evet	Hayır	Kısmen	Açıklama
Etkinliğin amacı öğrencilere anlatıldı mı?				
Öğrencilerin birbiri ile etkileşim/iletişim kurması sağlandı mı?				
Öğrenciler süreç içerisinde etkinliğe aktif katılım sağladı mı?				
Öğrencilerde merak uyandırıldı mı?				
Okulda öğrenilen bilgilerin hatırlanması sağlandı mı?				
Etkinliğin 6. sınıfta işlenen sosyal bilgiler dersinde hangi kazanımın uygulaması olduğu anlatıldı mı?				
Etkinlik ile sosyal bilgiler arasındaki bağlantı kuruldu mu?				
Etkinliğin hangi beceriler ile ilişkili olduğu vurgulandı mı?				
Etkinliğin hangi değerler ile ilişkili olduğu vurgulandı mı?				
Sosyal bilgilerin gündelik hayatla ilişkisi kuruldu mu?				
Etkinlik sonucundan öğrenciler haberdar edildi mi?				
Öğretmen öğrencilere etkinlik süreci içerisinde rehberlik etti mi?				
Öğrencilerin görüşleri değerlendirildi mi?				

EK-15. Yaz Tatilinde Sosyal Bilgiler Etkinliklerinin Uygulanmasına Yönelik Öğrenci Kontrol Listesi

Etkinliklerin uygulanacağı gruba “Yaz tatilinde sosyal bilgiler etkinliklerinin uygulanmasına yönelik kontrol listesi” hazırlanmıştır. Kontrol listesinin amacı uygulanan etkinliklerde belirlenen özelliklerin taşınıp taşınmadığını saptamaktır. Kontrol listesinde öğrencilere ve etkinlik sürecine yönelik 10 madde yer almaktadır. Her bir madde evet, hayır ve açıklama bölümünden oluşmaktadır. Kontrol listesi etkinlik süreci içerisinde Sosyal Bilgiler öğretmeni tarafından doldurulmak üzere tasarlanmıştır.

Etkinlik	Evet	Hayır	Kısmen	Açıklama
Etkinlikler öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun mudur?				
Öğrenciler etkinliklerde ön bilgilerini/becerilerini kullandılar mı?				
Öğrenciler etkinlik sürecine yönelik sorular yöneltti mi?				
Öğrenciler etkinlikler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurabildi mi?				
Öğrenciler etkinlik sonunda süreç ile sosyal bilgiler arasındaki ilişkiyi kavrayabildi mi?				
Öğrenci etkinlik içerisinde arkadaşları ile iş birliği yaptı mı?				
Gerçekleştirilen etkinlikler sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar ve amaçlar ile uyumlu mu?				
Öğrenciler birbirleri ile ilişki kurabildi mi?				
Etkinlik öğrencileri süreç içerisinde aktif edecek biçimde tasarlanmış mıdır?				
Amaçlara ulaşma durumu değerlendirildi mi?				

EK-16. Yapılandırılmamış Gözlem Formu

Gözlem tarihi :...../...../.....

Gözlem saati:/.....

Gözlenen etkinliğin adı:

Gözlenen ortam:

Konu-kazanım:

Gözlenenler:

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Merve DİLEK

Yabancı dil: İngilizce

Doğum yeri ve yılı:

E-posta:

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2017, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı
- 2014, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı
- 2020-Devam ediyor, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, Safalı Ortaokulu, Kocaeli/Kandıra
- 2017- 2020- Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, Akdam Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu, Kars/Kağızman
- 2014-2015, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, Askeriye Ortaokulu, Burdur/Merkez

Kitaplarda Bölümler:

- Dilek, M. (2022). Sosyal bilgiler dersinde doğal kaynakların kullanımının toplum yaşamındaki etkisene yönelik eğitim programı tasarısı. H. Bayram, S. Polat ve S. Safalı (Ed.), *Sosyal bilgiler dersine yönelik örnek eğitim programı tasarıları* içinde (s. 199-220). Ankara: Pegem Akademi.

Makaleler:

- Eryılmaz, Ö., Dilek, M. ve Deveci, H. (2023). The effect of active learning methods on middle school students entrepreneurship skills in social studies courses. *Participatory Educational Research*, 10 (6), 104-123.
- Dilek, M. ve Gökçe, N. (2021). UNEP ve Tiflis Bildirgesi'nin amaç ve hedeflerine göre sosyal bilgiler dersi öğretim programının incelenmesi. *International Journal of Social, Political and Economic Research*, 8 (1), 111-135.
- Dilek, M., Güler, H. ve Dilek, S. (2021). Sosyal bilgiler dersinde ev ödevlerine yönelik öğrenci tutumları. *Spor, Eğitim ve Çocuk*, 1 (1), 44-54.

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler:

- Eryılmaz, Ö., Dilek, M. ve Deveci, H. (2022). Sosyal bilgiler dersinde aktif öğrenme yöntemlerinin ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerine etkisi. 6. *International Symposium of Education and Values*’da sunulan bildiri. Antalya: Türkiye.
- Dilek, M. ve Gökçe, N. (2021). Review of social studies course teaching program according to the aims and objectives of UNEP and tbilisi declaration. *Hagia Sophia City International Conference on Culture, Civilization and Multidisciplinary Studies in Social Sciences Istanbul Conference*’nda sunulan bildiri. İstanbul: Türkiye
- Taşran, P. ve Aydılek, M. (2016). Türkiye’deki sosyal bilgiler ders kitaplarında müfredat programlarının tarihsel süreç içerisinde değişimi ve gelişimi. 5. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu*’nda sunulan bildiri. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.